

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Διδακτορική διατριβή

Ο ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΚΑΙ Ο
ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*,
Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΑΙ *ΧΑΡΑΥΓΗ* ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ 1955-1960

Ευριπίδης Αντωνιάδης

Λεμεσός 2015

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Ο ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΚΑΙ Ο
ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, *Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ*
ΚΑΙ *ΧΑΡΑΥΓΗ* ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1955-1960

ΤΟΥ
Ευριπίδη Αντωνιάδη

Λεμεσός 2015

ΕΝΤΥΠΟ ΕΓΚΡΙΣΗΣ

Διδακτορική διατριβή

**Ο Απελευθερωτικός Αγώνας και ο
Ελληνοκυπριακός Τύπος. Οι θέσεις των εφημερίδων
Ελευθερία, Ο Φιλελεύθερος και Χαραυγή στην
περίοδο 1955-1960**

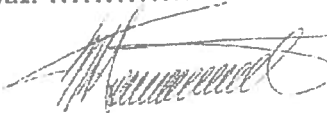
Παρουσιάστηκε από

Ευρυτίδη Αντωνιάδη

Επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια:

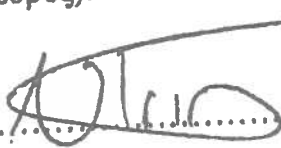

Μέλος επιτροπής (Πρόεδρος):

(ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)

Μέλος επιτροπής:

(Νίκος Τριανταφυλλίδης)

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μάιος, 2015

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Ευριπίδης Αντωνιάδης, 2015

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διδακτορικής διατριβής από το Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Αναπληρωτή Καθηγητή του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου κ. Χριστόφορο Κυριακίδη που ανέλαβε την επίβλεψη της εργασίας και μου υπέδειξε τον τρόπο να ολοκληρώσω τη διερεύνηση του θέματος που ακολουθεί. Η συνεργασία μας ήταν άριστη και εποικοδομητική. Ευχαριστώ θερμά τον Δήμο Λεμεσού, τον Πανεπιστημιακό Δρ. Μίμη Σοφοκλέους για την άδεια που μου έδωσαν ώστε να έχω άμεση πρόσβαση στο αρχειακό υλικό των εφημερίδων «Ελευθερία», «Φιλελεύθερο» και «Χαραυγή». Τις θερμές μου ευχαριστίες εκφράζω για την πολύτιμη συμβολή και καθοδήγηση που έτυχα από τους συναδέλφους μέλη ΔΕΠ του Τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου Δρ. Βασιλική Τρίγκα και Δρ. Διονύση Πάνο. Επίσης ευχαριστώ πολύ τον φοιτητή του Τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου κ. Ελευθέριο Κουρούγιαννη για την στενή, ευχάριστη και πολύτιμη συνεργασία του στην αρχική κατηγοριοποίηση και καταγραφή του αρχειακού υλικού. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τον θείο μου φιλόλογο Ανδρέα Αντωνιάδη για την συντακτική και συγγραφική υποστήριξη της εργασίας, καθώς επίσης και τον καλό μου φίλο Μάριο Σολομωνίδη για την τεχνική επιμέλεια της διατριβής. Τις πιο θερμές μου ευχαριστίες εκφράζω προς τους γονείς μου Χάρη και Άνδρη Αντωνιάδη όχι μόνο για την ηθική συμπαράσταση τους αλλά και που με ανέχτηκαν υπομονετικά, για πέντε ολόκληρα χρόνια, εμένα, τους σωρούς των βιβλίων και τις «εφημερίδες» μου.

Εν κατακλείδι ευχαριστώ τον Θεό για την δύναμη, υπομονή και αντοχή που μου έδινε όλα αυτά τα χρόνια για την ολοκλήρωση της διδακτορική μου διατριβής.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διατριβή έχει ως στόχο να παρουσιάσει τα πορίσματα που πραγματεύεται το Εθνικοαπελευθερωτικό Κίνημα της ΕΟΚΑ (Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών) και τον τρόπο με τον οποίο αποτυπώθηκε μέσα από τον ελληνοκυπριακό Τύπο. Μελετώνται τα χρόνια 1955-1960, περίοδος κατά την δραστηριοποιήθηκε το κίνημα της ΕΟΚΑ. Με βάση την ανάλυση περιεχομένου, η διατριβή αυτή θα καταλήξει στον συνολικό ρόλο του Τύπου κατά τη διάρκεια του αγώνα. Οι συσχετισμοί μεταξύ των ανταποικιακών κινημάτων στην Κύπρο και ο ρόλος των εφημερίδων της ελληνοκυπριακής κοινότητας παραμένουν ένα ανεξερεύνητο πεδίο έρευνας καθώς δεν έχουν διεξαχθεί ακόμη σχετικές έρευνες. Η έλλειψη προηγούμενων εργασιών πάνω στο θέμα αποτελεί ένα μεγάλο εμπόδιο και μια πρόκληση για τους νέους ερευνητές που δεν έχουν θεωρητική και εμπειρική βάση πάνω στην οποία να θεμελιώσουν τη δική τους μελέτη. Το αρχειακό υλικό που έχει εξεταστεί είναι τεράστιο και την ίδια στιγμή ο ερευνητής βρίσκεται αντιμέτωπος με διάφορα προβλήματα όπως η επιλογή της μεθοδολογίας και των μαρτυριών. Οι εφημερίδες, εκτός από αντικείμενα έρευνας και μελέτης, θα χρησιμοποιηθούν ως ιστορικές πηγές για την εν λόγω περίοδο. Πιο συγκεκριμένα, η διατριβή επικεντρώνεται στις θέσεις των τριών κυριότερων ελληνοκυπριακών εφημερίδων της περιόδου και επιχειρεί να παρουσιάσει τις θέσεις της κάθε εφημερίδας ως προς την πολιτική τους σε σχέση με το απελευθερωτικό κίνημα. Αυτό σημαίνει ότι η κάθε εφημερίδα είχε τη δική της πολιτική προσέγγιση (ατζέντα – κανονισμούς), και πλαίσιο. Τα αποτελέσματα της διατριβής δείχνουν πως ο ελληνοκυπριακός Τύπος υπό το αποικιακό καθεστώς παρουσίαζε την απελευθέρωση και ο ενωσιακό κίνημα πιο πολύ μέσα από ειδήσεις-άρθρα-αναφορές και λιγότερο μέσα από άρθρα απόψεων και σχόλια. Επίσης, η διατριβή αποκάλυψε ότι τα άρθρα των δημοσιογράφων ήταν ως επί το πλείστον ανυπόγραφα. Η τάση αυτή καταδεικνύει από τη μια την εκρηκτική πολιτική κατάσταση στη Κύπρο και από την άλλη το γεγονός ότι οι δημοσιογράφοι απέφευγαν να δείξουν εάν τάσσονταν υπέρ των αρχηγών του απελευθερωτικού κινήματος ή όχι.

Λέξεις κλειδιά: Απελευθερωτικό Κίνημα, Αποικία, ΕΟΚΑ, Κύπρος.

ABSTRACT

Little is known about the relationship between the anticolonial movement in Cyprus and the role of the Greek-Cypriot press. This thesis aims to fill a small gap by presenting the preliminary findings of a study dealing with the Liberation Movement of Cyprus (EOKA) and how it was depicted through the Greek-Cypriot press. The period under study is 1955 to 1960, which is when the Liberation (EOKA) movement was active. This study investigates the positions of three leading Greek-Cypriot newspapers of that period and aims to present the positions of each newspaper at the level of policy towards the liberation movement. The study finds that each newspaper had its own political approach. Preliminary findings suggest that the Greek-Cypriot press under the colonial regime presented the liberation and the «Enosis» (unification) movement more in its news-articles-reports and less in opinion articles and commentaries, while journalists were reluctant to take sides.

Keywords: Press, Liberation Struggle, Colony, Cyprus

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	IV
ABSTRACT.....	V
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	VI
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	VIII
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	XV
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	XVI
1. Ο Ρόλος του Τύπου.....	1
1.1 Θεωρητικές προσεγγίσεις της θεματολογίας.....	1
1.2 Θεωρητικές προσεγγίσεις της πλαισίωσης.....	9
2. Η Πορεία του Κυπριακού Τύπου.....	16
2.1 Η εμφάνιση, ανάπτυξη και τα χαρακτηριστικά του Κυπριακού Τύπου.....	16
2.2 Η σημασία του Τύπου ως μέρος της δημόσιας σφαίρας.....	27
2.3 Ο Τύπος ως Τέταρτη Εξουσία και ο πολιτικός του Ρόλος.....	30
2.4 Ο Κυπριακός Τύπος κατά την Απελευθέρωση.....	33
2.5 Ο εθνικό-απελευθερωτικός ρόλος του κυπριακού Τύπου.....	40
3. Η Μεθοδολογία.....	47
3.1 Οι εφημερίδες «Ελευθερία», Ο Φιλελεύθερος και «Χαραυγή».....	47
3.2 Μεθοδολογία–Υποθέσεις Εργασίας.....	48
4. Η Έρευνα.....	61
4.1 Ελευθερία.....	61
4.2 Ο Φιλελεύθερος.....	96
4.3 Χαραυγή.....	119
4.4 Οι θέσεις των τριών εφημερίδων. Μια σύγκριση.....	137
5. Οι θέσεις των εφημερίδων κατά την απελευθέρωση.....	141
5.1 Λαθραία εισαγωγή εκρηκτικών υλών και όπλων στην Κύπρο Ιστοφόρο Αγ. Γεώργιος (27 Ιανουαρίου 1955).....	142
5.2 Προκήρυξη της Εθνικής Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών την 1^η Απριλίου 1955.....	148
5.3 Έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18^η Οκτωβρίου 1957.....	157
6. Οι θέσεις των εφημερίδων σε τοπικές εθνικιστικές συγκρούσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων.....	170

6.1 Η αντίδραση της ΕΟΚΑ στην αναγκαστική εφαρμογή του Βρετανικού σχεδίου McMillan μέσω του Γενικού Γραμματέα του ΝΑΤΟ Paul Spaak	172
6.2 Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (Τ.Μ.Τ) – ταξίμ ή θάνατος	181
6.3 Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958 - (Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958)	195
7. Οι θέσεις των εφημερίδων κατά την συνθήκη Ζυρίχης-Λονδίνου και η εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας 16 ^η Αυγούστου 1960.....	206
7.1 (i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11 ^η Φεβρουαρίου 1959.....	207
7.1 (ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18 ^η Φεβρουαρίου 1959.....	207
7.2 Εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας την 16 ^η Αυγούστου 1960.....	221
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	234
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	250
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	256

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

- Πίνακας 1: Αναφορές πρωτοσέλιδων άρθρων
Περίοδος: 1957-1960, εφημερίδες: *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος*,
Χαραυγή
- Πίνακας 2: Προέλευση Πηγών Δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλ.1955
- Πίνακας 3: Σύνταξη άρθρου δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος 1955
- Πίνακας 4: Αναφορές καθημερινών άρθρων, *Ελευθερία* για έτος 1955
Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος 1955
- Πίνακας 5: Συχνότητα κάλυψης των εξελίξεων στην Κυριακάτικη έκδοση της
Ελευθερίας
Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος 1955
- Πίνακας 6: Σύνταξη άρθρου δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος1955
- Πίνακας 7: Τύπος δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος1955
- Πίνακας 8: Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος 1955
- Πίνακας 9: Εστίαση σε πρωταγωνιστές, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος1955
- Πίνακας 10: Πηγές δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος1955
- Πίνακας 11: Προέλευση Πηγών Δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιαν - Απρίλ.1955
- Πίνακας 12: Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος 1955
- Πίνακας 13: Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος 1955
- Πίνακας 14: Θέση σελίδας δημοσίευσης, *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος 1955
- Πίνακας 15: Μέγεθος Δημοσιεύματος (cm²), *Ελευθερία*
Περίοδος: Ιαν - Απρίλ.1955

- Πίνακας 16: Αναφορές πρωτοσέλιδων άρθρων, *Ελευθερία* για την χρονιά 1956 (μήνες Μάρτης-Ιούνιος 1956)
- Πίνακας 17: Ποσοστά Κυριακών, *Ελευθερία* 1956
Περίοδος: Μάρτιος μέχρι Ιούνιος 1956
- Πίνακας 18: Σύνταξη άρθρου, *Ελευθερία* 1956
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 19: Τύπος Δημοσιεύματος, *Ελευθερία* 1956
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 20: Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος, *Ελευθερία* 1956
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 21: Εστίαση σε πρωταγωνιστές, *Ελευθερία*
- Πίνακας 22: Προέλευση Πηγών, *Ελευθερία*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 23: Πηγές Δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 24: Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 25: Θέση σελίδας δημοσίευσης, *Ελευθερία*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 26: Θέση Δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο, *Ελευθερία*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 27: Μέγεθος Δημοσιεύματος (cm²), *Ελευθερία*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 28: Αναφορές πρωτοσέλιδων άρθρων, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 29: Σύνταξη άρθρου, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 30: Τύπος Δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 31: Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 32: Εστίαση σε πρωταγωνιστές, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960

- Πίνακας 33: Προέλευση Πηγών, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 34: Πηγές Δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 35: Συνοδευτικό υλικό, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 36: Θέση σελίδας δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 37: Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 38: Μέγεθος Δημοσιεύματος, *Ελευθερία*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 39: Φωνές καθημερινών άρθρων, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1956 (μήνες Μάρτιος-Ιούνιος 1956)
- Πίνακας 40: Ποσοστά Κυριακών, *Ο Φιλελεύθερος 1956*
Περίοδος: Μάρτιος μέχρι Ιούνιος 1956
- Πίνακας 41: Σύνταξη άρθρου, *Ο Φιλελεύθερος 1956*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 42: Τύπος Δημοσιεύματος, *Ο Φιλελεύθερος 1956*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 43: Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος, *Ο Φιλελεύθερος 1956*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 44: Εστίαση σε πρωταγωνιστές, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 45: Προέλευση Πηγών, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 46: Πηγές Δημοσιεύματος, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 47: Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 48: Θέση σελίδας δημοσίευσης, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 49: Θέση Δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

- Πίνακας 50: Μέγεθος Δημοσιεύματος (cm²), *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 51: Αναφορές πρωτοσέλιδων άρθρων, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 52: Σύνταξη άρθρου, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 53: Τύπος Δημοσιεύματος, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 54: Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 55: Εστίαση σε πρωταγωνιστές, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 56: Προέλευση Πηγών, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 57: Πηγές Δημοσιεύματος, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 58: Συνοδευτικό υλικό, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 59: Θέση σελίδας δημοσιεύματος, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 60: Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 61: Μέγεθος Δημοσιεύματος, *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 62: Αναφορές καθημερινών άρθρων, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1956 (μήνες Μάρτιος-Ιούνιος 1956)
- Πίνακας 63: Ποσοστά Κυριακών, *Χαραυγή 1956*
Περίοδος: Μάρτιος μέχρι Ιούνιος 1956
- Πίνακας 64: Σύνταξη άρθρου, *Χαραυγή 1956*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 65: Τύπος Δημοσιεύματος, *Χαραυγή 1956*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 66: Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος, *Χαραυγή 1956*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

- Πίνακας 67: Εστίαση σε πρωταγωνιστές, *Χαραυγή*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 68: Προέλευση Πηγών, *Χαραυγή*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 69: Πηγές Δημοσιεύματος, *Χαραυγή*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 70: Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος, *Χαραυγή*
Περίοδος Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 71: Θέση σελίδας δημοσίευσης, *Χαραυγή*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 72: Θέση Δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο, *Χαραυγή*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 73: Μέγεθος Δημοσιεύματος (cm²), *Χαραυγή*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956
- Πίνακας 74: Αναφορές πρωτοσέλιδων άρθρων, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 75: Σύνταξη άρθρου, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 76: Τύπος Δημοσιεύματος, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 77: Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 78: Εστίαση σε πρωταγωνιστές, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 79: Προέλευση Πηγών, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 80: Πηγές Δημοσιεύματος, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 81: Συνοδευτικό υλικό, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 82: Θέση σελίδας δημοσιεύματος, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 83: Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960

- Πίνακας 84: Μέγεθος Δημοσιεύματος, *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960
- Πίνακας 85: Αναφορές καθημερινών άρθρων της εφημερίδας *Ελευθερία*
Περίοδος: 27, 28, 29 Ιαν – 1, 4 Φεβ.1955
- Πίνακας 86: *Ελευθερία*: Λαθραία εισαγωγή εκρηκτικών υλών και όπλων στην Κύπρο, Ιστιοφόρο Αγ. Γεώργιος (27 Ιανουαρίου 1955)
- Πίνακας 87: Αναφορές καθημερινών άρθρων της εφημερίδας *Ελευθερία*
Περίοδος: 2,5,14 Απριλίου 1955
- Πίνακας 88: Προκήρυξη της Εθνικής Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών και η εφημερίδα *Ελευθερία*
- Πίνακας 89: Αναφορές καθημερινών άρθρων της εφημερίδας *Ελευθερία* για 18, 19, 22 Οκτωβρίου 1957
- Πίνακας 90: *Ελευθερία*: Έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18^η Οκτωβρίου 1957
- Πίνακας 91: Αναφορές καθημερινών άρθρων της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος* για 18, 19 Οκτωβρίου 1957
- Πίνακας 92: *Ο Φιλελεύθερος*: Έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18^η Οκτωβρίου 1957
- Πίνακας 93: Αναφορές καθημερινών άρθρων της εφημερίδας *Χαραυγή* για 18, 19 Οκτωβρίου 1957
- Πίνακας 94: *Χαραυγή*: Έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18^η Οκτωβρίου 1957
- Πίνακας 95: Αναφορές καθημερινών άρθρων της εφημερίδας *Ελευθερία*
Περίοδος: 2,3,4 Οκτωβρίου 1958
- Πίνακας 96: *Ελευθερία*: Η αντίδραση της ΕΟΚΑ στην εφαρμογή του βρετανικού σχεδίου
- Πίνακας 97: *Ελευθερία*: Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) – ταξίμ ή θάνατος
- Πίνακας 98: Αναφορές καθημερινών άρθρων εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος*
Περίοδος: 24 και 29 Νοεμβρίου 1957
- Πίνακας 99: *Ο Φιλελεύθερος*: Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) – ταξίμ ή θάνατος.

- Πίνακας 100: Αναφορές καθημερινών άρθρων της εφημερίδας *Χαραυγή*
Περίοδος: 29 Νοεμβρίου 1957
- Πίνακας 101: *Χαραυγή*: Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) – ταξίμ ή θάνατος.
- Πίνακας 102: *Ελευθερία*: Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958 - (Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958)
- Πίνακας 103: *Ο Φιλελεύθερος*: Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958
(Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958)
- Πίνακας 104: *Χαραυγή*: Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958 (Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958)
- Πίνακας 105: *Ελευθερία*: (i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11^η Φεβρουαρίου 1959.
(ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18^η Φεβρουαρίου 1959.
- Πίνακας 106: *Ο Φιλελεύθερος*: (i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11^η Φεβρουαρίου 1959. (ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18^η Φεβρουαρίου 1959.
- Πίνακας 107: *Χαραυγή*: (i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11^η Φεβρουαρίου 1959. (ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18^η Φεβρουαρίου 1959.
- Πίνακας 108: *Ελευθερία*: Εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας 16^η Αυγούστου 1960
- Πίνακας 109: *Ο Φιλελεύθερος*: Εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας 16^η Αυγούστου 1960
- Πίνακας 110: Σύγκριση, *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος*: Εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας 16^η Αυγούστου 1960

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

- Γράφημα 1: Κάλυψης Αναφορών από καθημερινά άρθρα των εφημερίδων *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος*, *Χαραυγή* για τις χρονιές 1957-1960
- Γράφημα 2: Κάλυψης Αναφορών από καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Ελευθερία*, για τη χρονιά 1955 (Ιανουάριος-Απρίλιος 1955)
- Γράφημα 3: Κάλυψης αναφορών από καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Ελευθερία* 1956 (μήνες Μάρτης μέχρι Ιούνιος 1956)
- Γράφημα 4: Ποσοστό κάλυψης των αναφορών στα καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Ελευθερία* κατά την περίοδο 1957-1960
- Γράφημα 5: Ποσοστό κάλυψης αναφορών από καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος* κατά το 1956 (μήνες Μάρτιο – Ιούνιος 1956)
- Γράφημα 6: Ποσοστό κάλυψης των αναφορών από καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος* 1957-1960
- Γράφημα 7: Κάλυψη αναφορών από καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Χαραυγή* 1956
- Γράφημα 8: Κάλυψης αναφορών από καθημερινά άρθρα εφημερίδας *Χαραυγή* Περίοδος: 1957-1960

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκπόνηση μιας εργασίας με θέμα «Ο απελευθερωτικός αγώνας και ο Ελληνοκυπριακός τύπος: Οι θέσεις των Κυπριακών εφημερίδων «Ελευθερία», Ο Φιλελεύθερος και «Χαραυγή» στην περίοδο 1955-1960» εισάγει μια καταγραφή και ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο τρεις ελληνοκυπριακές εφημερίδες, απεικόνισαν τον απελευθερωτικό κίνημα στην κοινή γνώμη. Συγκεκριμένα παρουσιάζονται και αναλύονται τα δημοσιεύματα των τριών εφημερίδων όσον αφορά στο απελευθερωτικό κίνημα και τους πρωταγωνιστές του. Επίσης εισάγετε ο βασικός ρόλος που διαδραμάτισε ο τύπος ως μαζικό μέσο επικοινωνίας στις σημαίνουσες απελευθερωτικές, εθνικιστικές και πολιτικές εξελίξεις της Κύπρου. Σ' ότι αφορά τις εφημερίδες, μπορούμε να θεωρήσουμε πως οι σημαντικοί σταθμοί εξέλιξης τους συνδέονται άμεσα με καμπές της πολιτικής πορείας της Κύπρου και με σημαντικά γεγονότα της ιστορίας της.

Θα πρέπει όμως να λάβουμε υπόψη μας, πως η συμπεριφορά του τύπου δε διαφέρει από άλλες χώρες, όπου πολιτικό σύστημα και κοινή γνώμη αλληλοσυμπλέκονται και αλληλοεπηρεάζονται. Τα έντυπα μέσα είναι επωφελή για τη δημοκρατία. Η ωφέλεια προέρχεται από τη ροή των πληροφοριών για τα δημόσια γεγονότα σε όλους τους πολίτες και την έκθεση των πολιτικών στο δημόσιο «βλέμμα» και την κριτική.

Γενικός στόχος της διατριβής θεωρητικού και πρακτικού μέρους με θέμα «Ο απελευθερωτικός αγώνας και ο Ελληνοκυπριακός τύπος: Οι θέσεις των Κυπριακών εφημερίδων Ελευθερία, Ο Φιλελεύθερος και Χαραυγή στην περίοδο 1955-1960» (συνθήκες που επικρατούσαν πριν και μετά την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960), εκτιμώ ότι στοχεύει στην συμβολή της επιστημονικής γνώσης και ανεξάρτητης μελέτης του ρόλου που διαδραμάτισαν διάφορα ιστορικά γεγονότα στη διαμόρφωση και την προετοιμασία του πεδίου της μαζικής επικοινωνίας στην Κύπρο καθώς επίσης και του ρόλου που έχουν τα ίδια τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης.

Ειδικοί στόχοι μας, σύμφωνα με το θέμα της διατριβής είναι η εντόπιση, ο προσδιορισμός και η αξιολόγηση του ρόλου, της λειτουργίας – στις διάφορες μορφές της – και της συμβολής του Κυπριακού Τύπου και ειδικά των εφημερίδων «Ελευθερία», Ο Φιλελεύθερος και «Χαραυγή» στην εμφάνιση και τη διεξοδικότερη διερεύνηση της μαζικής επικοινωνίας σε περιόδους σταθμούς για την Κυπριακή ιστορία. Δηλαδή επιχειρούμε να περιγράψουμε μέσα από δημοσιεύσεις του ημερήσιου τύπου της τότε εποχής την επίδραση των τοπικών συγκρούσεων της κρίσιμης περιόδου της Κυπριακής Ιστορίας (1955-1960) επί του Κυπριακού πληθυσμού.

Επομένως η μέθοδος που θα χρησιμοποιήσουμε θα είναι η ανάλυση περιεχομένου χρησιμοποιώντας παράλληλα τα ιστορικά στοιχεία που προέρχονται από τα δημοσιεύματα των εφημερίδων. Πιστεύουμε πως φυλλομετρώντας τις αναφερόμενες εφημερίδες ανιχνεύοντας και μελετώντας τις ειδήσεις, τα άρθρα, τα ρεπορτάζ, τα σχόλια και γενικά τα διάφορα δημοσιεύματα που περιέχει μια εφημερίδα, θα είμαστε σε θέση να δώσουμε απαντήσεις στα βασικά ερωτήματα που προσδιορίζουν το ρόλο και την συμβολή του Τύπου στην Κύπρο κατά την μετά-αποικιοκρατική περίοδο.

Βασικά ερωτήματα θα θεωρήσουμε:

- Ποιο ήταν το περιεχόμενο των εφημερίδων Ελευθερία, Χαραυγή και Φιλελεύθερος (ειδήσεις, άρθρα, ρεπορτάζ, σχόλια, χρονογραφήματα κ.α.) κατά τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ;
- Με ποιο τρόπο συνέβαλε ο τύπος στον ξεσηκωμό του Κυπριακού πληθυσμού κατά των Βρετανών αποικιοκρατών;
- Γιατί ο Τύπος διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο σε χώρες που τελούσαν υπό ξένη κατοχή, σε περιόδους δικτατοριών ή σε περιόδους σύγκρουσης; Η περίπτωση της Κύπρου.
- Πώς αντιμετωπίζουν τον Τύπο οι Βρετανοί αποικιοκράτες;
- Πώς απεικονίζει τους αποικιοκράτες ο Τύπος;

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι θα μελετηθούν κυρίως οι τρεις εφημερίδες (*Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή*) που κυκλοφόρησαν στην

Κύπρο και θα αναλυθούν δείγματα των εφημερίδων αυτών στους κυριότερους σταθμούς στην εξέλιξη της Κυπριακής ιστορίας. Επιπλέον θα εξεταστεί, πολύ συνοπτικά, ο Τύπος εκείνης της περιόδου επειδή την περίοδο αυτή επισημάνθηκαν σημαντικές αλλαγές στην ιστορία του νησιού, λόγω των επικίνδυνων καταστάσεων που επικρατούσαν τα χρόνια εκείνα. Πριν όμως ασχοληθούμε με τη μελέτη των Κυπριακών εφημερίδων θεωρούμε αναγκαίο στο *πρώτο κεφάλαιο* να αναλύσουμε και να εφαρμόσουμε θεωρίες όπως, της «κατασκευής», «της κοινής γνώμης», και της «θεματολογίας». Οι πιο πάνω όροι είναι σημαντικοί γιατί πιστεύουμε πως θα συμβάλουν στην καλύτερη ανάλυση, κατανόηση και επεξεργασία του θέματος.

Η θεωρητική προσέγγιση της πλαισίωσης δεν είναι ταυτόσημη με τη θεώρηση της ημερήσιας θεματολογίας. Ωστόσο, η μια εμπεριέχεται και παρεισφρεί στα πεδία της άλλης, αφού αποτελούν δύο βασικές και συναφείς πτυχές του ορισμού των θεμάτων στα μέσα ενημέρωσης. Στην περιπτωσή μας, τόσο η θεματολογία, όσο και η πλαισίωση, ορίζονται από την εμβέλεια *γεγονότος* ότι καθίσταται μεγάλο δημοσιογραφικό θέμα όχι μόνο λόγω της *έκτασης* του απρόσμενου και της δραματικότητας του, αλλά και λόγω του *μεγάλου ενδιαφέροντος* της κοινής γνώμης και της ευρύτερης *σημασίας* του εν λόγω γεγονότος, που για παράδειγμα μπορεί να δημιουργήσει κάποια βαθύτερη δημόσια κρίση, ένταση ή ανησυχία. Επίσης οι ειδήσεις που δημοσιεύονται στις εφημερίδες αποτελούν το βασικό πυρήνα μιας δραστηριότητας με την οποία προσδιορίζεται ένα μεγάλο μέρος του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Σύμφωνα με τον McQuail (2003) «οι ειδήσεις παρέχουν το συστατικό στοιχείο το οποίο ανυψώνει αυτό που διαφοροποιεί την εφημερίδα από άλλες μορφές των εντύπων μέσων και συχνά της προσφέρει μια ιδιαίτερη θέση στην κοινωνία, καθώς της επιτρέπει να εκφράζει της απόψεις της επικαλούμενη το κοινό». Ωστόσο, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το δημοσιογραφικό *κείμενο είναι ένα κοινωνικά παραχθέν προϊόν, όχι αντανάκλαση μιας αντικειμενικής πραγματικότητας*. Παρότι αναφέρεται σε κάποιο πραγματικό γεγονός ή πρόβλημα, μετρήσιμο μέσω άλλων πηγών ενημέρωσης, υπάρχουν πολλοί παράγοντες που καθορίζουν τι θέμα θα μεταδοθεί και με ποιο τρόπο θα χειριστεί αυτό, όπως θα δούμε παρακάτω. Επίσης, ορισμένες επιδράσεις στο δημοσιογραφικό κείμενο *γίνονται σκόπιμα κι άλλες προκύπτουν ως συνέπεια άλλων ενεργειών*. Επίσης, στο δημοσιογραφικό κείμενο μπορούμε να διακρίνουμε πολλούς από τους παράγοντες που το *διαμόρφωσαν*. Για παράδειγμα, ο τύπος της γλώσσας που χρησιμοποιείται μπορεί να μας δώσει κάποιο στοιχείο για τη στάση του συγγραφέα, ενώ η επιλογή θεμάτων

του εκδότη, μας δίνει στοιχεία για τις προτεραιότητες του/της. Σε γενικές γραμμές, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η έρευνα της ημερήσιας θεματολογίας εστιάζεται στα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν, στο πώς περιγράφονται τα θέματα από τις ειδήσεις και πώς το κοινό κατανοεί τα θέματα αυτά. Άρα ασχολείται περισσότερο με τη σχέση μεταξύ των μέσων επικοινωνίας και τις επιδράσεις τους στα μέλη του κοινού. Στον αντίποδα, η προσέγγιση της πλαισίωσης ενημερώνει για το πώς οι διαδικασίες αυτές λειτουργούν και πώς επηρεάζουν την ημερήσια διάταξη. Άρα εστιάζεται περισσότερο στον τρόπο με τον οποίο τα μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν τα διάφορα ζητήματα (Scheufele & Tewksbury 2007: 9-20). Στην πράξη οι τρεις θεωρήσεις, δηλαδή της θεματολογίας, της πλαισίωσης και της κρίσης, κατά προτεραιότητα είναι τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις των επιδράσεων των μέσων ενημέρωσης.

Στην παρούσα εργασία, υιοθετούμε περισσότερο την πρόταση των Lang και Lang που προτείνουν τέσσερα βήματα για τον καθορισμό της ημερήσιας θεματολογίας των Μέσων: 1) Τα MME επισημαίνουν κάποια γεγονότα, δραστηριότητες, ομάδες ή προσωπικότητες, 2). Αυτά τα στοιχεία διαμάχης συνδυάζονται σε ένα κοινό πλαίσιο ή περιγραφή κάποιου προβλήματος ή ανησυχίας 3) Το θέμα συνδέεται με δευτερεύοντα σύμβολα, έτσι ώστε γίνεται ένα μέρος του αναγνωρισμένου πολιτικού πεδίου 4) Οι δημοσιογράφοι/μέσα ενημέρωσης παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στο να προωθούν θέματα και σύμβολα (βλέπε Scheufele, 2000: 303).

Στο *δεύτερο κεφάλαιο* θα δοθεί συνοπτικά η ανάπτυξη του Κυπριακού Τύπου. Θα δούμε τα κύρια χαρακτηριστικά του τύπου καθώς και της φάσεις ανάπτυξης και εμφάνισης των Κυπριακών εφημερίδων δηλ. τα κύρια τους χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Στην συνέχεια θα εξετάσουμε την σημασία του Τύπου ως μέρος στην δημόσια σφαίρα, τον πολιτικό του ρόλο και θα καταλήξουμε με την ανάλυση δημοσιευμάτων που αναφέρονται στον εθνικό-απελευθερωτικό ρόλο του κυπριακού τύπου την περίοδο 1955-1960.

Στο *τρίτο κεφάλαιο* έχει τίτλο: Η Μεθοδολογία. Παρουσιάζουμε την ιστορία αλλά και τα χαρακτηριστικά των τριών εφημερίδων «Ελευθερία», «Ο Φιλελεύθερος», «Χαραυγή». Πιστεύουμε ότι η γενική ιστορική ανασκόπηση των τριών εφημερίδων

του Κυπριακού Τύπου «Ελευθερία», Ο Φιλελεύθερος και «Χαραυγή» θα πρέπει να συμπεριληφθεί μαζί με σχόλια και διάφορες επιστημονικές απόψεις γύρω από το περιεχόμενο και το ρόλο τους γενικά, καθώς και τη λειτουργία του στις διάφορες μορφές τους. Στην συνέχεια θα παρουσιαστεί η μεθοδολογία, οι υποθέσεις εργασίας.

Στο *τέταρτο κεφάλαιο* περιγράφουμε αναλυτικά την έρευνα και τα γενικά αποτελέσματα της για κάθε εφημερίδα ξεχωριστά. Στην συνέχεια συγκρίνουμε τις θέσεις των τριών εφημερίδων «Ελευθερία», Ο Φιλελεύθερος και «Χαραυγή».

Στο *πέμπτο κεφάλαιο* θα δοθεί η περιγραφή για τρία μέγιστης σημασία απελευθερωτικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν το 1955 μέχρι το 1960. Στην συνέχεια συζητούμε πως αυτά τα γεγονότα καλύπτονται από τις τρεις εφημερίδες που μελετούμε μέσα από πίνακες που έχουμε ετοιμάσει με βάση το ερωτηματολόγιο μας. Το δείγμα αναφέρετε στην χρονική περίοδο 3 συνεχών ημερών πριν το γεγονός και 15 ημερών μετά το συμβάν. Ο λόγος που επιλέξαμε τρεις ημέρες πριν από το γεγονός είναι για να διαπιστώσουμε αν η εφημερίδα είχε στη διάθεσή της πληροφορίες για πιθανότητα εφαρμογής κάποιου σχεδίου και το χρονικό διάστημα των δεκαπέντε ημερών από το συμβάν είναι για να παρατηρήσουμε πώς η εφημερίδα δημοσίευε την είδηση. Στην ανάλυση μας παρουσιάζουμε τις ειδήσεις ως κείμενο, παρατηρήσεις – πηγές πληροφόρησης,

Στο *έκτο κεφάλαιο* στόχος μας είναι να παρουσιάσουμε τρία γεγονότα που συνδέονται με εθνικιστικές εξάρσεις και που προβλήθηκαν μέσα από τις τρεις εφημερίδες που μελετάμε. Όπως και στο προηγούμενο κεφάλαιο η παρουσίαση των γεγονότων καλύπτονται από τις τρεις εφημερίδες μέσα από πίνακες που έχουμε ετοιμάσει με βάση το ερωτηματολόγιο μας.

Στο *έβδομο κεφάλαιο* αναλύουμε τις θέσεις των εφημερίδων κατά τη διάρκεια των σημαντικών για την ιστορία της Κύπρου εξελίξεων που αφορούσαν την συνθήκη Ζυρίχης – Λονδίνου (1960) η οποία οδήγησε στην ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όπως και στα προηγούμενα κεφάλαια, έτσι και εδώ μελετούμε τη χρονική περίοδο τρεις ημέρες πριν το γεγονός ώστε να δούμε αν ο τύπος και με ποιο τρόπο κάλυπτε την δημοσιογραφική δραστηριότητα πριν της συνομιλίες, και δεκαπέντε ημέρες μετά το γεγονός. Προσπαθειά μας είναι μέσα από την ανάλυση των

δημοσιευμάτων των εφημερίδων να κατανοήσουμε τις θέσεις των εφημερίδων που αποτελούν το αντικείμενο της διατριβής μας σε επιμέρους, αλλά ιδιαίτερα σημαντικές διαστάσεις του απελευθερωτικού αγώνα. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε ότι τα δημοσιεύματα περιγράφουν και τα δυο σημαντικά γεγονότα των συνομιλιών και όχι το καθένα ξεχωριστά. Ο λόγος είναι ότι οι ημερομηνίες στις οποίες έλαβαν μέρος οι συνομιλίες είναι σε πολύ κοντινό σημείο η μια από την άλλη, δηλαδή μια εβδομάδα χρονική διαφορά, γεγονός που σε περίπτωση που περιγράφαμε ξεχωριστά τις συνομιλίες θα υπήρχε επανάληψη των αποτελεσμάτων.

Τέλος στον επίλογο της διατριβής θα δοθούν τα συμπεράσματα της έρευνας αυτής. Η βιβλιογραφία στηρίζεται σε θεωρίες και επιστημονικές μελέτες σε εξειδικευμένα θέματα καθώς και από δημοσιεύσεις των πιο πάνω εφημερίδων.

1. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

1.1 Θεωρητικές προσεγγίσεις της θεματολογίας

Η προσέγγιση της «*agenda-setting*» ή *θεματολογίας*, δρομολογήθηκε το 1922 από τις παρατηρήσεις του Αμερικανού δημοσιογράφου και μετέπειτα ενός από τους εξέχοντες θεωρητικούς της μαζικής επικοινωνίας, του Walter Lippmann (1988: 322) ο οποίος υποστήριζε ότι: «ο Τύπος είναι σαν τη δέσμη ενός προβολέα που κινείται ολόγυρα ακατάπαυστα, φέρνοντας το ένα συμβάν μετά το άλλο έξω από το σκοτάδι στην κοινή θέα». Μισό αιώνα αργότερα, ο Cohen (1963: 13), υποστηρίζει ότι ο «Τύπος μπορεί να μη μας λέει πολύ επιτυχώς το *τι* να σκεφτούμε, αλλά έχει εξαιρετική επιτυχία στο να μας λέει *περί τίνος* να σκεφτούμε, να συζητήσουμε και να αισθανθούμε, σε ποια δηλαδή θέματα να στρέψουμε την προσοχή μας και πόσο». Και αυτό επιτυγχάνεται στη μαζική και ταυτόχρονα «μεσοποιημένη» κοινωνία διαμέσου των προτεραιοτήτων των θεμάτων που θέτουν τα μέσα ενημέρωσης, αφού η θεματολογία «είναι μια ομάδα θεμάτων τα οποία επικοινωνούν σε μια ιεραρχία βάσει της σημασίας τους σε μια χρονική στιγμή». Με άλλα λόγια, η προσέγγιση της θεματολογίας περιγράφει τη διαδικασία κατά την οποία τα μέσα ενημέρωσης επικοινωνούν με τα μέλη του κοινού μέσω των κειμένων τους που αφορούν σε σημαντικά ή μη θέματα και γεγονότα που διαδραματίζονται καθημερινώς. Η θεώρηση της θεματολογίας (*agenda-setting*) συνδέεται με αυτήν την οπτική, σύμφωνα με την οποία τα ΜΜΕ έχουν την ικανότητα να μεταφέρουν ένα σημαντικό θέμα των δικών τους θεματολογιών στη δημόσια θεματολογία. Μέσω της καθημερινής κάλυψης των κοινωνικών και των πολιτικών δρώμενων, καταστάσεων και θεσμών ο τύπος επηρεάζει τα θέματα τα οποία απασχολούν την κοινή γνώμη. Και αυτό γιατί μέσα από τα άρθρα και τις ειδήσεις που αναφέρονται σε κάποια γεγονότα και περιστατικά, και τα οποία τελικά παρουσιάζονται στο κοινό, κάποια χρησιμοποιούνται επί μακρόν και επιδεικνύονται με εξέχοντα τρόπο. Άλλα τυχάνον σύντομης ή πρόσκαιρης μόνο προσοχής. Οι εφημερίδες λόγω χάρη δηλώνουν καθαρά τη δημοσιογραφική υπεροχή ενός άρθρου μέσα από την τοποθέτησή του στην ανάλογη σελίδα ή θέση στη σελίδα, τον τίτλο και τον αριθμό των λέξεων του (Kress και van Leeuwen, 1998). Η διαμεσολάβηση γεγονότων διαμέσου των μέσων ενημέρωσης έχει καθιερωθεί ως η πλέον δημοφιλής μέθοδος ενημέρωσης του κοινού. Οι πολίτες σε ρόλο παραλήπτη λαμβάνουν τα συναφή μηνύματα από τους διαύλους

επικοινωνίας, που συχνά λειτουργούν ως πομποί – MME, προς διαμόρφωση άποψης σχετικά με τα τεκταινόμενα της επικαιρότητας. Με άλλα λόγια, τα μέσα ενημέρωσης έχουν αποδειχθεί εξαιρετικά ικανά στο να γνωστοποιούν ιδιαίτερες θέσεις ή θέματα και να τα αναδύουν ως τα πλέον σημαντικά στη συνείδηση του κοινού. Αυτό κατέδειξαν οι McCombs και Shaw (1972) στην έρευνα τους, τονίζοντας την ικανότητα ανάθεσης συγκριτικής ισχύος μεταξύ θεμάτων της επικαιρότητας (κι όχι μόνον), αλλά και τη δυνατότητα που έχουν να λένε στον κόσμο όχι τι να σκεφθεί αλλά για ποια θέματα να σκεφθεί.

Η διαδικασία ορισμού της ημερήσιας θεματολογίας αποτελεί επίσης μια πολιτική διαδικασία κατά την οποία τα μέσα ενημέρωσης διαδραματίζουν σημαίνοντα ρόλο στην αναγνώριση και καταγραφή κοινωνικών προβλημάτων ως δημοσίων θεμάτων (Dearing & Rogers, 2005: 53). Πρόκειται για μια κατάσταση πολιτικής και κοινωνικής επιρροής, που τείνει να αποκλείσει από τη δημόσια σφαίρα μια σειρά ζητημάτων τα οποία αποσιωπούνται. Επιλέγονται δηλαδή τα θέματα που πρόκειται να παρουσιαστούν και αντίστοιχα προσανατολίζουν την προσοχή του κοινού για αυτά, τα οποία και κρίνονται ως σημαντικά. Ο τρόπος ορισμού της, αποτελεί κατ' αυτό τον τρόπο μια δυναμική διαδικασία διαπραγμάτευσης μεταξύ τριών πόλων. Ρόλο στις σχετικές διεργασίες έχουν τα MME, το κοινό και οι πολιτικές ηγεσίες, που ανταγωνίζονται μεταξύ τους προκειμένου, εντός δεδομένου χώρου και χρόνου, να έλθουν στο φως της δημοσιότητας κάποια θέματα εις βάρος κάποιων άλλων (Δεμερτζής, 2002: 102). Η κατάσταση αυτή, αναφέρεται σε μια διαδικασία «μη λήψης αποφάσεων» (non decisionmaking) και είναι αποτέλεσμα μιας διττής λειτουργίας της εξουσίας, στις δημοκρατικές κοινωνίες. Σε ένα πρώτο επίπεδο τίθενται και συγκρούονται δημοσίως λιγότερο ή περισσότερο οργανωμένα συμφέροντα τα οποία προβάλλονται με τη μορφή συγκεκριμένων θεμάτων (πρώτη διάσταση). Σε ένα δεύτερο όμως, και λιγότερο εμφανές, επίπεδο, ένας πολύ μεγαλύτερος αριθμός θεμάτων δεν έρχεται καν στο φως της δημοσιότητας, με αποτέλεσμα να μην αποτελούν αντικείμενο διαβούλευσης και προσοχής (δεύτερη διάσταση).

Με άλλα λόγια, η διαδικασία ορισμού της (γενικής) ημερήσιας διάταξης διαμορφώνεται από: τη θεματολογία των μέσων ενημέρωσης, η οποία επηρεάζει τη δημόσια θεματολογία, η οποία με τη σειρά της επιδρά στον καθορισμό της πολιτικής

θεματολογίας (Dearing & Rogers, 2005: 13-14, 53). Κοινό χαρακτηριστικό στη θεματολογία των εφημερίδων *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* είναι η προβολή του απελευθερωτικού αγώνα τόσο σε διπλωματικό όσο και σε στρατιωτικό επίπεδο. Παρατηρούμε ότι στη θεματολογία των ειδήσεων των δυο αυτών εφημερίδων χρησιμοποιείται κοινή στρατηγική για την προώθηση του κοινού στόχου. Δηλαδή η επιτυχημένη συνηγορία του τύπου θέτει κατά βάση στη θεματολογία ένα συγκεκριμένο θέμα το οποίο έχει πλαισιωθεί με τον κατάλληλο τρόπο. Ειδικότερα, η επίδραση των μέσων ενημέρωσης στην κοινή γνώμη έχει άμεση συνάφεια, σύμφωνα με τη θεώρηση της ημερήσιας θεματολογίας, με την επιλογή συγκεκριμένων θεμάτων για προβολή από τα ΜΜΕ κι έχει ως άμεση συνέπεια τη στροφή του ενδιαφέροντος της κοινής γνώμης στα εν λόγω θέματα. Αντίθετα, η αναφορά σε μικρότερη κλίμακα ή και η πλήρης αποσιώπηση ορισμένων άλλων θεμάτων της επικαιρότητας δε δίνει το περιθώριο στην κοινή γνώμη να ενημερωθεί και να αποκτήσει κάποια άποψη για αυτά. Επομένως η θεματολογία του Τύπου επιδρά στη δημόσια θεματολογία σχετικά με κάποιο θέμα μέσα από μια βαθμιαία και σταδιακή διαδικασία. Έτσι, όταν με την πάροδο του χρόνου μεγαλώνει η συσσώρευση των μηνυμάτων, το κοινό πείθεται ότι ένα θέμα είναι σημαντικό.

Στην πράξη υπάρχουν θεματολογίες ατόμων π.χ., ο Εθνάρχης Μακάριος, ομάδων π.χ., η Επιτροπή Εθναρχίας, των πολιτικών κομμάτων π.χ., ΑΚΕΛ και ΠΕΚ και των κυβερνήσεων π.χ., Ελλάδας, Αγγλίας, Τουρκίας, Ηνωμένων Πολιτειών, Σοβιετικής Ένωσης κλπ. Αναλυτικότερα, όταν αναφερόμαστε στη θεματολογία ατόμων εννοούμε την άμεση επικοινωνία με το κοινό και τη διαμόρφωση θεματολογίας ενός θεσμού η οποία προέρχεται από την επιρροή των πολιτικών και αυτών που λαμβάνουν τις αποφάσεις. Τέτοιου είδους θεματολογία παρατηρούμε πολύ συχνά στις εφημερίδες *Ελευθερία* και *Φιλελεύθερος* αφού ο τύπος δρα ως «πυλωρός» και παράλληλα ως πηγή ενημέρωσης. Επίσης η συγκρότηση της θεματολογίας μπορεί να γίνεται από τη σύνταξη μιας εφημερίδας με στόχο την προσέλκυση του κοινού. Από την άλλη πλευρά, οι Rogers και Dearing (1987) διακρίνουν τρία διαφορετικά είδη θεματολογίας: «*τη θεματολογία των ΜΜΕ, η οποία εστιάζεται στις προτεραιότητες που δίνουν τα ΜΜΕ στο περιεχόμενο των θεμάτων και γεγονότων, τη θεματολογία του κοινού, που αναφέρεται στις προτεραιότητες του κοινού για τα σημαντικά θέματα, και την ατζέντα της πολιτικής, η οποία αναφέρεται στις προτεραιότητες των πολιτικών*». Στην παρούσα διατριβή θα ασχοληθούμε με τη

θεματολογία του Τύπου και ιδιαίτερα των τριών εφημερίδων και καταγράφουμε τα θέματα που αναδεικνυαν και κυρίως τον τρόπο με τον οποίο πλαισιώνουν (ερμηνεύουν) τα εν λόγω σημαντικά γεγονότα. Οι δε πολιτικοί πρωταγωνιστές τις περιόδου γνωρίζουν ό,τι τους διαβάσει η κοινή γνώμη και ενδεχομένως να δίνουν προτεραιότητα στα αιτήματα που αναζητά η κοινή γνώμη δηλ. αρχικά την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα και μετέπειτα λόγω των πολιτικών εξελίξεων την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Κύπρου από τους Άγγλους αποικιοκράτες βάση των συμφωνιών Ζυρίχης – Λονδίνου το 1959. Καίριο ρόλο κατέχει ο όρος της συγκριτικής υπεροχής (salience) ενός θέματος έναντι των υπολοίπων στην ημερήσια θεματολογία και ο τρόπος με τον οποίο η συγκεκριμένη προτεραιότητα μπορεί να μεταφερθεί στη γραμμή σύνδεσης των τριών θεματολογιών (Kiousis και McCombs, 2004).

Η διαδικασία ορισμού της ημερήσιας διάταξης είναι ένας εν εξελίξει ανταγωνισμός μεταξύ υποστηρικτικών θεμάτων (issue proponents) προκειμένου να προσελκύσουν την προσοχή των επαγγελματιών των Μέσων Επικοινωνίας. Ως θέμα, συνήθως ορίζουμε ένα πρόβλημα, συχνά συγκρουσιακό, το οποίο έχει τύχει ειδησεογραφικής κάλυψης. Στην περίπτωση των κυπριακών εφημερίδων παρατηρούμε ότι οι εφημερίδες στη θεματολογία τους δημοσιεύουν θέματα τα οποία οι αναγνώστες προσδιορίζουν σημαντικά ζητήματα όπως ο απελευθερωτικός αγώνας, οι συνομιλίες, οι θέσεις των πρωταγωνιστών κλπ. Όπως αναφέρει ο McCombs, ο αντίκτυπος της θεματολογίας διακρίνεται: α) στην επίδραση ενός συνόλου θεμάτων στην κοινή γνώμη, β). στην επιρροή ενός μεμονωμένου θέματος στην κοινή γνώμη εντός ενός χρονικού διαστήματος (π.χ., τον απαγχονισμό του αγωνιστή της ΕΟΚΑ Ευαγόρα Παλληκαρίδη), γ). στις επιδράσεις ενός συνόλου σε ένα μόνο άτομο (π.χ. επιστροφή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου από την εξορία που βρισκόταν στις Σεϋχέλλες), δ). στην επίδραση ενός μεμονωμένου θέματος σε ένα μόνο άτομο (π.χ. τοποθέτηση βόμβας κάτω από το κρεβάτι του κυβερνήτη Sir John Harding στο Κυβερνείο).

Η κρίσιμη ερώτηση, που συνήθως προηγείται της ειδησεογραφικής κάλυψης είναι γιατί αυξομειώνεται η συγκριτική υπεροχή ενός θέματος στη θεματολογία των Μέσων, τη δημόσια και την πολιτική θεματολογία; Η απάντηση έρχεται την στιγμή που ένα νέο γεγονός «ερέθισμα» (trigger–event) θα αναδυθεί στην επιφάνεια, π.χ.,

όπως στην περίπτωση μας, η αντίδραση των δυνάμεων των αποικιοκρατών ή η εκτέλεση αγωνιστών και θα λειτουργήσει καταλυτικά, ώστε να ξεκινήσει από την αρχή η διαδικασία αυτή. Επί της ουσίας, ο καθορισμός της θεματολογίας μπορεί να είναι ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος, δεδομένου ότι η φέρουσα ικανότητα της ημερήσιας διάταξης είναι πεπερασμένη και επομένως για να καταστεί ένα νέο θέμα αντικείμενο προσοχής θα πρέπει να υποβιβάσει ένα άλλο. Η ημερήσια θεματολογία που ορίζουν τα μέσα ενημέρωσης διαμορφώνει και καθορίζει την κοινή γνώμη στρέφοντας το ενδιαφέρον του κοινού σε ορισμένα θέματα ή ορισμένες πτυχές τους και τις απόψεις των πολιτικών για τα θέματα αυτά. Τα ΜΜΕ κατορθώνουν να επηρεάσουν το κοινό ως προς το ποια είναι τα σημαντικότερα ζητήματα που απασχολούν την δημόσια ζωή, καθορίζοντας «περί τίνος να σκεφθούμε, να συζητήσουμε και να αισθανθούμε, σε ποια δηλαδή θέματα να στρέψουμε την προσοχή μας και πόσο» (Δεμερτζής, 2002: 106).

Ο Gerstle (1999: 149) διακρίνει τα εξής στάδια στον καθορισμό της ημερήσιας θεματολογίας: ανάδειξη, εξειδίκευση και μετάδοση. Στο στάδιο της ανάδειξης τα ΜΜΕ καθορίζουν ποια θέματα θα μεταδοθούν με στόχο «την προπαγάνδισή και κινητοποίηση της κοινής γνώμης». Το στάδιο της εξειδίκευσης αποσκοπεί στο να προσελκύσει τα μέλη εκείνα που ασχολούνται με το κοινωνικοπολιτικό γίγνεσθαι. Στόχος του σταδίου αυτού είναι η άσκηση της μεγαλύτερης δυνατής πίεσης από την κοινή γνώμη στους κυβερνώντες. Τέλος, στο στάδιο της μετάδοσης αναδεικνύεται η δύναμη των Μέσων, που παίζουν το ρόλο «της νομιμοποίησης και της διευκόλυνσης στην πορεία της διαμάχης» (Gerstle, 1999: ό.π.).

Από την άλλη πλευρά, η θεώρηση της θεματολογίας έχει σημειώσει εκπληκτική επιτυχία στο να λέει στους ανθρώπους ποια δεδομένα να συλλέξουν αλλά δεν έχει καταφέρει αντίστοιχη επιτυχία στο να επισημάνει γιατί τα δεδομένα αυτά έχουν σημασία (Ettema, 1991: 76). Μελετώντας τον ελληνοκυπριακό Τύπο της συγκεκριμένης περιόδου παρατηρούμε ότι η θεματολογία αγγίζει περισσότερο το γνωστικό επίπεδο συνειδητοποίησης των γεγονότων παρά το συναισθηματικό επίπεδο το οποίο και αυτό αγγίζει την ψυχολογία των αναγνωστών. Με άλλα λόγια η θεματολογία μπορεί να καθιστά τους αναγνώστες ενημερους για το τι συμβαίνει κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα αλλά δε τους καθοδηγεί πώς να σκεφτούν

και πώς να αντιδράσουν για τα ζητήματα που τους απασχολούν. Ένα σημαντικό παράδειγμα είναι η είδηση που κυκλοφόρησε στις εφημερίδες που μελετούμε, Ο Φιλελεύθερος (6 Μαρτίου 1957) με τίτλο: «Ο Γρηγόρης Πιερή Αυξεντίου εφρονεύθη εις τα όρη του Μαχαιρά κατά την διάρκεια πολύωρου μάχης – Το κρησφύγετον ανετινάχθη τελικώς δια νάρκης και ακολούθως επυρπολήθη διαποτισθέν με βενζίνη» και Ελευθερία «Υπό ποίας δραματικής συνθήκας έπεσε μαχόμενος ο Γρηγόρης Αυξεντίου πρώην αξιωματικός του Ελλ. Στρατού». Αυτή η πρωτοσέλιδη είδηση έδωσε την ευκαιρία στην εφημερίδα να καλύψει το γεγονός και να δώσει τεράστια δημοσιότητα αφού η θυσία του υπαρχηγού της ΕΟΚΑ θα τύχανε τεράστιας δημοσιογραφικής κάλυψης από δημοσιογράφους, γεγονός που θα προσέλκυε την προσοχή του αναγνωστικού κοινού. Η θεματολογία της έκδοσης της εφημερίδας της 6ης Μαρτίου 1957 περιλαμβάνει ως πρώτη είδηση τη θυσία του Αυξεντίου· για αυτό και παρατηρούμε ότι, στον αντίκτυπο της θυσίας του Αυξεντίου ένας μεγάλος αριθμός αναγνωστών να ενεργούν αυθόρμητα χωρίς να σκεφτούν και λειτουργούν αυτόνομα χωρίς σχεδιασμό θέλοντας να ασκήσουν πίεση με διαδηλώσεις προς την αποικιοκρατική κυβέρνηση αλλά και στους πολιτικούς αρχηγούς του αγώνα. Από αυτά τα γεγονότα συμπεραίνεται ότι ο τύπος αποτελεί μια ισχυρή δύναμη η οποία μεταβάλλει τις κοινωνικές και ψυχολογικές διαδικασίες των αναγνωστών.

Σημαντικό ρόλο ως προς τη μελέτη των McCombs και Shaw (1977) είναι το μορφωτικό επίπεδο του αναγνωστικού κοινού, η επιρροή του χρόνου στον καθορισμό της θεματολογίας καθώς και ο ρόλος της πολιτικής του εντύπου στον καθορισμό της θεματολογίας. Μια άλλη σημαντική άποψη είναι της Doris Graber (1980), η οποία επισημαίνει ότι «η δύναμη της επιρροής των μέσων ενημέρωσης σχηματίζεται ανάλογα με τον περιβάλλοντα χώρο που βρίσκεται τόσο ο αναγνώστης, όσο και το μέσο». Για παράδειγμα, στην περίπτωση της θυσίας του Υπαρχηγού της ΕΟΚΑ Γρηγόρη Αυξεντίου στις 3 Μαρτίου 1957 ο αναγνώστης διαβάζει την είδηση στη θεματολογία της εφημερίδας είτε βρίσκεται στην διασπορά ή ακόμα βρίσκεται στην Κύπρο. Διαβάζοντας τη θεματολογία της εφημερίδας που τον εκφράζει ιδεολογικά, η είδηση της μαρτυρικής θυσίας του Αυξεντίου του προκαλεί αισθήματα αγανάκτησης, φρίκης και ξεσηκωμού. Η τραγική είδηση οδηγεί σε ανθρώπινες συμπεριφορές που έχουν σχέση με τους στόχους του απελευθερωτικού αγώνα για δυναμικές κινητοποιήσεις κατά των Βρετανών αποικιοκρατών. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφέρουμε ότι σημαντικό ρόλο παίζει και η αναφορά σε έναν ικανοποιητικό αριθμό πηγών, καθώς και η

συσχέτιση των μέσων/δημοσιογράφων με τις πηγές τους (Μάνιγκ, 2007). Για παράδειγμα η εφημερίδα, *Ο Φιλελεύθερος* άρχισε να καταλαμβάνει σημαντική θέση στο δημοσιογραφικό πεδίο της χώρας, όταν απέκτησε προσβάσεις στις πηγές των πρωταγωνιστών των γεγονότων, όπως ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και οι πολιτικοί ηγέτες στην Αθήνα και το Λονδίνο (χάρης στους ανταποκριτές τους, Ευριπίδη Ακρίτα και Κώστα Χατζηαργύρη). Το ίδιο συμβαίνει και στην εφημερίδα *Ελευθερία* η οποία με το κύρος των εκδοτών της επιτρέπει να πραγματώνει τον ρόλο που απαιτείται από ένα μέσο πληροφόρησης, δηλαδή να παρέχει εγκυρότητα και αποκλειστικότητα στις ειδήσεις της, έχοντας κατ' αυτό τον τρόπο απήχηση στο κοινό, με αποτέλεσμα τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης και την παρέμβαση στην τρέχουσα πολιτική κατάσταση. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά και ο Σοφοκλέους (1994: 139), «η Ελευθερία που έμελλε να εξελιχθεί σε μια από τις σοβαρότερες και εγκυρότερες εφημερίδες της Κύπρου...». Κατά συνέπεια στις πιο πάνω αναφορές καθίσταται εμφανές ότι ο τύπος ως μαζικό μέσο και οι πολιτικοί ηγέτες ως πρωταγωνιστές, δρουν μαζί λίγο πολύ στο ίδιο περιβάλλον σε μια περίοδο πολύ σημαντικών γεγονότων που αφορούσε το μέλλον της Κύπρου.

Σε αυτό το πλαίσιο, υπάρχει ένας ρόλος για το συμβολικό και το χαρισματικό στη δημόσια επικοινωνία. Η συγκατάθεση δεν εξασφαλίζεται μόνο μέσω του έλλογου διαλόγου αλλά και μέσω της κινητοποίησης ενός πολιτικού συμβολισμού (Lasswell, 1960) που απευθύνεται στο πολιτικό ακροατήριο κινούμενος πάνω σε μια συγκινησιακή διάσταση. Η επίκληση στην ανεξαρτησία και απελευθέρωση της Κύπρου πέραν των άλλων σηματοδοτεί το ρόλο που παίζουν σύμβολα και η σημασία των στερεότυπων και των συνθημάτων «που είναι τα αποθέματα ενός μεγάλου μέρους της σύγχρονης προπαγάνδας και των δημοσίων σχέσεων» (Wirth, 1948: 6). Θεωρητικά σε μια δημοκρατική κοινωνία «ο Τύπος επιτηρεί το πολιτικό περιβάλλον, συμβάλλει στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης και ως εκ τούτου ωθεί σε πολιτικές πρωτοβουλίες». Συνεπώς μια κρίσιμη υπόθεση αναφορικά με τον ορισμό της θεματολογίας είναι ότι συχνά η θεματολογία που θέτει ο Τύπος δρομολογεί τη διαδικασία, ανυψώνοντας ένα θέμα στη δημόσια θεματολογία που στην συνέχεια οδηγεί ενδεχομένως σε αλλαγή πολιτικής π.χ., η αντικατάσταση του κυβερνήτη Sir John Harding, ενός σκληροτράχηλου αδίστακτου Βρετανού κυβερνήτη πάντα, σύμφωνα με δημοσιεύματα των εφημερίδων της εποχής, από τον μετριοπαθή Βρετανό κυβερνήτη Sir Hugh Foot ο οποίος έλαβε μέρος και στις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου για ανεξαρτησία της Κύπρου. Αρα η εν λόγω λειτουργία του

Τύπου και γενικότερα των μέσων ενημέρωσης δείχνει τον αποφασιστικό ρόλο που διαδραματίζουν σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Σε γενικές γραμμές η διαδικασία καθορισμού της θεματολογίας είναι ένας εν εξελίξει ανταγωνισμός μεταξύ υποστηρικτών θεμάτων προκειμένου να προσελκύσουν την προσοχή των εφημερίδων, του κοινού και των πολιτικών ελίτ προσωπικοτήτων. Ο Τύπος διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη συλλογή, επεξεργασία και παρουσίαση κοινωνικών προβλημάτων ως δημοσίων θεμάτων όπως τυγχάνει με την περίπτωση του απελευθερωτικού αγώνα στην Κύπρο. Φυσικά «έχει γίνει αποδεκτό ότι ο καθορισμός της θεματολογίας δεν επενεργεί παντού στον καθένα και πάντοτε» (McCombs, Einsiedel, Weaver 1996). Όμως όταν οι πολίτες διακατέχονται από ανάγκη ενημέρωσης και προσανατολισμού διαβάζουν τον Τύπο προκειμένου να πληροφορηθούν ώστε να αντιμετωπίσουν το αβέβαιο πολιτικό μέλλον, αποδεχόμενοι, κατά κανόνα τις θεματικές προτεραιότητες των εντύπων και κατ' επέκταση των συντακτών τους.

Η θεματολογία της εποχής που μελετούμε καταγράφει και αξιολογεί τα σημαντικά γεγονότα σύμφωνα με τους συσχετισμούς και τα κρατούντα της εποχής εκείνης. Οι γνώμες και οι απόψεις που προβάλλονται μέσα από τη δημοσιευμένη θεματολογία που αναλύουμε εκφράζονται «σε σχέση με το εν τη γενέσει γεγονός και όχι το βιωμένο ιστορικό γεγονός του σημερινού πλέον παρελθόντος» (Σοφοκλέους, 1994). «Η θεματολογία των εφημερίδων που μελετούμε είναι πολύ σημαντική στη διαμόρφωση κοινής γνώμης και στην κινητοποίηση των μαζών για άσκηση πίεσης και επιρροής προς την Αγγλική αποικιοκρατική διοίκηση της Κύπρου για τους εξής λόγους:

- Οι αναγνώστες προς τους οποίους απευθύνονταν οι εφημερίδες δεν ήταν υψηλού μορφωτικού επιπέδου με αποτέλεσμα να επηρεάζονται πιο εύκολα.
- Εκείνη την περίοδο η εφημερίδα ως μέσο μαζικής ενημέρωσης περιλάμβανε ισχυρές και αποτελεσματικές θεματολογίες γιατί αποτελούσε έντυπο μέσο ενημέρωσης, διάδοσης γνώσεων, πληροφοριών, ερμηνείας γεγονότων και επηρεασμού της κοινής γνώμης.
- Η θεματολογία του τύπου περιλάμβανε και προωθούσε θέματα εθνικής, πολιτικής, θρησκευτικής, οικονομικής ή κοινωνικής αξίας και σημασίας για

τον λαό όπως π.χ. τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, η εθνική αποκατάσταση και η ένωση με την Ελλάδα κλπ.

- Παρά ταύτα, υπήρχε μια συγκράτηση όσον αφορά τουλάχιστον στον τρόπο με τον οποίο μια εφημερίδα προσπαθούσε να θέσει την ημερήσια ατζέντα με βάση τις προτεραιότητές της και στη συγκεκριμένη περίπτωση την Απελευθέρωση της Νήσου, αφού πάντα ελλόχευε ο κίνδυνος της βάνουσης τιμωρίας, τόσο των εντύπων/εφημερίδων, όσο και των συντακτών τους. Με άλλα λόγια, δεν πρέπει να αντιμετωπίζουμε το ζήτημα της θεματολογίας με τα σημερινά αναλυτικά εργαλεία, όπου τα μέσα λειτουργούν πλήρως ελεύθερα σε ένα δημοκρατικό περιβάλλον, αλλά ενός Τύπου που λειτουργούσε σε καθεστώς ανελευθερίας.
- Επίσης, ο αντίκτυπος του Τύπου στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα δεν παραβλέπεται από τα κόμματα, αφού παρατηρούμε να εκδίδονται εφημερίδες κομματικές και στην θεματολογία τους να περιλαμβάνονται ειδήσεις ώστε να εξυπηρετούν κομματικά συμφέροντα και να διαβάζονται από μερίδα λαού που ανήκουν σε πολιτικό κόμμα. Για παράδειγμα, η κομματική εφημερίδα του πολιτικού κόμματος ΑΚΕΛ Αριστεράς *Χαραυγή*, περιλάμβανε στη θεματολογία της περισσότερη έκταση σε Ελλαδικές και διεθνείς εξελίξεις αλλά προπαντός σε λογοτεχνία, καλλιτεχνικά, πολιτιστικά, κοινωνικά και επιστημονικά θέματα». (ό.π.)

1.2 Θεωρητικές προσεγγίσεις της πλαισίωσης

Ο τρόπος προβολής των δρώμενων κατά την περίοδο του Απελευθερωτικού αγώνα μέσω των πρωτοσέλιδων των τριών μεγάλων ελληνοκυπριακών εφημερίδων αποτελεί το κύριο αντικείμενο ενασχόλησης της παρούσας διατριβής και ως προς αυτή την κατεύθυνση έχει ιδιαίτερη σημασία να ασχοληθούμε τόσο με την θέση που τους αποδίδεται στην ημερήσια διάταξη των μέσων ενημέρωσης, όσο και με τα χαρακτηριστικά τα οποία πλαισιώνουν την προβολή τους και τους προσφέρουν συγκριτική ανωτερότητα έναντι άλλων θεμάτων και ειδήσεων. Θεμελιώδη ρόλο βέβαια στην ερευνητική διαδικασία της παρούσας εργασίας διαδραματίζει η προσέγγιση της πλαισίωσης και ο ρόλος της στη διαδικασία κατασκευής και δημοσίευσης ειδήσεων. Αυτή η λειτουργία των μέσων ενημέρωσης μπορούμε να ισχυριστούμε ότι επιφέρει σειρά επιδράσεων επί των αποδεκτών τους, με ιδιαίτερη

έμφαση να αποδίδεται στην ικανότητα επιρροής κατά το σχηματισμό της κοινής γνώμης. Ο ΜακΚουέλ (2003: 488) επεξηγώντας τη θεωρία των επιδράσεων προσανατολίζεται σε μία τυπολογία των διαδικασιών, εντός της οποίας περιέχεται τόσο η θεώρηση της ημερήσιας θεματολογίας και της κρίσης κατά προτεραιότητα, όσο και η θεωρία της πλαισίωσης. Οι αναφερόμενες θεωρίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όσο αφορά τον τομέα των ειδήσεων. Η μεν θεώρηση της ημερήσιας θεματολογίας στην προτεραιότητα που αποδίδουν τα μέσα σε συγκεκριμένα ζητήματα, η κρίση κατά προτεραιότητα (priming), στον τρόπο που αποδίδεται αυτή η βαρύτητα και λαμβάνεται από το κοινό και η δε προσέγγιση της πλαισίωσης (framing), στον τρόπο που παρουσιάζεται ένα θέμα και στον αντικτυπό του επί των αποδεκτών (Scheufele και Tewksbury, 2007: 11).

Η προσέγγιση της πλαισίωσης σε αντίθεση με την ημερήσια διάταξη που ασχολείται με το *ποια* θέματα είναι προεξέχοντα, *ποια* έχουν υπεροχή (salience of topics) και προβάλλονται, εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται αυτά τα θέματα από τα ΜΜΕ. Η διαφορά, συνεπώς, έγκειται όχι στο *εάν* σκεφτόμαστε ένα θέμα, αλλά στο *πώς* σκεφτόμαστε γι' αυτό το θέμα. Με άλλα λόγια, τα ΜΜΕ όχι μόνο αποφασίζουν σε μεγάλο βαθμό για την ενημέρωσή μας γενικά, παρέχοντας τα κύρια στοιχεία για τις εικόνες για τον κόσμο, αλλά και επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο τα αξιολογούμε και ιεραρχούμε (Iyengar, και Kinder, 1987, McCombs, Weaver, και Edelstein, 1996). Είναι κοινά αποδεκτό ότι τα μέσα ενημέρωσης έχουν την ικανότητα να κάνουν αυτό, δηλαδή να δημιουργούν προτεραιότητες και απόψεις, επειδή τα μέλη του κοινού όλο και περισσότερο εξαρτώνται από τα ΜΜΕ για ενημέρωση και προσανατολισμό. Τούτο οφείλεται στο ότι τα ΜΜΕ στην εποχή μας αποτελούν σχεδόν τη μοναδική πηγή ενημέρωσης για τα δρώμενα. Ο Maxwell McCombs και ο Donald Shaw (1975) έχουν επισημάνει ότι ένας από τους παράγοντες που προτρέπουν στη χρήση των ΜΜΕ είναι η «ανάγκη για προσανατολισμό» (McCombs, και Shaw, 1975). Η ανάγκη αυτή δημιουργείται όταν το ενδιαφέρον σ' ένα θέμα είναι υψηλό και υπάρχει σημαντικός βαθμός αβεβαιότητας για το νόημα του μηνύματος. Επομένως, ένα μήνυμα με υψηλό ενδιαφέρον, το οποίο έχει παράλληλα και στοιχεία αβεβαιότητας ως προς την έκβασή του, οδηγεί στην αύξηση της χρήσης των ΜΜΕ από τους πολίτες. Τούτο με τη σειρά του αυξάνει την πιθανότητα μεγαλύτερης επιρροής από τα ΜΜΕ. Όπως παρατηρούν η Doris Graber και η Gaye Tuchmann (1978): «διαμέσου των ΜΜΕ, τα μέλη μιας κοινωνίας μαθαίνουν για τους

εαυτούς τους και τους άλλους, για τους θεσμούς τους, τους αρχηγούς τους και τους τρόπους ζωής τους, καθώς και γι' αυτούς, άλλων εθνών και λαών...οι ειδήσεις στοχεύουν να μας πουν αυτό που θέλουμε να ξέρουμε, χρειαζόμαστε να ξέρουμε και πρέπει να ξέρουμε....» (1978: 6). Η πλαισίωση αποσυνδέει την πραγματικότητα και την συσκευάζει σε τρόπους που διευκολύνουν την κατανόηση του ακροατηρίου για τον κοινωνικό και πολιτικό κόσμο. Αυτό έχει σημαντική συνέπεια προς το ακροατήριο των ειδήσεων γιατί αναπτύσσεται προς τον κοινωνικό και πολιτικό κόσμο και ειδικά για τους πολιτικούς αρχηγούς. Οι συνέπειες ενισχύονται όταν η πλαισίωση των ειδήσεων ενσωματώνεται με τα μηνύματα μερικών γεγονότων, ζητημάτων, και παραγόντων ως τα πιο σημαντικά από τα άλλα. Οι μηχανισμοί δηλώσεων περιλαμβάνουν μέσα στην πλαισίωση των ειδήσεων την προαγωγή ενός μηνύματος που σε μερικές περιπτώσεις καταστέλλεται από άλλα μηνύματα. Με αυτή την έννοια η κοινωνική πραγματικότητα και τα προνομιούχα μηνύματα αποτελούν τον πυρήνα της θεωρητικής πλαισίωσης.

Η έννοια της πλαισίωσης, αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία, δομούνται οι ορισμοί των καταστάσεων, χωρίς όμως να υπάρχει ακριβής και συγκεκριμένος ορισμός, για το τι είναι η πλαισίωση (Sheff, 2005: 370). Για αυτό, είναι σημαντικό εξ αρχής να υπογραμμίσουμε ότι κάθε μελετητής που κάνει χρήση της αρχής της πλαισίωσης, δεν εννοεί ακριβώς το ίδιο με κάποιον άλλο (Entman, 1993: 51). Για παράδειγμα, οι όψεις της πραγματικότητας, αποκτούν νόημα, ξεχωρίζουν από τις υπόλοιπες, επειδή υπάρχουν μέσα σε ένα δημοσιογραφικό/ενημερωτικό κείμενο, που έχει διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να προωθείται ένας συγκεκριμένος ορισμός ενός ζητήματος, μια αιτιολογική του ερμηνεία, μια ηθική αξιολόγηση και τέλος μια προτεινόμενη λύση, ένας τρόπος χειρισμού της προβληματικής που έχει αναπτυχθεί (Entman, 1993). Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τον Goffman (1974) τα πλαίσια δρουν με έναν ανεξάρτητο τρόπο, με την έννοια ότι υπακούουν σε δική τους λογική, δίνουν δική τους σημασία στην πραγματικότητα. Κι αυτό γιατί τα άτομα προκειμένου να επεξεργαστούν κάθε νέα πληροφορία, εφαρμόζουν ερμηνευτικά σχήματα για να τα κατηγοριοποιήσουν και να τα ερμηνεύσουν με τέτοιο τρόπο ώστε να προκύπτει νόημα (Goffman, 1974). Ο πιο απλός, ενδεχομένως ορισμός, για την θεωρία της πλαισίωσης, ανήκει στην Tuchman (1978), κατά την οποία, η πλαισίωση των ειδήσεων οργανώνει την καθημερινότητα. Μέρος αυτής της καθημερινότητας και η οργάνωση της, αποτελούν ουσιαστικό χαρακτηριστικό των ειδήσεων. Κοντολογίς η

πλαisiώση χαρακτηρίζεται ως η δυνατότητα που έχουν τα μέσα ενημέρωσης να καθορίζουν και να νοηματοδοτούν την καθημερινότητα των ατόμων (Tuchman, 1978: 193). Με άλλα λόγια, η πλαisiώση αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους τα μέσα ενημέρωσης, οργανώνουν και παρουσιάζουν θέματα και γεγονότα. Είναι, μάλιστα, μια διττή διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει αφενός την παρουσίαση και αφετέρου την ερμηνεία των ειδήσεων (Scheufele, 1990).

Οι μελέτες που αναφέρονται στη πλαisiώση εξετάζουν την επίδραση της στη διαμόρφωση της κοινής γνώσης 1) συλλέγουν και αναλύουν από την αρχή μέχρι το τέλος απαντήσεις στις ερωτήσεις για τα άρθρα των ειδήσεων· 2) μετρούν πως η πλαisiώση διαμορφώνει συμπεριφορές και επιδράσεις στη συμπεριφορά, 3) εξετάζουν ενδεικτικά παραδείγματα της πλαisiώσης. Επιδιώκουν επίσης να εξετάσουν πώς τα γεγονότα και τα ζητήματα περιγράφονται στα μέσα ενημέρωσης και υποδεικνύουν τις ιδεολογικές απόψεις των δημοσιογράφων και εκδοτών για το ακροατήριο, ή εμπορικές απόψεις που πουλιούνται στις εφημερίδες. Οι συνέπειες της πλαisiώσης γίνονται αντιληπτές σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο. Οι συνέπειες σε ατομικό επίπεδο μπορεί να είναι η αλλαγή συμπεριφοράς για ένα θέμα που έχει παρουσιαστεί με συγκεκριμένες πλαisiώσεις, ενώ σε κοινωνικό επίπεδο, οι πλαisiώσεις μπορούν να συμβάλλουν στο σχηματισμό κοινωνικών διαδικασιών, όπως η πολιτική κοινωνικοποίηση, η λήψη αποφάσεων και άλλες κοινωνικές δράσεις.

Η ποικιλία των ορισμών της πλαisiώσης των ειδήσεων είναι μεγάλη τόσο σε θεωρητικό, όσο και σε εμπειρικό επίπεδο. Μερικές θεωρητικές προσεγγίσεις υποστηρίζουν τη χρήση της στενής έννοιας στην έρευνα της πλαisiώσης (Scheufele, 2000, Shah, 2001) ως «δίνοντας όνομα στο ζήτημα», ενώ η πλειοψηφία των ερευνών εφαρμόζει ένα ευρύτερο ορισμό των πλαisiώσεων. Εννοιολογικά, μία ευρύτερη έννοια των πλαisiώσεων της ειδησεογραφίας είναι αυτή που αναφέρεται στον ορισμό της πλαisiώσης ως «μία οργανωμένη κεντρική ιδέα μίας ιστορίας που δίνει νόημα σε μία σειρά από ανακόλουθα χρονικά στάδια γεγονότων, σχηματίζοντας μία σύνδεση ανάμεσά τους. Η πλαisiώση ορίζει περί τίνος πρόκειται, δίνει το νόημα του ζητήματος» (Gamson και Modigliani, 1989). Ο Gitlin (1980) ορίζει τις πλαisiώσεις ως «πρότυπα γνώσης, ερμηνείας και παρουσίασης μετά από συλλογή, έμφαση και εξαίρεση, με τα οποία οι δημοσιογράφοι οργανώνουν μία συζήτηση». Οι Gamson και Modigliani (1989) αναφέρονται στις πλαisiώσεις ως «ερμηνευτικά πακέτα που δίνουν

νόημα σε ένα θέμα». Στον πυρήνα αυτών των διαφορετικών προσεγγίσεων βρίσκεται «μία κεντρική ιδέα ή πλαισίωση, για να δώσουμε νόημα σε σχετικά γεγονότα, προτείνοντας το θέμα» (Garnson και Modigliani, 1989). Από τη μεριά της έμφασης σε κάποια στοιχεία ενός θέματος έναντι άλλων, μία πλαισίωση παρέχει έναν τρόπο για την κατανόηση ενός γεγονότος ή ενός θέματος. Οι Capella και Jamieson (1997) θεωρούν ότι οι πλαισιώσεις ενεργοποιούν τη γνώση, «επαναφέρουν τα αποθέματα των πολιτιστικών ηθών και αξιών και δημιουργούν κείμενα». Συνεπώς, οι πλαισιώσεις «ορίζουν προβλήματα», «διαγιγνώσκουν αιτίες», «σχηματίζουν ηθικές κριτικές» και «προτείνουν λύσεις» (Entman, 1993). Εν συντομία, η πλαισίωση είναι μία έμφαση στην ανάδειξη διαφορετικών οπτικών ενός θέματος. Τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά γεγονότα και θέματα παρουσιάζονται στους πολίτες ως εναλλακτικοί χαρακτηρισμοί του τι βρίσκεται σε δράση (Sniderman και Theriault, 2004). Οι πλαισιώσεις είναι μέρος των πολιτικών επιχειρημάτων, των δημοσιογραφικών νορμών και της συζήτησης για τα πολιτικά κινήματα. Αποτελούν εναλλακτικούς τρόπους ορισμού θεμάτων, ενδογενείς με τον πολιτικό και κοινωνικό κόσμο.

Με άλλα λόγια, η πλαισίωση έχει εξελιχθεί πλέον σε ένα πολύπλοκο και σύνθετο ζήτημα, σε σημείο που πολλές φορές η έννοια «πλαίσιο» να ταυτίζεται με τις, δυνητικά, πολλαπλές στρατηγικές «κωδικοποίησης» που εξαρτώνται από πλήθος παραγόντων ή, πολλές φορές και από τη θεματολογία των ειδήσεων (Πλειός, 2011: 161). Πρόκειται, όπως αναφέρει ο Πλειός για ένα φαινόμενο «πλαισιακού πλουραλισμού» (Πλειός, 2011). Τα σχήματα, ή οι μέθοδοι δια των οποίων επιλέγονται γεγονότα οι όψεις τους, ακολούθως «συρράπτονται», και έτσι ενσωματώνεται κατά έναν «αφανή», «φυσικό» τρόπο στην παράθεση των γεγονότων η ερμηνεία τους. Η επιλογή και η συσχέτιση των γεγονότων μπορεί να καθορίζονται από ορισμένα ιδεολογικά μοτίβα (π.χ. να εστιάζονται στον οικονομικό, τον πολιτικό ή τον θρησκευτικό αιτιολογικό παράγοντα, ή, αντίθετα υιοθετούν πολυπαραγοντική προσέγγιση). Μπορεί ακόμα να χαρακτηρίζονται από τις επιστημολογικές τους αφετηρίες (π.χ., να εστιάζονται στη σύγκρουση ή τη συναίνεση, στο υποκείμενο και το τυχαίο, ή στην μακροκοινωνική και δομική διάσταση των γεγονότων). Μπορεί επίσης να διακρίνονται για τον πραγματολογικό τους προσανατολισμό (π.χ., να εστιάζονται στην οικονομική, την πολιτική, την ηθική, την αισθητική ή άλλη διάσταση των γεγονότων), κ.ο.κ. Αυτές οι στρατηγικές δεν

αποκλείουν, αλλά, αντίθετα, συμπληρώνουν η μία την άλλη. Αποτελούν προβολή και προέκταση όλων των στοιχείων του κοινωνικού συστήματος, της δομής του υποκειμένου στην κατανόηση των γεγονότων και την ένταξη τους στο γνωστικό χάρτη του υποκειμένου, της ομάδας και της κοινωνίας.

Υπό αυτές τις συνθήκες καθίσταται σαφές ότι αμφότερες οι διαδικασίες της ημερήσιας θεματολογίας και της πλαισίωσης επιφέρουν συγκεκριμένες επιδράσεις στην αντίληψη του κοινού για τα προβαλλόμενα θέματα, αν και τα MME δεν αναγνωρίζονται ως η μοναδική μεταβλητή για τη συγκεκριμένη κατεύθυνση (Aelst & Walgrave, 2011). Αφενός η διαδικασία μεταφοράς συγκριτικής υπεροχής από τη θεματολογία των μέσων στη δημόσια θεματολογία εξυπηρετείται από την δημοσιογραφική κάλυψη αυτών και τον τρόπο που προκρίνονται στην ιεραρχία των ειδήσεων. Αφετέρου, η επιλογή του ανάλογου ερμηνευτικού πλαισίου που περικλείει τις ειδήσεις μπορεί να επηρεάσει την οπτική γωνία υπό την οποία οι αποδέκτες λαμβάνουν τις ειδήσεις και τα χαρακτηριστικά τους. Σχετικά με την προβολή των δράσεων των αγωνιστών του Απελευθερωτικού αγώνα έχει ενδιαφέρον να διερευνήσουμε τις κατασκευές κι ερμηνείες που επελέγησαν προκειμένου να καλυφθεί η δραστηριότητα τους, μέσω της θεωρίας της πλαισίωσης.

Για να κατανοήσουμε τη σχέση μεταξύ πλαισίωσης και *αφήγησης*, ο Stuart Hall (1981) ρωτά την πιο απλή ερώτηση «Τι είναι ειδήσεις;» Οι δημοσιογράφοι περιγράφουν την είδηση σαν ένα γεγονός το οποίο έχουν συλλέξει αυτοί. Από τα εκατομμύρια των γεγονότων που συμβαίνουν καθημερινά σε όλο τον κόσμο μόνο ένας πολύ μικρός αριθμός γίνεται «πρωταρχική είδηση» και μέσα από αυτή την αναλογία μόνο ένα μικρό μέρος πραγματικά αναδύεται ως η είδηση της ημέρας στα μέσα ενημέρωσης. Σύμφωνα με τη Helen MacGill Hughes (1980) η πλαισίωση εστιάζει την είδηση ως ιστορία με ανθρώπινο ενδιαφέρον γεγονός που προσλαμβάνει την ιδιότητα της προσωπικής στάσης που υιοθετεί ο συντάκτης της είδησης απέναντι στον αναγνώστη. Η επιρροή της πλαισίωσης επιτυγχάνεται με την δημοσίευση ενός θέματος που θα γραφτεί με πηχιαίους τίτλους στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων και θα περιλαμβάνει αφηγηματικό ύφος με στόχο την άσκηση επιρροής στους αναγνώστες. Για παράδειγμα η είδηση που κυκλοφόρησε στις εφημερίδες που μελετούμε *Ο Φιλελεύθερος* (06 Μαρτίου 1957) με τίτλο «*Ο Γρηγόρης Πιερή Αυξεντίου εφονεύθη εις τα όρη του Μαχαιρά κατά την διάρκεια πολύωρου μάχης – Το κρησφύγετον*

ανετινάχθη τελικώς δια νάρκης και ακολούθως επυρπολήθη διαποτισθέν με βενζίνη» και Ελευθερία «Υπο ποιας δραματικής συνθήκας έπεσε μαχόμενος ο Γρηγόρης Αυξεντίου πρώην αξιωματικός του Ελλ. Στρατού». Ο Τύπος κάλυψε την είδηση με τεράστια δημοσιότητα: η είδηση πέραν της πλαισίωσης της αγωνιστικής θυσίας του Γρηγόρη Αυξεντίου για την απελευθέρωση της νήσου από τους αποικιοκράτες, ενέχει και μια δεύτερη πλαισίωση αυτή περιλαμβάνει και ανθρώπινο ενδιαφέρον αφού ο πρωταγωνιστής τυγχάνει να πολεμά μόνος του, καθώς οι σύντροφοι του παραδίδονται στους Άγγλους κι αυτός πεθαίνει.

Ωστόσο, είτε στη μία είτε στην άλλη περίπτωση, αφετηρία της πλαισίωσης είναι η οπτική γωνία υπό την οποία κατανοείται η «φύση» (συγκρότηση), η προέλευση, η σημασία, οι επιπτώσεις και η λειτουργία ορισμένων γεγονότων. Πρόκειται για τα αντικείμενα τα οποία κατά κανόνα απασχολούν τη ρηματική συγκρότηση των επίκαιρων γεγονότων σε όλη τη διάρκεια της δημοσιογραφίας (Πλειός, 2011: 162). Είναι γνωστό ότι η επιλογή των ειδήσεων συνδέεται άμεσα με την επικαιρότητα ενός συμβάντος, τη σπουδαιότητα που έχει για το κοινωνικό σύνολο, την έλλειψη αμφισημίας του, την πολιτιστική εγγύτητα στη σημασία του, το απροσδόκητο και, βεβαίως τις κοινωνικοπολιτικές αξίες της κοινωνίας, στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη ώστε να γίνεται αποδεκτή η είδηση (Galtung & Ruge, 1965).

Μια βασική παράμετρος του περιεχομένου, όπως έχει αναλυθεί στις έρευνες της θεματολογίας και της πλαισίωσης αφορά στην «κρίση κατά προτεραιότητα» (priming) δηλαδή στη βαρύτητα που επιδίδεται σε ένα θέμα, συμβάν ή γεγονός κατά την προβολή του από τα μέσα ενημέρωσης Εξετάζεται στην προκειμένη περίπτωση η προτεραιότητα που δίνεται σε ένα θέμα και η οποία συνδέεται ή μπορεί να συνδέεται με τη βαρύτητα του θέματος εκείνου που χρησιμοποιεί το κοινό για να αξιολογήσει την κυβέρνηση ή κάποιον άλλο πολιτικό φορέα, όπως υποστηρίζουν οι Scheufele και Tewksbury (2007). Προκειμένου να καταγραφεί αυτή η προτεραιότητα, είναι απαραίτητο να αναλυθεί η δημοσιογραφική βαρύτητα του δημοσιεύματος ή της είδησης. Αυτό μπορεί να γίνει με τη συνδυασμένη μέτρηση των ακόλουθων δεικτών: (α) της παρουσίας της είδησης στην πρώτη σελίδα και (β) της σειράς της είδησης στην αναλυτική παρουσίαση των ειδήσεων ή στη στήλη/σελίδα στην οποία δημοσιεύεται το άρθρο (Πλειός, 2011: 238, Iyengar & Simon, 1996).

2. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

2.1 Η εμφάνιση, ανάπτυξη και τα χαρακτηριστικά του Κυπριακού Τύπου.

Αυτή η σημαντική ενότητα αποτελεί την σπονδυλική στήλη της διατριβής αφού ο τύπος χρησιμοποιείται ως εργαλείο για να παρουσιάσει τον απελευθερωτικό αγώνα του 1955-1960. Θα αναφερθούμε στην εμφάνιση, ανάπτυξη και τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Κυπριακού Τύπου στον Ευρωπαϊκό Νότο καθώς και της φάσεις ανάπτυξης και εμφάνισης των Κυπριακών εφημερίδων. Στην συνέχεια θα εξετάσουμε δημοσιεύματα που αναφέρονται στον απελευθερωτικό, εθνικιστικό αλλά και πολιτικό ρόλο του κυπριακού τύπου την περίοδο 1955-1960. Οι εφημερίδες δεν ήταν ποτέ μόνο φορείς πληροφοριών αλλά και όργανα άσκησης επιρροής. Με αυτή την έννοια είναι προφανές ότι χωρίς την έρευνα στις εφημερίδες είναι ανέφικτο για τον ερευνητή να αναπαραστήσει την ατμόσφαιρα μια εποχής, αφού είναι αμφίβολο αν άλλου είδους πηγές (εκθέσεις, ντοκουμέντα) είναι σε θέση να παραστήσουν πιο αξιόπιστα το κλίμα της περιόδου που μελετάμε. Οι εφημερίδες καταγράφουν ένα γεγονός αλλά σπανίως προσφέρουν μια σφαιρική καταγραφή των δρώμενων. Γεγονός είναι, όπως αναφέρει ο McQuail (2003) από το ξεκίνημά του ο Τύπος ήταν ένας πραγματικός ή λανθάνων αντίπαλος της εξουσίας. Στην ιστορία του Τύπου υπάρχουν συχνές αναφορές για τη βία που έχει ασκηθεί από την κρατική εξουσία στους εκδότες και τους δημοσιογράφους. Αλλά ο Τύπος δε διαδραμάτισε μόνον σημαντικό ρόλο για την εμπέδωση της ελευθεροτυπίας, αλλά και σημαντικό πόλο αντίστασης σε χώρες που τελούσαν υπό ξένη κατοχή. Με αυτή την έννοια εννοούμε ότι οι εφημερίδες στην περίπτωση της Απελευθέρωσης της Κύπρου έπαιξαν σημαντικό ρόλο αφού αναδείχθηκαν σε σημαντικές ιστορικές πηγές όχι μόνο λόγω των ειδήσεων τους, αλλά και των απόψεων. Στην περίοδο που μελετούμε, δηλαδή του απελευθερωτικού αγώνα της Εθνικής Οργάνωσης των Κυπρίων Αγωνιστών (ΕΟΚΑ), παρατηρούμε ότι οι τότε Βρετανοί αποικιοκράτες της Νήσου αντιλαμβανόμενοι τη μεγάλη επιρροή που είχε ο Τύπος στους πολίτες εφαρμόζουν τον Στρατιωτικό Νόμο ο οποίος και περιορίζει την Ελευθερία του Τύπου. Βασικό χαρακτηριστικό του νόμου ήταν να υπάρχει λογοκρισία, αυστηρός έλεγχος και περιορισμός στην πρόσβαση των πηγών. Γράφει ο Σοφοκλέους (2014: 164) «ιδιαίτερα πρέπει να τονίσουμε τους αγώνες του Τεύκρου Ανθία για την ελευθερία του λόγου και του τύπου, μέσα από

κύρια άρθρα και σημειώματα του, αλλά και τις εκκλήσεις σε διεθνή σώματα ώστε να παρέμβουν για την αποκατάσταση των βασικών ανθρωπίνων του Κυπριακού λαού. Από αυτές τις ενέργειες του Τεύκρου Ανθία αναφέρουμε τα κύρια πρωτοσέλιδα άρθρα του με τίτλους Ελευθερία του Τύπου» (*Χαραυγή* 6 Ιουνίου 1956) και «Μετά τις εξηγήσεις για τους περί τύπου κανονισμούς» (*Χαραυγή* 7 Δεκεμβρίου 1956). Αναδημοσιεύουμε στην συνέχεια το κύριο άρθρο της *Χαραυγής* με τίτλο: « Ελευθερία του Τύπου» (6 Ιουνίου 1956):

«Το αίτημα της ελευθερίας του Τύπου είναι τόσο ισχυρόν όσο και τα φίμωτρα. Που σε διάφορες χώρες έβαζαν στο στόμα του δημοσιογραφικού και γενικά του πνευματικού κόσμου. Στην Κύπρο, αυτή η φίμωση χρονολογείται κυρίως από την μετα-οκτωβριανή περίοδο και ειδικότερα την Παλμερική. Κ' είναι γνωστοί οι αγώνες, που έκανε ο λαός για την κατάργηση των περί Τύπου καταθλιπτικών νόμων.

Η κατάσταση σήμερα, μετά την επιβολή των νόμων έκτακτης ανάγκης, είναι πολύ χειρότερη. Και παρατηρούνται μερικά φαινόμενα, πολύ χαρακτηριστικά και αξιολογούμενα:

1. Οι «περιορισμοί» είναι τόσο ασαφείς και διατυπωμένοι με γενικολογίες, ώστε πολύ σωστά να σκέπτεται ο καθένας ότι δεν απομένει περιθώριο ελεύθερης έκφρασης.
2. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, αποκλείεται να εκφρασθεί ανοιχτά κ' ελεύθερα η Κοινή Γνώμη, η θέληση του λαού, τόσο για το πολιτικό του θέμα όσο και για τόσα άλλα ζητήματα.
3. Οι εφημερίδες βρίσκονται σε πολύ μειονεκτική θέση έναντι της κυβερνητικής ελευθερίας για τη διοχέτευση των απόψεων της. Εκτός του ότι χρησιμοποιεί ολόκληρο μηχανισμό γι' αυτό τον σκοπό, ακόμη και στις εφημερίδες - με επίσημες ανακοινώσεις, επιστολές κ.τ.λ. - εμφανίζει όλα τα ζητήματα με απόλυτη, βέβαια, ελευθερία. Χαρακτηριστικές είναι μερικές από τις τελευταίες επίσημες επιστολές που φιλοξενούνται στον εγχώριο Τύπο από δημοσιογραφικό καθήκον. Και το αποτέλεσμα; Η Κοινή Γνώμη δεν εκφράζεται στην πραγματικότητα και καταντά άχαρο, εφιαλτικό το δημοσιογραφικό επάγγελμα.

Έχομε υπόψη την τελευταία διάσκεψη που οργάνωσε το Γραφείο Δημοσίων Πληροφοριών για να συζητηθεί το ζήτημα των διευκολύνσεων, που

μπορεί να παρασχεθούν στις εφημερίδες. Ευπρόσδεκτη είναι η πραγματική εξυπηρέτηση.

Το βασικό, όμως αίτημα δεν είναι αυτό. Η ανώτατη και πραγματική διευκόλυνση για τον Τύπο είναι να του αποδοθεί η ελευθερία του. Ένα δικαίωμα, που η ενάσκηση του προάγει τον πολιτισμό και συντελεί στην πρόοδο των λαών.

Στο 5^ο Συνέδριο του Διεθνούς Ινστιτούτου Τύπου που συγκροτήθηκε την περ. εβδομάδα στη Ζυρίχη, υψώθηκε η φωνή όλων των ελεύθερων αντιπροσώπων διάφορων χωρών, για υπεράσπιση και κατοχύρωση αυτού του ιερού δικαιώματος. Ο Βρετανός αντιπρόσωπος κ. Γκαίητσκελ είπε τα ακόλουθα:

Ο Τύπος πρέπει ν' αφήνεται εντελώς ελεύθερος να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του και ανεπηρέαστα να υποστηρίζει τα συμφέροντα της κοινωνίας και τις αρχές της Δημοκρατίας.

Ο ίδιος αντιπρόσωπος καταδίκασε κάθε περιοριστικό μέτρο που επιβάλλεται στον Τύπο, καθώς και την προσπάθεια να αποβεί μονοπώλιο των κυβερνήσεων και των μεγάλων επιχειρήσεων.

Για το καλό του Τόπου, για το καλό του Πολιτισμού, ζητούμε την κατάργηση όλων των περιορισμών του Τύπου και όλων γενικά των μέτρων έκτακτης ανάγκης».

Από την ίδια εφημερίδα πληροφορούμαστε επίσης για αντιδράσεις των εφημερίδων και της Ένωσης Συντακτών στα ανελεύθερα μέτρα των Βρετανών αποικιοκρατών κατά την ελευθερίας του Τύπου. Έτσι στο φύλλο της 7^{ης} Δεκεμβρίου 1956 πληροφορούμαστε για αντιδράσεις των Αγγλόφωνων εφημερίδων «Times of Cyprus» και «Cyprus Mail» για αναγνώριση των δικαιωμάτων του τύπου ως εκφραστικού οργάνου της κοινής γνώμης».

Χαραυγή 6 Ιουνίου 1956

Επίσης οι Βρετανοί αποικιοκράτες για να καταπνίξουν την εξέγερση των Ελλήνων της Κύπρου αρχικά για Ένωση με την Ελλάδα και στη συνέχεια για την Ανεξαρτησία της Μεγαλονήσου, δίνουν τη μεγαλύτερη βαρύτητα στην επιρροή της κοινής γνώμης. Δυστυχώς η προσπάθειά τους απέτυχε, γιατί οι εφημερίδες ιδιαίτερα μέσα από τα πρωτοσέλιδα τους, γίνονται πιο φανατικές όσον αφορά τα ιδεολογικά και εθνικά θέματα και υποστηρίζουν οργανώσεις.

Η εμφάνιση και η ανάπτυξη των κυπριακών εφημερίδων

Στην ιστορία του Κυπριακού τύπου παρατηρούμε ότι οι πρώτες εφημερίδες που εμφανίστηκαν ήταν τοπικού χαρακτήρα, δηλαδή, απευθύνονταν σε ένα κοινό που κατοικούσε σε πόλεις και χωριά, σε μικρούς ομίλους και οργανωμένα σύνολα. Χαρακτηριστικό στοιχείο της τότε εποχής ήταν ότι οι σελίδες των εφημερίδων της εποχής καλύπτονταν καθ' ολοκληρίαν από κείμενα, σχεδόν χωρίς εικονογράφηση. Ένα άλλο χαρακτηριστικό ήταν και ο τρόπος που διακινούνταν οι εφημερίδες δηλαδή, κυκλοφορούσαν δια μέσου της πρακτικής των συνδρομητών παρά των απευθείας πωλήσεων, π.χ., διαμέσου των περιπτέρων. Στη μελέτη του ο Αντρέας Σοφοκλέους (1994) επισημαίνει ότι «τα πρώτα άρθρα των εφημερίδων «Κύπρος» και «Αλήθεια» αφιερώθηκαν στην αξία της δημοσιογραφίας και στην ελευθερία της έκφρασης». Στην συνέχεια όμως λόγω της πολιτικής κατάστασης που επικρατούσε στο νησί και της τεράστιας δύναμης που αντλούσε η εφημερίδα μέσα από τη θεματολογία και την πλαισίωση άρχισε η εφαρμογή της ανελεύθερης οθωμανικής νομοθεσίας και η επιβολή των πρώτων φυλακίσεων και προστίμων. Το 1881 καταγράφεται η πρώτη

καταδίκη τυπογράφου με βάση την οθωμανική νομοθεσία η οποία εφαρμοζόταν έως το 1925 όταν η Κύπρος πέρασε στα χέρια των Βρετανών ως αποικία με βάση τη συμφωνία των Σεβρών. Ορισμένες εφημερίδες που κυκλοφορούσαν εκείνη την εποχή ήταν τα «Ημερήσια Νέα», ο «Κήρυκας» και η Ελευθερία η οποία το 1936 μετατρέπεται σε καθημερινή εφημερίδα.

Το 1878 εκδίδεται στην Λάρνακα, η πρώτη Κυπριακή εφημερίδα, με τίτλο «Κύπρος». Από τότε μέχρι σήμερα έχουν κυκλοφορήσει περισσότερες από 350 Ελληνοκυπριακές εφημερίδες και περιοδικά. Ο αριθμός αυτός είναι δυσανάλογα μεγάλος σε σχέση με τον Ελληνοκυπριακό πληθυσμό και δη τον εγγράμματο. Το γεγονός αυτό μπορεί να οφείλεται στην έντονη πολιτικοποίηση που χαρακτηρίζει τον Ελληνοκυπριακό πληθυσμό λόγω του κυπριακού ζητήματος, αλλά και στο ότι οι περισσότερες εφημερίδες και περιοδικά που κυκλοφόρησαν στην Κύπρο είχαν μικρή διάρκεια ζωής. Η καταγραφή όλων των εφημερίδων και περιοδικών που έχουν κυκλοφορήσει στην Κύπρο καθίσταται αδύνατη λόγω του πλήθους του έντυπου τύπου, προβάλλοντας ένα ανυπέρβλητο εμπόδιο στον εκάστοτε μελετητή. Ένα από τα ελάχιστα συγγράμματα που μελετούν την ιστορία του Ελληνοκυπριακού τύπου από το 1878–1900 και στο οποίο θα βασιστούμε για αυτή την ιστορική αναδρομή στον Ελληνοκυπριακό τύπο, είναι το βιβλίο του Ανδρέα Σοφοκλέους «Συμβολή στην Ιστορία του Κυπριακού Τύπου». Όπως αναφέρει λοιπόν ο Σοφοκλέους (1995:13): «Η έκδοση των πρώτων Κυπριακών εφημερίδων γινόταν κάτω από πολύ δύσκολες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες και με πενιχρά οικονομικά μέσα. Οι ιδιοκτήτες – εκδότες των πρώτων εφημερίδων ήταν ταυτόχρονα διευθυντές, αρχισυντάκτες, συντάκτες, διορθωτές, σελιδωτές και οικονομικοί διαχειριστές των εφημερίδων τους. Η εκτύπωση και η έκδοση μιας εφημερίδας εκείνη την εποχή ήταν μια πολύμοχθη διαδικασία, καθώς τα πρώτα τυπογραφεία και πιεστήρια ήταν χειροκίνητα. Πέραν αυτού η γραφειοκρατία και οι περιορισμοί που απέρρεαν από τον Οθωμανικό Νόμο για τον Τύπο και από τη Βρετανική Διοίκηση στοίχιζαν στους εκδότες χρήμα και κόπο.

Η ιστορία λοιπόν του Ελληνοκυπριακού Τύπου ξεκινά με την έκδοση της εφημερίδας «Κύπρος» το 1878, από τον Θεόδουλο Κωνσταντινίδη, στη Λάρνακα. Ο Θεόδουλος Κωνσταντινίδης το 1878 αγόρασε στο Κάιρο, όπου και διέμενε, ένα μεταχειρισμένο τυπογραφείο, το οποίο μετέφερε στη Λάρνακα. Με την αφιξή του

στην Κύπρο, το νησί περιέρχεται στην κυριαρχία των Βρετανών, και ζήτησε από τον Έπατο Αρμοστή την άδεια για έκδοση της εφημερίδας. Ο Έπατος Αρμοστής Sir Garnet Wolseley συναινεί στην έκδοση της εφημερίδας με τον όρο αυτή να εκδίδεται και στα αγγλικά. Έτσι η πρώτη κυπριακή εφημερίδα έφερε τον τίτλο «Κύπρος – Cyprus» και αποτελείτο από δυο σελίδες στα ελληνικά και δυο σελίδες στα αγγλικά, οι οποίες όμως δεν είχαν το ίδιο ακριβώς περιεχόμενο. Η εφημερίδα «Κύπρος» λόγω οικονομικών προβλημάτων κατασχέθηκε από μια αγγλική εταιρεία που συνέχισε την έκδοση της μέχρι το 1882 οπότε και η εφημερίδα έκλεισε. Όμως είχε ανοίξει ο δρόμος για την έκδοσή και άλλων εφημερίδων μετά την πρωτοφανή αρχική επιτυχία της «Κύπρος». Από το 1878 και για τα επόμενα περίπου είκοσι χρόνια τα σκήπτρα των εκδόσεων κρατούσε η πόλη της Λάρνακας στην οποία εκδίδονταν «Εκτός από τις εφημερίδες του Θεόδουλου Κωνσταντινίδη «Κύπρος», «Νέον Κίτιον» και τα δεκαπενθήμερα περιοδικά του ίδιου «Ευτέρπη» και «Κεραυνός». Εκδίδονταν επίσης η εφημερίδα «Στασινός» και το περιοδικό «Λύρα» του Θεμιστοκλή Θεοχαρίδη, οι εφημερίδες «Χωριάτης» και «Ένωσις» του Χριστόδουλου Κουππά, η εφημερίδα «Έθνος» του Σπυρίδωνα Γρύσπη και «Νέον Έθνος» του Κλεόβουλου Μεσολογγίτη» (Σοφοκλέους, 1995:12). Η επόμενη πόλη στην οποία επιχειρείται η έκδοση μιας εφημερίδας είναι η Λεμεσός όπου το 1880 ο Αριστοτέλης Παλαιολόγος εκδίδει την εφημερίδα «Αλήθεια» που συνεχίζει να εκδίδεται και σήμερα, στο ιδιόκτητο τυπογραφείο του. Ακολουθούν η εφημερίδα «Σάλπιγξ» του Στυλιανού Χουρμούζιου, η εφημερίδα «Δίαβολος» με συντάκτη τον Βασίλη Μιχαηλίδη και η εφημερίδα «Αναγέννησις» του Μενέλαου Φραγκούδη. Μόλις το 1882 εκδίδεται η πρώτη εφημερίδα στην Λευκωσία από τον Θεόδουλο Κωνσταντινίδη ο οποίος μεταφέρει εδώ την έκδοση της εφημερίδας του «Νέον Κίτιον» που μέχρι πρότινος εκδιδόταν στην Λάρνακα. Το 1887 η Λευκωσία αποκτά το δεύτερο σύγχρονο τυπογραφείο της στο οποίο εκδίδονται η εφημερίδα «Φωνή της Κύπρου» του Γεώργιου Νικόπουλου και η εφημερίδα «Ευαγόρας» του Περικλή Μιχαηλίδη. Από το 1890 λοιπόν η Λευκωσία είναι η πρωτεύουσα των εκδόσεων. Ενδεικτικά στην Λευκωσία εκδίδονται οι εφημερίδες «Σημαία της Κύπρου» του Θεοφάνη Θεοδότου, η «Κυπριακή Επιθεώρησις» των Γ. Σταυρίδη και Ν. Καταλάνου, ο «Κυπριακός Φύλαξ» του Εφραίμ Πετρίδη και του Ν. Καταλάνου, το περιοδικό «Εμπρός» του Κ. Ελευθεριάδη, ο «Κύπριος» του Κ. Φυλακτού, το «Ελεύθερο Βήμα» του Ι.Κ. Επαινετού, η Ελευθερίατων Κύρου και Δημοσθένη Σταυρινίδη, η «Πατρίς» του Α. Λιασίδη, το «Μαστίγιον» του Ιωάννη Περγίου κ.λ.π.

Στην Κερύνεια η πρώτη εφημερίδα που εκδίδεται είναι η σατιρική «Ραγιάς» του Γεώργιου Σταυρίδη το 1898. Στην Αμμόχωστο δε οι πρώτες εφημερίδες που εκδίδονται εκείνη την εποχή είναι η «Σαλαμίς» των Κ. Νικολαΐδη και Λ. Ζαλουμίδη, η σατιρική εφημερίδα «Πυξ - Λαξ» του Ζαχαρία Σωτηρίου, η «Αμμόχωστος» του Λ. Ζαλουμίδη, το περιοδικό «Εστιάδες» της Περσεφόνης Παπαδοπούλου, η «Νέα Εφημερίς» του Κ. Ρώσσου κ.λ.π. Τέλος στην Πάφο οι πρώτες εφημερίδες ήταν ο «Αγών» του Νεόφυτου Νικολαΐδη και ο «Αιών» του Νικόλαου Αντωνιάδη. «Όπως επισημαίνουν οι ιστορικοί μελετητές, η Λάρνακα υπήρξε η καρδιά του κυπριακού τύπου για μια δεκαετία επειδή την εποχή αυτή η πόλη ήταν το πολιτικό, οικονομικό, εμπορικό, και πνευματικό κέντρο της νήσου, αλλά και το λιμάνι που συνδέει την Κύπρο με τον έξω κόσμο και δεχόταν άμεσα και γρήγορα τις επιδράσεις των οποιονδήποτε εξελίξεων στις χώρες της Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου.

Στη Λάρνακα βρίσκονταν και τα ξένα προξενεία, συμπεριλαμβανομένου και του ελληνικού, που ενεθάρρυνε, ενίσχυε και προστάτευε τους πρώτους δημοσιογράφους και τον κυπριακό τύπο στο ξεκίνημα και τα πρώτα βήματα τους» (Καννάουρος, 1994). Ιστορικά, η επαναστατική εξέλιξη στον κυπριακό τύπο σημειώνεται το 1920 στη Λεμεσό με την έκδοση της πρώτης καθημερινής εφημερίδας με τίτλο «Φως». «Εκδότης της εφημερίδας ήταν ο Γεώργιος Φραγκούδης, δικηγόρος με έντονη πολιτική δράση στην Αθήνα και εκδότης φιλελεύθερων εφημερίδων, βουλευτής της παράταξης Βενιζέλου. Μετά το «Φως», ακολούθησε ο «Ημερήσιος Κήρυκας» και δέκα χρόνια αργότερα τα «Ημερήσια Νέα», «Καθημερινά Φύλλα» και «Ημερήσιος Τηλέγραφος» (1932, 1933 και 1934 αντιστοίχως) με εκδότη τον Νίκο Παττίχη ο οποίος εξέδωσε και την πρώτη καθημερινή απογευματινή εφημερίδα «Εσπερινή». Το 1955 εκδίδει μαζί με τον Μιχαλάκη Χατζηευθυμίου την εφημερίδα Ο Φιλελεύθερος που είναι σήμερα η εφημερίδα με την μεγαλύτερη ημερήσια κυκλοφορία (πάνω από 40,000 φύλλα)» (ό.π.).

Τα χαρακτηριστικά του Κυπριακού Τύπου

Οι Ελληνοκυπριακές εφημερίδες είχαν χαρακτήρα έντονα πολιτικό που οφειλόταν στην κατάσταση κατοχής της Κύπρου από τους Βρετανούς. Σε αυτό το πλαίσιο όλες οι Ελληνοκυπριακές εφημερίδες ασπάζονταν μια αντιβρετανική

ιδεολογία με βάση την οποία κατηγορούσαν τους Βρετανούς για κακοδιαχείριση και καταπίεση. Προσπαθούσαν να ξεσηκώσουν τους Ελληνοκύπριους και μάχονταν υπέρ της αποχώρησης της Βρετανίας και της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Ο Ελληνοκυπριακός τύπος λοιπόν είχε να επιτελέσει το σημαντικό έργο, της προάσπισης των συμφερόντων του λαού της Κύπρου. Γι' αυτό το λόγο όπως αναφέρει ο Σοφοκλέους, ο Ελληνοκυπριακός τύπος φαίνεται «...παρά τα περιοριστικά αποικιοκρατικά μέτρα, ανδρώνεται γρήγορα, αποκτά ανεξαρτησία και ελευθερία έκφρασης απόψεων και φθάνει μέχρι την άσκηση οξείας κριτικής της αποικιακής διοίκησης. Η κινητοποίηση των μαζών γύρω από το εθνικό θέμα, με αποκορύφωμα την εθνική εξέγερση του Οκτωβρίου του 1931, μπορούμε να πούμε ότι οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην «πύρινη» αρθρογραφία των Ελληνοκυπριακών εφημερίδων». (Σοφοκλέους 1995:14) Την περίοδο της ελεύθερης έκφρασης απόψεων των Ελληνοκυπριακών εφημερίδων, διαδέχεται μετά τα Οκτωβριανά του 1931, η περίοδος της Παλμεροκρατίας κατά την οποία «...η ελευθεροτυπία πατάσσεται σκληρά με την εισαγωγή ανελεύθερης νομοθεσίας και αυστηρής λογοκρισίας. Εφημερίδες κλείνουν ή μια μετά την άλλη, εκδότες και δημοσιογράφοι φυλακίζονται ή στέλλονται στην εξορία, με βάση σκληρούς νόμους έκτακτης ανάγκης. Η ελευθερία έκφρασης και γενικά ο Ελληνοκυπριακός τύπος βρίσκονται υπό διωγμό» (ό.π. 1995:15).

Τα περιοριστικά, μέτρα που έλαβε η Βρετανική διοίκηση σε ότι αφορούσε το περιεχόμενο και την κυκλοφορία των Ελληνοκυπριακών εφημερίδων μετά τις ταραχές του Οκτωβρίου του 1931 αποδεικνύουν την απήχηση που είχαν οι εφημερίδες αυτές στους αναγνώστες τους και τη δύναμη τους στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Η επιρροή των εφημερίδων αυτών ήταν τόσο ισχυρή, όσο και η λογοκρισία που τους επέβαλε η Βρετανική διοίκηση στα πλαίσια της πάταξης των ταραχοποιών στοιχείων. Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκόσμιου πολέμου ο έλεγχος των εφημερίδων χαλαρώνει και έτσι εδραιώνονται οι Παγκύπριες πρωινές εφημερίδες με κύριο σημαντικό χαρακτηριστικό τη συγκέντρωση των εδρών των εφημερίδων στην πρωτεύουσα όπου εδρεύουν τα κέντρα λήψης αποφάσεων (π.χ., Εκτελεστική, Δικαστική και Νομοθετική εξουσία). Το γεγονός αυτό διευκολύνει τους δημοσιογράφους στη συλλογή, επεξεργασία και παρουσίαση των ειδήσεων καθώς υπάρχει ευκολότερη εξασφάλιση ειδήσεων λόγω και της τεχνικής ανάπτυξης της ραδιοτηλεόρασης αλλά και της εισαγωγής και για τον τύπο νέων τυπογραφικών μηχανών. Σε άλλες πόλεις καθιερώθηκαν οι ανταποκριτές.

Χαμηλές κυκλοφορίες των εφημερίδων

Σημαντικό ρόλο τόσο στην ύπαρξη και διατήρηση του τύπου έπαιξαν τα έσοδα των εφημερίδων. Παρατηρούμε ότι ήταν ελάχιστα τα έσοδα από τις πωλήσεις των εφημερίδων. Τα περισσότερα έσοδα προέρχονται από τις διαφημίσεις και ιδιαίτερα από την εμπορική διαφήμιση, δηλαδή τις μικρές αγγελίες, την πολιτική διαφήμιση που την εποχή εκείνη δεν υπήρχε. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Χρυσάνθου (2008) με εικονογραφημένα κείμενα ο ιερέας του χωριού ήταν το υπεύθυνο πρόσωπο να διαβάσει και να μεταδώσει τις ειδήσεις που κυριαρχούσαν σε μια εφημερίδα. Αυτό αποδεικνύει ότι μεγάλο μέρος του πληθυσμού αντιμετώπιζε το πρόβλημα του αναλφαβητισμού, γεγονός το οποίο επηρέασε τη χαμηλή κυκλοφορία των εφημερίδων την τότε εποχή. Στην Κύπρο τη συγκεκριμένη περίοδο ο Τύπος εκπροσωπούσε δυο αντιμαχόμενα στρατόπεδα της Αριστεράς και της Δεξιάς. Όπως αποδεικνύει και πάλι ο Χρυσάνθου (2008) μέσα από την κυκλοφορία διάφορων εφημερίδων προέκυψε «το βαθύ κοινωνικοπολιτικό ρήγμα, το οποίο θα διαπερνούσε την κυπριακή κοινωνία, χωρίζοντάς την στα δυο πιο πάνω στρατόπεδα». Αυτό μας οδηγεί στο γεγονός ότι οι εφημερίδες με αριστερή τάση εκφράζουν την μεσοαστική λαϊκή τάξη (δηλαδή εργάτες, κτηνοτρόφοι κλπ) και από την άλλη την αριστοκρατία, δηλαδή τον πλούτο από, το εμπόριο. Όπως αναφέρει ο Παπαθανασόπουλος (2004: 39-40) «στις χώρες της μεσογείου, ο δημοσιογραφικός χώρος συχνά σε μεγάλο βαθμό απαρτίζονταν από το χώρο της αριστοκρατίας, των γραμμάτων και του κλήρου». Στην Κύπρο ο κλήρος, ο οποίος ήταν στενά συνδεδεμένος με την Ελλάδα έπαιξε καθοριστικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση. Μελετώντας τα άρθρα των εφημερίδων *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* επισημαίνουμε ότι: εντοπίζουμε ένα κόσμο μορφωμένων ανθρώπων της ελληνοκυπριακής ελίτ που αποτελείται από θεολόγους, καθηγητές, μέλη επιστημονικών ακαδημιών καθώς και μια ισχυρή και σημαντική παρουσία του Κλήρου. Η εφημερίδα *Ελευθερία* σε δημοσιευμά της στις 4 Ιανουαρίου 1955 παραπέμπει σε δηλώσεις του Κυβερνήτη της Κύπρου ο οποίος τονίζει ότι «ο Τύπος και η Εκκλησία είναι οι μόνοι αίτιοι της Ενωσιακής κινήσεως». Ο σκοπός αυτών των εφημερίδων δεν βασιζόταν σε εμπορικά κριτήρια αλλά συνδεόταν άμεσα με τις λειτουργίες της ενημέρωσης, της καλλιέργειας ενός αγωνιστικού φρονήματος αλλά και ξεσηκωμού ενάντιων των Βρετανών αποικιοκρατών και της υλοποίησης του οράματος της Ένωσης. Οι Κυπριακές

εφημερίδες της τιμής των 10 μιλς, δηλαδή φτηνές σε τιμή πώλησης, είχαν πρωταρχικό και καθοριστικό στόχο την έκφραση στενών πολιτικών απόψεων και θέσεων για το Κυπριακό ζήτημα.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα του Κυπριακού τύπου ήταν ότι η πλειοψηφία του κοινού ασχολούνταν με τη γεωργία άρα αποτελούντο από γεωργικούς πληθυσμούς και υπήρχε δυσκολία στην κυκλοφορία αλλά και πρόσβαση στον έντυπο τύπο. Επίσης η αδυναμία εξεύρεσης οικονομικής ρευστότητας και ο υψηλός βαθμός αναλφαβιτισμού συνέβαλαν στη χαμηλή κυκλοφορία των εφημερίδων. Σε αυτό το σημείο θα μπορούσε να λεχθεί ότι οι Κοινωνίες της Νότιας Ευρώπης ενημερώνονταν από τον προφορικό λόγο παρά από τον έντυπο (Παπαθανασόπουλος, 2004). Επίσης έχουμε παρατηρήσει κατά τη διάρκεια της μελέτης μας ότι ο Κυπριακός τύπος είναι συνδεδεμένος με την εκκλησία η οποία επιτελεί ένα σημαντικό και ξεχωριστό ρόλο στις μεσογειακές χώρες και ιδιαίτερα στην Κύπρο. Η εφημερίδα *Ελευθερία* δημιουργούς τα αδέλφια Κύρος και Δημοσθένης Σταυρινίδης συνδέονται με την εκκλησία και προβάλλουν στη θεματολογία της εφημερίδας τις θέσεις της εκκλησίας και ιδιαίτερα του Εθναρχικού Συμβουλίου στο οποίο ο Δημοσθένης Σταυρινίδης ήταν μέλος το 1931.

Το αναγνωστικό κοινό

Με βάση τα τότε στοιχεία του Σοφοκλέους (2003), η εφημερίδα *Ελευθερία* την περίοδο που εξετάζουμε είναι καθημερινή εφημερίδα των Κυπρίων και απευθύνεται κατά το μεγαλύτερο μέρος σε μια μορφωμένη ελίτ που ενδιαφέρεται ή και ασκεί έντονες πιέσεις για να τροχοδρομήσει τα πολιτικά δρώμενα και τις πολιτικές εξελίξεις στο νησί. Την περίοδο που εξετάζουμε 1955-1960 καταγράφεται στην εφημερίδα η προβολή θεμάτων ανθρώπινου ενδιαφέροντος με κυρίως θέματα τις εξελίξεις στο Κυπριακό ζήτημα και γενικότερα την περιγραφεί πολιτικού προσανατολισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο κύριος όγκος των αναγνωστών προς τις οποίες απευθύνονται δεν ήταν υψηλού μορφωτικού επιπέδου και ο ανταγωνισμός από άλλα μέσα μαζικής επικοινωνίας (ραδιόφωνο και τηλεόραση) για την εποχή εκείνη ήταν ανύπαρκτος, Δηλαδή υπήρχε το μονοπώλιο των εφημερίδων ως ο βασικότερος μαζικός φορέας μετάδοσης γνώσεων και πληροφοριών, ερμηνείας γεγονότων και επηρεασμού της κοινής γνώμης. Ωστόσο, κατά την περίοδο 1945-1960 οι

αναγνώστες των ελληνοκυπριακών εφημερίδων προέρχονταν από όλα τα στρώματα του πληθυσμού, και το ενδιαφέρον των αναγνωστών στρεφόταν περισσότερο στα θέματα γενικού πολιτικού ενδιαφέροντος πέραν των πολιτικών αναλύσεων και έδειχναν μια προτίμηση στην ανάγνωση (άρα και επιλογή) σε αγωνιστικές εφημερίδες που βρίσκονταν στα κέντρα των αποφάσεων και των γεγονότων εκείνης της περιόδου. Τότε η σύνθεση του αναγνωστικού κοινού αποτελείτο από: α) κυρίως άνδρες ηλικίας μεταξύ 30-60, β) συνήθως επαγγελματίες, γ) περισσότερο άτομα με ανώτερη και ανώτατη μόρφωση. Εν συντομία, η μαζική κυκλοφορία των εφημερίδων ποτέ δεν αναπτύχθηκε σε υψηλά επίπεδα καθώς οι πολιτικές και οικονομικές συνθήκες για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων των ΜΜΕ δεν ωρίμασαν την τότε περίοδο. (ό.π.)

Κατά τον περίοδο του αγώνα της ΕΟΚΑ

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι εμπνευστές και πρωτεργάτες του Τύπου με κόπο, μεράκι και περισσότερη αγωνιστικότητα κατόρθωσαν να συγκροτήσουν αυτό που σήμερα αποκαλούμε Κυπριακό Τύπο. Κόπο και μεράκι γιατί όχι μόνον δεν είχαν τα οικονομικά μέσα, αλλά ούτε καν τυπογραφεία. Αγωνιστικότητα, γιατί σε μια εποχή στην οποία καταπιεζόταν η ελευθερία λόγου, διεκδίκησαν την άδεια έκδοσης και άντεξαν τη λογοκρισία, τις φυλακίσεις και τις διώξεις για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Ο ρόλος των πρώτων εφημερίδων και δημοσιογράφων υπήρξε πολύ σημαντικός αφού συνέβαλε στην ενδυνάμωση, την καλλιέργεια του εθνικού φρονήματος των Κυπρίων, τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πολλές άλλες διεκδικήσεις για το καλό του κυπριακού λαού. Ο Κυπριακός τύπος συνεχίζει να αγωνίζεται για το συμφέρον του λαού και για τη σωστή και αντικειμενική ενημέρωση των πολιτών. Μελετώντας τις εφημερίδες *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή* διαπιστώσαμε ότι το περιεχόμενο των άρθρων περιλαμβάνουν περισσότερο δημοσιογραφία της ερμηνείας παρά της ουδέτερης καταγραφής γι' αυτό και δίνεται περισσότερη προτεραιότητα και έμφαση στην ερμηνεία των γεγονότων παρά στο σχολιασμό. Γενικά οι τρεις εφημερίδες που εξετάζουμε δίνουν έμφαση σε σαφείς πολιτικούς προσανατολισμούς και θέσεις. Στην Κύπρο την περίοδο που εξετάζουμε οι εφημερίδες είναι ιδιαίτερα πολιτικοποιημένες και το ύφος των ειδήσεων προσδίδει ιδιαίτερη έμφαση στην εξήγηση των γεγονότων. Οι εφημερίδες της εποχής εκπροσωπούν συγκεκριμένες

πολιτικές αποχρώσεις και ασκούν ενεργό ρόλο προτρέποντας τους αναγνώστες τους να υιοθετήσουν πολιτικές ή κομματικές θέσεις. Τόσο οι δημοσιογράφοι όσο κι οι ιδιοκτήτες των εφημερίδων έχουν πολιτικές δεσμεύσεις ή συμμαχίες. Ως προς αυτή την κατεύθυνση παρατηρούμε ότι ο Δημοσθένης Σταυρινίδης διευθυντής τότε της εφημερίδας *Ελευθερίας* το 1931 μιας πρωτοπόρου εφημερίδας που με την ποιότητα, το ήθος, το κύρος και το ψηλό επαγγελματικό της επίπεδο άφησε ανεξίτηλο το στίγμα της στην Ιστορία της Κυπριακής Δημοσιογραφίας. Διετέλεσε μέλος του Εθναρχικού Συμβουλίου του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Στη θεματολογία των ειδήσεων των Κυπριακών εφημερίδων προβάλλονται κυρίως ισχυροί ιδεολογικοί χώροι και το προφίλ των εφημερίδων είναι στενά συνδεδεμένο με τον εθνικό σκοπό, την ελευθερία της Κύπρου από τους Βρετανούς αποικιοκράτες. Όπως σημειώνει η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* στην πρώτη της έκδοση την 7^η Δεκεμβρίου 1955, «Μέχρι τότε θα διαρκέσει αυτή η παρελκυστική πολιτική και μέχρι τότε οι Άγγλοι συντηρητικοί θα συνεχίζουν την άκαμπτον αδιαλλαξία των, δηλητηριάζοντας τας σχέσεις μεταξύ Αγγλικού και Ελληνικού Έθνους, γύρω από ένα ζήτημα το οποίο θα ηδύνατο από πολλού να είχε λυθή χωρίς να αφήνεται να εξελίσσεται εις τόσον επικίνδυνου διόλας της πλευράς καρκίνωμα;» (*Ο Φιλελεύθερος* 1955:1). «Ο κυπριακός τύπος έπαιξε τον ρόλο του την εποχή του απελευθερωτικού αγώνα και άφησε την σφραγίδα του σε όλα τα καίρια θέματα, γεγονότα, αγώνες, δραστηριότητες, εκτιμήσεις, τοποθετήσεις και καταστάσεις κυρίως στο εθνικό θέμα, τους χειρισμούς, την στρατηγική και την τακτική, επηρεάζοντας εκείνους που ρυθμίζουν τις τύχες του κυπριακού λαού» (Καννάουρος, 1994).

2.2 Η σημασία του Τύπου ως μέρος της δημόσιας σφαίρας

Πρώτος ο Habermas (1991) παρουσίασε ένα σαφές και συγκροτημένο μοντέλο για τη δημόσια σφαίρα, το οποίο, ωστόσο, στη συνέχεια έτυχε σοβαρής κριτικής. Κατά τον κορυφαίο Γερμανό φιλόσοφο η δημόσια σφαίρα μπορεί να οριστεί ως ο χώρος εκείνος της κοινωνικής ζωής, όπου ανταλλάσσονται πληροφορίες και απόψεις σε ζητήματα γενικού ενδιαφέροντος κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να μπορεί να σχηματίζεται αυτό που ονομάζεται «κοινή γνώμη». Η δημόσια σφαίρα υπάρχει, όταν οι πολίτες, κάνοντας χρήση των δικαιωμάτων του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, συγκροτούνται σ' ένα σώμα, προκειμένου να συζητήσουν καθημερινά ζητήματα και κυρίως ζητήματα πολιτικού ενδιαφέροντος. Επομένως, ο Habermas επικεντρώνει την

ουσία της δημόσιας σφαίρας στην επικοινωνία των πολιτών σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος.

Ο τύπος δεν αποτελεί απλά μηχανισμός διάχυσης πληροφορίας. Αντίθετα η πολιτική τους λειτουργία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στο σχηματισμό της πολιτικής γνώμης και βούλησης στο κοινωνικό και στο πολιτειακό επίπεδο. Η παρέμβαση του είναι καθοριστική στον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται το δημόσιο επικοινωνιακό πεδίο, ιδιαίτερα στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής. Όπως αναφέρει ο Γιαλλουρίδης (1997: 16) τα μέσα ενημέρωσης «...παράγουν, αναπτύσσουν και διαμορφώνουν μέσα σε μια διαδικασία αλληλεπιδράσεων μέσα και έξω από το πολιτικό σύστημα στάσεις προσανατολισμούς και τάσεις αξιακές...ενώ αποτελούν συνδετικό κρίκο μεταξύ της κοινής γνώμης και της εξωτερικής πολιτικής, καθώς παρέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες μέσω των οποίων τα άτομα διαμορφώνουν τη στάση τους». Όπως αναφέρει και η Τσαγκαρουσιάνου (1999) οι εφημερίδες είναι μέρος μιας σύνθετης δημόσιας σφαίρας στην κατασκευή της οποίας συμμετέχει μια πλειάδα κοινωνικών παραγόντων.

Με βάση το θεωρητικό σχήμα της ημερήσιας διάταξης, που πρότειναν οι Rogers & Dearing (1988), θεωρούμε ότι το δημόσιο επικοινωνιακό πεδίο της ελληνοκυπριακή πολιτικής κατασκευάζεται κατά κύριο λόγο από τρεις θεματικές διατάξεις και τις διαδράσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους: α) Αυτή του τύπου, η οποία αποτελείται από τα θέματα που κρίνονται και προκρίνονται ως σημαντικά από την ιεραρχία της κάθε εφημερίδας. Η επιλογή που γίνεται με βάση τα ιδιαίτερα «συμφέροντα» αλλά και της διαδικασίες που επικρατούν στον εσωτερικό της κάθε εφημερίδας β) στην δημόσια θεματική διάταξη, που αναφέρεται στα θέματα που έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα και απασχολούν την κοινή γνώμη, και γ) αυτή των πολιτικών και άλλων ελίτ, που αναφέρεται στις πολιτικές και τη θεματολογία που προκρίνουν και θέλουν να επιβάλλουν ως κυρίαρχη στη δημόσια σφαίρα. Σημαντικό στοιχείο στο σχήμα αυτό, είναι η αναγνώριση ότι η θεματική διάταξη του τύπου επηρεάζεται και από άλλους παράγοντες, όπως πχ η δομή και η λειτουργία του ως μέσου. Το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης για την πολιτικές δραστηριότητες του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου επηρεάζεται από τον τρόπο με τον οποίο καλύπτεται ειδησεογραφικά από τον τύπο. Το ενδιαφέρον αυτό είναι τμήμα μιας ευρύτερης διαδικασίας κοινωνικής κατασκευής της πολιτικής και του κυρίαρχου ιδεολογήματος γύρω από το Κυπριακό ζήτημα. Με γνώμονα τα παραπάνω και προχωρώντας στην

εξέταση της στάσης του ελληνοκυπριακού τύπου κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα διαπιστώνουμε πως ειδήσεις που αφορούν το απελευθερωτικό αγώνα κατά των Αγγλων κυριάρχησαν στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων. Ο «λόγος» των εφημερίδων γενικότερα ήταν υποστηρικτικός και ο ελληνοκυπριακός τύπος στη βάση του εθνικού συμφέροντος συστρατεύθηκε με την πολιτική του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Σε αυτό το πλαίσιο θεωρούμε ότι ο απελευθερωτικός αγώνας ανέδειξε τον δυνητικό ρόλο του τύπου στην πολιτική δράση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου καθώς η επίδραση τους υπήρξε καταλυτική στην πορεία των γεγονότων.

Σε αυτό το πλαίσιο η ανάλυση στηρίζεται πάνω σε δύο άξονες (Παναγιώτου, 2010:13)

1. Ερμηνεία και επικοινωνιακό πλαίσιο στο καταστασιακό επίπεδο ανάλυσης:

Τοποθέτηση των τεκμηρίων σε ένα επικοινωνιακό πλαίσιο και την ερμηνεία τους με βάση την σημειολογία ή την ρητορική ανάλυση. Ένα απόσπασμα έχει σημασία σε σχέση με την συνολική ομιλία/κείμενο και το κοινό στο οποίο απευθύνεται το «κείμενο». Ένα απόσπασμα μπορεί λ.χ. να υποστηρίζει κάτι διότι ήταν ένα πολιτιστικό δεδομένο στην κουλτούρα της τότε εποχής. Η μπορεί η αναφορά να είναι αμυντική ή να προκαλεί μια ρήξη στον κυρίαρχο λόγο. Σε ένα ευρύτερο επικοινωνιακό πλαίσιο το απόσπασμα θα πρέπει να συνδεθεί με την συνολική ρητορική του «πομπού», το συγκυριακό πλαίσιο στο οποίο αρθρώθηκε το κείμενο, και τον πιθανό δέκτη. Την περίοδο 1955-60 λ.χ. το κυρίαρχο θέμα στην Κύπρο (και κατά συνέπεια στην ε/κ Δημόσια Σφαίρα) ήταν βέβαια η πολιτική έκρυθμη κατάσταση – ο απελευθερωτικός αγώνας για αποτίναξη της Βρετανικής αποικιοκρατίας. Παγκόσμια αυτή η περίοδος υπήρξε η περίοδος απαλλαγής από τους αποικιοκράτες. Με βάση την κυρίαρχη άποψη (όπου το μόνο ζήτημα αυτή την περίοδο ήταν το πολιτικό) υπήρχε κάλυψη από τον έντυπο τύπο. Αν όμως πάρουμε ένα δείγμα των δημοσιευμάτων και αναπαραστάσεων και τα βάλουμε στο ευρύτερο πλαίσιο της εποχής – και ενός κοινού που δεν είναι απλά παθητικός δεκτής αλλά και ενεργητικός ερμηνευτής – τότε θα δούμε ότι ένα μέρος της Δημόσιας ζωής της κυπριακής κοινωνίας παρακολούθησε, και εν μέρει συμμετείχε, στις εξελίξεις.

2. Συνανάγνωση «κειμένων» στο δομικό επίπεδο: Έμφαση στην λειτουργία του ίδιου του «κειμένου» σαν ενός είδος discourse σε ένα δομικό πλαίσιο. Τα τεκμήρια που παρατίθενται οφείλουν να διασταυρωθούν με αλλά ανάλογα κείμενα για να

καταδειχθεί η σχέση του κειμένου/ρητορικής με τον ηγεμονικό λόγο της περιόδου και των θεσμών διαμόρφωσης του δημόσιου λόγου. Το δομικό πλαίσιο στο οποίο εντάχθηκαν αυτές οι ερμηνείες/ αναλύσεις ήταν η διερεύνηση της εξέλιξης της Δημόσιας Σφαίρας σαν πολιτικού-θεσμού και των δομών αντίληψης οι οποίες επηρεάζονται από τις δυναμικές του τύπου. (ό.π., 2010)

Ως συμπέρασμα ο απελευθερωτικός αγώνας αποτελεί κομβικό ζήτημα του Κυπριακού ζητήματος όσο και της ελληνοκυπριακής κοινωνίας. Στην ‘κατασκευή’ του λόγου της δημόσιας σφαίρας γύρω από το θέμα αυτό ιδιαίτερα σημαντική είναι η επίδραση του Ελληνοκυπριακού τύπου.

2.3 Ο Τύπος ως Τέταρτη Εξουσία και ο πολιτικός του ρόλος

Στο χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και στην κοινωνία γενικότερα η εφημερίδα αποτελεί αλλά και διαδραματίζει ρόλο ζωτικής σημασίας αφού αποτελεί σημαντικό εργαλείο δημοσίευσης ειδήσεων και γεγονότων. Ο Τύπος δίνει την δυνατότητα σε αναγνώστες και σε ψηφοφόρους σε δημοκρατικά καθεστάτα αλλά στην περιπτωσή μας σε αποικιοκρατικά καθεστάτα να διαβάζουν τα πολιτικά και άλλα γεγονότα που διαδραματίζονται, να παρακολουθούν τις δραστηριότητες των πολιτικών κομμάτων, κυβερνήσεων, σχηματισμών, οργανώσεων ώστε να μπορούν σύμφωνα με αυτά να κρίνουν τα γεγονότα και τις εξελίξεις ορθολογιστικά. Ο ρόλος του Τύπου «στην διαμόρφωση και ενίοτε στη χειραγώγηση της κοινής γνώμης έχει να κάνει με το κατά πόσο η πληροφορία που δίνεται στον αναγνώστη αφομοιώνεται από αυτόν παρά με το να την διαβάζει και μετά να την ξεχνά» (Αλεξάνδρου, 2012). Με λίγα λόγια η γνώμη μιας εφημερίδας έχει δυνατή επίδραση στον αναγνώστη, σε περίπτωση που τον προκαλεί να προβληματιστεί. Σημαντική επίδραση είναι η σύνταξη ώστε να καταφέρει να πετύχει αλλαγή ή ακόμη ενδυνάμωση της άποψης του αναγνώστη για το θέμα που διαβάζει και επίσης να κατορθώσει να οδηγήσει τον αναγνώστη στην πράξη, γεγονός που κατάφεραν μέσα από τις πρωτοσέλιδες φυλλάδες τους οι εφημερίδες *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* αφού πέτυχαν τον ξεσηκωμό των Ελλήνων της Κύπρου κατά του Βρετανικού αποικιοκρατικού στέμματος.

Πέραν από αυτό, η εφημερίδα συμβάλει και στην αλληλοεπίδραση μεταξύ

κυβέρνησης και αντιπολίτευσης. Στην περίπτωση του απελευθερωτικού αγώνα παρατηρήσαμε ότι ο τύπος αρκετές φορές επέκρινε το στέμμα από αναφορές του Γραφείου Εθναρχίας, ακόμη και από αναφορές κομμάτων της βρετανικής αντιπολίτευσης π.χ. εργατικό κόμμα σε χειρισμούς της συντηρητικής κυβέρνησης στην Βουλή των Κοινοτήτων, του Υπουργού Αποικιών Sir Anthony Eden όπως και σε χειρισμούς των εκάστοτε κυβερνώντων την νήσου π.χ. Sir John Harding, Sir Hugh Foot. Δεν είναι λίγες οι φορές που παρατηρήσαμε ότι η βρετανική κυβέρνηση κρίνεται από την αντιπολίτευση όπως είπαμε πιο πάνω με βάση πληροφορίες και δηλώσεις που δημοσιεύονται στον Τύπο. Σημαντική επιτυχία της δράσης του τύπου είναι φυσικά και ο επηρεασμός των δράσεων των πρωταγωνιστών των γεγονότων. Ειδικότερα τους προέδρους και υπουργούς κρατών, κυβερνήσεων, πολιτικών κομμάτων. Δημοσιοποιώντας τα αποτελέσματα μιας σκληρής διαπραγμάτευσης π.χ. Μακαρίου – Sir Hugh Foot – Fazıl Küçük, ή ενός φρικτού θανάτου π.χ., ο Απαγχονισμός Ευαγόρα Παλλικαρίδη, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στο γεγονός, ασκείται πίεση και τελικά επέρχεται διόρθωση του αν φυσικά η κατάσταση είναι ανατρέψιμη όπως έγινε με την αλλαγή του κυβερνήτη της Κύπρου από το σκληρό Στρατάρχη Sir John Harding στο μετριοπαθή Sir Hugh Foot ο οποίος με την ανάληψη των καθηκόντων του ήθελε να κάνει μια καινούργια αρχή στις σχέσεις του με τους Ελληνοκύπριους. Παρατηρούμε ότι οι εφημερίδες *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* στις στήλες τους περιλαμβάνουν σκληρές κριτικές, κατακρίνοντας και απορρίπτοντας δηλώσεις και θέσεις και ασκούν πίεση και αποτελούν μέσα πολιτικής κριτικής μιας λειτουργίας της οποίας ο τύπος δίκαια έχει χαρακτηριστεί ως η «τέταρτη εξουσία» (Curran, 2001). Επιπλέον παρατηρούμε ότι κόμματα εκδίδουν τη δική τους εφημερίδα όπως στην περιπτώσή μας η εφημερίδα *Χαραυγή* ώστε να περιγράφουν μέσα από τις στήλες τους τις θέσεις του κόμματος ή της οργάνωσης που αντιπροσωπεύουν. Εδώ παρατηρούμε την «ειδική σχέση» που έχουν οι εφημερίδες με τα κόμματα ή οργανωμένα σύνολα από τα οποία εξαρτώνται.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η μορφή της σχέσης παρουσιάζεται από το ιδιοκτησιακό καθεστώς της εφημερίδας, δηλαδή σχέση του ιδιοκτήτη με το κόμμα ή το οργανωμένο σύνολο. Αυτό που παρατηρούμε είναι ότι, τόσο η εφημερίδα *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* είχαν στενή σχέση οι ιδιοκτήτες των εφημερίδων με το γραφείο Εθναρχίας του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Σημαντικό σημείο που πρέπει να αναφέρουμε είναι η ικανότητα του αρχισυντάκτη να αξιολογεί και να ιεραρχεί τα

θέματα που θα πρέπει να δημοσιευθούν στην εφημερίδα. Η επιλογή της χρονικής στιγμής, η θέση ως είδηση στα φύλλα, και το ύφος αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για το χειρισμό των πληροφοριών. «Η σημασία μιας είδησης για την εφημερίδα φαίνεται συνήθως από τη θέση που καταλαμβάνει στις σελίδες, την έκταση και την συχνότητα με την οποία εμφανίζεται» (Αλεξάνδρου, 2012: 16). Αυτά τα σημεία θα τα δούμε στα επόμενα κεφάλαια της διατριβής μας. Έχουμε παρατηρήσει ότι ο χώρος όπου παρουσιάζεται ένα θέμα και δηλώνεται σαφώς η θέση της εφημερίδας είναι ο πρωτοσέλιδος τίτλος. Παρατηρήσαμε ότι μεγάλος αριθμός αυτών των τίτλων που συνοδεύουν τα άρθρα είναι ανυπόγραφος. Αυτό αποδεικνύει το επίσημο βήμα του αρχισυντάκτη ή της διεύθυνσης της εφημερίδας από τον οποίο η εφημερίδα έχει την δυνατότητα αλλά και την ικανότητα να περιγράψει και να προβάλλει τις απόψεις της με τον δικό της φακό. Όλα αυτά στα επόμενα κεφάλαια. Με δεδομένη όχι μόνο τη σημασία της Βρετανίας αλλά και της Κύπρου ως κέντρου λήψης αποφάσεων αλλά και τη σημασία της κοινής γνώμης και γενικότερα του πολιτικού σκηνικού της νήσου είναι σημαντική η ανάλυση πρωτοσέλιδων δημοσιευμάτων των τριών εφημερίδων στα οποία εμφανίζονται οι τοποθετήσεις της «τέταρτης εξουσίας» για τον απελευθερωτικό αγώνα. Με άλλα λόγια, παρατηρούμε μια σχέση αλληλεξάρτησης αφού οι πολίτες ενημερώνουν την κυβέρνηση με τις δράσεις τους και οι κυβερνώντες απαντούν σε αυτούς επίσης με την δράση τους. Αυτή η σχέση περιγράφεται και προβάλλεται μέσα από τον τύπο. Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι ο τύπος χαρακτηρίστηκε ως Τέταρτη Εξουσία από το Burke το 1787. Είναι η τέταρτη εξουσία γιατί έχει την ικανότητα να ελέγχει τα πεπραγμένα των κυβερνώντων είτε είναι αποικιοκράτες είτε είναι νόμιμη εκλεγμένη κυβέρνηση η οποία λειτουργεί σε δημοκρατικό πολίτευμα. Όμως υπάρχει και η άλλη όψη του νομίσματος ότι η πολιτική «κρύβει» πολλές και διαφορετικές αλήθειες οι οποίες περιλαμβάνονται στην θεματολογία αλλά και την πλαισίωση του τύπου η οποία δεν συμβαδίζει με τις προσδοκίες του αναγνωστικού κοινού. Δηλαδή η καταγραφή της θεματολογίας δε γίνεται πάντοτε κάτω από τις ίδιες συνθήκες αλλά επηρεάζεται από τις εξελίξεις των γεγονότων. Για παράδειγμα, μελετώντας τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* παρατηρούμε τη διεξαγωγή πολιτικού διάλογου που πηγάζει μέσα από την αρθρογραφία. Οι αναγνώστες που διαβάζουν τον πολιτικό διάλογο είναι αντιμέτωποι με μια μαχητική αρθρογραφία μέσα από τις στήλες και η οποία πηγάζει μέσα από τις ραγδαίες πολιτικές εξελίξεις της εποχής στην Κύπρο την οποία καλείται να υποστηρίξει με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο

όπου και αν βρεθεί. Αυτή η αναγνωστική συμπεριφορά, δηλαδή, η επίδραση από την μελέτη της αρθρογραφίας σχηματίζει τη δημιουργία των διαφορετικών πολιτικών δυνάμεων. Η εφημερίδα ξεκινά με οραματιστές εκδότες, που προσπαθούν να εκφράσουν την κοινή γνώμη και όχι να διαμορφώσουν μια κοινή γνώμη που εξυπηρετεί συγκεκριμένα συμφέροντα. Ο Τύπος χρησιμοποιείται να μην για να υπηρετήσει το κοινωνικό σύνολο αλλά αυτό εκλαμβάνεται με τη διάσταση του εθνικού συμφέροντος. Για παράδειγμα, για τον Τύπο της εποχής η απελευθέρωση από τους Άγγλους αποικιοκράτες φαίνεται να αποτελεί την ύψιστη προτεραιότητα. Για αυτό και ο ρόλος της πολιτικής είναι να υλοποιεί τα κοινωνικά οράματα ενώ της δημοσιογραφίας να καταγράφει το λαϊκό αίσθημα. Για αυτό και δε θα μπορούσε να υπάρχει πολιτική χωρίς την παρουσία του τύπου ο οποίος ασκεί κριτική στην εξουσία και γίνεται γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ των κυβερνώντων και του λαϊκής βάσης. Από την άλλη πλευρά, κομματικές εφημερίδες π.χ., *Χαραυγή*, μετατρέπονται σε όργανα πολιτικής προπαγάνδας παραβιάζοντας τη δημοσιογραφική ανεξαρτησία. Στόχος της κάθε εφημερίδας είναι να έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει περισσότερο κόσμο για αυτό και βλέπουμε ότι τα φύλλα των εφημερίδων *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* ξεπερνούν την τότε εποχή σύμφωνα με το δημοσιογράφο και πατέρα της Κυπριακής Δημοσιογραφίας Ανδρέα Καννάουρο τις 40.000 φύλλα. Αυτό δείχνει ότι η εφημερίδα γίνεται στενός διάυλος δημόσιας επικοινωνίας για χάρη του κοινωνικού συνόλου.

2.4 Ο Κυπριακός Τύπος κατά την Απελευθέρωση

Ο Τύπος της Κύπρου εξυπρέτησε σε τεράστιο βαθμό τον Αγώνα της ΕΟΚΑ. Ο Διγενής, αναγνωρίζοντας την συμβολή του τύπου, γράφει τα πιο κάτω επαινετικά λόγια στο βιβλίο *Ιστορία του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ (1955-1959, σελ 84)*:

«Οφείλω να ομολογήσω, προς τιμήν του τύπου, ότι συν τω χρόνω, αντιληφθείς ούτος τον ρόλον του εις τον αγώνα, επειθάρχησεν απολύτως εις τας υποδείξεις και εντολάς της Οργανώσεως, ώστε με παρρησίαν και πλήρη ομοφωνίαν να διαλαλή το δίκαιον ημών και να καυτηριάξη τας τυραννικούς ενεργείας και τα καταπιεστικά μέτρα των Αρχών, καθώς και την εσφαλμένην πολιτικήν της Βρετανικής Κυβερνήσεως επί του Κυπριακού, ακολουθών την γραμμήν της Οργανώσεως».

Στο Λεύκωμα «Ο Αγώνας της ΕΟΚΑ μέσα από τον Κυπριακό Τύπο», που εξέδωσε το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών το 1997, ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Γλαύκος Κληρίδης αναφέρει στο χαιρετισμό του:

«Μέσα από την επιμελημένη αυτή έκδοση αναδύεται παραστατικά η μεγάλη συμβολή και ο ουσιαστικός ρόλος του τύπου στην προβολή των γεγονότων της περιόδου 1955-59. Στις σελίδες του Λευκώματος ξαναζωντανεύουν μορφές και γεγονότα της δοξασμένης εκείνης εποχής. Μεταφέρονται νοερά η συγκίνηση του λαού, οι καθημερινές εκρήξεις των βιωμάτων και των αισθημάτων του, η ακλόνητη πίστη και το άγκαρπο φρόνημα και οι υπέροχες θυσίες του και το ανυπότακτο πνεύμα του. Επανέρχονται στη μνήμη όλοι και όλα που συνθέτουν και σηματοδοτούν την ηρωική εκείνη εποχή και καταγράφουν τους στίχους του πιο ωραίου κυπριακού ακριτικού έπους»(σ. 5).

Ο Ντίνος Μιχαηλίδης, Υπουργός Εσωτερικών κατά την έκδοση του Λευκώματος, αναγνωρίζει τη μεγάλη συμβολή του Τύπου στον απελευθερωτικό Αγώνα και ομολογεί στο χαιρετισμό του:

«Σημαντική και ουσιαστική υπήρξε η συμβολή του Τύπου στον καθολικό εκείνο ζεσηκωμό του λαού μας. Μέσα σε φοβερά αντίζοες συνθήκες, μέσα στο καταπιεστικό, ανελεύθερο αποικιοκρατικό κλίμα, οι άνθρωποι του Τύπου καταξίωσαν το λειτούργημά τους, εκπληρώνοντας στο ακέραιο την αποστολή τους. Ο Τύπος όχι μόνο κατέγραφε και αποτύπωνε τα γεγονότα, αλλά βίωσε και μετέδιδε το σφυγμό του αγώνα, στήριζε και ενίσχυε τον αγώνα και από τη δική του έπαλξη και με το δικό του τρόπο ενέπνεε και καθοδηγούσε το λαό» (σελ. 7).

«Είναι αναντίλεκτο ότι ο Τύπος, ημερήσιος και πειοδικός, συνιστά πολύτιμη ιστορική πηγή και πρέπει να τύχει εξαντλητικής διερεύνησης και συστηματικής μελέτης όχι μόνο για να συμπληρώσει το φλοιό των ιστορικών γεγονότων, ο οποίος δεν πρόκειται να αλλοιωθεί βασικά, αλλά για να συντελέσει να φωτιστεί εντονότερα ο εσωτερικός του πυρήνας. Ο Τύπος ήταν η μόνη τότε εξουσία που πήγαζε από τον ίδιο το λαό».

Την 1^η Απριλίου 1955 δημοσιεύεται στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας

Ελευθερία η προκήρυξη του αρχηγού της ΕΟΚΑ στρατηγού Διγενή με την οποία κοινοποιεί την απόφαση για ανάληψη αγώνα προς αποτίναξη του αγγλικού ζυγού. Η προκήρυξη πληροφορούσε τον Κυπριακό λαό για τον σκοπό και στόχο του αγώνα και την ίδια στιγμή τον καλούσε να συμμετέχει ενεργά ώστε να απελευθερωθεί η Κύπρος από τους αποικιοκράτες. Σημαντικό στοιχείο είναι ότι η ΕΟΚΑ χρησιμοποίησε τον Τύπο ως όχημα για να διακινήσουν τις ιδέες τους παρά την ίδια την ανακοίνωση.

Ο στρατηγός Διγενής πίστευε στη δύναμη του Τύπου, γι' αυτό και φρόντιζε κατά καιρούς να ενημερώνει τις εφημερίδες για τη δράση της οργάνωσης με ανακοινώσεις και δελτία Τύπου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το δημοσίευμα της *Ελευθερίας* (5 Απριλίου 1955) όπου το Γραφείο Δημόσιων Πληροφοριών εξέδωσε την ακόλουθη ανακοίνωση: «Η Κυβέρνησης Κύπρου φρονεί ότι οι καθηγηταί και γονείς μαθητών σχολών μέσης παιδείας πρέπει να γνωρίζουν, ότι τα παιδιά, δια τα οποία είναι υπεύθυνοι, δίδουν μυστικούς όρκους. Αντίγραφον τύπου όρκου, το οποίον περιήλθεν εις την κατοχήν της Αστυνομίας κατόπιν ανακρίσεως και ερευνών, δημοσιεύεται μετά του παρόντος. Έτερος μαθητής συνελήφθη διότι είχε εις την κατοχήν του μέγαν αριθμό φυλλαδίων της ΕΟΚΑ και αντίγραφο του δημοσιευμένου όρκου».

Για αυτό και έδωσε ιδιαίτερη σημασία στον τύπο με στόχο την εμφύχωση του ηθικού του κυπριακού λαού αλλά και των συναγωνιστών του. Αναφορικά για την σημασία του τύπου ο στρατηγός Διγενής αναφέρει «Όλως ιδιαιτέρως σημασία απέδωσα εις τον Τύπον. Η συμβολή τούτου ήτο πολύτιμη και ώφειλεν επομένως να ευθυγράμμιση την αρθρογραφίαν του προ την γραμμήν της Οργανώσεως (Γρίβας 1961: 40)

Απόδειξη ως προς αυτή την κατεύθυνση είναι και η προτροπή του στελέχους της ΕΟΚΑ Αρχιμανδρίτη Κωνσταντίνου Λευκωσιάτη (ψευδώνυμο Γούναρης), που ζήτησε με επιστολή του στις 6 Απριλίου 1956 να δημιουργηθεί Υπηρεσία Πνευματικού Ανεφοδιασμού στην οργάνωση. Μεταξύ άλλων ο Διγενής έλεγε στη διαταγή του της 14ης Απριλίου προς όλα τα μέλη της ΕΟΚΑ: «Επιθυμώ να τονίσω όπως ληφθεί σοβαρώς υπ' όψιν η πνευματική τροφοδοσία των μελών μας, ώστε να δημιουργήσωμεν εν στράτευμα πειθαρχημένον και ολοκληρωμένον, εις το οποίον όχι απλώς να αποβλέπωμεν με εμπιστοσύνην ότι θα κρατήση τον αγώνα μας εις υψηλά επίπεδα και θα τον συνεχίση αδιάκοπον μέχρι του νικηφόρου τέρματος, αλλά θα μας

δίδη την εγγύησιν ότι θα αποτελέση και την καθαράν και αναπλαστικήν ζύμην, η οποία θα συνεχίση αργότερο τον αγώνα με τον ίδιον ενθουσιασμόν για τον καθαρμόν και την αναγέννησιν της αμαρτωλού κοινωνίας μας» (σελ. 62)

Σε γενικές γραμμές οι σχέσεις του Αρχηγού «Διγενή» με τον Κυπριακό Τύπο της εποχής ήσαν καλές. Όταν μερικές από αυτές παρεκτρέπονταν ή δεν υποστήριζαν πλήρως κατά την άποψη του Διγενή, τις διάφορες δραστηριότητες του, τότε δεν δίσταζε να παρεμβαίνει, αποστέλλοντας σχετικές προειδοποιητικές επιστολές όπως στην προειδοποιητική και απειλητική επιστολή του Διγενή που στάληκε στο συντάκτη της *Χαραυγής* Τεύρο Ανθία (Σοφοκλέους, 2014: 174)

Η Υπηρεσία Πνευματικού Ανεφοδιασμού απέστειλε τότε αντίτυπα της Καινής Διαθήκης και άλλα βιβλία θρησκευτικού περιεχομένου σ' όλες τις ανταρτικές ομάδες. Στη συνέχεια οι αντάρτες της ΕΟΚΑ έπαιρναν κατά διαστήματα φυλλάδια πνευματικού περιεχομένου, που τους ενίσχυαν ψυχικά για να συνεχίσουν τον αγώνα της απελευθέρωσης. Στην αγωνιστικότητα του Κυπριακού λαού μέσα από τον τύπο συνέβαλε η Επιτροπή Εθναρχίας, οι κληρικοί, οι θεολόγοι και αρκετά συνειδητά μέλη της Εκκλησίας με πολλούς τρόπους. Οι κληρικοί με τις λειτουργίες, ομιλίες και πανηγυρικούς στις εθνικές επετείους, τα κηρύγματα και τη μελέτη της Αγίας Γραφής, που έκαναν σε πόλεις, σε χωριά, στις φυλακές και στα κρατητήρια που κατέληξαν και οι ίδιοι, πλούτιζαν τον ψυχικό κόσμο του κυπριακού λαού αλλά και των αγωνιστών και δυνάμωναν τη θέληση τους ν' αγωνιστούν με όλες τις δυνάμεις τους για την ελευθερία της Κύπρου από τους Άγγλους αποικιοκράτες. Επίσης παρατηρούμε σε δημοσιεύματα με φωτογραφίες που παριστάνουν τον εθνικό ξεσηκωμό αλλά και δημοσιεύματα που περιγράφουν την παρουσία κληρικών πριν τον απαγχονισμό αγωνιστών στα φυλακισμένα μνήματα. Οι στήλες που μελετούμε μας καλλιεργούν το ρόλο της χριστιανικής θρησκείας η οποία είναι προσαρμοσμένη στα άγια μυστήρια, (εξομολόγηση, προσευχή λίγες ώρες πριν το μαρτύριο για τους αγωνιστές, π.χ. απαγχονισμός Ευαγόρα Παλλικαρίδη) γεγονός που η πλαισίωση του τύπου επιδρά στην διαμόρφωση του ανάλογου κλίματος της αισθηματικής αγανάκτησης των Κυπρίων προς τους αποικιοκράτες.

Η ΕΟΚΑ έδινε πάντα σημασία όχι μόνο στη μαχητική αποστολή των μελών της και όλου του λαού, αλλά και στην τόνωση του ηθικού και εθνικού τους φρονήματος. Για τους νέους λήφθηκε ιδιαίτερη φροντίδα και κυκλοφορούσαν

μυστικά δυο περιοδικά, το «*Αγωγή των Νέων*» για μαθητές των δημοτικών σχολείων και το «*Εγερτήριο Σάλπισμα*» για μαθητές της μέσης εκπαίδευσης. Το «*Αγωγή των Νέων*» κυκλοφόρησε από τις 16 Σεπτεμβρίου 1958 μέχρι τις 2 Μαρτίου 1959 (15 τεύχη) και το «*Εγερτήριο Σάλπισμα*» από τις 10 Οκτωβρίου 1957 μέχρι τις 15 Φεβρουαρίου 1959 (32 τεύχη). Τα περιοδικά αυτά με τα άρθρα τους, τα ποιήματα και τα τραγούδια, τα ιστορικά σημειώματα και τα σχόλια τους χαλύβδωναν τη θέληση των παιδιών και των εφήβων για συνέχιση του Αγώνα. Η ευθύνη για την έκδοση τους ανατέθηκε στην ΠΕΚΑ. Αλλά ο Κυβερνήτης της Κύπρου Armitage ανησύχησε σοβαρά για την έναρξη δυναμικού Αγώνα από την ΕΟΚΑ προς απελευθέρωση της Κύπρου. Μια πρώτη του κίνηση ήταν να απευθύνει «έκκλησιν προς τον εγχώριον Τύπον, όστις εις το παρελθόν επέδειξε μετριοπάθειαν και λογικήν, όπως καταδικάσθητας αχαλίνωτους αυτός πράξεις» (*Ελευθερία*, 2/4/1955).

Σημαντική είναι η αναφορά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου λίγες μέρες μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου όπου δήλωσε στους δημοσιογράφους «τας ευχαριστίας μου και τα αισθήματα της βαθιάς εκτιμήσεως μου δια την εν γένει συμβολή των εις το έργο της απελευθερώσεως της Κύπρου. Ο Τύπος αποτελεί σήμερον τεράστιαν δύναμην εκφράσεως και επιβολής της λαϊκής γνώμης και θελήσεως και σημαντικόν παράγονταν διαμορφώσεων και άσκησης εθνικής και διεθνούς πολιτικής. Η ευσυνείδητος εκπλήρωση της υψηλής ταύτης αποστολής του τύπου αποτελεί μιαν επί πλέον εγγύησιν δια την διασφάλισιν των βασικών ελευθεριών και δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτου. Δεν αμφιβάλω ότι η υπό του τύπου ενθέρμωσι υποστήριξι των συμφερόντων και δικαιωμάτων του Κυπριακού λαού θα συνεχισθή και μετά την ανακήρυξιν της Κύπρου εις Ανεξάρτητον Δημοκρατία» (*Ο Φιλελεύθερος* 18.08.1960).

Αναμφισβήτητα ο τύπος αποτελεί σημαντικό εργαλείο ενημέρωσης και διαμόρφωσης της κοινής γνώμης. Όμως για να συμβαίνει αυτό θα πρέπει ο τύπος να λειτουργεί σε δημοκρατικά καθεστάτα ώστε να γίνεται κοινωνικός εταίρος για να λαμβάνεται υπόψη από τους εκάστοτε κυβερνώντες. Την περίοδο της αποικιοκρατίας στην Κύπρο παρατηρούμε την εμπλοκή του τύπου και σε ζητήματα πολιτικής. Η θεματολογία των πρωτοσέλιδων εφημερίδων που μελετούμε, εμπλέκει και ζητήματα πολιτικής. Δηλαδή, οι εφημερίδες δημοσιεύουν ρεπορτάζ, συνεντεύξεις, κύριες ειδήσεις σε θέματα που αφορούν την πορεία και τις εξελίξεις του Κυπριακού

ζητήματος σε πολιτικό αλλά και σε απελευθερωτικό επίπεδο. Ως προς τον πολιτικό ρόλο παρατηρούμε ότι οι καθημερινές στήλες περιλαμβάνουν δραστηριότητες της Επιτροπής Εθναρχίας με επικεφαλής τον Εθνάρχη Μακάριο αλλά και στήλες που αναφέρονται και στους υπόλοιπους πρωταγωνιστές του ζητήματος, όπως είναι η Αγγλία, Ελλάδα, Τουρκία, Ηνωμένες Πολιτείες, NATO, Ηνωμένα Έθνη κλπ.

Ο διάλογος ανάμεσα στα έντυπα συμβάλλει στη διαμεσολάβηση, με σκοπό τη βελτίωση των πολιτικών θεσμών, λαμβάνοντας υπόψη ότι το καθεστώς που λειτουργεί στην Κύπρο είναι αποικιοκρατικό, μοναρχικό. Όμως επιτρέπεται η έκδοση και κυκλοφορία των εφημερίδων και κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες για την περίοδο ακούγεται η φωνή της αντίστασης και της απελευθέρωσης κατά των Άγγλων αποικιοκρατών. Επίσης παρατηρούμε την συμμετοχή των εκπροσώπων του τύπου στους προβληματισμούς και στους αγώνες της κοινωνίας και αναδεικνύει τα αιτήματα του λαού προς την αποικιοκρατική κυβέρνηση του Στέμματος· δηλαδή, γίνεται ο κοινωνικός καθρέφτης και μεταφέρει την ηγεσία κοντά στο λαό ή αντίστροφα.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να κάνουμε αναφορά στην σημασία των δύο συντελεστών (Πολιτική και Τύπος). Παρατηρούμε ότι η πολιτική περίοδος που επικρατεί στην Κύπρο την περίοδο 1955-1960 είναι διαφορετική από τη σημερινή πολιτική περίοδο. Για αυτό και ο Τύπος προσαρμόζει τη στάση του απέναντι στην πραγματικότητα και ο ρόλος διαφοροποιείται σημαντικά. Εκείνη την περίοδο παρατηρούμε ένα διαφορετικό τρόπο σκέψης και στην ανάγκη κάλυψης από πλευράς του τύπου των δυναμικών κινητοποιήσεων του λαού για απελευθέρωση από το αποικιοκρατικό καθεστώς. Αυτός ο τρόπος σκέψης δημιουργεί μια δυναμική σχέση μεταξύ τύπου δηλαδή των εκδοτών και λαού και ανεβάζει κατακόρυφα τον δείκτη κυκλοφορίας των εντύπων τα οποία πηγή εσόδων είναι η ανταπόκριση του κοινού και οι διαφημίσεις. Τα ειδησεογραφικά πρακτορεία παίζουν επίσης ένα σημαντικό ρόλο. Κι αυτό γιατί, από τη στιγμή που ειδήσεις προέρχονται από τα πρακτορεία ειδήσεων άλλων χωρών, ιδίως αυτών με διεθνή εμβέλεια, μας δίνεται η εντύπωση ότι ο απελευθερωτικός αγώνας προβάλλεται και εκτός των Κυπριακών συνόρων και αποκτά μια περισσότερη δυναμική πραγματικότητα που κυκλοφορεί και προχωρεί στη δημιουργία της διεθνούς κοινότητας όπου συνδυάζονται πολιτικές, γλωσσικές και κοινωνικοί παράμετροι. Τα πρακτορεία ειδήσεων, όπως Reuters και το Αθηναϊκό

Πρακτορείο Ειδήσεων, θα κυριαρχήσουν για το Κυπριακό ζήτημα στον τομέα των ειδήσεων στον ευρωπαϊκό χώρο καθώς και στις αποικίες της Ευρώπης όπως είναι η Κύπρος.

Η είδηση αποκτά διεθνείς διαστάσεις αφού ξεκινά από τις μεταφράσεις των κειμένων στην περίπτωση του πρακτορείου ειδήσεων Reuters αφού απευθύνεται σε ξενόγλωσσο κοινό με αποτέλεσμα την διεύρυνση του γεγονότος και την επικοινωνία ανάμεσα στους λαούς αφού ζητήματα εθνικών κοινωνιών αγγίζουν το σύνολο του πληθυσμού της γης. Ο Τύπος της εποχής πολιορκεί την εξουσία η οποία προσπαθεί να ελέγξει, λογοκρίνει, αλλά και να περιορίσει στην πρόσβαση των πηγών. Οι αποικιοκράτες δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στον επηρεασμό της κοινής γνώμης και παράλληλα, όταν αυτό δεν επιτυγχάνεται, εφαρμόζουν στρατιωτικό νόμο που επηρεάζει την ελευθερία του τύπου. Αυτή η ενέργεια των αποικιοκρατών αποδεικνύει την ισχύ του τύπου. Οι εφημερίδες διαχρονικά έχουν την ικανότητα αλλά και την δυνατότητα να προσφέρουν στους αναγνώστες το αναλυτικό πλαίσιο το οποίο περιλαμβάνει το γιατί κάτι συνέβη, πόσο σοβαρή είναι η είδηση που έχει συνταχθεί από τον δημοσιογράφο, και κατά πόσο αφορά τον αναγνώστη αφού συνδέει το χθες και το αύριο. Το πιο σημαντικό σημείο που διακρίνει τον τύπο είναι το αναλυτικό πλαίσιο που ταιριάζει καλύτερα στα μέτρα διαφορετικών ομάδων αναγνωστών. Δηλαδή, το συντακτικό ύφος που χρησιμοποιεί η κάθε εφημερίδα που μελετούμε ώστε να ελκύει αλλά και να την επιλέγουν διαφορετικοί τύποι αναγνωστικού κοινού. Για αυτό και εν συντομία, θεωρούμε μέσα από την έρευνα μας ότι η έγκυρη κατανόηση της είδησης από μια ποιοτική εφημερίδα προς το αναγνωστικό κοινό αποτελεί το πιο βασικό επίτευγμα που επιτελεί ο έντυπος γραπτός τύπος.

Ο Κυπριακός τύπος την περίοδο του απελευθερωτικού αγώνα παρουσίασε την δυναμική που παράγει ο τύπος ως προς την κατεύθυνση του ξεσηκωμού και της ανύψωσης του ηθικού ενός αγωνιζόμενου αποικιοκρατικού λαού να πετύχει την ελευθερία του. Για αυτό δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι τα χρόνια του αγώνα το κυπριακό πολιτικό σύστημα ο τύπος έδειξε δυνατότητα αλλά και αντιστασιακή πυγμή ως προς την εφαρμογή απελευθερωτικής πολιτικής αλλά και διακίνησης ιδεών, τακτικών μέσα από τα δημοσιευόμενα δημοσιογραφικά κείμενα. Η πληθώρα σημαντικών γεγονότων (π.χ., τοπικές συγκρούσεις, απαγχονισμοί, εκλογικές αναμετρήσεις, συνομιλίες και διαπραγματεύσεις) παρατηρούμε ότι η κυκλοφορία των

ημερήσιων πολιτικών εφημερίδων αυξάνεται συνεχώς. Τελειώνοντας θα πρέπει να σημειώσουμε πως πάντα οι κυπριακές εφημερίδες και ιδιαίτερα οι εφημερίδες της περιόδου που μελετούμε κατέγραφαν το πολιτικό σκηνικό της εποχής. Κάποτε κατέγραφαν το πολιτικό κλίμα με τις αυξημένες κυκλοφορίες τους σε σχέση με την αντίστοιχη παράταξη που υποστήριζαν.

2.5 Ο εθνικό-απελευθερωτικός ρόλος του κυπριακού Τύπου

Στην παρούσα μελέτη μελετούμε τη θεματολογία άλλα και την πλαισίωση που προβάλλεται μέσα από καθημερινές εκδόσεις εφημερίδων και ιδιαίτερα των πρωτοσέλιδων τίτλων, η οποία επιδρά αλλά και προκαλεί τις μετακινήσεις ολόκληρων πληθυσμών (το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται κατά την διάρκεια απελευθερωτικών αγώνων, τοπικών συγκρούσεων αλλά και πολέμων). Η επίδραση αυτή οδηγεί στην αλλοίωση του πολιτισμού αλλά και του τρόπου ζωής προκαλώντας με αυτό τον τρόπο δυσκολίες στα άτομα και στις ομάδες να καθορίσουν την ταυτότητα τους. Η ταυτότητα είναι μια πολυδιάστατη και εν δυνάμει έννοια η οποία μπορεί να αναφέρεται είτε στην ομοιότητα ενός συνόλου ανθρώπων είτε στην αντίθεση μεταξύ διαφορετικών ομάδων ανθρώπων. Υπάρχουν διάφορα είδη ταυτότητας όπως η κοινωνική, η εθνική και η διασπορική ταυτότητα. (Κοντοχρήστου, 2007). Ο όρος Έθνος αναφέρεται σε ένα σύνολο ανθρώπων που μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά και διακρίνουν το σύνολο αυτό σε παγκόσμια κλίμακα. Κάθε έθνος έχει τη δική του ιστορία, το δικό του πολιτισμό και τα μέλη του χαρακτηρίζονται από κοινά γνωρίσματα όπως η φυλή, η γλώσσα και το θρήσκευμα. Ένα από τα βασικά στοιχεία που καθορίζει την ύπαρξη ενός έθνους είναι η εθνική συνείδηση, δηλαδή, η νοηματική σύνδεση των ατόμων με το έθνος τους, η φιλοπατρία (Δεμερτζής, 1996). Η εθνική ταυτότητα αναφέρεται σε ένα σύνολο χαρακτηριστικών μέσω των οποίων τα άτομα αποκτούν εθνική υπόσταση και αναπροσδιορίζονται εθνικά (Κοντοχρήστου, 2007). Η γλώσσα, η θρησκεία, ο εθνικός ύμνος, η σημαία, η κουλτούρα και οι εθνικές εορτές είναι στοιχεία που προσδιορίζουν την ταυτότητα του ατόμου. Η ταυτότητα, εξελίσσεται και μεταβάλλεται μέσα από το πέρασμα των χρόνων και επηρεάζεται από τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις. Για παράδειγμα, σε περιόδους εθνικών κρίσεων επηρεάζεται το εθνικό φρόνημα των μελών ενός έθνους αφού σε τέτοιες περιόδους τα άτομα τίθενται σε κατάσταση εγρήγορσης και αντίστασης με σκοπό να αντιμετωπισθεί η κρίση και να

εξυπηρετηθεί το εθνικό συμφέρον.

Η διατήρηση της ταυτότητας ενός λαού λοιπόν, προϋποθέτει, την ύπαρξη της ιδέας του εθνισμού, δηλαδή, τη νοηματική σύνδεση των μελών ενός κράτους με το έθνος τους. Προϋποθέτει επίσης, τη διατήρηση και χρήση των εθνικών στοιχείων όπως η γλώσσα καθώς και της έκφρασης αισθημάτων φιλοπατρίας. Ο εθνισμός, λοιπόν είναι μια θετική ιδέα και η ύπαρξη της συμβάλλει στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας. Στον αντίποδα του εθνισμού βρίσκεται η ιδέα του εθνικισμού, δηλαδή, η υπέρμετρη προσήλωση στα εθνικά ιδεώδη και η μη αποδοχή οποιουδήποτε άλλου στοιχείου που είναι ξένο με το εθνικό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα μέλη ενός έθνους να μην αποδέχονται την κουλτούρα ατόμων από άλλα έθνη. (Μαδιανού, 2007). Τον τελευταίο αιώνα ο εθνικισμός έχει συνδεθεί με την επεκτατική πολιτική διαφόρων χωρών που είναι η κύρια αιτία των πολεμικών εξάρσεων που παρατηρούνται σε διάφορες περιοχές του κόσμου. Επιπλέον, τον τελευταίο αιώνα ο εθνικισμός έχει συνδεθεί με την αντίθεση που παρατηρείται μεταξύ τοπικού-εθνικού επιπέδου και του πλανητικού-υπερεθνικού επιπέδου που σχετίζεται με το μέλλον της εθνικής συνείδησης αφού το υπερεθνικό επίπεδο επηρεάζει το τοπικό-εθνικό επίπεδο (Δεμερτζής, 1996).

Σημαντικό ρόλο στην κατασκευή της εθνικής ταυτότητας διαδραματίζει ο τύπος. Ο τρόπος με τον οποίο ο τύπος παρουσιάζει ένα θέμα που σχετίζεται με την εθνική ταυτότητα, επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο το κοινό αντιλαμβάνεται την εθνική του ταυτότητα.

«...Η ταυτότητα, λοιπόν, ατομική ή συλλογική, διαμορφώνεται, ανασυντάσσεται και επανακαθορίζεται, στο πλαίσιο μιας κοινωνικής πραγματικότητας, την οποία διαμεσολαβούν και κατασκευάζουν ή καλύτερα μεσοποιούν, σε ένα σημαντικό βαθμό, τα ΜΜΕ...» (Κοντοχρήστου, 2007).

Ο περισσότερος κυπριακός τύπος χρησιμοποιούσε τότε όπως και στις μέρες μας, διάφορες τεχνικές, μέσα από τις οποίες αναπαριστούν την εθνική ταυτότητα. Αρκετές φορές ο τύπος προβάλλει εθνικιστικές τάσεις. Μέσα από τη χρήση τυποποιημένων φράσεων, γλωσσικής τυποποίησης και γενικότερα ο τρόπος που πλαισιώνεται μια είδηση, καλλιεργεί γενικευμένες αντιλήψεις απέναντι σε διάφορα θέματα εθνικού χαρακτήρα. Μια συνήθη τακτική των ΜΜΕ είναι η γενίκευση

περιστατικών μέσα από την χρήση τυποποιημένων εκφράσεων. (Τερζής 2007).

Μια άλλη τεχνική που χρησιμοποιεί ο τύπος ώστε να μεγεθύνει τις εθνικές διαφορές απέναντι στον αποικιοκράτη είναι η χρήση αφορισμών και αντιθετικών προσδιορισμών. Η χρήση χαρακτηρισμών όπως: κυβερνήτης, Άγγλοι, Βρετανοί στρατιώτες, Βρετανοί σκαπανείς, Υπουργός των αποικιών («Ο Φιλελεύθερος», 25 Μαρτίου 1958), μεγιστοποιεί τις εθνικές διαφορές και συμβάλλει στην καλλιέργεια του μίσους απέναντι στους Βρετανούς αποικιοκράτες. Μέσα από αυτόν, τον αγωνιστικό προσδιορισμό και την χρήση της τυποποιημένης φράσης «ελληνική Κύπρος, ελληνική μεγαλόνησος, ελληνικά χρώματα, ελληνικά σχολεία, έθνος, εθνάρχης, ελληνικός κυπριακός λαός», προβάλλονται πολλές φορές η θέληση για αγωνιστικότητα, εγρήγορση και διατήρηση της ταυτότητας. Επιπρόσθετα, πολλές φορές την περίοδο του απελευθερωτικού αγώνα οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν την σημασία μια εθνικής επετείου π.χ. της 25^{ης} Μαρτίου 1821 και με πηγαίους τίτλους, όπως «Ο Εθνικός Αγών του 21 και η Κύπρος (*Ελευθερία* 24 Μαρτίου 1957), λειτουργούν με τάσεις ξεσηκωμού του κοινού και καλλιέργειας υψηλού φρονήματος. Την περίοδο του απελευθερωτικού αγώνα οι πλείστοι δημοσιογράφοι του Τύπου διακατέχονται από τάσεις αγωνιστικότητας και εθνικοφροσύνης και κριτικάρουν πολύ καυστικά τις αποφάσεις των Άγγλων κυβερνητών Sir John Harding και Sir Hugh Foot με τους οποίους οι δημοσιογράφοι δεν συμφωνούν.

Σε ότι αφορά το ρόλο του Τύπου σε περιόδους κρίσεων και πολεμικών συγκρούσεων, αυτός είναι αρκετά σημαντικός. Παράγοντες που επηρεάζουν τη δράση των δημοσιογράφων σε περιόδους κρίσεων είναι: πολιτικοί, όπως η λογοκρισία της εφημερίδας «Ελεύθερος Δημοκράτης» και η πίεση που ασκείται από την πολιτική βρετανική ελίτ προς τους δημοσιογράφους επηρεάζουν επίσης τη δράση των δημοσιογράφων σε περιόδους εθνικών απελευθερωτικών αγώνων αλλά και κρίσεων.

Επιπλέον, με βάση τα άρθρα που μελετήσαμε η έξαρση και η κλιμάκωση της βίας μπορεί να προκληθεί από τους ίδιους τους δημοσιογράφους παρόλο που σε μεγάλο βαθμό τα άρθρα που μελετήσαμε ήταν ανυπόγραφα αφού ακόμα και αν οι δημοσιογράφοι παίρνουν ουδέτερη θέση σε ένα ζήτημα κατά κάποιον τρόπο ευνοείται η δική τους εθνοτική ομάδα. Μπορούν να προκαλέσουν τη βία με πολλούς

τρόπους όπως για παράδειγμα: να χαρακτηρίζεται η μία πλευρά ως το καλό και η άλλη ως το κακό, να μην παρουσιάζονται οι άλλες πιθανές λύσεις και να προβάλλεται η βία ως η μόνη λύση, να δίνεται η προσοχή σε βίαιες συμπεριφορές και να μη δίνεται αναφορά στα αίτια τα οποία μπορεί να είναι η καταπίεση, η φτώχεια, κλπ.

Μέσα από τις εφημερίδες περιγράφεται η συνέχιση της βρετανικής αποικιοκρατίας ως απειλή για το ελληνικό έθνος όπως επίσης και η συμφωνία εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας από μερικές εφημερίδες. Φαίνεται καθαρά πως ο Τύπος καθορίζει αυτά που προβάλλονται στο δημόσιο λόγο και στη ατζέντα. Αρχικά, αναφέρει πως οι Έλληνες της Κύπρου απέκτησαν ένα αίσθημα ανασφάλειας με την εφαρμογή του Βρετανικού στέμματος στο νησί και έτσι τον Ιανουάριο του 1950 γίνεται πρωτοφανές συσπείρωση γύρω από τη συλλογική ταυτότητα «της ένωσης» με την μητέρα πατρίδα Ελλάδα, λόγω της διενέργειας δημοψηφίσματος όπου το 95% του πληθυσμού ζητούσε την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Έτσι, με αφορμή αυτήν την κατάσταση το Κυπριακό ζήτημα βγήκε στο φως και πήρε τεράστιες διαστάσεις. Πυροδότης των εξελίξεων ήταν η έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ την 1^η Απριλίου 1955 όταν ο αρχηγός της οργάνωσης Γεώργιος Γρίβας Διγενής στέλλει στον τύπο, όπου δημοσιεύεται, την εθνικιστική προκήρυξη που αναφέραμε παραπάνω.

Στην προκήρυξη παρατηρούμε ότι ο εθνικό-απελευθερωτικός ρόλος του κυπριακού Τύπου περιλαμβάνει αναφορές του αρχηγού της ΕΟΚΑ στην ελληνική ιστορία, καθώς και στα βιολογικά χαρακτηριστικά του Έλληνα. Όλα αυτά τα στοιχεία που διαβάζουμε στην προκήρυξη του Αρχηγού Διγενή μας δείχνουν καθαρά την ελληνική ταυτότητα και σχέση του νησιού με την Ελλάδα. Θα πρέπει όμως να τονίσουμε ότι ιστορικά πριν την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα η Βρετανία αρνήθηκε να αναγνωρίσει το δικαίωμα των Ελληνοκυπρίων για ένωση με την Ελλάδα, οπότε κινητοποιήθηκαν οι Έλληνες της Κύπρου υπέρ της οργάνωσης εθνικοαπελευθερωτικού μετώπου με στόχο την απαλλαγή της νήσου από τον Βρετανικό αποικισμό. Επίσης, το 1955 έως το 1959, η εκκλησία της Κύπρου αλλά και άλλες χώρες στο εξωτερικό υποστήριζαν την απαίτηση των Ελλήνων της Κύπρου μετέπειτα για ανεξαρτησία και απαλλαγή τους από την διοίκηση του Βρετανικού στέμματος. Η «ελληνικότητα της νήσου» περιγράφεται μέσα από τα πρωτοσέλιδα των κυπριακών εφημερίδων *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* όπου παρατηρούμε ότι

στις εξεγέρσεις των ελληνοκυπρίων παρουσιάζονται φωτογραφίες που προβάλλουν την Ελληνική σημαία αλλά και εκκλησίες σύμβολο της χριστιανικής θρησκείας και πίστewς. Αυτή την κατάσταση την προβάλλει ο τύπος, όπου στρέφεται στο «μείζον εθνικό ζήτημα». Έτσι, με διάφορους τρόπους, όπως δυναμικοί τίτλοι πρωτοσέλιδων, εικόνες, συνεντεύξεις κλπ, προσκαλούσαν τον κόσμο να συμμετάσχει στις κινητοποιήσεις. Με αυτόν τον τρόπο κρατούσε ο τύπος το θέμα σε προτεραιότητα επί τέσσερα χρόνια. Επίσης ο έντυπος τύπος υιοθέτησε την άποψη των πολιτικών, δηλαδή στάθηκε στο όνομα και στο συμβολικό κεφάλαιο της ιστορίας της Κύπρου. Υιοθέτησε και εκφράσεις πολιτικών για να εντυπωσιάσουν, όπως τις λέξεις, «αγώνας», «ένωση», «μητέρα πατρίδα» που περιέγραφαν την Ελλάδα και τις λέξεις «πρόκληση», «απειλή», «κίνδυνος» που περιέγραφαν την Μεγάλη Βρετανία και την Τουρκία. Επίσης, χρησιμοποιούσε εκφράσεις όπως ‘διπλωματική εκστρατεία του Εθνάρχη Μακαρίου’ και ‘μάχη’ για να αποτρέψει τις προσπάθειες των αποικιοκρατών για κατάπνιξη του απελευθερωτικού αγώνα. Ακόμη, ο τύπος προσέβαλε και απαξίωνε τους Άγγλους με διάφορους χαρακτηρισμούς, όπως «βίαιοι, αδίστακτοι, εγκληματίες» έτσι ώστε να γίνουν πιο πειστικά τα ελληνικά επιχειρήματα και αυτό φόρτιζε περισσότερο το κλίμα. Επιπρόσθετα, ο Τύπος ήθελε οι Έλληνες της Κύπρου να ενωθούν σε ένα άθραυστο εθνικό μέτωπο, έτσι έκανε χρήση λέξεων όπως ‘ομοψυχία’, ‘ενότητα’, ‘συναίνεση’ οι οποίες προκαλούσαν συναισθηματική φόρτιση στους Έλληνες της Κύπρου. Παράλληλα και οι πολιτικοί προσπαθούσαν να ευαισθητοποιήσουν τους πολίτες, όπου αναφέρεται χαρακτηριστικό παράδειγμα στην εφημερίδα «Ελευθερία, 4^η Ιανουαρίου 1955», όπου σε συνέντευξη του πρώην κυβερνήτη της νήσου Sir Robert Armitage με τίτλο «Ο Κυβερνήτης της Κύπρου ομιλεί περί του ενωτικού ζητήματος» γίνεται σημαντική αναφορά στο ρόλο που διαδραματίζει ο τύπος και η εκκλησία. Συγκεκριμένα ο Άγγλος κυβερνήτης δηλώνει ότι:

«Ο Τύπος και η εκκλησία είναι οι μόνοι αίτιοι της ενωσιακής κινήσεως». Ο Κυβερνήτης της Κύπρου σχημάτισε την εντύπωση ότι εάν δεν υπήρχε ο τύπος και η εκκλησία, «η κραυγή της Ενώσεως σπανίως θα ηκούετο! Ο Τύπος και η Εκκλησία είτε διοχετεύσαν και είτε στερεοτυπούσαν την πραγματική πολιτική υπόθεση της ενώσεως και βεβαίως εάν ούτε ο πρώτος, ούτε ο δεύτερος λόγος υφίστατο η ενωσής θα ήτο όπως έλεγε σκιάς μάλλον παρά πραγματικότητας».

Δεν πρέπει, προσθέσετε, «να αγνοηθεί το γεγονός ότι προδιάθεσις υπέρ της ενώσεως δημιουργείται υπό των δεσμών της γλώσσης και της θρησκείας όχι ολιγώτερον από ότι δημιουργείται δια των μεθόδων της διδασκαλίας της ιστορίας εις τα σχολεία». Επιπλέον, άτομα τα οποία εξέφραζαν αντίθετη άποψη με αυτήν την κατάσταση του εθνικισμού και ασκούσαν κριτική, αντιμετώπιζονταν ως «ανθέλληνες» και «προδοτές». Η κατάσταση αυτή με τον Τύπο, όμως άρχισε να εξομαλύνεται όταν άρχισαν οι διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο του ΟΗΕ, το 1959. Ο εθνοκεντρισμός του τύπου είναι μια παραποίηση της ειδησεογραφίας, που δημιουργείται ως αποτέλεσμα από το κριτήριο της εγγύτητας, σύμφωνα με την Σκουλαρίκη (2007: 61), έτσι οι δημοσιογράφοι προωθούσαν την άποψη ότι στο εθνικό συμφέρον πρέπει να δίνεται προτεραιότητα έναντι των άλλων αρχών και αξιών, ακόμα και των δημοκρατικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Επιπλέον, προωθούσαν εθνικιστικά στερεότυπα διακρίνοντας το «εμείς» και οι «άλλοι». Ο στερεοτυπικός αυτός λόγος επικράτησε ευκολότερα το 1955 αφού οι περισσότεροι συντάκτες δεν γνώριζαν για το Κυπριακό ζήτημα. Άτομα, όμως, που είχαν την αναγκαία μόρφωση ήξεραν τι υποδήλωναν οι στερεοτυπικές αυτές φράσεις σε αντίθεση με τα υπόλοιπα άτομα που τις αποδέχονταν ως κάτι φυσιολογικό. Αξιοσημείωτη είναι και η παρατήρηση της Σκουλαρίκη η οποία αναφέρει πως «τα δημοσιογραφικά γραφεία δεν ήταν αυτά που παρήγαγαν τον εθνικισμό, αλλά απλά ακολουθούσαν την πολιτική agenda και μερικές φορές τις ίδιες τις φράσεις από τις πηγές τους».

Η έρευνα μας βασίζεται στις ακόλουθες υποθέσεις εργασίας

1. Οι εφημερίδες λόγω του αποικιοκρατικού καθεστώτος αντιμετώπισαν το απελευθερωτικό και το ενωσιακό κίνημα κυρίως μέσα από τη συχνή κάλυψη και λιγότερο διαμέσου αρθρογραφίας και σχολίων.
2. Κατ' επέκταση το ερμηνευτικό πλαίσιο των δρώμενων της εποχής δόθηκε κυρίως μέσα από τη συχνότητα και ποσότητα των δημοσιευμάτων και λιγότερο μέσα από τις ερμηνείες, τίτλους και υπότιτλους των κειμένων.
3. Παρείχαν όμως όλες οι εφημερίδες την ίδια θεματολογία; Εάν αυτό ισχύει ενδεχομένως να συνιστά ότι είχαν διαφορετική αντιμετώπιση ως προς τα κατακλυσμιαία συμβάντα και δρώμενα της εποχής.

4. Πλαισίωσαν οι εφημερίδες του δείγματος τα θέματα και γεγονότα με έναν παρόμοιο, λόγω του απελευθερωτικού αγώνα τρόπο, ή διέφεραν προς αυτό; Η πλαισίωση των δημοσιευμάτων υποθέτουμε ότι θα ποικίλει ανάλογα με την κάθε εφημερίδα.

5. Σπάνια τα άρθρα ήταν ενυπόγραφα, κι αυτό ενδεχομένως σηματοδοτεί την αποφυγή ταύτισης δημοσιογράφων ως Ατόμων με το κίνημα της απελευθέρωσης.

3. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1 Οι εφημερίδες *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή*

Στην παρούσα διατριβή οι συγκεκριμένες κυπριακές εφημερίδες επελέγησαν με βασικό λόγο τον πολιτικό τους προσανατολισμό. Πέραν από αυτό, οι δυο από τις τρεις εφημερίδες που μελετούμε η *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* ήταν εφημερίδες που εντάσσονταν στην κατηγορία του έγκριτου Τύπου (Σοφοκλέους, 2012) γιατί σε μεγάλο βαθμό στις στήλες τους διαβάζει κανείς περισσότερο πολιτικού περιεχομένου δημοσιεύματα, γεγονός που το αποδεικνύει και η εμφάνιση των εφημερίδων σε κλασικό σχήμα μεγάλου μεγέθους (broadsheet). Αντίθετα, η *Χαραυγή* αποτελεί μάλλον λαϊκού περιεχομένου εφημερίδα (ό.π., 2012) γιατί στις στήλες της δημοσιεύονται κοινωνικά θέματα, δηλαδή θέματα από τον χώρο του αθλητισμού, του πολιτισμού κλπ. Επίσης παρατηρούμε ότι οι ποιοτικές εφημερίδες έχουν αναγνώστες οι οποίοι ζητούν «υπεύθυνη και άρτια κάλυψη του εύρους των πολιτικών γεγονότων και ότι είναι σε θέση να διαμορφώσουν μόνοι τους την εικόνα και να κατανοήσουν την σημασία των γεγονότων. Αντίθετα οι αναγνώστες των λαϊκών εφημερίδων με δεδομένο ότι δεν ενδιαφέρονται πολιτικά αναμένουν από την εφημερίδα τους να τους ενημερώσει ποια εξέλιξη είναι σημαντική και γιατί και ποια θα έπρεπε να είναι η θέση τους, θέση που φυσικά ταυτίζεται με την θέση της εφημερίδας που διαβάζουν» (Αλεξάνδρου, 2012). Άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι στην λαϊκή εφημερίδα *Χαραυγή* συναντούμε περισσότερες εικόνες και γελοιογραφίες. Όπως τονίσαμε πιο πάνω η επιλογή των τριών εφημερίδων έγινε με βάση τον πολιτικό τους προσανατολισμό το οποίο θα δούμε αργότερα στις ξεχωριστές αναφορές μας για την κάθε μια εφημερίδα.

Στην παρούσα διατριβή εστιάζομαστε στις τοποθετήσεις των πρωτοσέλιδων των τριών αυτών εφημερίδων για το Κυπριακό ζήτημα, στην περίοδο του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ. Δηλαδή η θέση της κάθε εφημερίδας για οτιδήποτε πολιτικό θέμα που δημοσιεύεται. Χρονολογικές τομές που οριοθετούν την αρχή και το τέλος της υπό μελέτη περιόδου αποτελούν οι προετοιμασίες της έναρξης του απελευθερωτικού αγώνα: 1^η Ιανουαρίου 1955 και η 31^η Δεκεμβρίου 1960 όπου πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες προεδρικές εκλογές σε μια ανεξάρτητη Κυπριακή Δημοκρατία. Επιλέγηκε αυτή η περίοδος γιατί θεωρούμε ότι ο ένοπλος απελευθερωτικός αγώνας της ΕΟΚΑ πυροδότησε τις εξελίξεις και οδήγησε τη χώρα

μέσα από τις εξελίξεις των γεγονότων στην ανεξαρτησία του νησιού σε σχέση με τον αρχικό εθνικό στόχο για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Στην συνέχεια θα αναλύσουμε εις βάθος την ουσία η οποία κρύβεται στην ποιοτική ανάλυση η οποία θα βοηθήσει τον αναγνώστη να δημιουργήσει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα.

3.2 Μεθοδολογία – Υποθέσεις Εργασίας

Σκοπός της μελέτης είναι η καταγραφή και αναπαράσταση του απελευθερωτικού κινήματος στην Κύπρο μέσα από τον ελληνοκυπριακό Τύπο. Ξεκινούμε με την ανάλυση της σύντομης περιόδου (Ιανουάριος έως Απρίλιος 1955), στην εφημερίδα *Ελευθερία* (οι δυο άλλες εφημερίδες *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή* δεν κυκλοφορούσαν τότε), με ανάλυση περιεχομένου των παρουσιάσεων των βασικών θέσεων όπως παρουσιάζονταν στη συγκεκριμένη εφημερίδα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η έρευνα τους πρώτους τέσσερις μήνες του 1955 αφού η εξέταση του υπολοίπου της χρονιάς δεν ήταν εφικτή αφού στην έρευνα μας δεν εντοπίσαμε φύλλα κυκλοφορίας της *Ελευθερίας* για τους υπόλοιπους μήνες μέχρι και το τέλος του 1955. Για να καθορίσουμε τον τρόπο με τον οποίο έπρεπε να προχωρήσει η έρευνα, αναγνωρίσαμε μια διάσταση του θέματος, ότι ο έντυπος τύπος δεν λειτουργούσε σε ιδεώδεις συνθήκες. Γνωρίζουμε ότι η εργασία του δημοσιογράφου είναι μια πολύπλοκη και δύσκολη διαδικασία ιδιαίτερα την εποχή εκείνη με μεγάλη πίεση αλλά και δυσκολία να βγει μια σημαντική είδηση και μάλιστα σε περιβάλλοντα όπου συχνά υπήρχαν περιορισμένα μέσα. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό της έρευνας, η συλλογή των στοιχείων έγινε το Ιανουάριο 1955 και κάλυψε καθημερινά τέσσερις ολόκληρους μήνες, την περίοδο δηλαδή από την 1^η Ιανουαρίου μέχρι 30^η Απριλίου 1955. Στην συνέχεια μελετήσαμε τον ημερήσιο Τύπο, από το 1957 μέχρι το 1960. Πιο συγκεκριμένα εξετάσαμε τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή* την περίοδο 1957 μέχρι το 1960 και τον τρόπο με τον οποίο απεικόνισαν το απελευθερωτικό κίνημα στην κοινή γνώμη.

Η έρευνα περιλάμβανε την διεξαγωγή σχετικής καταγραφής ειδήσεων σε καθημερινές εφημερίδες παγκύπριας κυκλοφορίας και τον προσδιορισμό των κυριοτέρων πρωτοσέλιδων ειδήσεων που συμβάλλουν στην διαμόρφωση της έκτασης της κάλυψης του Κυπριακού ζητήματος. Σε αυτή την περίπτωση ο ρόλος του Τύπου

είναι πολύ σημαντικός στο να εξασφαλιστεί ότι θα υπάρξουν οι συνθήκες μέσα στις οποίες οι πολίτες θα τυγχάνουν μιας καλής πληροφόρησης και ενημέρωσης.

Στην πρώτη φάση εντοπίζουμε το εμπειρικό υλικό, δηλαδή την είδηση ή τις ειδήσεις που αφορούν την μελέτη. Στη δεύτερη φάση απομονώνουμε τις ειδήσεις και πού μπορούν να ενταχθούν. Στην τρίτη φάση γίνεται η ταξινόμηση, δηλαδή η συγκρότηση των θεμάτων σε κατηγορίες. Στην τέταρτη φάση μετατρέπουμε τα ποσοτικά στοιχεία σε τέτοια μορφή ώστε να είναι δυνατή η μηχανογραφική επεξεργασία τους για να μπορέσουν να συγκριθούν και να περιγραφούν (ό.π., 1998). Στην τελευταία φάση γίνεται η παρουσίαση των δεδομένων, ανάλυση και η ερμηνεία τους. Είναι η τελική φάση όπου εξάγονται τα συμπεράσματα. Η θεματική ανάλυση μας βοηθά να απαντηθούν ερωτήματα, όπως για παράδειγμα, ποια είναι η εικόνα του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ και η εικόνα των Άγγλων αποικιοκρατών γιατί είναι δυνατή η καταγραφή των στοιχείων απόψεων αλλά και ιδεών μέσα από τις πρωτοσέλιδες ειδήσεις και η σύνδεση όλων αυτών στην συνέχεια. Επίσης με την ταξινόμηση και την κατηγοριοποίηση των ειδήσεων μπορούμε να έχουμε συγκεντρωμένες διαφορετικές θέσεις/ απόψεις που διατυπώνονται.

Μετέπειτα αφού το αντικείμενο μελέτης, όπως αναφέρθηκε, είναι η καταγραφή και αναπαράσταση του απελευθερωτικού κινήματος στην Κύπρο μέσα από τον ελληνοκυπριακό Τύπο, στη συνέχεια προχωρούμε και μελετούμε τον ημερήσιο έντυπο τύπο, από το 1956 μέχρι το 1960. Πιο συγκεκριμένα μελετούμε τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή* κατά την περίοδο 1956 μέχρι το 1960. Η μέθοδος ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε είναι η ποσοτική ανάλυση περιεχομένου και ως μονάδα μέτρησης θεωρείται το δημοσίευμα. Για να πετύχουμε την ποσοτική έρευνα στον Ε/κ τύπο με την χρήση ενός δομημένου εντύπου συλλογής στοιχείων (standardized gathering material sheet) καταγράψαμε την παρουσίαση των δημοσιευμάτων, τα οποία στην συνέχεια τα κατηγοριοποιήσαμε σε τέσσερις φωνές ως εξής: α) *Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο*, β) *Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο*, γ), *Εμπλεκόμενες Χώρες* δ) *Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής*:

Η συλλογή των δημοσιευμάτων έγινε απογραφικά σε δειγματοληπτική βάση παίρνοντας τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή*. Επιλέξαμε τις ημέρες Τρίτη (την Δευτέρα δεν κυκλοφορούσαν εφημερίδες)

και την Κυριακή, τελευταία ημέρα της εβδομάδας. Έχουμε παρατηρήσει ότι στις εκδόσεις της Τρίτης υπάρχει πλούσια ειδησεογραφική κάλυψη λόγω του ότι την Δευτέρα δεν κυκλοφορούν οι εφημερίδες και η ειδησεογραφική ύλη μεταφέρεται και εκδίδεται την Τρίτη με όλα τα νέα του τελευταίου 24ώρου και την Κυριακή λόγω αργίας. Επίσης, επειδή δεν μπορούσαμε να στηριχθούμε αποκλειστικά στα ποσοτικά στοιχεία, πραγματοποιήσαμε και ανάλυση του περιεχομένου των άρθρων.

Η μέθοδος προσέγγισης που χρησιμοποιήσαμε είναι η ανάλυση περιεχομένου. Πρόκειται για μια μέθοδο ανάλυσης που μπορεί να εφαρμοσθεί σε όλες τις μορφές γραπτού λόγου, όπως κείμενα, έγγραφα, συνεντεύξεις, ειδήσεις. Η μέθοδος αυτή βοηθά στο να αναλυθούν τα χαρακτηριστικά του μηνύματος του κειμένου, του λόγου και της μορφής του (Κωνσταντινίδου, 1998). Η ανάλυση περιεχομένου περιλαμβάνει πέντε φάσεις σύμφωνα με την Κωνσταντινίδου (1998):

1. Τη διαδικασία σύστασης του εμπειρικού υλικού
2. Την απομόνωση των στοιχείων (μονάδων καταγραφής)
3. Την ταξινόμηση των μονάδων καταγραφής σε κατηγορίες
4. Την ποσοτική μετατροπή και μέτρηση των στοιχείων (κωδικοποίηση)
5. Ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων.

Με αυτό τον τρόπο αναλύουμε πρωτοσέλιδες ειδήσεις των τριών εφημερίδων που μελετούμε γύρω από ένα θέμα σε δεδομένα που μπορούν να επεξεργαστούν, να αναλυθούν και να περιγραφούν. Με αυτή την μέθοδο θα μπορούν να ελεγχθούν οι υποθέσεις εργασίας και να εξαχθούν συμπεράσματα. Πρόκειται για μια μέθοδο ανάλυσης ποιοτικού υλικού που μπορεί να εφαρμοσθεί σε όλες τις μορφές γραπτού λόγου, όπως κείμενα, έγγραφα, συνεντεύξεις, ειδήσεις αλλά και σε άλλες μορφές ποιοτικού υλικού όπως εικόνες, φιλμ κλπ (Ιωσιφίδης, 2003).

Συμπερασματικά, η *ανάλυση περιεχομένου* θεωρείται μια από τις σημαντικότερες προσεγγίσεις και τεχνικές στο πεδίο της ανάλυσης κειμένων. Αποτελεί ένα καθιερωμένο μεθοδολογικό εργαλείο στις κοινωνικές επιστήμες, αλλά και για την ερμηνευτική ανάλυση των ειδήσεων. Σύμφωνα με τον Krippendondoff (1980), η ανάλυση περιεχομένου είναι μια συστηματική, αντικειμενική και ποσοτική μέθοδος για τη μελέτη των μηνυμάτων των μέσων επικοινωνίας και την ανάπτυξη συμπερασμάτων, αναφορικά με τη σχέση μεταξύ των μηνυμάτων και του

περιβάλλοντός τους. Οι εφαρμογές της επικεντρώνονται ως επί το πλείστον σε τρεις τομείς: α) την περιγραφή των ιδιοτήτων του μηνύματος, β) την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τους στόχους του διαβιβασθέντος μηνύματος και γ) την εξαγωγή συμπερασμάτων και υποθέσεων σχετικά με τον αντίκτυπο που έχει το μήνυμα στους παραλήπτες. Επιπλέον, η ανάλυση περιεχομένου προσαρμόζεται στην εξέταση των ιδιαίτερων μεταβλητών του κάθε μέσου (π.χ., για την τηλεόραση μπορεί να είναι η χρονική διάρκεια, για τις εφημερίδες το δημοσίευμα). Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την ανάλυση περιεχομένου, ο ερευνητής μπορεί να αναπτύξει διαφορετικές διαδικασίες μέτρησης, ανάλογα με τον τύπο του νοήματος που καταγράφεται, αφού η ανάλυση περιεχομένου μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιοδήποτε κείμενο (Iyengar, 1996)

Για την εφαρμογή της μεθοδολογίας της ανάλυσης περιεχομένου χρησιμοποιήσαμε τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή*. Μελετήσαμε τις θέσεις των εν λόγω εφημερίδων για το εθνικό ζήτημα της Κύπρου. Συγκεκριμένα παρατηρούμε ότι οι ελληνοκυπριακές εφημερίδες της εποχής και ενδεχομένως ο Κύπριος δημοσιογράφος, δεν επιτρέπουν να δημοσιευτούν στην εφημερίδα τους αρνητικά κείμενα για τα κυπριακά συμφέροντα στην εξωτερική πολιτική και γενικότερα εις βάρος του απελευθερωτικού αγώνα. Επίσης παρατηρούμε ότι δεν πρέπει να δημοσιεύονται πράγματα που θα έβλαπταν τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ, ενώ παρατηρούμε και πάλι ότι υπάρχουν κάποια εθνικά ταμπού που απαγορεύεται να τα προσβάλει κάποιος και υποστηρίζει ότι κάνει σκέψεις, αν κάτι πρέπει να γράψει, άρα αυτολογοκρίνεται γιατί υπάρχει ο φόβος ότι δεν είναι η κατάλληλη ώρα και ότι μπορεί να βλάψει την πορεία του αγώνα. Σε σχέση με τα ανώνυμα άρθρα των Κύπριων δημοσιογράφων παρατηρούμε ότι δεν πρέπει να δημοσιεύονται απόψεις και γεγονότα που θα έβλαπταν τα συμφέροντα του αγώνα. Θα πρέπει κανείς να είναι πολύ προσεχτικός στη δημοσίευση ευαίσθητων θεμάτων του αγώνα ακόμα και αν είναι εντελώς βέβαιος ότι είναι σωστό και αν το έχει ελέγξει σωστά, αν πρόκειται να προκαλέσει σύγκρουση ή να εντείνει την προϋπάρχουσα σύγκρουση όπως για παράδειγμα στις σχέσεις Ελληνοκυπρίων και Βρετανών.

Περιγραφή ερευνητικής πορείας

Μετά τη συλλογή του πρωτογενούς υλικού, εισάγαμε τα δεδομένα στον ηλεκτρονικό υπολογιστή υπό την μορφή και πάλι ενός δομημένου αρχείου για τους τέσσερις μήνες για την εφημερίδα Ελευθερία. Έπειτα, με την χρήση του προγράμματος Microsoft Excel, εξάγαμε τα ποσοστά και διαμορφώσαμε τα σχετικά γραφήματα. Σε σχέση με το σύνολο των πρωτοσέλιδων άρθρων της εφημερίδας *Ελευθερίας* ακολουθήσαμε την εξής τακτική. Αν οι ειδήσεις των άρθρων αποτελούσαν μέρος της συνεχόμενης αρίθμησης, τότε προσμετρήσαμε στο σύνολο των ειδήσεων. Ο όρος «Κυπριακό ζήτημα» προσδιορίστηκε για τις ανάγκες της έρευνας, από την «καθημερινή τρέχουσα επικαιρότητα – ειδησεογραφία» και περιλάμβανε κυρίως την πρώτη σελίδα της εφημερίδας στις οποίες περιέχονταν τοπικές ειδήσεις, συνεντεύξεις, ρεπορτάζ που προέρχονταν από δημοσιογράφους/ανταποκριτές της ίδιας της εφημερίδας από διεθνή πρακτορεία ειδήσεων. Περιλάβαμε επίσης όλη την επώνυμη (πολιτικών, ακαδημαϊκών, κλπ) και μη αρθρογραφία: γνώμες αναλύσεις και απόψεις, που ασχολήθηκαν με τις τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις που αφορούσαν το Κυπριακό ζήτημα.

Η προσφορά της κοινωνιολογίας στην κατανόηση της ανθρώπινης εμπειρίας μπορεί να ερμηνευθεί ως η διασταύρωση της βιογραφίας με την Ιστορία – η ένταξη δηλαδή της προσωπικής εμπειρίας σε ένα ευρύτερο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο. Για να μπορέσουμε, λοιπόν, να κατανοήσουμε τις εμπειρίες που είχαμε μετά από τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ, θα έπρεπε να τις βάλουμε σε ένα πλαίσιο. Αυτό το πλαίσιο αναπόφευκτα έπρεπε να περιλαμβάνει την γεωπολιτική, (η έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα ταυτίζεται και με άλλα γεγονότα που συνέβησαν γύρω από την γεωγραφική-γεωπολιτική μας θέση), αλλά και τον τρόπο που παρουσιάστηκε το θέμα από τον τύπο.

Ο τρόπος οργάνωσης και κατεύθυνσης της πληροφορίας από τον Τύπο είναι μέρος του πλαισίου-περιβάλλοντος το οποίο επηρεάζει τον τρόπο κατανόησης και αντίδρασης/αντιμετώπισης της ευρύτερης πραγματικότητας από το κοινό-πολίτες.

Η ανάλυση θα είναι ιστορική και θα εστιαστεί σε δύο κατευθύνσεις:

1. Θα αναλυθούν δύο ενδεικτικές διαστάσεις των αιτιών της έναρξης του απελευθερωτικού αγώνα, (ιστιοπλόο Άγιος Γεώργιος), με στόχο να διαφανεί πώς έγινε η παρουσίαση των στοιχείων – με ποια έμφαση και με ποιο ενδεχομένως στόχο, αν μπορεί να διαφανεί κάτι τέτοιο.
2. Θα αναλυθούν περιπτώσεις δημόσιας αντιπαράθεσης αντιπάλων και υποστηρικτών του Εθνάρχη Μακαρίου για να διαφανεί η στάση του τύπου.

Υποθέσεις Εργασίας

Η πτυχή που αποφασίσαμε να μελετήσουμε είναι το πότε, και πώς εμφανίζεται ο απελευθερωτικός αγώνας σε πρωτοσέλιδα άρθρα των *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή*. Οι υποθέσεις εργασίας που φιλοδοξούμε να απαντήσουμε μέσα από τα αποτελέσματα της μελέτης μας είναι ότι στη παρούσα διατριβή επιχειρείται μια καταγραφή και ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο τρεις ελληνοκυπριακές εφημερίδες, *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή*, απεικόνισαν τον απελευθερωτικό κίνημα στην κοινή γνώμη. Συγκεκριμένα παρουσιάζονται και αναλύονται τα δημοσιεύματα των τριών εφημερίδων όσον αφορά στο απελευθερωτικό κίνημα και τους πρωταγωνιστές του.

Πιο συγκεκριμένα οι υποθέσεις εργασίας είναι:

- Οι εφημερίδες λόγω του αποικιοκρατικού καθεστώτος, θα αντιμετώπιζαν το απελευθερωτικό κίνημα κυρίως μέσα από τη συχνή κάλυψη και λιγότερο διαμέσου αρθρογραφίας και σχολίων.
- Οι θέσεις των εφημερίδων κατά τη διάρκεια του αποικιοκρατικού καθεστώτος και του απελευθερωτικού κινήματος θα διακρίνονται κυρίως μέσα από τη συχνότητα και ποσότητα των δημοσιευμάτων και λιγότερο μέσα από τις ερμηνείες, τίτλους και υπότιτλους των κειμένων, αφού ο Τύπος βρισκόταν σε καθεστώς περιστολής.
- Λόγω του αποικιοκρατικού καθεστώτος και του απελευθερωτικού κινήματος, οι εφημερίδες δεν θα ταυτίζονταν ή δεν ήταν έκδηλα θετικές με το κίνημα.
- Η πλαισίωση, των δημοσιευμάτων θα διέφερε ανάλογα με το έντυπο.

Λόγω του αποικιοκρατικού καθεστώτος και της έντασης του απελευθερωτικού κινήματος, τα άρθρα σπανίως θα ήταν ενυπόγραφα, αν και αποτελεί δημοσιογραφική πρακτική της εποχής. Κατ' επέκταση οι τυχόν θέσεις των εφημερίδων εκφράζονται

κυρίως από editorial και με τους τίτλους ανυπόγραφων άρθρων, παρά από άρθρα γνώμης.

Η επιλογή των χρονικών περιόδων

Η επιλογή των χρονικών περιόδων καθορίζεται κατ' αρχάς από τις υποθέσεις εργασίας και από το προς έρευνα υλικό. Για να ερευνηθούν και το περιεχόμενο των δημοσιευμάτων, σύμφωνα με καθορισμένες κατηγορίες, είναι αναγκαίο να περιοριστεί το εξεταζόμενο υλικό, άλλως είναι χρονικά ανέφικτο. Πρόβλημα υπάρχει επίσης με την χρησιμοποίηση ενός ενιαίου συστήματος κατηγοριών, που αναφέρονται σε διαφορετικές και ίσως χρονικά απομακρυσμένες μεταξύ τους εποχές. Χωρίς αμφιβολία, η μελέτη θεμάτων που αφορούν την περίοδο 1956-1960 επιβάλλει να διερευνήσουμε τις θέσεις που εκφράστηκαν από τις στήλες του Τύπου για εκείνη την περίοδο, η οποία διαμόρφωνε τα πολιτικά και άλλα πλαίσια λειτουργίας του Τύπου και του λαού γενικά της Κύπρου.

Ο σχηματισμός των κατηγοριοποιήσεων

Μια πάγια σοβαρή δυσκολία απορρέει από την δυσαναλογία μεταξύ του μεγάλου όγκου του ερευνώμενου υλικού και της διάθεσής του. Στην παρούσα έρευνα για παράδειγμα, ο Δήμος Λεμεσού δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στην β' αίτηση μας για παραχώρηση του υλικού που αφορά σημαντικές ημερομηνίες (*Ελευθερία* 01/07/55-31/12/1955, 01/07/1957 – 31/12/1957, *Χαραυγή* 01/07/1960 – 31/12/1960, *Νέος Δημοκράτης* 01/01/1955 – 31/12/1955, *Ο Φιλελεύθερος* 01/01/1955 – 31/12/1955). Αναγκαστικά, λοιπόν, το θέμα μας θα περιοριστεί στον ελληνόφωνο Τύπο της Κύπρου από το υλικό που μας δόθηκε στην Α' Φάση από τον Δήμο Λεμεσού.

Τα αποτελέσματα ποσοτικών αναλύσεων είναι εφικτό να παρουσιαστούν με διάφορους τρόπους (Δεμερτζής και Αρμενάκης, 2000). Βασική είναι η παρουσίαση σε πίνακες, που όμως ειδικά όταν εμπεριέχουν πολλούς αριθμούς είναι καμιά φορά δυσνόητη. Αντίθετα η παρουσίαση με διαγράμματα έχει το πλεονέκτημα μεγαλύτερης σαφήνειας, ενώ για παράδειγμα όταν τα στοιχεία καλύπτουν μεγαλύτερες περιόδους οι καμπύλες εξέλιξης επιτρέπουν την άμεση πρόσληψη κορυφώσεων και τομών.

Η ερμηνεία των ποσοτικών αποτελεσμάτων γίνεται οπωσδήποτε σε συνδυασμό με το ιστορικό πλαίσιο. Δηλαδή τα στοιχεία σχολιάζονται με βάση αφενός το εξεταζόμενο υλικό και αφετέρου τις συνθήκες του ιστορικού περιβάλλοντος. Με δεδομένο ότι δεν είναι γνωστή η συνειδησιακή κατάσταση των συγχρόνων της εκάστοτε εποχής, κάθε ερμηνεία ερευνητικών αποτελεσμάτων είναι εφικτή μόνο με τον συνυπολογισμό της αλληλεπίδρασης των ρόλων και των δυνάμεων, που καθορίζουν τον σχηματισμό του συστήματος παραγωγής μηνυμάτων (Λούλος, 2004). Με άλλα λόγια η ερμηνεία επικεντρώνεται περισσότερο στην ποιοτική περιγραφή και ανάλυση, από ότι αυτό συμβαίνει σε αναλύσεις περιεχομένου επίκαιρης θεματικής. Για παράδειγμα, Όλες σχεδόν οι εφημερίδες *"διαπιστώνουν* ή εκφράζουν την άποψη ότι οι Συμφωνίες δεν *"ανταποκρίνονται στις προσδοκίες του Κυπριακού λαού"*. Δέχονται όμως πως είναι ανάγκη να γίνουν αποδεκτές Οι λόγοι που επιβάλλουν την αποδοχή είναι διάφοροι:

α) Οι Συμφωνίες είναι *"τετελεσμένο γεγονός"* και *"απόρριψη ή ανατροπή τους, δεν είναι καθόλου ρεαλιστική και πραγματοποιήσιμη γραμμή"*. (Χαραυγή: 7.8.60).

β) Σε σχέση με το αποικιακό καθεστώς, η νέα κατάσταση παρέχει σαφή πλεονεκτήματα. (Φιλελεύθερος: 16.8.60).

γ) Οι Συμφωνίες μπορούν να γίνουν αφετηρία για κάτι καλύτερο με σταδιακή βελτισίωσή τους. (Χαραυγή: 1.7.60, Φιλελεύθερος: 16.8.60).

ή

Θα καταρρεύσουν, αφού *"δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες του λαού"*. (Ελευθερία: 16.8.60.)

α) *Αρίθμηση και καταγραφή σε ημερήσια βάση για την περίοδο ενός τριμήνου στις εφημερίδες Ελευθερία, Ο Φιλελεύθερος και Χαραυγή για το πως κάλυπταν τα γεγονότα εκείνης της περιόδου και ιδιαίτερα τις κινήσεις των κυριοτέρων πρωταγωνιστών του Κυπριακού ζητήματος (π.χ. Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, Ελλάδα, Μεγάλη Βρετανία, Ηνωμένες Πολιτείες, Ηνωμένα Έθνη κλπ).*

β) *Στη συνέχεια, ως δείγμα, επιλέγησαν δυο εκδόσεις ανά εβδομάδα: η πρώτη και η τελευταία ημέρα της εβδομάδας (Τρίτη και Κυριακή αφού κάθε Δευτέρα δεν υπήρχε έκδοση) από τις εφημερίδες Ελευθερία, Ο Φιλελεύθερος και Χαραυγή, ώστε να*

καλύπτεται όλη η πενταετία και να διαφαίνονται οι θέσεις των πιο πάνω εφημερίδων στις τοπικές συγκρούσεις - γεγονότα που αποτέλεσαν σταθμό για το Κυπριακό ζήτημα. Ο λόγος που επιλέξαμε την ημέρα Τρίτη, δηλαδή η πρώτη ημέρα έκδοσης της εβδομάδας είναι γιατί (1) την Τρίτη στις στήλες των εφημερίδων περιλαμβανόταν περισσότερο υλικό αφού αυτές κάλυπταν την ειδησεογραφία από το πρωί της Κυριακής μέχρι αργά το βράδυ της Δευτέρας. Για την επιλογή δημοσιεύσεων της Κυριακής ο λόγος είναι γιατί στην Κυριακάτικη εφημερίδα εντοπίζουμε μεγαλύτερο φάσμα ειδήσεων και θεμάτων καθώς και εκτενέστερη ανάλυση των γεγονότων που συνέβησαν κατά την διάρκεια της εβδομάδας.

γ) Από τις εκδόσεις αυτές το υλικό εξέτασης είναι η *πρώτη σελίδα* γιατί εκεί εντοπίζουμε πληθώρα ειδήσεων, άρθρων και αναλύσεων. Επίσης στην πρώτη σελίδα κυριαρχούν ειδήσεις μέγιστου και επίκαιρου ενδιαφέροντος που κεντρίζουν την προσοχή του αναγνώστη για αγορά της εφημερίδας. Ο λόγος για τον οποίο επιλέξαμε την περίοδο 1956 - 1960 προς μελέτη αποτελεί το γεγονός ότι κατά την εν λόγω περίοδο τα γεγονότα που διαδραματίζονται είναι εξαιρετικά σημαντικά. Το εύρος της περιόδου μας επιτρέπει να σχηματίσουμε άποψη για τις ποικίλες αντανακλάσεις της εικόνας της Ελληνοκυπριακής και Τουρκοκυπριακής κοινότητας, οι οποίες σχηματίζονται και μεταλλάσσονται ανάλογα με τα γεγονότα που διαδραματίζονται στο εσωτερικό της κυπριακής κοινωνίας αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Καταλήξαμε λοιπόν στην επιλογή των παρακάτω χρονολογιών προς μελέτη και δεν περιοριστήκαμε σε μια πιο μικρή περίοδο, γιατί με αυτό τον τρόπο πιστεύουμε ότι έχουμε συλλέξει το ανάλογο υλικό για να υποστηρίξουμε τους ισχυρισμούς μας.

Η «συχνότητα» της δημοσιογραφικής κάλυψης των εξελίξεων

Σε ότι αφορά τις εφημερίδες, μπορούμε να θεωρήσουμε πως οι σημαντικοί σταθμοί εξέλιξης τους συνδέονται άμεσα με καμπές της πολιτικής πορείας της Κύπρου και με σημαντικά γεγονότα της ιστορίας της. Μέχρι κάποιο σημείο θεωρούμε πως συμπίπτουν οι περίοδοι εξέλιξης του Τύπου με τις φάσεις του Κυπριακού ζητήματος Γι' αυτό η μελέτη αυτή ακολουθεί τις πιο κάτω περιόδους:

- (α) Μελετήσαμε σε ημερήσια βάση για τέσσερις μήνες του 1956 (Φεβρουάριος, Μάρτιος, Απρίλιος και Ιούνιος), δηλαδή κατά την διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ το 1956, τα δημοσιεύματα των εφημερίδων *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή*

(β) Επιλέξαμε λόγω όγκου εργασίας να εστιάσουμε στα δημοσιεύματα της πρώτης και τελευταίας ημέρας της εβδομάδας των εφημερίδων του δείγματός μας στην περίοδο 1957 έως το 1960.

(γ) Προσπαθήσαμε να καταγράψουμε τις θέσεις των εφημερίδων *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή* σε σημαντικά ιστορικά γεγονότα που κατά την κρίση μας περιγράφουν την απελευθέρωση, τον εθνικισμό και την πολιτική αναταραχή στην εν λόγω περίοδο.

Αποτελέσματα των εφημερίδων «Ελευθερία», «Ο Φιλελεύθερος», «Χαραυγή» 1957-1960

Η έρευνα που ακολουθεί διενεργήθηκε την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 1957-1960. Ο στόχος της είναι η προβολή κι απεικόνιση του απελευθερωτικού αγώνα από τον Ελληνοκυπριακό Τύπο, και πιο συγκεκριμένα τις θέσεις των ελληνοκυπριακών εφημερίδων «Ελευθερία», «Ο Φιλελεύθερος» και η «Χαραυγή». Σύμφωνα με τον σχεδιασμό της έρευνας (βλέπε σχήμα κωδικοποίησης δημοσιευμάτων) επελέγησαν ως μονάδες ανάλυσης τα πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα με ειδήσεις που αναφέρονται στον απελευθερωτικό αγώνα από τις τρεις πάρα πάνω εφημερίδες για την ημέρες Κυριακή και Τρίτη τα έτη 1957-1960. Συνολικά εξετάστηκαν 3,959 πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα ως μονάδες ανάλυσης και από τις τρεις εφημερίδες (*Ελευθερία* 2,095, *Ο Φιλελεύθερος* 1,132, *Χαραυγή* 732). Για την διερεύνηση των πρωτοσέλιδων δημοσιευμάτων χρησιμοποιήθηκε το ακόλουθο σχήμα χαρακτηριστικών κατηγοριών/μεταβλητών:

1. Η προέλευση κάθε δημοσιεύματος, δηλαδή η αντίστοιχη εφημερίδα και ημερομηνία.
2. Η κατοχύρωση της είδησης στη δεξιά ή αριστερή σελίδα της εφημερίδας. Η δεξιά σελίδα θεωρείται πιο περίοπτη σε σύγκριση με την αριστερή, τουλάχιστον στις εφημερίδες μεγάλου σχήματος (Δεμερτζής, 1999).
3. Το μέγεθος του εκάστοτε δημοσιεύματος
4. Τα πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα ταξινομήθηκαν ανάλογα με τον τύπο τους ως: Κύριο άρθρο, Άρθρο γνώμης – ανάλυση - σχόλιο/opinion – commentary, Ρεπορτάζ-έρευνα, Συνέντευξη, Ανακοίνωση, Επιστολή, Απλή είδηση, Άλλο

5. Ο τίτλος κάθε πρωτοσέλιδου δημοσιεύματος καταγράφηκε και ταξινομήθηκε βάσει των γνωστών χαρακτηρισμών ως «θετικός», «αρνητικός», «ουδέτερος»
6. Για την διερεύνηση του περιεχομένου των ειδήσεων έγινε καταγραφή του αριθμού αναφορών ενός έκαστου δημοσιεύματος έτσι ώστε να εστιασθούν οι πρωταγωνιστές: Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, Ζήνων Ρωσσίδης, Sir John Harding, Sir Hugh Foot, Καραμανλής κλπ.
7. Έγινε καταγραφή των ειδήσεων με βάση την πηγή, προέλευση της πηγής, και σύνταξης του άρθρου (αν είναι ενυπόγραφο, ανυπόγραφο, διεθνές πρακτορείο, ιδιαίτερη ανταπόκριση)

Κατά την ως άνω περίοδο που εξετάσαμε διαπιστώσαμε ότι οι ελληνοκυπριακές εφημερίδες του δείγματός μας πρόβαλλαν είτε άμεσα είτε έμμεσα με έντονο, μερικές φορές περιεκτικό, τροπο τους πρωταγωνιστές του Κυπριακού ζητήματος στο αναγνωστικό κοινό. Παράλληλα, το απελευθερωτικό κίνημα επιδιώκοντας να προβάλλει στο ευρύτερο κοινό τις δράσεις του, όπως και τον κύριο στόχο του την απελευθέρωση της Νήσου υιοθέτησε τη πρακτική δημοσιοποίησή τους διαμέσου των εφημερίδων, που ήταν άλλωστε και το κυρίαρχο μέσο ενημέρωσης εκείνη την εποχή.

Οι ειδήσεις που δημοσιεύονται ενισχύουν, άλλωστε, την προβολή του απελευθερωτικού κινήματος σε πολιτικό επίπεδο και σχετίζονται με θέματα τα οποία έχουν τόσο δημοσιογραφική όσο και πολιτική αξία, αφού αγγίζουν την καθημερινότητα του πολίτη, και παράγουν πολιτική και προσθέτουν αγωνιστικά χαρακτηριστικά καθώς και στοιχεία πολιτικής πάλης (ειδήσεις, συγκρούσεις, συνομιλίες, σκηνικό διεθνούς διπλωματίας). Με αυτό τον τρόπο το περιεχόμενο των ειδήσεων εγείρει το συναίσθημα και έτσι καταγράφεται θετικά στη συνείδηση του αναγνωστικού κοινού.

Τη θεματολογία βεβαίως τη θέτει το ίδιο το απελευθερωτικό κίνημα με τις δράσεις του. Στην πράξη, οι δράσεις του Κινήματος και του Αρχιεπισκόπου είναι αυτά που θέτουν τη θεματολογία και δημιουργούν τα γεγονότα της ημέρας. Επίσης οι δημοσιογράφοι βρίσκονται σε αναμονή δράσης, ως παραλήπτες της απελευθερωτικής δραστηριότητας και άλλοτε είναι οργανωτές χειριστές της είδησης η οποία παράγεται από το απελευθερωτικό κίνημα.

Στην πράξη, οι επικρατέστεροι τρόποι προβολής και ερμηνείας του απελευθερωτικού κινήματος έχει να κάνει με την στρατηγική που εφαρμόζει το ίδιο. Επομένως, το απελευθερωτικό κίνημα και οι πρωταγωνιστές του επικοινωνούν με τους δημοσιογράφους ανταποκριτές με τη λογική τόσο της ειδησεογραφίας, όσο και της λογοκρισίας που έχει επιβληθεί για συναφή ζητήματα από την αποικιοκρατική διακυβέρνηση.

Ωστόσο, το απελευθερωτικό κίνημα είναι ιδιαίτερα προσεκτικό ως προς τον τρόπο παροχής της ενημέρωσης και οι πρωταγωνιστές του και τα πρωτοκλασάτα στέλεχη του περιορίζονται σε ανακοινώσεις οι οποίες αναπαράγονται από τον Τύπο καλλιεργώντας ένα κλίμα ξεσηκωμού και συγκρούσεων.

Είναι ενδιαφέρον να επισημανθεί ότι οι τίτλοι, όπως και οι τυχόν υπότιλοι ειδήσεων εκείνη την περίοδο εμμέσως πλην σαφώς διεγείρουν το λαϊκό συναίσθημα για τα δίκαια του απελευθερωτικού κινήματος και παράλληλα αποσκοπούν να οδηγήσουν τους αναγνώστες να αναλάβουν δράση.

Είναι εμφανές ότι το απελευθερωτικό κίνημα κάνει μια διαρκή προσπάθεια να αξιοποιήσει τον τύπο, για αυτό και επιζητά να διαμορφώσει τη δημόσια θεματολογία στα μέτρα του, να δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες οι οποίες θα ευνοούν την γραπτή ειδησεογραφική κάλυψη υπέρ του με διάφορους τρόπους.

Επίσης, όπως θα δούμε και στα ευρήματα της έρευνάς μας είναι ότι τόσο ο Τύπος, όσο και το απελευθερωτικό κίνημα θεωρούν ότι η επίκληση στο συναίσθημα και εν γένει οι δράσεις και οι δραστηριότητες του Αρχιεπισκόπου αποσκοπούσαν στη συγκρότηση μέσα από τη δυναμική των γεγονότων της τότε ημερήσιας θεματολογίας και την πλαισίωση των ειδήσεων.

Οι βασικοί πρωταγωνιστές του Κυπριακού ζητήματος της περιόδου 1955-1960, όπως το «Απελευθερωτικό κίνημα», η «Αποικιοκρατική κυβέρνηση» και οι εμπλεκόμενες χώρες, επιλέγουν τη δημόσια ενημέρωση και εξηγούν ως ένα βαθμό με βάση το γεγονός, ότι επιλέγουν τον τύπο και κάνουν χρήση τα προνόμια αλλά και τα πλεονεκτήματα που τους παρέχει. Το βασικό πλεονέκτημα, όπως αναφέραμε

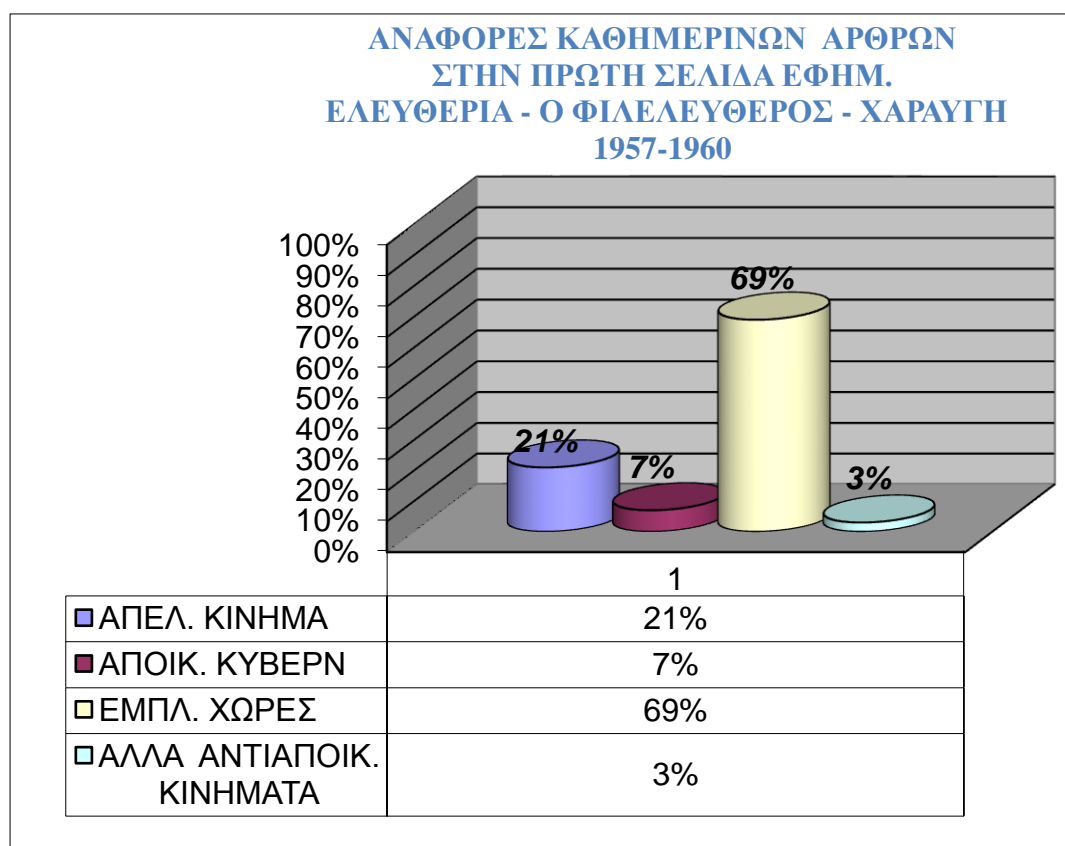
προηγουμένως, είναι ότι ο τύπος σχετίζεται με την άμεση πρόσβαση στο κοινό, αλλά και την επαφή με το κοινό ως μέλος και μέρος αυτού του συνόλου και επομένως με την άμεση πληροφόρηση και αντίστοιχη επανάληψη των γραπτών μηνυμάτων τους. Τα βασικά όπλα του απελευθερωτικού κινήματος ήταν η πρόσβαση στον τύπο, ειδικά σε *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* αφού η εφημερίδα *Χαραυγή* ήταν κομματικό όργανο του ΑΚΕΛ Αριστεράς. Η πρόσβαση αυτή επέτρεπε στο απελευθερωτικό κίνημα να δημοσιεύει της πολιτικές δράσεις του και πρωτοβουλίες, σε σύγκριση με τους άλλους πρωταγωνιστές του Κυπριακού ζητήματος εκείνης της περιόδου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1: Αναφορές πρωτοσέλιδων άρθρων

Περίοδος: 1957-1960, εφημερίδες: *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος*, *Χαραυγή*

Αναφορές	1957-1960	Μερίδια (%)
Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο,	845	21%
Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο	258	7 %
Εμπλεκόμενες Χώρες	2.732	69%
Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής	124	3%
Σύνολο	3.959	100%

Γράφημα 3.1 Κάλυψης Αναφορών από καθημερινά άρθρα των εφημερίδων *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος*, *Χαραυγή* για την χρονιά 1957-1960

4. Η ΕΡΕΥΝΑ

4.1 Ελευθερία.

Από τις πιο ιστορικές εφημερίδες της Κύπρου ήταν η εφημερίδα «Ελευθερία». Κυκλοφόρησε στις 14 Μαρτίου 1906 και δημιουργοί της εφημερίδας ήταν οι αδελφοί Κύρος και Δημοσθένης Θ. Σταυρινίδης. Το πρώτο φύλλο της Ελευθερίας είχε μεγάλο μέγεθος (62X45 εκ.) και ήταν εξάστηλη και τετρασέλιδη εφημερίδα. Η εφημερίδα εκτυπωνόταν σε ιδιόκτητο και σύγχρονο για την εποχή εκείνη τυπογραφείο, που βρισκόταν στην Κεντρική Αγορά της Φανερωμένης στη Λευκωσία. Η ετήσια συνδρομή ήταν 10 σελίνια για το εσωτερικό και 14 σελίνια για το εξωτερικό. Η εφημερίδα ξεκίνησε ως εβδομαδιαία και παρέμεινε έτσι μέχρι το 1922 οπότε άρχισε να εκδίδεται δυο φορές την εβδομάδα μέχρι το 1936 που άρχισε την εκδόσή της ως μεγάλη καθημερινή εφημερίδα μέχρι της 14 Ιουλίου 1974, παραμονή του πραξικοπήματος κατά του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' που ανέστειλε οριστικά την εκδόσή της.

Στη συνέχεια λόγω της σημασίας της, παραθέτουμε απόσπασμα που περιγράφει την αποστολή της εφημερίδας:

«Η *Ελευθερία* θα αφιερώση πάσας τας δυνάμεις αυτής εις την εξυπηρέτησιν των παγκύπριων πόθων, ων ύψιστος είναι η πολιτική ένωσις της Κύπρου μετά της Ελλάδος. Θα εργασθή ολοψύχως και εφ' 'όσον εξαρτάται απ' αυτής προς κατίσχυσιν και επιβολήν των εκάστοτε δικαίων αξιώσεων του λαού. Θα επιδιώξη αείποτε και εν ειλικρινεία την αλήθειαν, δι 'ης και μόνης επιτυγχάνεται η μόρφωσις πεφωτισμένης και υγιούς κοινής γνώμης. Θα διετελέση εντελώς ανεξάρτητος απο των πολιτικών μερίδων και ξένη προς συμφέροντα μη ταυτιζόμενα προς το συμφέρον της Πατρίδος. Θα έχη

ανοικτάς τας στήλας αυτής εις πάσαν κόσμιαν συζήτησιν ερευνώσαν την αλήθειαν και σκοπούσαν την προαγωγήν και εις μίαν συζήτησιν των δημοσίων πραγμάτων. Θα τηρήση αυστηράν αμεροληψίαν προς πάντας και εν ουδενί ζητήματι και εν ουδεμία κρίσει θα εμπνέεται εκ προσωπικής προκαταλήψεως.

Τοιούτον επιβάλλουσα εις τον βίον αυτής γνώμονα η *Ελευθερία* κολακεύεται να πιστεύση ότι προσφέρει υπηρεσίαν εις τα εθνικά συμφέροντα και ανταποκρίνεται εις την γενικήν και απεριφράστως εκδηλουμένην επιθυμίαν της εγκαταλείψεως των κομματικών διαμαχών και ερίδων. Παρά τας ωμολογημένως δε δυσχερείας, ας τοιαύτη πορεία πέπρωται ν' αντιμετωπίση, η *Ελευθερία* ελπίζει να διαμείνη εσαεί αφοσιωμένη και λευκή της αληθείας υπηρετίς, ούτω δε πολιτευομένης να επιτελέση τον υψηλόν προορισμόν αυτής βαδίζουσα σταθερώς και δι' όλου του βίου της την ευθείαν λεωφόρον, προς ην οδηγούσιν η τιμή και το καθήκον». (Σοφοκλέους, 1997)

«Η ύλη της εφημερίδας είναι πλούσια και περιλαμβάνει άρθρα, μελέτες, σχόλια, εσωτερικές και εξωτερικές ειδήσεις, καλλιτεχνικές ειδήσεις, δικαστηριακά νέα, ανταποκρίσεις από τις επαρχίες και ποικιλία άλλων πληροφοριών» (Σοφοκλέους, 2003:37). Ο χαρακτήρας της *Ελευθερίας* είναι καθαρά αντιβρετανικός καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου που μελετήσαμε. Επίσης αναλλοίωτοι στόχοι της *Ελευθερίας* είναι η αφύπνιση των Ελληνοκυπρίων, καθώς και η προάσπιση των δικαιωμάτων του λαού της Κύπρου. Δεν πρόκειται για ακραία ιδεολογικά εφημερίδα. Είναι ένα συντηρητικό έντυπο, που φυσικά υποστηρίζει την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, αλλά ποτέ δεν εκφράζει τις απόψεις της με έντονο και προκλητικό τρόπο. Τα άρθρα της έχουν πρωτίστως ως στόχο την ενημέρωση των αναγνωστών της, χαρακτηρίζονται από ηπιότητα και ένα ευφυή ειρωνικό τόνο που της επιτρέπει να καυτηριάζει τα κακώς κείμενα και φυσικά με αυτό τον τρόπο να προασπίζει πάντα την ιδεολογία της, «με το γάντι». Τα θέματα που εμφανίζονται κατ' επανάληψη και με επιμονή καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου που μελετούμε στην εφημερίδα *Ελευθερία* είναι:

- η Ελληνικότητα της Κύπρου, με βάση τη γλώσσα, τη θρησκεία και την ιστορία της,

- κατ' επέκταση η Ελευθερία υποστηρίζει την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα
- η παρεμβατικότητα της Βρετανικής διοίκησης σε θέματα παιδείας και άρα η προσπάθεια αφελληνισμού των Ελληνοκυπρίων,
- η βαριά φορολογία που επιβάλλει η Βρετανική διοίκηση σε συνδυασμό με τις άσχημες κλιματολογικές συνθήκες, τις επιδημικές ασθένειες, την αυξημένη εγκληματικότητα και την διαφθορά των αξιωματούχων που παρεμποδίζουν την ανάπτυξη του νησιού,
- η μεροληψία των Βρετανών υπέρ της Τουρκοκυπριακής κοινότητας,
- οι διεθνείς διασκέψεις με θέμα την Κύπρο, αλλά και όλες οι δηλώσεις από ξένους ηγέτες που αφορούν το νησί και
- οι δηλώσεις Βρετανών, Ελλήνων και Τούρκων που αφορούν την Κύπρο.

Στην εφημερίδα *Ελευθερία* έχουμε παρατηρήσει ότι οι Τουρκοκύπριοι εμφανίζονται σε άρθρα ποικίλων θεμάτων καθώς και σε άρθρα που αφορούν ειδήσεις της τρέχουσας επικαιρότητας. Οι λόγοι που επιλέξαμε προς μελέτη την εφημερίδα *Ελευθερία* είναι:

- Επειδή η *Ελευθερία* είναι η μακροβιότερη εφημερίδα της εποχής και γιατί δεν παρατηρούνται διακοπές στην έκδοση της, κατά συνέπεια η *Ελευθερία* καλύπτει όλες τις χρονολογίες που επιλέξαμε προς μελέτη,
- η έκδοσή της είναι σχετικά συχνή, δύο εκδόσεις ανά εβδομάδα από το 1922 και καθημερινή από το 1936, και άρα καλύπτει αναλυτικότερα και σε μεγαλύτερη έκταση την τρέχουσα επικαιρότητα,
- η *Ελευθερία* έχει εξελιχθεί σε μια εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας που έχει κερδίσει την υποστήριξη του κοινού, άρα εκφράζει και διαμορφώνει την κοινή γνώμη σε σημείο που ο εκδότης της Δημοσθένης Σταυρινίδης να χαρακτηρίζεται ως ο πρύτανης των δημοσιογράφων,
- Ο Δημοσθένης Σταυρινίδης, ο εκδότης της εφημερίδας, διετέλεσε μέλος του Εθναρχικού Συμβουλίου και ετύγχανε του σεβασμού και της εκτίμησης όχι μόνο των συναδέλφων του αλλά και του ευρύτερου κοινού. Λόγω του μεγάλου κύρους του, επηρέαζε με την αρθρογραφία του τα εθνικά και πολιτικά γεγονότα της εποχής του (Κλείτος Ιωαννίδης 1986). Αξιοσημείωτο

γεγονός που αποδεικνύει το κύρος και την ακτινοβολία του Δημοσθένη Σταυρινίδη αποτελεί το τηλεγράφημα του Εθνάρχη Μακαρίου στην εφημερίδα *Ελευθερία* στις 18 Αυγούστου 1957 όπου ο Κύπρου Μακάριος πληροφορείται μετά βαθύτατης θλίψεως το θάνατο του Δημοσθένη Σταυρινίδη ο οποίος αποτελεί «βαρύτατο πλήγμα δια την Κυπριακή δημοσιογραφία και την εν γένει δημόσιαν ζώην της Νήσου. Διαπνεόμενος απο βαθύτατην πίστην προς τα Ελληνικά ιδεώδη και διακεκρινόμενος δια την αφοσίωσιν του εις το καθήκον και το υψηλόν δημόσιον πνεύμα του ο Δημοσθένης Θ. Σταυρινίδης κατήθυσεν απο των στηλών της *Ελευθερίας* επι τέταρτον και πλέον του αιώνος την κοινήν γνώμην της Νήσου και επηρέαζεν εις μεγάλην έκτασιν την δημόσιαν αυτής ζώην. Αγνός ιδεολόγος και σεμνός πατριώτης ο Δημοσθένης Θ. Σταυρινίδης θα παραμείνη εις την ιστορίαν της Νήσου ως μια εξέχουσα εθνική μορφή».

- το κύρος των εκδοτών της επιτρέπει να πραγματώνει τον ρόλο που απαιτείται από ένα μέσο πληροφόρησης, δηλαδή να παρέχει εγκυρότητα και αποκλειστικότητα στις ειδήσεις της, έχοντας κατ' αυτό τον τρόπο απήχηση στο κοινό, με αποτέλεσμα την διαμόρφωση της κοινής γνώμης και την παρέμβαση στην τρέχουσα πολιτική κατάσταση. Αξιοσημείωτο ως προς αυτή την κατεύθυνση είναι το άρθρο του Γενικού Διευθυντή του Παγκύπριου Γυμνασίου κ. Θ. Α. Σοφοκλέους ο οποίος εξήρε τον Δημοσθένη Σταυρινίδη ως δημοσιογράφο τονίζοντας μεταξύ άλλων ότι η «πολύτιμη πείρα την οποία απέκτησεν ως δημοσιογράφος και πολιτικός παράγων επι μακρά έτη εν Ελλάδι και εν Αγγλία τα δυο δηλ. κέντρα με τα οποία συνδέεται στενότερα η πολιτική και πολλαί αλλαι εκδηλώσεις της ζωής της Νήσου. Είχε γνωρίσει εις όλον της το βάθος την νοοτροπίαν τόσο του Έλληνος όσο και του Άγγλου, και ιδίως τα πολιτικά των ήθη και δια τούτο σπανίως, αν μη ουδέποτε, ήτο δυνατό να απατηθή ως προς την αληθή ερμηνείαν και την ορθή εκτίμησιν των διαφόρων πολιτικών ενεργειών και καταστάσεων»
- η πλούσια ύλη της εφημερίδας καλύπτει όλες τις εκφάνσεις της πολιτικής και καθημερινής ζωής στην Κύπρο επιτρεποντάς μας να δημιουργήσουμε μια εικόνα για το σύνολο της κοινωνίας και της επικαιρότητας της εποχής. Περιλαμβάνει αθησαύριστο πολύτιμο υλικό για την πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της Κύπρου τον εικοστό αιώνα.

(Σοφοκλέους, 2003: 359)

- Η επιλογή της εφημερίδας τον Ιανουάριο του 1955 γίνεται για το λόγο ότι η εφημερίδα *Ελευθερία* θεωρείται σοβαρή πηγή πληροφοριών για τα γεγονότα πριν την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ εναντίον του αποικιοκρατικού στέμματος. Σημαντικό εύρημα είναι η επιστολή του Ν. Κλ. Λανίτη προς τη θυγατέρα του αειμνήστου Διευθυντού της *Ελευθερίας* Δημοσθένους Θ. Σταυρινίδη κυρίας Μηλίτσας Γ. Καρουάνα, στην οποία σημειώνει ότι ο αείμνηστος Σταυρινίδης παρέσχε «υπηρεσίες εις τους μακρούς της Κύπρου αγώνας, είτε ως Διευθυντού της *Ελευθερίας* είτε ως Εθναρχικού Συμβούλου και μέλους της Επιτροπής του Γραφείου της Εθναρχίας». Αυτό μας αποδεικνύει ότι η εφημερίδα *Ελευθερία* είχε πρωτογενή πληροφόρηση υπό την παρουσία και δραστήρια εμπλοκή του εκδότη της δίπλα στο πλευρό των πολύ στενών συνεργατών του Εθνάρχη Μακαρίου.
- Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι η *Ελευθερία* αποτελεί και το μοναδικό έντυπο που εντοπίσαμε στο αρχείο του Δήμου Λεμεσού

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ – Αποτελέσματα έρευνας για το 1955

Παρατίθενται σε πίνακες τα στατιστικά για την κάθε μεταβλητή εποχή ξεχωριστά μέσα από την εφημερίδα *Ελευθερία*. Η εφημερίδα *Ελευθερία* βρίσκεται στο προσκήνιο από το 1906. Στο πρώτο της φύλο αναφέρει ότι «Η *Ελευθερία* θα αφιερώσει πάσας τας δυνάμεις αυτής εις την εξυπηρέτησιν των παγκύπριων πόθων, ων ύψιστος είναι η πολιτική ένωσις της Κύπρου μετά της Ελλάδος.....». Η θεματολογία της στα πρωτοσέλιδα της στοχεύουν στον ενημερωτικό χαρακτήρα. Με στόχο την αμεσότητα η εφημερίδα δίνει στον αναγνώστη με ευελιξία την αίσθηση ότι όχι μόνο πληροφορεί το κοινό αλλά βρίσκεται και πίσω από τις ειδήσεις ώστε να πετύχει να πληροφορήσει τον αναγνώστη με λεπτομέρειες από τις πηγές και τους πρωταγωνιστές. Η συνεπειά της προς τους αναγνώστες αλλά και προς τους στόχους της αποδεικνύονται μέσα από τη θεματολογία αλλά και την πλαισίωση που δημοσιεύονται οι ειδήσεις στις στήλες της. Στις εκδόσεις της η ενημέρωση συμπληρώνεται και με ειδήσεις την «υστάτη στιγμή» (*Ελευθερία* 1 Απριλίου 1955).

Από την ανάλυση των δεδομένων που κάναμε προέκυψε η παρατήρηση ότι η εφημερίδα *Ελευθερία* τις χρονικές περιόδους Ιανουάριος 1955-Απρίλιος 1955 παρουσίαζε τα πιο κάτω σημαντικά ευρήματα:

α. Δημοσίευε καθημερινά τις δραστηριότητες του Εθνάρχη Μακαρίου και της Εθναρχικής Επιτροπής ως κύρια άρθρα, σημαντικούς πρωταγωνιστές του σκηνικού που αφορά τις εξελίξεις στο Κυπριακό ζήτημα (Πίνακας 4.4, Πίνακας 4.9. Επίσης ενδιαφέρον ως προς αυτή την κατεύθυνση δείχνουν και οι πίνακες 4.14 θέση δημοσιεύματος και 4.15 μέγεθος δημοσιεύματος). Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η εφημερίδα είχε άμεση πρόσβαση και επικοινωνία με τα μέλη της Εθναρχικής Επιτροπής για αυτό και είχε αποκλειστικότητα στις δραστηριότητες του Μακαρίου.

β. Παρουσίαζε μια μεγάλη φωτογραφία π.χ. για τις ταραχές στην Κύπρο, και ακολουθούσε ανάπτυξη του θέματος με ποσοστό 99% (Πίνακας 4.12). Σχηματίσαμε το συμπέρασμα ότι η εφημερίδα παρουσίαζε καλό τεχνικό εξοπλισμό ώστε να δημοσιεύει στην πρώτη σελίδα φωτογραφίες.

γ. Παρουσίαζαν τον τύπο δημοσιεύματος με μια μικρή φωτογραφία με μεγάλους ή πηχραίους τίτλους με ποσοστό 45.5%. (Πίνακας 4.7)

δ. Δημοσίευε δυνατούς και εκρηκτικούς πρωτοσέλιδους τίτλους ξεσηκωμού αλλά και δράσης όπως για παράδειγμα

- «εκκωφαντικές εκρήξεις συγκλόνισαν μετά τας μεσονύκτιους ώρας Λευκωσία, Λάρνακα, Λεμεσό» (1^η Απριλίου 1955),
- «Ανεκοινώθη χθες επισήμως, ότι μαθηταί σχολείων Μ. Παιδείας δίνουν μυστικούς όρκους» (5 Απριλίου 1955),
- «ένοπλα στρατεύματα μετακινούνται εις τας κυρίας πόλεις της νήσου» (7 Απριλίου 1955),
- «Αμερικανοί γερουσιασταί και βουλευταί υπέρ της ενώσεως της Κύπρου με την Ελλάδα» (16 Απριλίου 1955),

ε. Η εφημερίδα *Ελευθερία*, ως ελληνόγλωσσο έντυπο, είχε πλεονέκτημα αφού είχε ανταποκριτή στο Λονδίνο με ποσοστό 35% (Πίνακας 4.11). Αποδεικνύει την δικτύωση της εφημερίδας σε κέντρα αποφάσεων αφού δημοσίευε ανταποκρίσεις απο τον Λονδίνο το οποίο θεωρείτο για το Κυπριακό ζήτημα η καρδιά των εξελίξεων.

στ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα με ποσοστό 46% (πίνακας 4.8) έχουν θετικό χαρακτήρα αφού στο περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται θετικές αναφορές ως προς τις δράσεις του Εθνάρχη Μακαρίου και τις Εθναρχίας.

Οι κυριότερες πηγές πληροφόρησης στην πρωτοσέλιδη στήλη της *Ελευθερίας* είναι οι δραστηριότητες του απελευθερωτικού κινήματος στην Κύπρο και των εμπλεκομένων χωρών στο διεθνή χώρο με βάση πάντα το Κυπριακό ζήτημα. Οι σημαντικότερες πηγές πληροφόρησης είναι τα τηλεγραφήματα από τον ανταποκριτή της εφημερίδας στο Λονδίνο (ποσοστό 35%, πίνακας 4.11 και τα ενυπόγραφα άρθρα (ποσοστό 39%, πίνακας 4.3).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2: Προέλευση Πηγών Δημοσιεύματος
Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλ.1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Προέλευση πηγών	1955	%
Ανώνυμες	4	0.3%
Ελλάδα	54	54.1%
Κύπρος	10	10%
Βρετανία	32	35%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία	4	0.3%
Άλλα	4	0.3%
Σύνολο	108	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3 Σύνταξη άρθρου δημοσιεύματος
Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σύνταξη άρθρου	1955	%
Ενυπόγραφο	42	39%
Ανυπόγραφο	50	46%
Διεθνές Πρακτορείο	4	4%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση	12	11%
Σύνολο	108	100%

Θεματικές Ενότητες

Οι εξελίξεις στο Κυπριακό ζήτημα αποτελούσαν την κυριότερη θεματική ενότητα της εφημερίδας. Για αυτό και παρατηρούμε στον (Πίνακας 4.7) πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα που αποτελούν την κύρια είδηση και στα οποία η εφημερίδα δίνει μεγάλη βαρύτητα και έκταση για τις εξελίξεις.

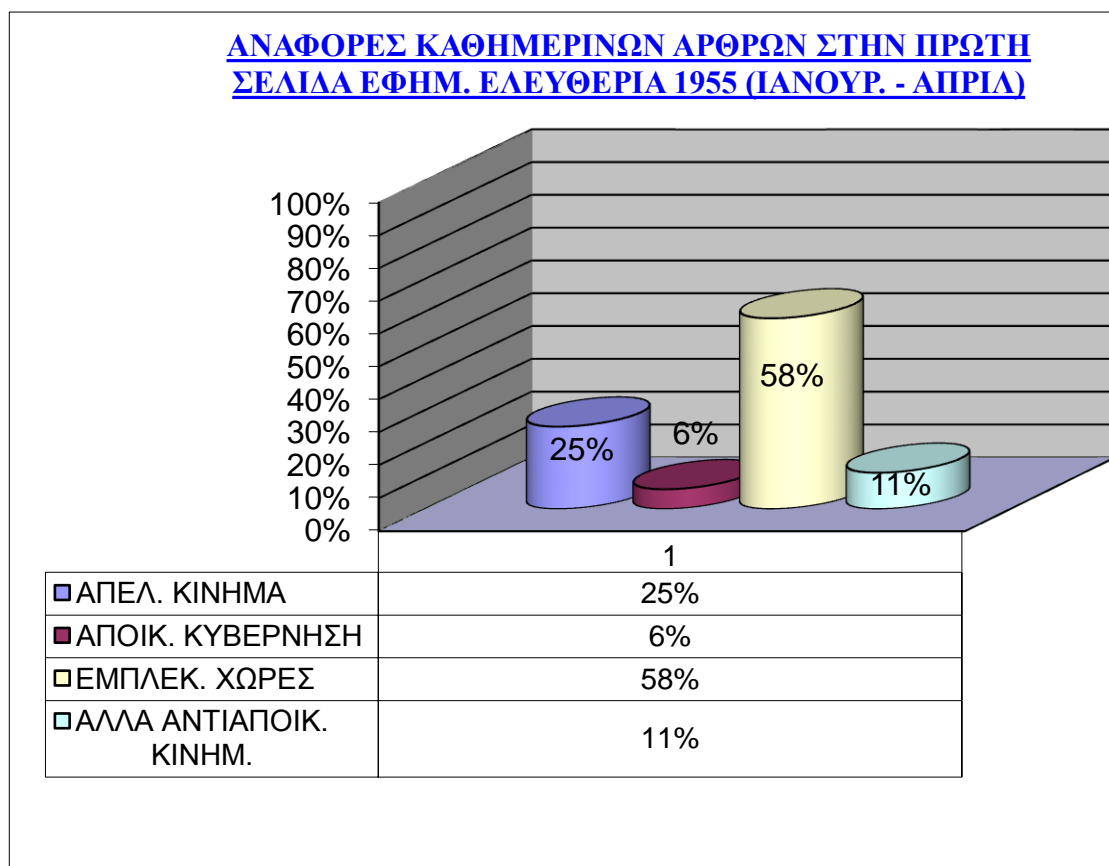
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4: Αναφορές καθημερινών άρθρων

Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Αναφορές	1955	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>	69	25%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>	15	6%
<i>ιενες Χώρες</i>	156	58%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>	30	11%
Σύνολο	271	100%

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.2: Κάλυψης Αναφορών από καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Ελευθερίας* για τη χρονιά 1955 (Ιανουάριος-Απρίλιος 1955)

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1955

Κυριακάτικη έκδοση

Η Κυριακή είναι μια μέρα κατά την οποία τα περισσότερα έντυπα, παρουσιάζονταν με μεγαλύτερο αριθμό σελίδων σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ημέρες, παρουσιάζοντας με μεγαλύτερο αριθμό σελίδων και με πλουσιότερη και περισσότερη ύλη. Αυτό συμβαίνει εξάλλου και σήμερα για πολλές εφημερίδες. Έτσι την Κυριακή αναμέναμε να έχουμε κάποιες διαφοροποιήσεις στον αριθμό κάλυψης του Κυπριακού ζητήματος, για την εφημερίδα *Ελευθερία* για αυτό την παρουσιάζουμε ξεχωριστά κατά μήνα (Πίνακας 4.5).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5: Συχνότητα Κάλυψης των εξελίξεων στην Κυριακάτικη έκδοση
Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ	Αρ. Πρωτοσέλιδων Δημοσιευμάτων	%
Ιανουάριος	14	37%
Φεβρουάριος	9	24%
Μάρτιος	10	26%
Απρίλιος	5	13%
Σύνολο	38	100%

Όντως την ημέρα αυτή παρατηρούμε κάποια πτώση των ποσοστών των ειδήσεων ιδιαίτερα τους μήνες Φεβρουάριο και Μάρτιο που αφορούν το Κυπριακό από την μεγαλύτερη εφημερίδα εκείνης της περιόδου. Αυτή η διαπίστωση επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα της παρούσας ερευνητικής δουλειάς, ότι δηλαδή γίνεται μια επαρκής και αποσπασματική κάλυψη του σημαντικότερου θέματος δηλ. εξελίξεις στο Κυπριακό ζήτημα στον τόπο μας. Όμως αν λάβουμε υπόψη και τη δυσκολία των καιρών θα μπορούσε να βελτιωθεί η κατάσταση με τη λήψη των πιο κάτω μέτρων:

1. Τη διάθεση περισσότερου πρωτοσέλιδου χώρου της εφημερίδας για το Κυπριακό ζήτημα και
2. Τις συνεντεύξεις από σημαντικές διεθνείς προσωπικότητες που εμπλέκονταν στο τρέχων θέμα.
3. Συνδρομή σε περισσότερα διεθνή πρακτορεία ειδήσεων και την εργοδότηση δημοσιογράφων που να κατέχουν πολύ καλά την Αγγλική, Γαλλική ακόμα και

Γερμανική γλώσσα για αξιοποίηση της ειδησεογραφίας αυτών των πρακτορείων. Σε αυτό το σημείο στέκομαι ιδιαίτερα επιφυλακτικός λόγω των τότε δύσκολων καιρών που δεν υπήρχαν τα σημερινά τεχνικά μέσα αλλά και οι οικονομικοί πόροι.

Ανάλυση πρωτοσέλιδων – Αποτελέσματα

Ως προς τη μεταβλητή *φωνές των πρωτοσέλιδων* στην εφημερίδα *Ελευθερία* στους πρώτους τέσσερις μήνες, υπάρχουν φωνές τις οποίες επιλέγει κάθε εφημερίδα με βάση κάποια κριτήρια. Δεν παρουσιάζονται όλες οι ειδήσεις από τις τρεις εφημερίδες που μελετούμε. Οι επιλογές στις φωνές των πρωτοσέλιδων (Πίνακας 4.2), γίνονται με βάση το τι θεωρείται και τι εκτιμάται ό,τι αφορά τις ζωές όλων, και την είδηση αυτή η εφημερίδα την ιεραρχεί πρώτη (Σπυράκη, 2008: 156). Για αυτό και παρατηρούμε ότι η εφημερίδα *Ελευθερία* παρουσιάζει στις πρωτοσέλιδες της στήλες, ειδήσεις για το Κυπριακό ζήτημα με ποσοστό 58% και ειδήσεις που αφορούν τις εμπλεκόμενες χώρες με ποσοστό 25% για το απελευθερωτικό κίνημα. Πράγματι παρατηρούμε ότι οι πολιτικές ειδήσεις έχουν τον πρώτο λόγο στις στήλες της εφημερίδας *Ελευθερίας* λόγω των γεγονότων και της τεταμένης ατμόσφαιρας που υπάρχει και αποτελούν επιλογές που προτιμούν οι συντάκτες και οι διευθυντές ειδήσεων (Μάνιγκ 2007: 114).

Στη μεταβλητή *σύνταξη άρθρου δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.6), τα *ενυπόγραφα άρθρα*, συγκεντρώνουν ποσοστό 39%, αποδεικνύοντας ότι τα έντυπα ενυπόγραφα άρθρα δεν απηχούν αναγκαστικά τις απόψεις αλλά δημοσιεύονται στο πλαίσιο του υγιούς, έγκυρου και διαφανούς διαλόγου και για αυτό οι συντάκτες φέρουν την ευθύνη της υπογραφής τους. Επίσης σε πολλά ενυπόγραφα άρθρα ανταποκριτών, υπάρχει κριτική κατά των βρετανικών χειρισμών και για τον εκρηκτικό συνδυασμό βίας και αδιαλλαξίας από πλευράς των αποικιοκρατών. Τα περισσότερα ενυπόγραφα άρθρα παρουσιάζονται από το εξωτερικό και ιδιαίτερα μέσω των ανταποκριτών της εφημερίδας στο Λονδίνο, Αθήνα, Νέα Υόρκη. Επίσης παρατηρούμε ότι ποσοστό 90% των πρωτοσέλιδων άρθρων της *Ελευθερίας* είναι από την Ελλάδα και την Αγγλία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6 Σύνταξη άρθρου δημοσιεύματος
 Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σύνταξη άρθρου	1955	%
Ενυπόγραφο	42	39%
Ανυπόγραφο	50	46%
Διεθνές Πρακτορείο	4	4%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση	12	11%
Σύνολο	108	100%

Στην κατηγορία *τύπος δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.7) παρατηρούμε ότι στα 108 άρθρα που καταγράψαμε κυριαρχούν οι απλές ειδήσεις και ακολουθούν τα κύρια άρθρα, η συνέντευξη, η επιστολή, το άρθρο γνώμης και το ρεπορτάζ-έρευνα. Αξιοσημείωτο είναι ότι κυριαρχούν οι απλές ειδήσεις με ποσοστό 47,5%, δηλαδή 45 ειδήσεις από τις συνολικά 108, γεγονός που μας καταδεικνύει ότι οι απλές ειδήσεις που δημοσιεύονται στις στήλες της εφημερίδας *Ελευθερίας* περιλαμβάνουν την πολιτική του Μακαρίου ως προς το Κυπριακό ζήτημα. Αυτό συμβαίνει διότι η δημόσια επικοινωνία της Εθναρχίας αφορά κατά κύριο λόγο ειδήσεις για την πολιτική δράση και τις πρωτοβουλίες της.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7 Τύπος δημοσιεύματος
 Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Τύπος δημοσιεύματος	1955	%
Κύριο άρθρο/editorial	41	45,5%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση	5	5%
Ρεπορτάζ-έρευνα	1	0.1%
Συνέντευξη	6	0.7%
Ανακοίνωση	3	0.5%
Επιστολή	6	0.7%
Απλή είδηση	45	47,5%
Άλλο	1	%
Σύνολο	108	100%

Από την άλλη πλευρά παρατηρούμε ότι ο *χαρακτηρισμός δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.8) των πρωτοσέλιδων της *Ελευθερίας* έχουν θετικό χαρακτήρα ως προς τις ενέργειες των πρωταγωνιστών για απελευθέρωση. Δηλαδή ποσοστό 46% των

δημοσιευμάτων έχουν θετικό χαρακτήρα ενώ αρνητικό παρουσιάζουν το 37%, και το 17% ουδέτερο χαρακτήρα. Χαρακτηριστικά είναι οι απόψεις που καταθέτουν οι πρωταγωνιστές οι οποίοι προέρχονται από το χώρο της πολιτικής στις οποίες ο καθένας δίνει την διαφορετική του ματιά και εξήγηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.8 Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος

Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος	1955	%
Θετικό	50	46%
Αρνητικό	40	37%
Ουδέτερο	18	17%
Σύνολο	108	100%

Στους πρωταγωνιστές (Πίνακας 4.9) ο Εθνάρχης Μακάριος και το Εθναρχικό του Γραφείο συγκεντρώνουν ποσοστό 60%, ενώ ο βρετανός κυβερνήτης της Κύπρου Sir Robert Armitage 9% και ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Στεφανόπουλος 10%. Αυτό αποδεικνύει το σκηνικό που υπάρχει στο νησί ως προς τις πολιτικές διαβουλεύσεις που διεξάγονται για το μέλλον της νήσου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.9 Εστίαση σε πρωταγωνιστές

Περίοδος: Ιανουάριος – Απρίλιος 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Εστίαση σε πρωταγωνιστές	1955	%
Αρχιεπίσκοπος Μακάριος	46	34%
Ζήνων Ρωσσίδης Εθναρχικός Σύμβουλος,	33	26%
Νίκος Κρανιδιώτης Γραμματέας της Εθναρχίας	--	%
Μητροπολίτες Πόλεων	--	--
Γρίβας	--	%
Δήμαρχοι πόλεων	4	3%
Αντιπρόσωποι Κομμάτων (ΑΚΕΛ)	1	1%
Πανογροτική Ένωση Κύπρου	1	1%
ΕΟΚΑ	--	%
Μουφτής εν Κύπρο	6	4%
Fazıl Küçük	--	%
Menderes	--	%

Sir Robert Armitage	13	9%
Sir John Harding	2	2%
Sir Hugh Foot	1	1%
Sir Anthony Eden	4	3%
Παπάγος	25	%
Sir Winston Churchill	1	1%
Alan Lennox-Boyd, Secretary of State for the Colonies	1	1%
Radcliffe	--	%
MacMillan	--	%
U. S. President Dwight D. Eisenhower	--	%
Βασιλιάς Ελλήνων	2	2%
Στεφανόπουλος	14	10%
Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων	2	2%
Αβέρωφ	--	%
Καραμανλής	--	%
Σύνολο	156	100%

Δυο σημαντικές μεταβλητές είναι οι πηγές δημοσιεύματος (Πίνακας 4.10) και προέλευση πηγών (Πίνακας 4.11). Ως προς τη μεταβλητή πηγές δημοσιεύματος (Πίνακας 4.10) φαίνεται ότι 47% παρουσιάζουν ότι η πηγή του δημοσιεύματος είναι μια, ενώ ακολουθεί το άρθρο με δυο πηγές με ποσοστό 21%. Ως πηγή του δημοσιεύματος υποδεικνύεται η εφημερίδα *Ελευθερία* και μέσα από την σύνταξη της ειδήσης φαίνεται ο άγγλος κυβερνήτης, γραφείο εθναρχίας, δημόσιο γραφείο πληροφοριών, Υπουργείο Αποικιών, ΕΟΚΑ, κλπ. Η προέλευση πηγών (Πίνακας 4.11) μας δείχνει την ενίσχυση και τη σημασία που δίνεται στις ειδήσεις οι οποίες δημοσιεύονταν εντός συνόρων και δημοσιεύθηκαν στην εφημερίδα. Επίσης η σπουδαιότητα της δημόσιας επικοινωνίας των ειδήσεων αποτελεί η πηγή προέλευσης των ειδήσεων. Στη διατριβή μας παρατηρούμε ότι μεγάλο ποσοστό προέλευσης πηγών έχει η Ελλάδα 54%, γεγονός που δείχνει τις στενές σχέσεις των ιδιοκτητών με την Ελλάδα. Ακολουθεί 32% η Βρετανία λόγω συνεργασίας με ανταποκριτή της εφημερίδας στο Λονδίνο, ενώ στην χώρα που λαμβάνουν μέρος τα γεγονότα το ποσοστό προέλευσης των πηγών είναι 10%. Αυτό μπορεί να συμβαίνει λόγω της εκρηκτικής και έκρυθμης κατάστασης που επικρατούσε στο νησί τότε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.10: Πηγές δημοσιεύματος
 Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1955

Πηγές	1955	%
0	2	0.2%
1	51	47%
2	21	21%
3	17	19%
4	10	12%
5	3	0.3%
6	4	0.5%
Σύνολο	108	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.11 Προέλευση Πηγών Δημοσιεύματος
 Περίοδος: Ιαν - Απρίλ. 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1955

Προέλευση πηγών	1955	%
Ανώνυμες	4	0.3%
Ελλάδα	54	54%
Κύπρος	10	10.1%
Βρετανία	32	35%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία	4	0.3%
Άλλα	4	0.3%
Σύνολο	108	100%

Μια ακόμη μεταβλητή είναι το *συνοδευτικό οπτικό υλικό δημοσιεύματος*, (Πίνακας 4.12) που μας δείχνει η εφημερίδα δημοσιεύοντας στις στήλες της εννέα φωτογραφίες στους τέσσερις μήνες. Η προβολή φωτογραφίας συμβάλλει στη μεταφορική οπτική εικόνα των γεγονότων προς τους αναγνώστες, για αυτό και λέμε μια εικόνα χίλιες λέξεις. Η δύναμη της εικόνας βοηθά στο να σχηματίσει κανείς σε πολύ γρήγορο χρόνο μια εντύπωση και η οποία θα σε οδηγήσει αυθόρμητα στην κατασκευή της ανάλογης ψυχολογίας που περιγράφει η δημοσιευμένη εικόνα. Φυσικά η *Ελευθερία* δε χρησιμοποιεί τη δύναμη της εικόνας σε σχέση με την εφημερίδα «Χαραυγή» που θα δούμε αργότερα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.12: Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος
 Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος	1955	%
Φωτογραφίες	9	99%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα	1	1%
Σύνολο	10	100%

Όσο αφορά στη θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο (Πίνακας 4.13), καταγράφουμε ότι η πάνω πλευρά της εφημερίδας 93%, συγκεντρώνει πολύ υψηλό ποσοστό. Τούτο μπορεί να περιγράψει τη σπουδαιότητα των ειδήσεων, καθώς μπορεί να θεωρηθεί και ως πολιτική της εφημερίδας ώστε να έχει αυξημένες πωλήσεις. Μόνο 7% θέση δημοσιεύματος στην κάτω πλευρά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.13 Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο
 Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο	1955	%
Πάνω	100	93%
Κάτω	8	7%
Σύνολο	108	100%

Ως προς την μεταβλητή θέση σελίδας δημοσιεύματος παρατηρούμε (Πίνακας 4.14), ότι 40% είναι δημοσιευμένα στην αριστερή πλευρά της εφημερίδας, ενώ 52% στην δεξιά, ενώ ολοσέλιδα δημοσιεύματα είναι 8%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.14 Θέση σελίδας δημοσίευσης
 Περίοδος: Ιανουάριος - Απρίλιος 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Θέση σελίδας δημοσίευσης	1955	%
Αριστερά	43	40%
Δεξιά	56	52%
Ολοσέλιδο	9	8%
Σύνολο	108	100%

Τέλος η τελευταία μεταβλητή μας περιγράφει το μέγεθος του δημοσιεύματος (Πίνακας 4.15) όπου τα μεσαία δημοσιεύματα υπερτερούν κατά 4 μονάδες (36%) των μικρών και μεγάλων δημοσιευμάτων που είναι ισοδύναμα και συγκεντρώνουν από 32% το καθένα ξεχωριστά. Μεσαία δημοσιεύματα είναι τα δημοσιεύματα που καλύπτουν σε γενικές γραμμές την είδηση ενώ τα μεγάλα δημοσιεύματα καλύπτουν ολόκληρη την πρώτη σελίδα της εφημερίδας, ενώ τα μικρά είναι πολύ σύντομες αλλά σε αρκετές φορές πολύ έγκυρες, ουσιώδεις και εύστοχες ειδήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.15 Μέγεθος Δημοσιεύματος (cm²)

Περίοδος: Ιαν - Απρίλ.1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1955

Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)	1955	%
Μικρό	35	32%
Μεσαίο	38	36%
Μεγάλο	35	32%
Σύνολο	108	100%

Ως τελική διαπίστωση παρατηρούμε ότι τα τακτικά σημαντικά γεγονότα που σημάδεψαν την Κυπριακή ιστορία, καλύπτονται με σχολαστικότητα και στοχευμένα μέσα από τις δραστηριότητες του Εθνάρχη Μακαρίου αλλά και του οράματος για ένωση με την Ελλάδα. Αυτοί μάλιστα ήταν και οι στόχοι της χρονιάς που καλύπτουμε, δηλαδή το 1955. Με άλλα λόγια η εφημερίδα *Ελευθερία* το 1955 δημοσιεύει κατά μέσο όρο καθημερινά 18 ειδήσεις το μήνα για τους μήνες Φεβρουάριο, Μάρτιο, Απρίλιο ενώ για τον μήνα Ιανουάριο 54 ειδήσεις. Επομένως με μια πρώτη ανάγνωση μπορεί να υποστηριχθεί ότι στην ενημέρωση των πολιτών συμβάλλει η εφημερίδα. Είναι χαρακτηριστικό ότι την τότε εποχή η εφημερίδα η οποία αποτελούσε το μοναδικό έντυπο μέσο ενημέρωσης (υπήρχε και το ραδιόφωνο 1953 αλλά χρειαζόταν τεχνολογική υποστήριξη και υποδομή) είχε την δυνατότητα να μεταδίδει περισσότερες ειδήσεις. Επίσης η εφημερίδα με τις ανταποκρίσεις της αλλά γενικά και με την θεματολογία της συνέβαλλε στην προβολή και ενημέρωση των δραστηριοτήτων των πρωταγωνιστών προς την ελληνική ομογένεια και διασπορά.

Ελευθερία 02 Απριλίου 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ 1956

Όπως και το πρώτο τετράμηνο του 1955 έτσι και το 1956 προέκυψαν σχεδόν τα ίδια στοιχεία από την ανάλυση των δεδομένων, όπως:

- α. Η εφημερίδα «Ελευθερία», ως ελληνόγλωσσο έντυπο, είχε πλεονέκτημα αφού είχε ανταποκριτή στο Λονδίνο και Νέα Υόρκη.
- β. Παρουσίαζε λεπτομερώς τις δραστηριότητες του Εθνάρχη Μακαρίου και της Εθναρχικής Επιτροπής.
- γ. Παρουσίαζε μια μεγάλη φωτογραφία π.χ., για τις ταραχές στην Κύπρο, και ακολουθούσε ανάπτυξη του θέματος.
- δ. Παρουσίαζε μια μικρή φωτογραφία με μεγάλους ή πηχυαίους τίτλους.
- ε. Είχε προσβάσεις στο Εθναρχικό γραφείο πληροφοριών.

Πηγές Πληροφόρησης

Οι κυριότερες αναφορές ή θέματα που απασχολούν στην πρωτοσέλιδη στήλη της Ελευθερίας παραμένουν οι πολιτικές δραστηριότητες του απελευθερωτικού κινήματος στην Κύπρο, του Γραφείου Εθναρχίας και των εμπλεκομένων χωρών στο

διεθνή χώρο με βάση πάντα το Κυπριακό ζήτημα. Οι σημαντικότερες πηγές πληροφόρησης είναι τα τηλεγραφήματα από τον ανταποκριτή της εφημερίδας στο Λονδίνο και το Πρακτορείο Ειδήσεων Reuters (R).

Θεματικές Ενότητες

Όπως και στα πρωτοσέλιδα των πρώτων μηνών του 1955 παρατηρούμε και τους πρώτους μήνες του 1956 ότι οι εξελίξεις στο Κυπριακό ζήτημα αποτελούσαν την κυριότερη θεματική ενότητα της εφημερίδας. Για αυτό και παρατηρούμε ότι έχουμε 188 (Πίνακας 4.16) πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα που αποτελούν την κύρια είδηση και στα οποία η εφημερίδα δίνει μεγάλη βαρύτητα και έκταση για τις εξελίξεις.

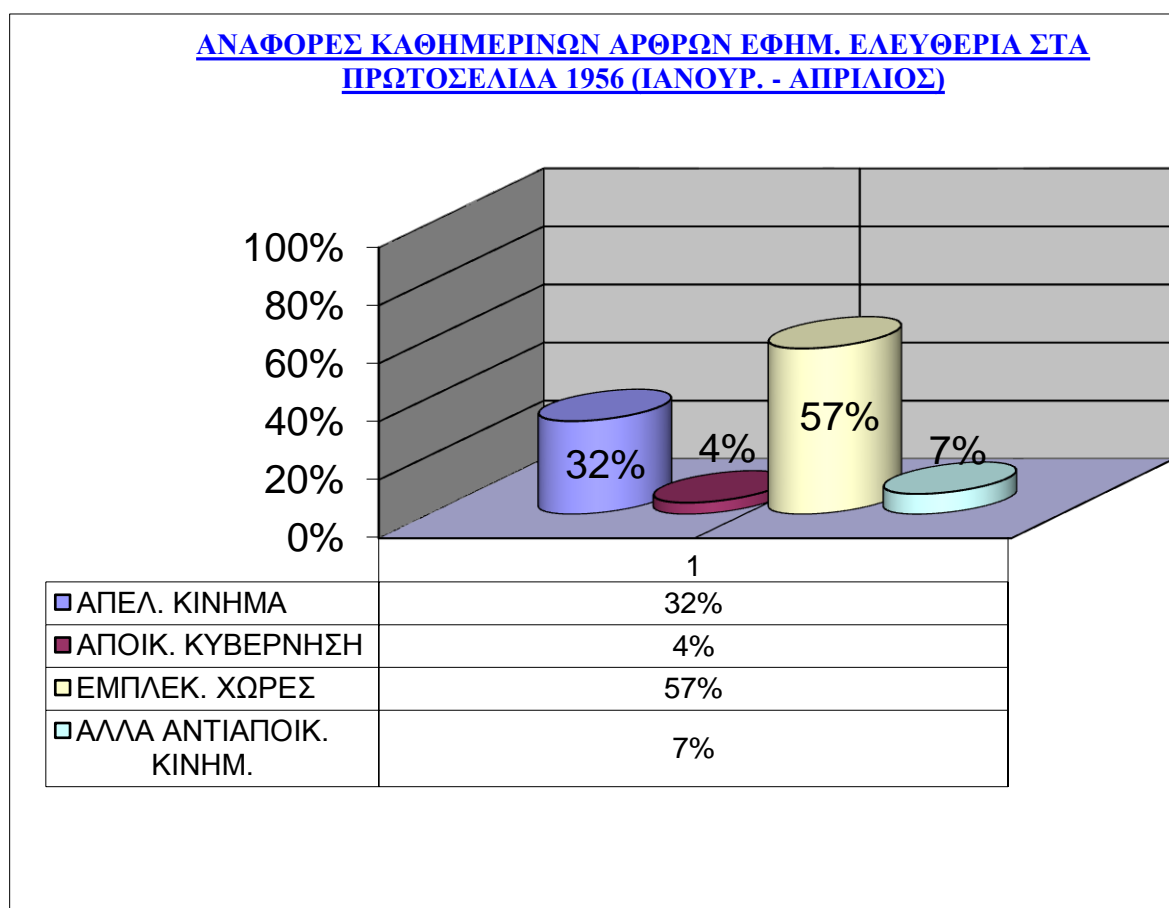
Ως προς τη μεταβλητή των πρωτοσέλιδων άρθρων (Πίνακας 4.16) της εφημερίδας *Ελευθερία* τους μήνες Μάρτιο-Ιούνιο, υπάρχουν θεματικές κατηγορίες τις οποίες επιλέγει κάθε εφημερίδα με βάση κάποια κριτήρια. Για αυτό και παρατηρούμε ότι η εφημερίδα *Ελευθερία* παρουσιάζει στις πρωτοσέλιδες της στήλες ειδήσεις για το απελευθερωτικό κίνημα με ποσοστό 32% σε σχέση 25% την προηγούμενη χρονιά. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο απελευθερωτικός αγώνας παίρνει σάρκα και οστά και διαδραματίζει ισχυρό ρόλο ως προς τις αξιώσεις του κυπριακού ελληνισμού. Εξίσου σημαντικό είναι ότι τα δημοσιεύματα που αναφέρονται στις εμπλεκόμενες χώρες προσεγγίζουν το ποσοστό 57% σε σχέση με 58% της περασμένης χρονιάς. Αυτό σημαίνει ότι το ποσοστό είναι σταθερό ως προς την δράση των εμπλεκόμενων χωρών. Δηλαδή ούτε αύξηση αλλά ούτε και μείωση. Επίσης συνεχίζουμε να παρατηρούμε ότι οι πολιτικές ειδήσεις έχουν τον πρώτο λόγο στις στήλες της εφημερίδας *Ελευθερία* λόγω των γεγονότων και της τεταμένης ατμόσφαιρας που υπάρχει και αποτελούν επιλογές που προτιμούν οι συντάκτες και οι διευθυντές ειδήσεων (Μάνιγκ 2007: 114).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.16 Αναφορές πρωτοσέλιδων άρθρων
 Περίοδος: 1956 (μήνες Μάρτης-Ιούνιος 1956)

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Αναφορές	1956	%
Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο	60	32%
Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο	8	4%
Εμπλεκόμενες Χώρες	107	57%
Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής	13	7%
Σύνολο	188	100%

Γράφημα 4.3 Κάλυψης αναφορών από καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Ελευθερία* 1956 (μήνες Μάρτης μέχρι Ιούνιος 1956)

Η Κυριακή είναι μια μέρα κατά την οποία τα περισσότερα έντυπα, παρουσιάζονταν με μεγαλύτερο αριθμό σελίδων σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ημέρες, παρουσιάζοντας με μεγαλύτερο αριθμό σελίδων και με πλουσιότερη και περισσότερη ύλη. Αυτό συμβαίνει εξάλλου και σήμερα για πολλές εφημερίδες. Έτσι την Κυριακή αναμέναμε να έχουμε κάποιες διαφοροποιήσεις στον αριθμό κάλυψης

του Κυπριακού ζητήματος για την εφημερίδα *Ελευθερία*, για αυτό την παρουσιάζουμε ξεχωριστά κατά τους μήνες Μάρτιο έως Ιούνιο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.17 Συχνότητα Κάλυψης των εξελίξεων στην Κυριακάτικη έκδοση
Περίοδος: Μάρτιος-Ιούνιος 1956

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Κυριακή	Αρ. Πρωτοσέλιδων Δημοσιευμάτων	%
Μάρτιος	6	15%
Απρίλιος	14	36%
Μάιος	7	18%
Ιούνιος	12	31%
Σύνολο	39	100%

Αποτελέσματα

Στην μεταβλητή *σύνταξη άρθρου δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.18), τα *ενυπόγραφα άρθρα* συγκεντρώνουν ποσοστό μονάχα 7% σε σχέση με 39% το πρώτο τρίμηνο του 1955. Αυτό μας αποδεικνύει ότι λόγω τις έκρυθμης κατάστασης που επικρατεί για σκοπούς προστασίας του συντάκτη δε δημοσιεύεται το ονοματεπώνυμό τους. Παράλληλα τα *ανυπόγραφα άρθρα* αγγίζουν το ποσοστό 30% σε σχέση 46%, ενώ τα *Διεθνή Πρακτορεία ειδήσεων* αυξάνουν την επιρροή τους από το 4% της περασμένης άνοιξης να αγγίζει στο 22%. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον δείχνουν οι *ειδήσεις* με ιδιαίτερη ανταπόκριση με πολύ αυξημένο ποσοστό 41% σε σχέση με 11%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.18 Σύνταξη άρθρου

Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1956

Σύνταξη άρθρου	1956	%
Ενυπόγραφο	6	7%
Ανυπόγραφο	23	30%
Διεθνές Πρακτορείο	17	22%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση	31	41%
Σύνολο	77	100%

Στην κατηγορία *τύπος δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.19), παρατηρούμε ότι στα 77 συνολικά άρθρα που συλλέξαμε σχεδόν ισοδυναμούν με τα ρεπορτάζ – ερευνά με 32%, με τις απλές ειδήσεις 31% και επίσης ισοδυναμούν με τα κύρια άρθρα 13%, με τις συνεντεύξεις 13%, και στη συνέχεια ακολουθούν οι ανακοινώσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.19 Τύπος Δημοσιεύματος
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1956

Τύπος δημοσιεύματος	1956	%
Κύριο άρθρο/editorial	10	13%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση	--	%
Ρεπορτάζ-έρευνα	25	32%
Συνέντευξη	10	13%
Ανακοίνωση	1	2%
Επιστολή	--	%
Απλή είδηση	24	31%
Άλλο	7	9%
Σύνολο	77	100%

Στην μεταβλητή *χαρακτηρισμός δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.20) των πρωτοσέλιδων της εφημερίδας *Ελευθερία* έχουν μειωμένο θετικό χαρακτήρα από το 1955 ως προς τις ενέργειες των πρωταγωνιστών για απελευθέρωση. Δηλαδή ποσοστό 36%, 28 δημοσιευμάτων σε σχέση με 46% 50 δημοσιευμάτων την προηγούμενη χρονιά, έχουν θετικό χαρακτήρα. Αρνητικό χαρακτήρα παρουσιάζουν 32%, 25 δημοσιεύματα, πτώση κατά 5 μονάδες, δηλαδή 37%, 40 δημοσιευμάτων την άνοιξη του 55 και υπάρχει αύξηση κατά 15%, (δηλαδή 24 άρθρα). Σε ουδέτερα άρθρα από 17%, και 18 δημοσιευμάτων ουδέτερου χαρακτήρα. Χαρακτηριστικά είναι οι απόψεις που καταθέτουν οι πρωταγωνιστές οι οποίοι προέρχονται από τον χώρο της πολιτικής στις οποίες ο καθένας δίνει τη διαφορετική του ματιά και εξήγηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.20: Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1956

Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος	1956	%
Θετικό	28	36%
Αρνητικό	25	32%
Ουδέτερο	24	32%
Σύνολο	77	100%

Στους πρωταγωνιστές, ο Εθνάρχης Μακάριος και το Εθναρχικό του Γραφείο συγκεντρώνουν ποσοστό 42% από το 60% ενώ ο νέος βρετανός κυβερνήτης της Κύπρου Sir John Harding ανεβάζει το ποσοστό του βρετανού κυβερνήτη σε 23% από το 9% του απερχόμενου κυβερνήτη της Κύπρου Sir Robert Armitage (Πίνακας 4.21). Αξιοσημείωτη είναι και η εμφάνιση της Εθνικής Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών (ΕΟΚΑ) με ποσοστό 11%. Αυτό αποδεικνύει ότι η εφημερίδα *Ελευθερία* έχει πρόσβαση στις δραστηριότητες της οργάνωσης, τις οποίες και προβάλλει στις στήλες της.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.21 Εστίαση σε πρωταγωνιστές

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1956

Εστίαση σε πρωταγωνιστές	1956	%
Αρχιεπίσκοπος Μακάριος	47	42%
Ζήνων Ρωσσίδης Εθναρχικός Σύμβουλος,	10	9%
Νίκος Κρανιδιώτης Γραμματέας της Εθναρχίας	6	5%
Μητροπολίτες Πόλεων	1	1%
Γρίβας	1	1%
Δήμαρχοι πόλεων	2	2%
Αντιπρόσωποι Κομμάτων (ΑΚΕΛ)	2	2%
Πανογροτική Ένωση Κύπρου	2	2%
ΕΟΚΑ	12	11%
Μουφτής εν Κύπρο	2	2%
Fazıl Küçük	--	%
Menderes	--	%
Sir Robert Armitage	--	%
Sir John Harding	26	23%
Sir Hugh Foot	--	%
Sir Anthony Eden	--	%
Παπάγος	--	%
Sir Winston Churchill	--	--
Alan Lennox-Boyd, Secretary of State for the Colonies	--	%
Radcliffe	--	%
MacMillan	--	%
U. S. President Dwight D. Eisenhower	--	%
Βασιλιάς Ελλήνων	--	--
Στεφανόπουλος	--	--
Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων	--	--
Αβέρωφ	--	%
Καραμανλής	--	%
Σύνολο	111	100%

Δυο σημαντικές μεταβλητές είναι η προέλευση πηγών (Πίνακας 4.22) και πηγές δημοσιεύματος (Πίνακας 4.23). Στη διατριβή μας παρατηρούμε ότι γίνεται εναλλαγή στο ποσοστό προέλευσης πηγών. Το Λονδίνο παίρνει τα σκήπτρα από την Αθήνα με 31%, γεγονός που δείχνει τον σημαντικό ρόλο που παριστάνει η Αγγλία ενώ ακολουθεί η Αθήνα με 26%, ενώ στην Κύπρο που λαμβάνουν μέρος τα γεγονότα το ποσοστό προέλευσης των πηγών ανεβαίνει στο 24% από το 10%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.22 Προέλευση Πηγών
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1956

Προέλευση πηγών	1956	%
Ανώνυμες	5	6%
Ελλάδα	19	26%
Κύπρος	18	24%
Βρετανία	23	31%
Τουρκία	2	2%
Διεθνή Πρακτορεία	8	10%
Άλλα	1	1%
Σύνολο	77	100%

Ως προς την μεταβλητή πηγές δημοσιεύματος (Πίνακας 4.23), φαίνεται ότι 52% δεν περιγράφουν την πηγή τους και 35% παρουσιάζουν ότι η πηγή του δημοσιεύματος είναι μια, ενώ ακολουθεί το άρθρο με δυο πηγές με ποσοστό 9%. Ως πηγή του δημοσιεύματος υποδεικνύεται από πού προέρχεται η πηγή της είδησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.23 Πηγές Δημοσιεύματος
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1956

Πηγές	1956	%
0	46	52%
1	34	35%
2	7	9%
3	2	3%
4	1	1%
5	--	%
6	--	%

7	--	%
8	--	%
Σύνολο	77	100%

Μια ακόμη μεταβλητή είναι το *συνοδευτικό οπτικό υλικό δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.24) που μας δείχνει η εφημερίδα δημοσιεύοντας στις στήλες δεκατρείς φωτογραφίες από τις εννέα φωτογραφίες στους τέσσερις μήνες του 1955.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.24 Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1956

Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος	1956	%
Φωτογραφίες	13	68%
Πίνακες	1	5 %
Γραφικά	1	5%
Γελιογραφίες	1	5%
Άλλα	3	17%
Σύνολο	19	100%

Ως προς την μεταβλητή *θέση σελίδας δημοσιεύματος*, παρατηρούμε (Πίνακας 4.25) πτώση κατά 6% από το 40%, δηλαδή ποσοστό 34% είναι δημοσιευμένα στην αριστερή πλευρά της εφημερίδας ενώ έχουμε και πάλι πτώση κατά 13% δηλαδή 34% από 52% στην δεξιά, ενώ ολοσέλιδα δημοσιεύματα αυξάνονται κατά 19% δηλαδή 27% από 8%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.25 Θέση σελίδας δημοσίευσης
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1956

Θέση σελίδας δημοσίευσης	1956	%
Αριστερά	26	34%
Δεξιά	30	39%
Ολοσέλιδο	21	27%
Σύνολο	77	100%

Όσο αφορά την μεταβλητή που αναφέρεται στην *θέση δημοσιεύματος* στο πρωτοσέλιδο (Πίνακας 4.26), συγκεντρώνουμε στην πάνω πλευρά της εφημερίδας 71% από το 93% και 29% στην θέση δημοσιεύματος στην κάτω πλευρά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.26 Θέση Δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1956

Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο	1956	%
Πάνω	55	71%
Κάτω	22	29%
Σύνολο	77	100%

Τέλος η τελευταία μεταβλητή μας περιγράφει το μέγεθος του δημοσιεύματος (Πίνακας 4.27), όπου τα μεγάλα δημοσιεύματα συγκεντρώνουν ποσοστό 45% από 32%, τα μεσαία δημοσιεύματα υπερτερούν και είναι στο 36% και τα μικρά δημοσιεύματα είναι στο 19%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.27 Μέγεθος Δημοσιεύματος (cm²)
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1956

Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)	1956	%
Μικρό	15	19%
Μεσαίο	28	36%
Μεγάλο	34	45%
Σύνολο	77	100%

Σύνοψη

Τα σημαντικά γεγονότα που σημάδεψαν την Κυπριακή ιστορία, καλύπτονται από τη μεγαλύτερη εφημερίδα εκείνης της περιόδου. Αυτή η διαπίστωση επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα της παρούσας εργασίας, ότι δηλαδή γίνεται μια αποσπασματική κάλυψη του σημαντικότερου θέματος, δηλαδή, οι εξελίξεις στο Κυπριακό ζήτημα στη Νήσο. Όμως αν λάβουμε υπόψη και τη δυσκολία των καιρών θα ήταν δύσκολο να υπήρχε μια διαφορετική θεματολογία, όπως η διάθεση περισσότερου χώρου στα πρωτοσέλιδα της εφημερίδας για το Κυπριακό ζήτημα καθώς και

1. τις συνεντεύξεις με σημαντικές διεθνείς προσωπικότητες που εμπλέκονταν στο τρέχον θέμα.

2. Επίσης, η *Ελευθερία* τους μήνες Μάρτιο έως Ιούνιο 1956 δημοσιεύει κατά μέσο όρο καθημερινά 22 ειδήσεις σε σχέση με 18 ειδήσεις τον μήνα την προηγούμενη χρονιά. Ο Μάρτιος θεωρείται ο μήνας με τις περισσότερες πρωτοσέλιδες ειδήσεις με σύνολο 33. Αυτά τα στοιχεία μας οδηγούν στο συμπέρασμα για το σημαντικό ρόλο που επιτελεί η εφημερίδα ως προς την ενημέρωση του κοινού αφού έχει την δυνατότητα να μεταδίδει περισσότερες ειδήσεις. Όπως και το 1955 η *Ελευθερία* δημοσιεύει ειδήσεις - ανταποκρίσεις από τα σημαντικά κέντρα που έχουν στενή σχέση με το Κυπριακό ζήτημα. Σημαντικά κέντρα είναι η Αθήνα, το Λονδίνο και η Νέα Υόρκη.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1957-1960

Στην περίοδο 1957-1960 παρατηρούμε ότι η εφημερίδα *Ελευθερία* συνεχίζει δυναμικά να περιγράφει στις πρωτοσελιδές της στήλες τις εξελίξεις που αφορούν στο πολιτικό τομέα από τις δραστηριότητες του απελευθερωτικού κινήματος αλλά και φυσικά την ξεκάθαρη πλέον εμπλοκή των κυριοτέρων χωρών για το μέλλον της Κύπρου. Πρόκειται για πολύ σημαντικές χρονιές αφού συμβαίνουν σημαντικά απελευθερωτικά γεγονότα, υπάρχει πολύ έντονη ένοπλη δράση της ΕΟΚΑ και θυσίες παλικαριών που ανήκουν στην οργάνωση, πολιτικές εξελίξεις, όπως η επιστροφή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου από την εξορία των Σευχέλλων και η μετέπειτα έναρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων χωρών με συμφωνία την απόκτηση ανεξαρτησίας της Κύπρου και ίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Στην συνέχεια παρατίθενται σε πίνακες τα στατιστικά για την εφημερίδα και ξεχωριστές αναφορές που αφορούν τις πρωτοσέλιδες ειδήσεις που δημοσιεύονται τις ημέρες Κυριακή (τέλος της εβδομάδας) και Τρίτη (αρχή καινούργιας εβδομάδας) με θέμα ο απελευθερωτικός αγώνας στην εφημερίδα *Ελευθερία* για την περίοδο 1957-1960.

Θεματικές Ενότητες

Όπως και στα πρωτοσέλιδα των προηγούμενων ετών, έτσι παρατηρούμε και τις χρονιές 1957-1960 οι εξελίξεις στο Κυπριακό ζήτημα είναι ραγδαίες και συνεχίζουν να αποτελούν την κυριότερη θεματική ενότητα της εφημερίδας. Για αυτό και παρατηρούμε ότι έχουμε 2095 πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα που αποτελούν την

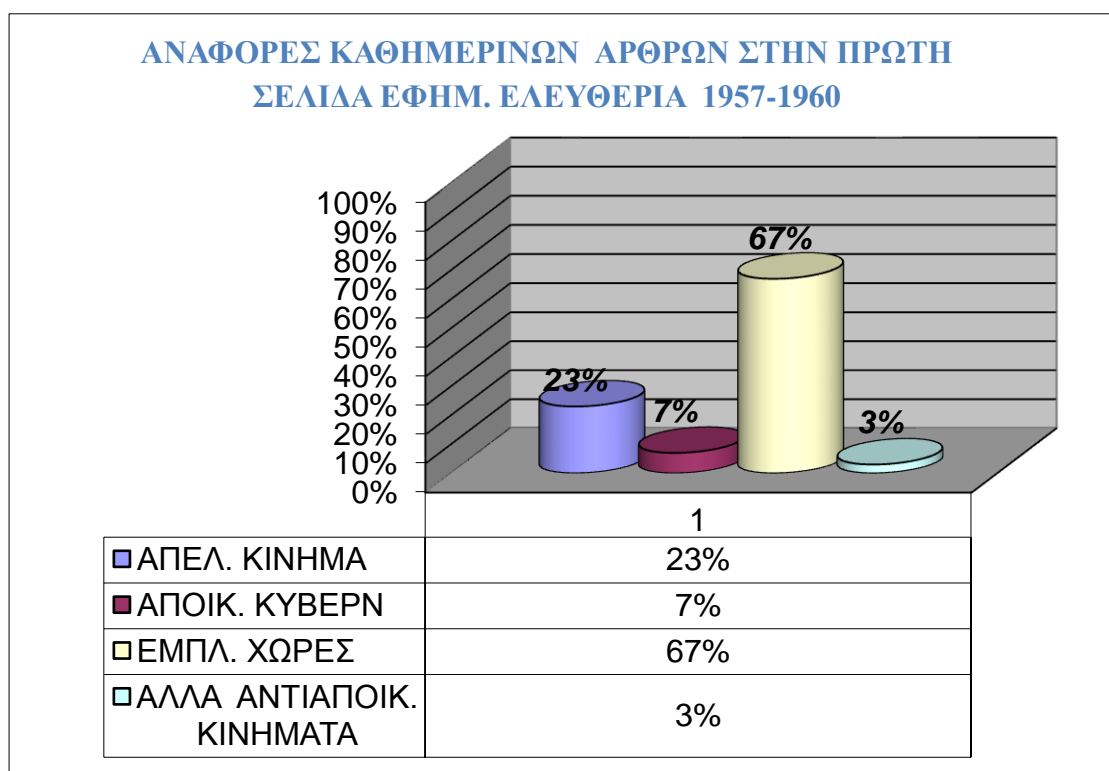
κύρια είδηση και στα οποία η εφημερίδα δίνει μεγάλη βαρύτητα και έκταση για τις εξελίξεις (Πίνακας 4.28). Ως προς την μεταβλητή φωνές των πρωτοσέλιδων άρθρων της *Ελευθερίας* στην εν λόγω περίοδο υπάρχουν θεματικές κατηγορίες τις οποίες επιλέγει κάθε εφημερίδα με βάση κάποια κριτήρια. Για αυτό και παρατηρούμε ότι η *Ελευθερία* παρουσιάζει στις πρωτοσελίδες της στήλες ειδήσεις για το απελευθερωτικό κίνημα με ποσοστό 23%. Καταγράφουμε επίσης μια μείωση στον αριθμό των δημοσιευμάτων που ενδεχομένως να συνδέεται με τις έντονες πολεμικές συγκρούσεις μεταξύ της ΕΟΚΑ και των αποικιοκρατών και τις αυστηρές εντολές των τελευταίων για «απαγόρευση κυκλοφορίας» (curfew), γεγονός που δυσκόλευε την συλλογή, επεξεργασία και δημοσίευση των ειδήσεων από τους συντάκτες. Το σκηνικό αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο απελευθερωτικός αγώνας γράφει ένδοξη ιστορία και ζει την έντονη του δράση και προφανώς διαδραματίζει ισχυρό ρόλο ως προς τις αξιώσεις του κυπριακού ελληνισμού για απαλλαγή από την Βρετανική αποικιοκρατία. Εξίσου πολύ σημαντικό εύρημα είναι ότι οι εμπλεκόμενες χώρες αγγίζουν το ποσοστό 67%. Πολύ υψηλό ποσοστό, που σημαίνει την έντονη δράση των εμπλεκόμενων χωρών για το μέλλον της Κύπρου. Επίσης συνεχίζουμε να παρατηρούμε ότι οι πολιτικές ειδήσεις έχουν τον πρώτο λόγο στις στήλες τις εφημερίδας *Ελευθερίας*, λόγω των γεγονότων και της τεταμένης ατμόσφαιρας που υπάρχει και αποτελούν επιλογές που προτιμούν οι συντάκτες και οι διευθυντές ειδήσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.28 Αναφορές πρωτοσέλιδων άρθρων

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

Αναφορές	1957-1960	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>	477	23%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>	146	7%
<i>Εμπλεκόμενες Χώρες</i>	1414	67%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>	58	3%
Σύνολο	2095	100%

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.4 Ποσοστό κάλυψης των αναφορών στα καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Ελευθερία* κατά την περίοδο 1957-1960

Ανάλυση και αποτελέσματα μεταβλητών

Στην μεταβλητή σύνταξη άρθρου δημοσιεύματος (Πίνακας 4.29) τα ενυπόγραφα άρθρα συγκεντρώνουν ποσοστό 48%. Παρατηρούμε μια αυξημένη τάση ενυπόγραφων άρθρων από τις προηγούμενες χρονιές. Παράλληλα τα ανυπόγραφα άρθρα αγγίζουν το ποσοστό 50%, ενώ τα Διεθνής Πρακτορεία ειδήσεων βρίσκονται στο χαμηλό 2%. Σημαντικό στοιχείο είναι ότι και τις τρεις χρονιές δε δημοσιεύεται άρθρο με ιδιαίτερη ανταπόκριση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.29 Σύνταξη άρθρου

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

Σύνταξη άρθρου	1957-1960	%
Ενυπόγραφο	275	48%
Ανυπόγραφο	284	50 %
Διεθνή Πρακτορεία	9	2%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση	--	--
Σύνολο	568	100%

Στην κατηγορία *τύπος δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.30) παρατηρούμε ότι στα 568 συνολικά άρθρα που συλλέξαμε, η κατηγορία ρεπορτάζ – έρευνα έχει 50%, ακολουθεί η κατηγορία κύριο άρθρο 35.5% και οι απλές ειδήσεις 12%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.30 Τύπος Δημοσιεύματος

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

Τύπος δημοσιεύματος	1957-1960	%
Κύριο άρθρο/editorial	202	35,5%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση	3	0,5%
Ρεπορτάζ-έρευνα	285	50%
Συνέντευξη	6	1%
Ανακοίνωση	2	0,3%
Επιστολή	4	0,7%
Απλή είδηση	66	12%
Άλλο	-	%
Σύνολο	568	100%

Στη μεταβλητή *χαρακτηρισμός δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.31) των πρωτοσέλιδων της εφημερίδας *Ελευθερίας* έχουν αυξημένο θετικό χαρακτήρα ως προς τις ενέργειες των πρωταγωνιστών για απελευθέρωση. Δηλαδή οι ενέργειες των πρωταγωνιστούν αγγίζουν ως θετικές το ποσοστό 55%, 194 δημοσιεύματα έχουν αρνητικό περιεχόμενο, και τα ουδέτερα άρθρα αγγίζουν το 11%. Χαρακτηριστικά είναι οι απόψεις που καταθέτουν οι πρωταγωνιστές, οι οποίοι προέρχονται από τον χώρο της πολιτικής, στις οποίες ο καθένας δίνει την διαφορετική του ματιά και εξήγηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.31 Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος	1957-1960	%
Θετικό	309	55%
Αρνητικό	194	34%
Ουδέτερο	65	11%
Σύνολο	568	100%

Στους πρωταγωνιστές (Πίνακας 4.32) ο Εθνάρχης Μακάριος και το Εθναρχικό του Γραφείο συγκεντρώνουν ποσοστό 40%, ο Βρετανός κυβερνήτης της Κύπρου Sir John Harding συγκεντρώνει μόνον το 3% από το 23% που είχε το 1956. Αξιοσημείωτη είναι και η πρώτη εμφάνιση του αρχηγού της Εθνικής Οργάνωσης Κυπριών Αγωνιστών (ΕΟΚΑ) στρατηγού Γεωργίου Γρίβα Διγενή με ποσοστό 8%. Αυτό υποδεικνύει ότι η Ελευθερίαέχει πρόσβαση στο επιτελείο του αρχηγού της ΕΟΚΑ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.32 Εστίαση σε πρωταγωνιστές

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

Εστίαση σε πρωταγωνιστές	1957-1960	%
Αρχιεπίσκοπος Μακάριος	386	40%
Ζήνων Ρωσσίδης Εθναρχικός Σύμβουλος,	26	3%
Νίκος Κρανιδιώτης Γραμματέας της Εθναρχίας	4	0,3%
Μητροπολίτες Πόλεων	--	--
Γρίβας	89	8%
Δήμαρχοι πόλεων	--	--
Αντιπρόσωποι Κομμάτων (ΑΚΕΛ)	--	--
Πανογροτική Ένωση Κύπρου	--	--
ΕΟΚΑ	61	5%
Μουφτής εν Κύπρο	--	--
Fazıl Kūçük	52	5%
Menderes	30	3%
Sir Robert Armitage	1	0,1%
Sir John Harding	39	3%
Sir Hugh Foot	108	10%
Sir Anthony Eden	1	0,1%
Παπάγος	1	0,1%
Sir Winston Churchill	--	--
Alan Lennox-Boyd, Secretary of State for the Colonies	25	2%
Radcliffe	8	0,6%
MacMillan	106	10%
U. S. President Dwight D. Eisenhower	9	0,8%
Βασιλιάς Ελλήνων	--	--
Στεφανόπουλος	--	--
Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων	--	--
Αβέρωφ	20	2%
Καραμανλής	78	7%
Σύνολο	1144	%

Δυο σημαντικές μεταβλητές είναι η *προέλευση πηγών* (Πίνακας 4.33) και *πηγές δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.34). Στην διατριβή μας παρατηρούμε ότι γίνεται εναλλαγή στο ποσοστό προέλευσης πηγών. Το Λονδίνο συνεχίζει να κυριαρχεί από την Αθήνα με 39%, γεγονός που δείχνει τον σημαντικό ρόλο που παριστάνει η Αγγλία ως αποικιοκρατική δύναμη, ενώ ακολουθεί η Αθήνα με 29%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.33 Προέλευση Πηγών

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

Προέλευση πηγών	1957-1960	%
Ανόνομες	107	19%
Ελλάδα	163	29%
Κύπρος	1	0,1%
Βρετανία	222	39%
Τουρκία	2	0,4%
Διεθνή Πρακτορεία	21	3,5%
Άλλα	52	9%
Σύνολο	568	100%

Ως προς την μεταβλητή *πηγές δημοσιεύματος* φαίνεται ότι 44% των πρωτοσέλιδων δημοσιευμάτων βασίζεται σε μια μόνον πηγή, πους τις περισσότερες περιπτώσεις είναι κυβερνητική, και ένα 35% των άρθρων βασίζεται σε δύο πηγές, καθώς και 15% σε τρεις πηγές (Πίνακας 4.34).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.34 Πηγές Δημοσιεύματος

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

Πηγές	1957-1960	%
0	--	--
1	246	44%
2	200	35%
3	83	15%
4	25	5%
5	6	0.4%
6	4	0.3%
7	1	0.1%
8	3	0.2%
Σύνολο	568	100%

Μια ακόμη μεταβλητή είναι το *συνοδευτικό οπτικό υλικό δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.35) που μας δείχνει η εφημερίδα δημοσιεύοντας στις στήλες 102 φωτογραφίες από τις 22 φωτογραφίες στους τέσσερις μήνες που είχαμε πρόσβαση των ετών 1955 και 1956.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.35 Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

<i>Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος</i>	<i>1957-1960</i>	<i>%</i>
<i>Φωτογραφίες</i>	<i>102</i>	<i>100%</i>
<i>Πίνακες</i>	<i>-</i>	<i>%</i>
<i>Γραφικά</i>	<i>-</i>	<i>%</i>
<i>Γελοιογραφίες</i>	<i>-</i>	
Σύνολο	102	100

Ως προς την μεταβλητή *θέση σελίδας δημοσιεύματος* παρατηρούμε μια συνεχή πτώση από τις προηγούμενες χρονιές. Ποσοστό 31% είναι δημοσιευμένα στην αριστερή πλευρά της εφημερίδας, ενώ έχουμε κατακόρυφη αύξηση που αγγίζει το 68% στην δεξιά· ολοσέλιδα δημοσιεύματα είναι μόνο 4 με ποσοστό 0.7% (Πίνακας 4.36).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.36 Θέση σελίδας δημοσιεύματος

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

Θέση σελίδας δημοσίευσης	1957-1960	%
Αριστερά	178	31,34%
Δεξιά	386	67,96%
Ολοσέλιδο	4	0,7%
Σύνολο	568	100%

Όσο αφορά τη μεταβλητή που αναφέρεται στη *θέση δημοσιεύματος* στο πρωτοσέλιδο (Πίνακας 4.37), συγκεντρώνουμε στην πάνω πλευρά της εφημερίδας 73% από το 71% και 27% από 29% του 1956 στην θέση δημοσιεύματος στην κάτω πλευρά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.37 Θέση Δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο	1957-1960	%
Πάνω	415	73%
Κάτω	153	27%
Σύνολο	568	100%

Τέλος η τελευταία μεταβλητή μας περιγράφει το μέγεθος του δημοσιεύματος (Πίνακας 4.38) όπου τα μεγάλα δημοσιεύματα συγκεντρώνουν μόνο 4%, τα μεσαία δημοσιεύματα αγγίζουν το 66% και υπερτερούν από το 36% του 1956 και τα μικρά δημοσιεύματα ανεβαίνουν 30% από το 19% του 1956.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.38 Μέγεθος Δημοσιεύματος

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957-1960

Μέγεθος δημοσιεύματος(cm ²)	1957-1960	%
Μικρό	171	30%
Μεσαίο	374	66%
Μεγάλο	23	4%
Σύνολο	568	100%

Σύνοψη

Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε όπως η *Ελευθερία* την περίοδο 1957-1960 στις στήλες της περιγράφει την Ελληνικότητα της Κύπρου (Σοφοκλέους 2003: 131) με βάση την θεματολογία της η οποία εμμέσως πλην σαφώς υποστηρίζει την αποτίναξη του Βρετανικού αποικιοκρατικού ζυγού. Γράφει η *Ελευθερία*:

- «Λόγω των δυναμιστικών εκρήξεων ετέθησαν εν επιφυλακή αι καθ'άπασαν την νήσον Βρεττανικαί στρατιωτικάί δυνάμεις» (*Ελευθερία*, 2 Απριλίου 1955)
- «Νέαι δυναμιτιστικάί εκρήξεις εγένοντο την νύκταν της χθες εν Λ/σία – Ερρίφθησαν επίσης χειροβομβίδες εις στρατόπεδα, άτινα ευρίσκουντο εν επιφυλακή» (*Ελευθερία*, 2 Απριλίου 1955)
- «Δυνάμεις ασφαλειας απέκλεισαν και ηρεύνησαν το χωριό Λύμπια» (*Ελευθερία*, 22 Ιουνίου 1955)

- «Εις λοφους της Παραμύθας διεξήχθη χθες η σφοδρότερα από 9 μηνων 'ενοπλος σύγκρουσις – στρατιωτών και ανδρών της ΕΟΚΑ» (*Ελευθερία*, 22 Ιουνίου 1957)
- «εκηδεύθη εις τας κεντρικάς φυλακάς ο πεσών εις 10ωρον μάχην Γρ. Αυξεντίου» (*Ελευθερία*, 6 Μαρτίου 1957)
- «Χθές εις τας Αθήνας δακρύοντασ από συγκίνηση τον Εθναρχην Μακαριον και τους συν αυτώ εξορίστους» (*Ελευθερία*, 18 Απριλίου 1957)
- «Εις 2200 ανήλθον οι κρατούμενοι εις τα εν Κύπρω στρατόπεδα συγκετρώσεως» (*Ελευθερία*, 27 Ιουλίου 1958)
- «Το κείμενον του όρκου – Οργανωσις Ε.Ο.Κ.Α –Νεολαιας Ορκος» (*Ελευθερία* 5 Απριλίου 1955)

Στην *Ελευθερία* παρατηρούμε, πώς οι Αγγλοι υποκινούν και εμπλέκουν τον Τουρκικό παράγοντα. Γράφει και πάλι η *Ελευθερία*

- «Θερμόαιμοι Τούρκοι προέβησαν χθες εις θορυβώδεις διαδηλώσεις εν Λευκωσία» (*Ελευθερία* 21 Μαρτίου 1956)
- «Εις όργιον αίματος και ολέθρου επεδόθησαν την νύκτα στίφη ένοπλων Τούρκων εναντίον Ελλήνων εν Λευκωσία» (*Ελευθερία*, 8 Ιουνίου 1958)
- «Αιμοδιψείς Τούρκοι κατέσφαξαν η ετραυμάτισαν κρισίμως έξωθι του χωρίου Κιόνελλι, Έλληνας εργάτας εγκαταλειφθέντας εκεί υπό Βρετανών στρατιωτών» (*Ελευθερία* 13 Ιουνίου 1958)
- «Το Γραφείον Εθναρχίας καταγγέλλει προς τον κόσμον τους Τουρκικούς βανδαλισμούς και την ευθύνην της Κυβερνήσεως» (*Ελευθερία*, 11 Ιουνίου 1958)
- Η εφημερίδα καλύπτει διεξοδικώς όλες τις διεθνείς διασκέψεις με θέμα την Κύπρο, καθώς κι όλες τις δηλώσεις από ξένους ηγέτες που αφορούν το νησί και τις δηλώσεις Βρετανών, Ελλήνων και Τούρκων που αφορούν την Κύπρο.
- Οι σημαντικότερες ειδήσεις τοποθετούνται στο πάνω μέρος των πρωτοσέλιδων (73%).
- Οι ειδήσεις της εφημερίδας έχουν μεσαίο μέγεθος δημοσιεύματος 66%.
- Παρατηρούμε ότι οι σημαντικές ειδήσεις περιλαμβάνουν φωτογραφίες κατά 100%.

- Η Βρετανία και η Ελλάδα αποτελούν τα κέντρα προέλευσης των πηγών με ποσοστά 39% και 29% αντίστοιχα λόγω της παρουσίας ανταποκριτή στις χώρες αυτές.
- Σημαντικός πρωταγωνιστής είναι ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος που αναφέρεται στο 40% των δημοσιευμάτων της συγκεκριμένης περιόδου, ο Πρωθυπουργός της Βρετανίας MacMillan 10% λόγω της υποβολής του «Σχεδίου MacMillan», του τότε Πρωθυπουργού (1957-1963) της Βασίλισσας, Harold Macmillan (1894-1986), Βρετανού κυβερνήτη της Κύπρου Sir Hugh Foot 10%, Στρατηγού Γρίβα 8% και πρωθυπουργού Καραμανλή 7%.
- Ως προς τον τύπο του δημοσιεύματος το 35,5% είναι κύρια άρθρα και το 50% είναι ρεπορτάζ- έρευνα
- Τα άρθρα είναι ανυπόγραφα 50% και 48% ενυπόγραφα.
- Και τέλος ως προς τις αναφορές καθημερινών άρθρων η Ελευθερία για την χρονιά 1957-1960, οι εμπλεκόμενες χώρες που διαχειρίζονται το μέλλον της Κύπρου αγγίζουν το 67% και το απελευθερωτικό κίνημα είναι στο 23%, η αποικιοκρατική κυβέρνηση στην Κύπρο με 7%.

4.2 Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ.

Είχε ήδη αρχίσει ο ένοπλος αγώνας της ΕΟΚΑ και οι Βρετανοί αποικιοκράτες έπαιρναν ολοένα και πιο σκληρά κατασταλτικά μέτρα, όταν ο Νίκος Χρ. Παττίχης προχώρησε στις 7 Δεκεμβρίου 1955, στο εγχείρημα για την έκδοση καθημερινής εφημερίδας, η οποία διαπνεόταν από φιλελεύθερες ιδέες. Για αυτό και εξάλλου επέλεξε αυτό τον τίτλο *Ο Φιλελεύθερος*. Από το αρχείο της εφημερίδας στις 5 Δεκεμβρίου 2010 βρήκαμε και σας παραθέτουμε ακριβές το πιο κάτω αφιέρωμα για την συμπλήρωση 55 χρόνων κυκλοφορίας της εφημερίδας.

«Είχε να αντιμετωπίσει μύριες δυσκολίες ο ιδρυτής του *Φιλελεύθερου*, Νίκος Χρ. Παττίχης, όταν προχώρησε στις 7 Δεκεμβρίου 1955 στο εγχείρημα για την έκδοση καθημερινής εφημερίδας, η οποία διαπνεόταν από φιλελεύθερες ιδέες. Οι καιροί ήταν χαλεποί, με την έναρξη του ένοπλου αγώνα της ΕΟΚΑ. Από τη μια η αποικιοκρατία ενέτεινε τα καταπιεστικά μέτρα και τη λογοκρισία σε βάρος του Τύπου. Με αυτά τα δεδομένα *Ο Φιλελεύθερος*, παρόλο που εκφραζόταν υπέρ του αιτήματος της ένωσης και διατηρούσε σχέσεις με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, από τις πρώτες μέρες της έκδοσής του βρέθηκε σε μια μέγκενη και βίωσε δύσκολες στιγμές, υπό τον εκβιασμό του μποϊκοτάζ. Ωστόσο, η εφημερίδα αντεπεξήλθε στις δυσκολίες κατά την πρώτη περίοδο της έκδοσής της, δηλαδή κατά την τετραετία 1955-1959, αφότου είδε το φως το πρώτο φύλλο του *Φιλελεύθερου*, μέχρι την απόκτηση της Ανεξαρτησίας της Κύπρου με βάση τις Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου. Ήταν μια περίοδος ταραγμένη, αιματηρή, επώδυνη, που σηματοδεύτηκε από την ένοπλη δράση της ΕΟΚΑ και τις διεκδικήσεις του λαού της Κύπρου για ελευθερία και αυτοδιάθεση. *Ο Φιλελεύθερος* έθεσε ως στόχο του να λειτουργήσει στα πρότυπα των σύγχρονων αντιλήψεων της δημοσιογραφικής αποστολής, δηλαδή να προσφέρει

πρωτίστως ενημέρωση, η οποία ενδεχομένως να είχε έμμεση επίδραση στα γεγονότα, μέσα από τις ενέργειες των ηγετικών προσωπικοτήτων και του λαού. Ωστόσο, στην πορεία των εξελίξεων, *Ο Φιλελεύθερος* άρχισε να ασκεί «στρατευμένη δημοσιογραφία», καθόσον οι συνθήκες δεν επέτρεπαν την εφαρμογή φιλελεύθερων αρχών στην επιτέλεση της αποστολής του Τύπου.

Ο Φιλελεύθερος άρχισε να καταλαμβάνει σημαντική θέση στο δημοσιογραφικό στερέωμα, όταν απέκτησε προσβάσεις σε πρωταγωνιστές των γεγονότων, όπως ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και οι πολιτικοί ηγέτες στην Αθήνα και το Λονδίνο (χάρη στους ανταποκριτές του, Ευριπίδη Ακρίτα και Κώστα Χατζηαργύρη). Συνταυτιζόμενη με τις θέσεις του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου για τις Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου του 1959, η εφημερίδα υποστήριξε την εκλογή του στο αξίωμα του πρώτου Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας στις 13 Δεκεμβρίου 1959, θέτοντας έτσι τις βάσεις για την πορεία που θα ακολουθούσε στη νέα εποχή, με την Ανεξαρτησία της Κύπρου. Ματαιωμένες προσδοκίες, αλλά και νέες ελπίδες, αισιοδοξία για μια καλύτερη ζωή, αλλά και φόβοι για το τι επιφύλασσε το μέλλον, ήταν τα ανάμεικτα αισθήματα, με τα οποία ο λαός της Κύπρου υποδεχόταν τη νέα εποχή.

Χαρακτηριστικό της αποστολής της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος* είναι και το πιο κάτω άρθρο που δημοσιεύτηκε στις 07/12/2012 επέτειο της ίδρυσης της εφημερίδας με τίτλο:

Το μήνυμα ήταν σαφές για τον προσανατολισμό της, όσον αφορά την αποστολή του Τύπου. Περαιτέρω εξηγούσε: «Ημερησία εφημερίς εις την υπηρεσία του κυπριακού λαού». Αυτός και μόνο ήταν (και είναι) ο σκοπός της, να υπηρετεί τον κυπριακό λαό, παρέχοντας αντικειμενική ενημέρωση, δίνοντας μάχες για την υπεράσπιση των δικαίων και δικαιωμάτων του.

Το πρώτο φύλλο του *Φιλελεύθερου*, στις 7 Δεκεμβρίου 1955, κάθε άλλο παρά πέρασε απαρατήρητο. Από πολιτική άποψη, σημαντικό ήταν το μήνυμα του πρωθυπουργού, Κωνσταντίνου Καραμανλή προς τον κυπριακό λαό, μέσω του *Φιλελεύθερου*. Το μήνυμα του Κωνσταντίνου Καραμανλή, όπως το ανέδειξε η εφημερίδα με τον υπότιτλό της, ήταν το εξής: «Δεν υπάρχει δύναμις διά να εμποδίση τον Ελληνικόν λαόν από του να επιτελέση το καθήκον του προς τους αδελφούς Κυπρίους». Το μήνυμα αυτό είχε μεγάλη πολιτική βαρύτητα. Μόλις πριν από μερικούς μήνες είχε

αρχίσει ο ένοπλος αγώνας της ΕΟΚΑ και ο Έλληνας πρωθυπουργός δήλωνε τη συμπαράσταση της κυβέρνησής του προς τον κυπριακό λαό. Στην πρώτη σελίδα του πρώτου φύλλου, σε πλαίσιο δημοσιευόταν άρθρο, με την υπογραφή *Ο Φιλελεύθερος* και τίτλο «Απαράδεκτος αδιαλλαξία». Ο αρθρογράφος (σημειώνεται ότι αρκετά από τα ανώνυμα άρθρα προέρχονταν από τη γραφίδα του αρχισυντάκτη Φιφή Ιωάννου ή του εκδότη, Νίκου Χρ. Παττίχη) έψεγε με αυστηρή γλώσσα τη βρετανική πολιτική στο θέμα της Κύπρου: «Όρος ώδινεν ο υπουργός των Αποικιών και την τελευταίαν στιγμήν έτεκεν μιν ο υπουργός των Εξωτερικών διά να εμμείνει ουσιαστικώς εις το παλαιόν σχέδιόν του, το οποίον και προ τριμήνου προέβαλεν εις την Τριμερή του Λονδίνου. Το σχέδιον, που όλοι, Έλληνες και Κύπριοι και Άγγλοι Εργατικοί και κάθε ένας που σέβεται τον εαυτόν του - εκήρυξαν ως απαράδεκτον. Και μόνον οι Συντηρητικοί της Αγγλίας επιμένουν πεισματικώς εις αυτό!». Η εφημερίδα καλούσε τη βρετανική κυβέρνηση των Συντηρητικών να εγκαταλείψει την πολιτική της, «τα μέτρα εκτάκτου ανάγκης, την στρατοκρατίαν και το αστυνομικόν καθεστώς». Και συνέχιζε: «Η στρατιωτική βία - όση κι αν είναι - δεν προσφέρει διέξοδον. Ωθεί τα πράγματα εις τα άκρα εις την μυστικήν δράσιν, εις τας νυχτερινάς επιθέσεις, εις τα αίματα και εις ό,τι δεν επόθησε ποτέ ο φιλήσυχος και φιλειρηνικός αυτός τόπος». Τέλος ο αρθρογράφος διαβεβαίωνε ότι *Ο Φιλελεύθερος* θα αγωνιστεί με όλες του τις δυνάμεις για να ακολουθηθεί όχι «η οδός που οδηγεί στον κρημνό», αλλά η οδός που οδηγεί τον κυπριακό λαό στην ομαλή συνέχιση των ειρηνικών ασχολιών του.

Στο ίδιο αυτό πνεύμα συνεχίζει *Ο Φιλελεύθερος* την παράδοση που δημιούργησε ο εκδότης του.. Ξεκίνησε ως εφημερίδα των έξι σελίδων με ελάχιστο προσωπικό και έχει καταστεί οργανισμός με πολλά έντυπα, περιοδικά, εφημερίδες, βιβλία. *Ο Φιλελεύθερος*, όμως, δεν ξεχνά ούτε στιγμή ποια είναι η αποστολή του: να στηρίζει τους αγώνες του κυπριακού λαού, αντλώντας παράλληλα δύναμη από αυτόν».

Οι λόγοι που επιλέξαμε προς μελέτη την εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* είναι:

- Ξεκίνησε σε μια δύσκολη και κρίσιμη περίοδο της πρόσφατης κυπριακής ιστορίας.
- Ειδικά εκδίδεται τον πρώτο χρόνο του Κυπριακού Απελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ (1955-1959)
- Στην ύλη της εφημερίδας περιλαμβάνεται για την τότε εποχή πλούσια και λεπτομερής ειδησεογραφία, αρθρογραφία και σχολιογραφία σε τοπικά και

διεθνή θέματα, εξελίξεις και γεγονότα με έμφαση στον ελλαδικό χώρο.

- Πρόκειται για σοβαρή, υπεύθυνη εφημερίδα και ανεξάρτητη εφημερίδα που κατόρθωσε να επιβιώσει μέχρι σήμερα (57 χρόνια ζωής) και να επιβληθεί σαν η κυπριακή εφημερίδα με την μεγαλύτερη κυκλοφορία,
- Διαθέτει ικανό και πλούσιο επιτελείο συντακτών, συνεργατών και ανταποκριτών,
- Την τότε εποχή διέθεται αναγκαίο τεχνικό εξοπλισμό για μια αποτελεσματική διεκπεραίωση της δημοσιογραφικής της αποστολής.

Ο Γιώργος Φιλής, ο Χριστάκης Κατσαμπάς και άλλοι δημοσιογράφοι καταγράφουν δηλώσεις του κυβερνήτη Sir Hugh Foot .

Πηγές Πληροφόρησης

Η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* ως ελληνόγλωσσο καινούργιο έντυπο, παρόλο που ξεκίνησε λίγους μήνες μετά την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα, εντούτοις δίνει έμφαση στην δημοσίευση μακροσκελών άρθρων που αφορούν αποκλειστικά τις εξελίξεις στην Κύπρο. Παρατηρούμε ότι δημοσιεύει λεπτομερή άρθρα που αφορούν τις εξελίξεις στο Κυπριακό ζήτημα, ανταποκρίσεις, αφού είχε ανταποκριτές, τους Ευριπίδη Ακρίτα (Αθήνα) και Κώστα Χατζηαργύρη (Λονδίνο).

Ως προς το περιεχόμενο των ειδήσεων «Ο Φιλελεύθερος» δημοσιεύει καθημερινά τις δραστηριότητες του Εθνάρχη Μακαρίου και της Εθναρχικής Επιτροπής. Στην πρώτη σελίδα της νέας εφημερίδας ημερομηνίας 7 Δεκεμβρίου 1955 αντικαθρεφτιζόταν τόσο η ειδησεογραφική υφή της όσο και ο πολιτικός της χαρακτήρας. Ψηλά στην πρώτη σελίδα, σε πλαίσιο, δημοσιευόταν άρθρο, με την υπογραφή «Ο Φιλελεύθερος» και τίτλο «Απαράδεκτος αδιαλλαξία». Ο αρθρογράφος της εφημερίδας έψεγε με αυστηρή γλώσσα τη βρετανική πολιτική στο θέμα της Κύπρου. Το κεντρικό ειδησεογραφικό θέμα της πρώτης σελίδας του «Φιλελεύθερου» ήταν πολιτικό και αφορούσε την πρόθεση της ελληνικής κυβέρνησης να καταγγείλει τη Μεγάλη Βρετανία στα Ηνωμένα Έθνη για τα καταπιεστικά μέτρα που εφάρμοζε στην Κύπρο. Στην τελευταία σελίδα δίνεται ακόμη πιο έντονα το στίγμα του ειδησεογραφικού προσανατολισμού της εφημερίδας. Στην κάτω δεξιά γωνία της τελευταίας σελίδας η προσοχή του αναγνώστη θα προσελκυόταν με έντονα μαύρα γράμματα από τον τίτλο: «Ωρα 4η πρωινή». Η είδηση ήταν, σύμφωνα με τον τίτλο, ότι: «Επετεύχθη συμφωνία μεταξύ Ελλάδος και Μεγάλης Βρετανίας επί του κυπριακού ζητήματος». Υπότιτλος: «Αναγνωρίζεται το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως εις το ακαθόριστο μέλλον. Ο Αρχιεπίσκοπος δέχεται να συνεργασθή εις την λειτουργίαν συντάγματος Αυτοδιαθέσεως». Η είδηση όντως ήταν σημαντική, κρίνοντας από τις εξελίξεις που θα ακολουθούσαν και θα οδηγούσαν στις Συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου. Ο «Φιλελεύθερος» τηρούσε θετική στάση και παρουσίαζε με θαυμασμό τις πράξεις αυτοθυσίας των μελών της ΕΟΚΑ, αλλά και τις μαζικές κινητοποιήσεις του λαού και τις δράσεις του Εθνάρχη Μακαρίου.

Παράλληλα επέρριπτε στην αποικιοκρατία την ευθύνη για την εκρηκτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο με τη διεξαγωγή ένοπλου αγώνα. Τα απαγορευτικά μέτρα σε βάρος του Τύπου, που επέβαλε το αποικιοκρατικό καθεστώς, επηρέασαν και τον «Φιλελεύθερο». Κατά το 1957 καταργήθηκαν οι σχολιογραφικές και αρθρογραφικές στήλες της εφημερίδας για ένα μεγάλο διάστημα. Μόνο σποραδικά στην πρώτη σελίδα παρουσιάζονταν ορισμένα σχόλια, διατυπωμένα σε ήπια γλώσσα. Ο «Φιλελεύθερος» εύρισκε τρόπο μέσα από τις ειδησεογραφικές του στήλες να στιγματίζει την αποικιοκρατία. Ο «Φιλελεύθερος» βρισκόταν πιο κοντά στις θέσεις, τους χειρισμούς και την πολιτική του Μακαρίου και στάθηκε στο πλευρό του και κατά τις ιστορικές διαβουλεύσεις για τις Συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου, όταν το κλίμα ήταν εκρηκτικά διχαστικό.

Ξεχωριστή θέση στο έντυπο είναι η εμφάνιση, Μεγάλη φωτογραφία, π.χ. για τις ταραχές στην Κύπρο. Στο πάνω μέρος της εφημερίδας στην συνέχεια ξεχωρίζει η ανάπτυξη του θέματος. Ακόμα ένα σημαντικό χαρακτηριστικό που παρατηρήσαμε είναι ότι η εφημερίδα δημοσίευε τα πρωτοσέλιδα με μεγάλους ή πηχυαίους τίτλους. Σημαντικό είναι ότι *Ο Φιλελεύθερος* την τότε εποχή διαθέτει αναγκαίο τεχνικό εξοπλισμό για αποτελεσματική διεκπεραίωση της δημοσιογραφικής του αποστολής. Διάθετε ικανό και πλούσιο επιτελείο συντακτών, συνεργατών και ανταποκριτών, και περιλαμβάνεται για την τότε εποχή πλούσια και λεπτομερής ειδησεογραφία, αρθρογραφία και σχολιογραφία σε τοπικά και διεθνή θέματα, εξελίξεις και γεγονότα με έμφαση στον ελλαδικό χώρο. Η αφοσιωσή της προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος αποτελεί πρωταρχικό στόχο της εφημερίδας, για αυτό και αταλάντευτα συνεχίζει την πορεία της μέχρι σήμερα συμπληρώνοντας 60 συνεχή χρόνια ενημέρωσης και πληροφόρησης αλλά και αφοσίωσης στους στόχους του Κυπριακού λαού.

Θεματικές Ενότητες

Η περίοδος κυκλοφορίας του *Φιλελευθέρου* ήταν περίοδος ταραγμένη, αιματηρή, επώδυνη, που σημαδεύτηκε από την ένοπλη δράση της ΕΟΚΑ και τις διεκδικήσεις του λαού της Κύπρου για ελευθερία και αυτοδιάθεση. *Ο Φιλελεύθερος* έθεσε ως στόχο του να λειτουργήσει στα πρότυπα των σύγχρονων αντιλήψεων της δημοσιογραφικής αποστολής, δηλαδή να προσφέρει πρωτίστως ενημέρωση, η οποία

ενδεχομένως να είχε έμμεση επίδραση στα γεγονότα, μέσα από τις ενέργειες των ηγετικών προσωπικοτήτων και του λαού.

Στην θεματολογία του παρατηρούμε, ειδικά τους πρώτους μήνες του 1956, ότι τα γεγονότα στην Κύπρο αποτελούσαν την κυριότερη θεματική ενότητα της εφημερίδας. Για αυτό και παρατηρούμε ότι έχουμε 219 (Πίνακας 4.39) πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα που περιγράφουν τις εξελίξεις στην Κύπρο ως την κύρια είδηση και στα οποία η εφημερίδα δίνει μεγάλη βαρύτητα και έκταση. Ως προς τη θεματολογία της εφημερίδας βλέπουμε ότι περιλαμβάνει επαφές του Εθνάρχη Μακαρίου αλλά και δράσεις της ΕΟΚΑ. Δεν διστάζει να περιλαμβάνει στις στήλες της και δημοσίευση προκηρύξεων της οργάνωσης καθώς και το τι συμβαίνει σε διπλωματικό πεδίο με την εμπλοκή των σημαντικότερων πρωταγωνιστών του ζητήματος, όπως των χωρών της Ελλάδας, Βρετανίας, Ηνωμένες Πολιτείες, Τουρκία καθώς και διεθνών οργανισμών, όπως τα Ηνωμένα Έθνη, το ΝΑΤΟ κλπ. Ως ένδειξη, παρατηρούμε ότι έχουμε 219 πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα που καλύπτουν ειδήσεις για την Κύπρο (Πίνακας 4.39). Αναλυτικότερα, η μεταβλητή φωνές των πρωτοσελίδων άρθρων (Πίνακας 4.39) της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος*, τους μήνες Μάρτιο-Ιούνιο του 1956 υπάρχουν θεματικές κατηγορίες τις οποίες επιλέγει η εφημερίδα με βάση κάποια κριτήρια. Βλέπουμε ότι η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* εμφανίζει στις πρωτοσελίδες της στήλες ειδήσεις για το απελευθερωτικό κίνημα με ποσοστό 22%. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι παρά τις δυσκολίες της περιόδου καταφέρνει να δίνει μια σημαντική δημοσιότητα στα γεγονότα που διαδραματίζονται και σημαδεύουν την ιστορία του νησιού. Σημαντικό ποσοστό εξασφαλίζουν και οι εμπλεκόμενες χώρες με το εκπληκτικό 62%, γεγονός που δείχνει τη σημασία που δίνουν για το μέλλον του νησιού αφού η γεωγραφική του θέση αποτελεί την προίκα που έχει την οποία ζητούν να ελέγχουν οι εμπλεκόμενες χώρες ώστε να προωθούν τα συμφεροντά τους. Όπως και στην εφημερίδα *Ελευθερία* και στο *Φιλελεύθερο* οι πολιτικές ειδήσεις που αφορούν την Κύπρο έχουν τον πρώτο λόγο και αυτό αποτελεί και το κοινό σημείο μεταξύ των δυο εφημερίδων.

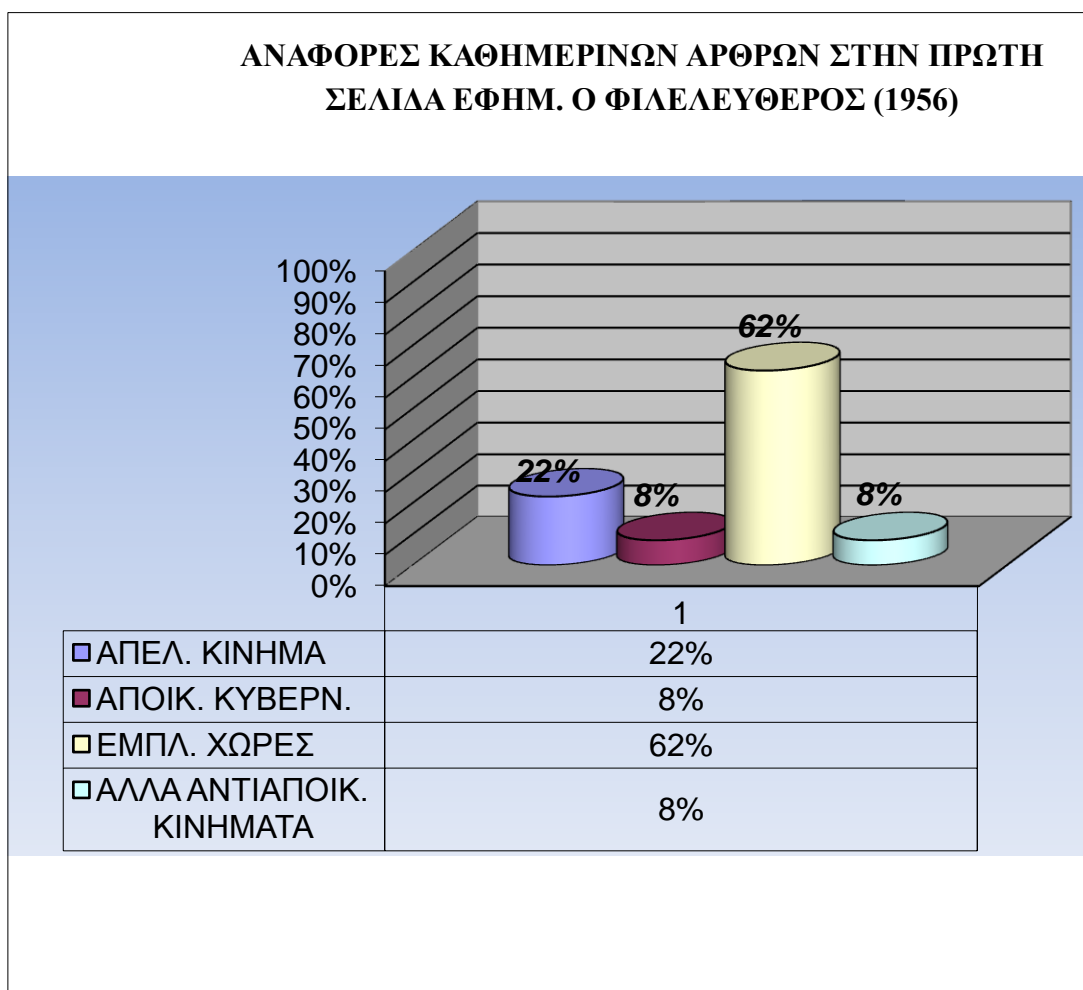
Παρακάτω, παρατίθενται σε πίνακες και σε γραφική παράσταση τα στατιστικά για την εφημερίδα με ξεχωριστές αναφορές που αφορούν πρωτοσέλιδες ειδήσεις που δημοσιεύονται τις ημέρες Κυριακή (τέλος της εβδομάδας) και Τρίτη (αρχή καινούργιας εβδομάδας) με θέμα ο απελευθερωτικός αγώνας στην εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* για τους μήνες Μάρτιο έως Ιούνιο του 1956.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.39 Αναφορές καθημερινών άρθρων
 Περίοδος: μήνες Μάρτιος- Ιούνιος 1956)

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Αναφορές	1956	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>	49	22%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>	18	8%
<i>Εμπλεκόμενες Χώρες</i>	135	62%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>	17	8%
Σύνολο	219	100%

Γράφημα 4.5 Ποσοστό κάλυψης αναφορών από καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος* 1956 (μήνες Μάρτιο – Ιούνιος 1956)

Κυριακάτικη έκδοση

Παρουσιάζουμε ξεχωριστά κατά μήνα τα Κυριακάτικα πρωτοσέλιδα της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος* που αναφέρονται στα γεγονότα και τις εξελίξεις του Κυπριακού.

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956 *Ποσοστά Κυριακών Ιανουάριος – Απρίλιος*

ΚΥΡΙΑΚΗ	Αρ. Πρωτοσέλιδων Δημοσιευμάτων	%
Μάρτιος	3	13%
Απρίλιος	12	52%
Μάιος	-----	%
Ιούνιος	8	35%
Σύνολο	23	100%

Ανάλυση και αποτελέσματα μεταβλητών

Στην μεταβλητή *σύνταξη άρθρου δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.40) τα *ενυπόγραφα άρθρα* συγκεντρώνουν ποσοστό 37%. Παράλληλα τα *ανυπόγραφα άρθρα* αγγίζουν το ποσοστό 47%, ενώ τα *Διεθνής Πρακτορεία ειδήσεων* έχουν μόνο 1%. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον δείχνουν οι ειδήσεις με ιδιαίτερη ανταπόκριση με ποσοστό 15%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.40 Σύνταξη άρθρου εφημερίδα Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Σύνταξη άρθρου	1956	%
Ενυπόγραφο	29	37%
Ανυπόγραφο	37	47%
Διεθνές Πρακτορείο	1	1%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση	12	15%
Σύνολο	79	100%

Στην κατηγορία *τύπος δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.41) παρατηρούμε ότι στα 79 συνολικά άρθρα που συλλέξαμε, στην πρώτη θέση είναι τα κύρια άρθρα με 57%, ακολουθούν οι ειδήσεις με ρεπορτάζ-έρευνα με 13% και επίσης ισοδυναμούν, η συνέντευξη, επιστολή, και απλή είδηση με 8% αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.41 Τύπος Δημοσιεύματος εφημερίδα

Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Τύπος δημοσιεύματος	1956	%
Κύριο άρθρο/editorial	45	57%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση	1	1%
Ρεπορτάζ-έρευνα	11	13%
Συνέντευξη	6	8%
Ανακοίνωση	1	1%
Επιστολή	6	8%
Απλή είδηση	6	8%
Άλλο	3	4%
Σύνολο	79	100%

Στην μεταβλητή χαρακτηρισμός δημοσιεύματος (Πίνακας 4.42) των πρωτοσέλιδων της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος* έχουμε άρθρα με 29% αρνητικό περιεχόμενο, ενώ με θετικό περιεχόμενο αγγίζει το 14%. Μεγάλο ποσοστό αγγίζουν τα άρθρα με ουδέτερο περιεχόμενο με ποσοστό 57%

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.42 Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος

Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος	1956	%
Θετικό	11	14%
Αρνητικό	23	29%
Ουδέτερο	45	57%
Σύνολο	79	100%

Στους πρωταγωνιστές (Πίνακας 4.43) όπως και στην εφημερίδα *Ελευθερία*, ο Εθνάρχης Μακάριος και το Εθναρχικό του Γραφείο συγκεντρώνουν ποσοστό 28%, ο Βρετανός κυβερνήτης της Κύπρου Sir John Harding το 21%. Αξιοσημείωτη είναι και η εμφάνιση της Εθνικής Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών (ΕΟΚΑ) με ποσοστό 7%. Αυτό αποδεικνύει ότι η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* έχει πρόσβαση στις δραστηριότητες της οργάνωσης τις οποίες και προβάλλει στις στήλες της. Σημαντική είναι και η παρουσία του Υπουργού Αποικιών Alan Lennox-Boyd και του Υπουργού Εξωτερικών της Βρετανίας Sir Anthony Eden που συγκεντρώνουν αντίστοιχα από

6%. Επίσης παρατηρούμε και τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής να καταγράφει ποσοστό 2% όπως και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Fazıl Küçük με 2%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.43 Εστίαση σε πρωταγωνιστές
 Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Εστίαση σε πρωταγωνιστές	1956	%
Αρχιεπίσκοπος Μακάριος	31	28%
Ζήνων Ρωσσίδης Εθναρχικός Σύμβουλος,	5	4%
Νίκος Κρανιδιώτης Γραμματέας της Εθναρχίας	-	%
Μητροπολίτες Πόλεων	1	1%
Γρίβας	1	1%
Δήμαρχοι πόλεων	2	2%
Αντιπρόσωποι Κομμάτων (ΑΚΕΛ)	--	--
Πανογροτική Ένωση Κύπρου	2	2%
ΕΟΚΑ	9	7%
Μουφτής εν Κύπρο		%
Fazıl Küçük	2	2%
Menderes	1	1%
Sir Robert Armitage	1	1%
Sir John Harding	24	21%
Sir Hugh Foot	--	%
Sir Anthony Eden	7	6%
Παπάγος	--	%
Sir Winston Churchill	--	--
Alan Lennox-Boyd, Secretary of State for the Colonies	7	6%
Radcliffe	--	%
MacMillan	--	%
U. S. President Dwight D. Eisenhower	4	3%
Βασιλιάς Ελλήνων	--	--
Στεφανόπουλος	--	--
Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων	--	--
Αβέρωφ	5	4%
Καραμανλής	13	11%
Σύνολο	115	100%

Επόμενη μεταβλητή είναι η *προέλευση πηγών* (Πίνακας 4.44). Εδώ παρατηρούμε ότι η Ελλάδα με ποσοστό 44% προηγείται ενώ ακολουθεί η Βρετανία 32% ενώ η Κύπρος είναι με 15%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.44 Προέλευση Πηγών εφημερίδα
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Προέλευση πηγών	1956	%
Ανώνυμες	2	2%
Ελλάδα	35	44%
Κύπρος	12	15%
Βρετανία	25	32%
Τουρκία	-	%
Διεθνή Πρακτορεία	-	%
Άλλα	5	7%
Σύνολο	79	100%

Ως προς την μεταβλητή *πηγές δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.45) φαίνεται ότι μεγάλο ποσοστό έχουν οι πηγές που δεν περιγράφουν από πού παίρνουν τις πηγές τους, ενώ με 30% ακολουθούν οι πηγές του δημοσιεύματος που είναι μια, ενώ ακολουθεί το άρθρο με δυο πηγές με ποσοστό 9%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.45 Πηγές Δημοσιεύματος εφημερίδα
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Πηγές	1956	%
0	45	57%
1	23	30%
2	7	9%
3	2	2%
4	2	2%
5		%
6		%
7		%
8		%
Σύνολο	79	100%

Η μεταβλητή *συνοδευτικό οπτικό υλικό δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.46) που μας δείχνει η εφημερίδα δημοσιεύει στις στήλες έντεκα φωτογραφίες για τους τρεις μήνες του 1956.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.46 *Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος	1956	%
Φωτογραφίες	11	99%
Πίνακες	-	%
Γραφικά	-	%
Γελοιογραφίες	1	1%
Σύνολο	12	100%

Η μεταβλητή *θέση σελίδας δημοσιεύματος*, παρατηρούμε (Πίνακας 4.47) ότι ποσοστό 62% είναι δημοσιευμένα στην αριστερή πλευρά της εφημερίδας ενώ στην δεξιά έχουμε 30% και ολοσέλιδα δημοσιεύματα στο 8%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.47 *Θέση σελίδας δημοσίευσης*
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Θέση σελίδας δημοσίευσης	1956	%
Αριστερά	49	62%
Δεξιά	24	30%
Ολοσέλιδο	6	8%
Σύνολο	79	100%

Όσο αφορά την μεταβλητή που αναφέρεται στη *θέση δημοσιεύματος* στο πρωτοσέλιδο (Πίνακας 4.48), συγκεντρώνουμε στην πάνω πλευρά της εφημερίδας 86% και μόνο 14% στην θέση δημοσιεύματος στην κάτω πλευρά. Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι *Ο Φιλελεύθερος* έχει την τάση να δημοσιεύει τις ειδήσεις στο πάνω χώρο για να κεντρίζει περισσότερο το ενδιαφέρον του αναγνώστη και να αυξάνει τις πωλήσεις του ή ότι επειδή οι εφημερίδες τις εποχής ήταν μεγάλου σχήματος (τα

αποκαλούμενα «σεντόνια») τα περίπτερα δίπλωναν στη μέση την εφημερίδα όταν την αναρτούσαν.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.48 Θέση Δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο

Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο	1956	%
Πάνω	68	86%
Κάτω	11	14%
Σύνολο	79	100%

Τέλος η τελευταία μεταβλητή μας περιγράφει το μέγεθος του δημοσιεύματος (Πίνακας 4.49), όπου τα μεσαία δημοσιεύματα συγκεντρώνουν ποσοστό 66%, τα μεγάλα δημοσιεύματα είναι στο 33% και τα μικρά δημοσιεύματα στο 1%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.49 Μέγεθος Δημοσιεύματος (cm²)

Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1956

Μέγεθος δημοσιεύματος(cm ²)	1956	%
Μικρό	1	1%
Μεσαίο	52	66%
Μεγάλο	26	33%
Σύνολο	79	100%

Σύνοψη

Η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* αποτελεί μια από τις πιο γνήσιες κυπριακές εκφράσεις της γιατί συμβάλλει εις την προώθηση των οικονομικών και εθνικών επιδιώξεων του κυπριακού λαού του οποίου και μόνο τα γνήσια συμφέροντα θα είναι αναγραμμένα εις την σημαία την οποία υπερήφανα θα υψώνει παντού και πάντοτε *Ο Φιλελεύθερος* (Σοφοκλέους, 2011: 355). Στην εφημερίδα παρατηρούμε ότι προβάλλονται θέματα που απασχολούν την κοινή γνώμη όπως η περίπτωση του

απελευθερωτικού αγώνα μιας αγωνιζόμενης κυπριακής κοινωνίας να αποκτήσει τα δικαιώματα που της στερεί η Βρετανική αποικιοκρατία. Γράφει τότε *Ο Φιλελεύθερος*:

- «Ωρολογιακή βόμβα ανευρέθη χθες την πρωίαν εις το υπνοδωμάτιον του κυβερνήτου Sir John Harding» (*Ο Φιλελεύθερος*, 22 Μαρτίου 1955)
- «Ο Γρηγόρης Πιερή Αυξεντίου εφονεύθη εις τα όρη του μαχαιρά κατά την διάρκειαν πολυώρου μάχης» (*Ο Φιλελεύθερος*, 6 Μαρτίου 1957)
- «Επιβλητικά ετελέσθησαν χθες αι κηδείαι των φονευθεντων δύο νεαρών ανδρών της ΕΟΚΑ» (*Ο Φιλελεύθερος* 12 Δεκεμβρίου 1957)
- «Απηλάχθησαν χθες ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος και ο Μητροπολίτης Κυρηνείας» (*Ο Φιλελεύθερος*, 10 Μαρτίου 1956)
- «Συνεχίζονται καθ' άπασαν την νήσον εντατικά έρευναι και συλλήψεις υπο δυνάμεων ασφαλείας» (*Ο Φιλελεύθερος*, 23 Απριλίου 1958)

Παρατηρούμε ότι *Ο Φιλελεύθερος* δεν είναι ο εκφραστής και ο καθρέφτης της κοινής γνώμης αλλά είναι και σε κάποιο βαθμό ο καθοδηγητής ή διαμορφωτής της. Τα γραφόμενα στην εφημερίδα, οι συνεντεύξεις, τα κυριότερα άρθρα, τα ρεπορτάζ – έρευνα, πληροφορούν, καθοδηγούν, επηρεάζουν και διαμορφώνουν τον αναγνώστη ώστε να είναι σε θέση να συμμετέχει αλλά και να ελέγχει τις ενέργειες και πρωτοβουλίες των πρωταγωνιστών. Την περίοδο που μελετούμε *Ο Φιλελεύθερος* έχει την ικανότητα να κινητοποιεί τις δυνάμεις της πολιτικής, θρησκευτικής, και κοινωνικής διεκδίκησης ακόμη και στην περίπτωση που διευκολύνει της εκφρασή τους (Σοφοκλέους, 2011: 355)

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Θεματικές Ενότητες

Το Κυπριακό ζήτημα συνεχίζει να αποτελεί την κύρια θεματική ενότητα στα πρωτοσέλιδα του *Φιλελευθέρου*. Για αυτό και παρατηρούμε ότι έχουμε 1132 πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα που αποτελούν την κύρια είδηση και στα οποία η εφημερίδα δίνει μεγάλη βαρύτητα και έκταση για τις εξελίξεις που διεξάγονται (Πίνακας 4.50).

Ως προς τον πίνακα μεταβλητή αναφορές των πρωτοσέλιδων άρθρων (Πίνακας 4.50), παρατηρούμε ότι ο *Φιλελεύθερος* παρουσιάζει ειδήσεις με αναφορά στο απελευθερωτικό κίνημα με ποσοστό 23%. Δημοσιεύει τότε ο *Φιλελεύθερος*

- «Η ψυχή μου λαχταρά ν' ανέβη στην κορφήν και να αναπνεύση τον καθαρόν αέραν της ελευθερίας» (*Ο Φιλελεύθερος*, 9 Αυγούστου 1956)
- «Ο Ευαγ. Παλληκαρίδης πρόκειται να εκτελεσθή αύριον την αυγήν» (*Ο Φιλελεύθερος* 13 Μαρτίου 1957)
- «Πώς εφονεύθη ο Γρηγόρης Αυξεντίου» (*Ο Φιλελεύθερος*, 6 Μαρτίου 1957)
«Επτά νεκροί και 189 τραυματίαι εις σφοδράς μάχας διεξαχθείσας χθες εις τας οδούς των Αθηνών» (*Ο Φιλελεύθερος*, 10 Μαΐου 1956)

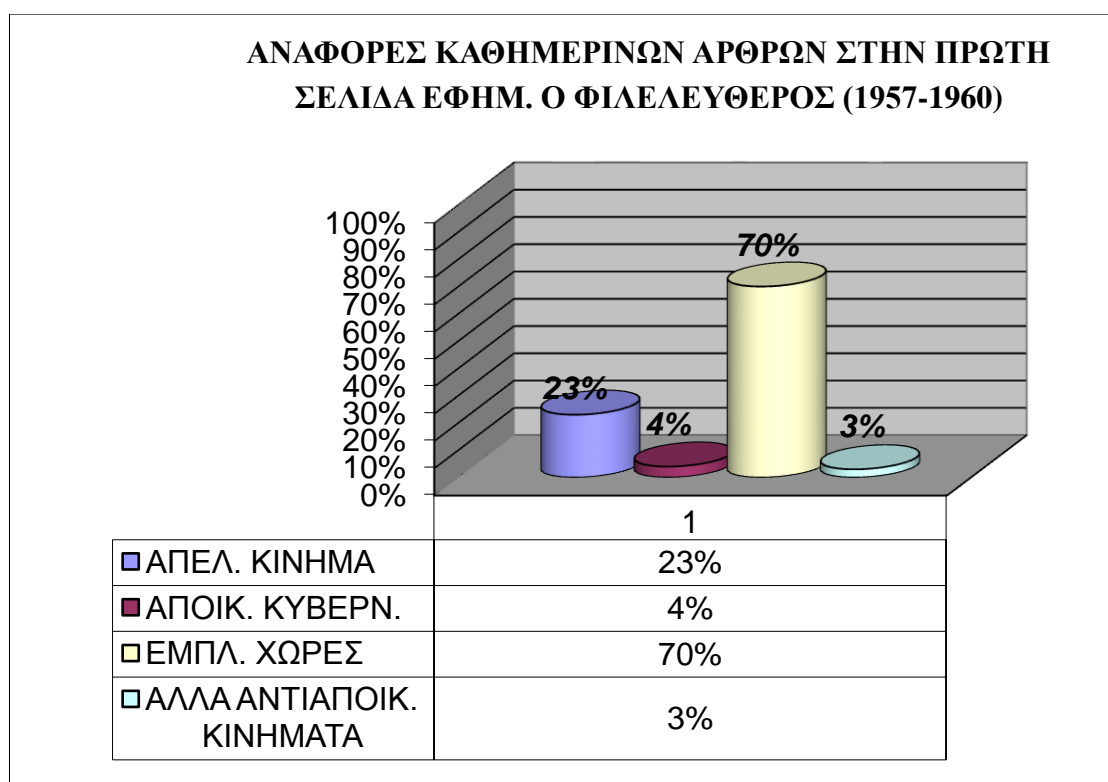
Οι εμπλεκόμενες χώρες αγγίζουν το υψηλό ποσοστό 70%, ενώ η αποικιοκρατική κυβέρνηση συγκεντρώνει 3% και τα άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα 3%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.50 Αναφορές πρωτοσέλιδων άρθρων

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Αναφορές	1957-1960	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>	251	23%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>	54	4%
<i>Εμπλεκόμενες Χώρες</i>	788	70%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>	39	3%
Σύνολο	1132	100%

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.6 Ποσοστό κάλυψης των αναφορών από καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος* 1957-1960

Αποτελέσματα μεταβλητών

Από τον πίνακα μεταβλητής *σύνταξη άρθρου* (Πίνακας 4.51), βλέπουμε ότι το 54% είναι ανυπόγραφα άρθρα και το 42% ενυπόγραφα. Το 2% είναι άρθρα από Διεθνή Πρακτορεία και το 2% ιδιαίτερη ανταπόκριση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.51 Σύνταξη άρθρου εφημερίδα
Περίοδος: 1957-1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Σύνταξη άρθρου	1957-1960	%
Ενυπόγραφο	144	42%
Ανυπόγραφο	183	54%
Διεθνές Πρακτορείο	7	2%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση	5	2%
Σύνολο	339	100%

Από τον πίνακα μεταβλητής τύπος δημοσιεύματος (Πίνακας 4.52), παρατηρούμε ότι στα 339 συνολικά άρθρα που συλλέξαμε η κατηγορία κύριο άρθρο έχει 52% ακολουθεί η κατηγορία ρεπορτάζ έρευνα 42% και οι άρθρο γνώμης – ανάλυση, συνέντευξη και απλές ειδήσεις με 2%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.52 Τύπος Δημοσιεύματος
Περίοδος: 1957-1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Τύπος δημοσιεύματος	1957-1960	%
Κύριο άρθρο/editorial	178	52%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση	2	2%
Ρεπορτάζ-έρευνα	144	42%
Συνέντευξη	8	2%
Ανακοίνωση	--	%
Επιστολή	--	%
Απλή είδηση	7	2%
Σύνολο	339	100%

Από τον πίνακα μεταβλητής χαρακτηρισμός δημοσιεύματος (Πίνακας 4.53), βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των άρθρων, το 56%, έχουν θετικό χαρακτήρα, ενώ το 30% έχουν αρνητικό χαρακτήρα. Μόνο το 14 % έχουν ουδέτερο χαρακτήρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.53 Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος
Περίοδος: 1957-1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος	1957-1960	%
Θετικό	190	56%
Αρνητικό	101	30%
Ουδέτερο	48	14%
Σύνολο	339	100%

Από τον πίνακα μεταβλητής εστίαση πρωταγωνιστών (Πίνακας 4.54), βλέπουμε ότι ο Εθνάρχης Μακάριος και το Εθναρχικό του Γραφείο 35% υπερτερούν του Έλληνα Υπουργού Εξωτερικών Ευάγγελου Αβέρωφ 14%. Ο Στρατηγός Γρίβας και ο νέος Βρετανός Κυβερνήτης της Κύπρου Sir Hugh Foot συγκεντρώνουν από 8% αντίστοιχα, ενώ ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Κωνσταντίνος Καραμανλής συγκεντρώνει 7%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.54 Εστίαση σε πρωταγωνιστές
Περίοδος: 1957-1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Εστίαση σε πρωταγωνιστές	1957-1960	%
Αρχιεπίσκοπος Μακάριος	209	35%
Ζήνων Ρωσσίδης Εθναρχικός Σύμβουλος,	11	2%
Νίκος Κρανιδιώτης Γραμματέας της Εθναρχίας	4	1%
Μητροπολίτες Πόλεων	--	--
Γρίβας	52	8%
Δήμαρχοι πόλεων	2	1%
Αντιπρόσωποι Κομμάτων (ΑΚΕΛ)	2	1%
Πανογροτική Ένωση Κύπρου	--	--
ΕΟΚΑ	47	7%
Μουφτής εν Κύπρο	--	--
Fazıl Küçük	36	5%
Menderes	21	3%
Sir Robert Armitage	--	%
Sir John Harding	10	2%
Sir Hugh Foot	49	8%
Sir Anthony Eden	1	1%

Παπάγος	--	%
Sir Winston Churchill	--	--
Alan Lennox-Boyd, Secretary of State for the Colonies	7	1%
Radcliffe	3	1%
MacMillan	18	2%
U. S. President Dwight D. Eisenhower	7	1%
Βασιλιάς Ελλήνων	--	--
Στεφανόπουλος	--	--
Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων	--	--
Αβέρωφ	76	14%
Καραμανλής	47	7%
Σύνολο	602	100%

Από τον πίνακα μεταβλητής προέλευση πηγών (Πίνακας 4.55) και πηγές δημοσιεύματος (Πίνακας 1.8), βλέπουμε ότι η Ελλάδα έχει την πρωτιά με 52% των άρθρων και οι ανώνυμες πηγές είναι περίπου στο 24%. Ενώ παράλληλα το 17% στην προέλευση των πηγών είναι από την Βρετανία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.55 Προέλευση Πηγών
Περίοδος: 1957-1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Προέλευση πηγών	1957-1960	%
Ανώνυμες	82	24%
Ελλάδα	177	52%
Κύπρος	5	2%
Βρετανία	60	17%
Τουρκία	1	1%
Διεθνή Πρακτορεία	7	2%
Άλλα	7	2%
Σύνολο	339	100%

Από τον πίνακα της μεταβλητής *πηγές δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.56), φαίνεται ότι 44% των πρωτοσέλιδων δημοσιευμάτων συνδέονται μόνον με μια πηγή, ενώ ακολουθεί 33% των δημοσιευμάτων που έχουν δύο πηγές και 14% με τρεις πηγές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.56 Πηγές Δημοσιεύματος
Περίοδος: 1957-1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Πηγές	1957-1960	%
0	2	1%
1	153	44%
2	113	33%
3	48	14%
4	21	6%
5	1	1%
6	1	1%
7	--	%
8	--	%
Σύνολο	339	100%

Από τον πίνακα μεταβλητής *συνοδευτικό οπτικό υλικό δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.57), παρατηρούμε 84 φωτογραφίες, 1 πίνακα, 1 γραφικό πίνακα και 2 γελοιογραφίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.57 Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος
Περίοδος: 1957-1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος	1957-1960	%
Φωτογραφίες	84	97%
Πίνακες	1	1%
Γραφικά	1	1%
Γελοιογραφίες	2	1%
Σύνολο	88	100%

Από τον πίνακα μεταβλητή *θέση σελίδας δημοσιεύματος* παρατηρούμε (Πίνακας 4.58), έχουμε 61% άρθρα να είναι δημοσιευμένα στην αριστερή πλευρά της εφημερίδας ενώ έχουμε 39% στην δεξιά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.58 Θέση σελίδας δημοσίευσης
Περίοδος: 1957-1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Θέση σελίδας δημοσίευσης	1957-1960	%
Αριστερά	206	61%
Δεξιά	133	39%
Ολοσέλιδο	---	%
Σύνολο	339	100%

Από τον πίνακα μεταβλητής θέσης δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο (Πίνακας 4.59) στην πάνω πλευρά της εφημερίδας έχουμε υψηλό ποσοστό του 88% και 12% στην θέση δημοσιεύματος στην κάτω πλευρά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.59 Θέση Δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο
Περίοδος: 1957-1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο	1957-1960	%
Πάνω	299	88%
Κάτω	40	12%
Σύνολο	339	100%

Τέλος από τον τελευταίο πίνακα μεταβλητής μέγεθος του δημοσιεύματος (Πίνακας 4.60) τα μεσαία δημοσιεύματα είναι στο 89%, τα μικρά δημοσιεύματα είναι στο 9% και τα μεγάλα στο 2%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.60 Μέγεθος Δημοσιεύματος
Περίοδος: 1957-1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957-1960

Μέγεθος δημοσιεύματος(cm ²)	1957-1960	%
Μικρό	32	9%
Μεσαίο	301	89%
Μεγάλο	6	2%
Σύνολο	339	100%

Σύνοψη

Μετά την ανάλυση που έγινε παραπάνω, για κάθε είδος μεταβλητής ξεχωριστά, παρατηρούμε ότι οι πηγές πληροφόρησης της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος* είναι η προέλευση των πηγών του με ανταποκρίσεις από Ελλάδα 52% και Βρετανία 17%. Ως προς τους πρωταγωνιστές ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος κυριαρχεί στις επαφές, διαπραγματεύσεις και τις δραστηριότητες για το παρόν και το μέλλον του νησιού με 35% ενώ φαίνεται η δυναμική εμπλοκής των εμπλεκομένων χωρών, ιδιαίτερα Ελλάδας 14%, του αποικιοκρατικού στέμματος 8%, του Στρατηγού Γρίβα με 8% αλλά και της ΕΟΚΑ 7%. Ως προς τον τύπο δημοσίευσης τα κύρια άρθρα είναι 52% με το Κυπριακό να είναι το επίκεντρο θέμα στην θεματολογία της εφημερίδας. Τέλος η εφημερίδα προβάλλει αναφορές στα άρθρα της για το απελευθερωτικό κίνημα 23%, ενώ η εμπλοκή των εμπλεκομένων χωρών στην πρωτοσέλιδη της αρθρογραφία για τα χρόνια 1957-1960 αγγίζει το υψηλό 70%.

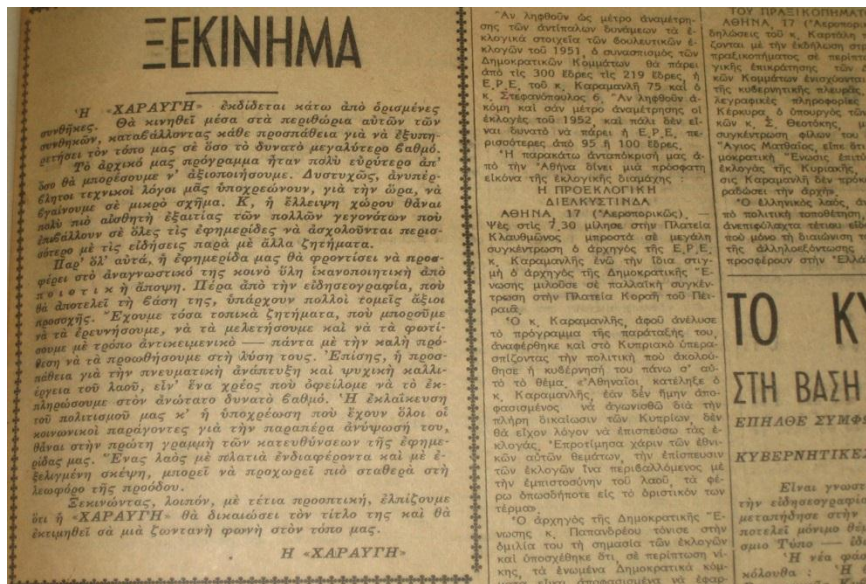
4.3 ΧΑΡΑΥΓΗ

Μεγάλη παγκύπρια καθημερινή πρωινή εφημερίδα, όργανο του κόμματος που κυκλοφόρησε το πρώτο της φύλλο στη Λευκωσία στις 18 Φεβρουαρίου του 1956. Η εφημερίδα διαδέχτηκε το «Νέο Δημοκράτη» του οποίου η κυκλοφορία απαγορεύτηκε από τις Βρετανικές αρχές τρεις μήνες προηγουμένως (το Δεκέμβριο 1955). Σε κύριο άρθρο με τίτλο «Ξεκίνημα» (Χαραυγή, 18 Φεβρουαρίου 1956), στην πρώτη σελίδα του πρώτου της φύλλου η εφημερίδα γράφει για τους σκοπούς και στόχους της τα ακόλουθα:

«Το αρχικό μας πρόγραμμα ήταν ευρύτερο απ' όσο θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε. Δυστυχώς ανυπέρβλητοι τεχνικοί λόγοι μας υποχρεώνουν για την ώρα, να βγαίνουμε σε μικρό σχήμα. Και η έλλειψη χώρου θάνατι πολύ πιο αισθητή, εξαιτίας των πολλών γεγονότων που επιβάλλουν σε όλες τις εφημερίδες να ασχολούνται περισσότερο με τις ειδήσεις παρά με άλλα ζητήματα. Παρ' όλα αυτά η εφημερίδα μας θα φροντίσει να προσφέρει στο αναγνωστικό της κοινό ύλη ικανοποιητική από ποιοτική άποψη. Πέρα από την ειδησεογραφία, που θα αποτελεί τη βάση της, υπάρχουν πολλοί τομείς άξιοι προσοχής. Έχουμε τόσα τοπικά ζητήματα που μπορούμε να ερευνήσουμε, να τα μελετήσουμε και να τα φωτίσουμε με τρόπο αντικειμενικό – πάντα με καλή πρόθεση να τα προωθήσουμε στη λύση τους. Επίσης η προσπάθεια για την πνευματική ανάπτυξη και ψυχική καλλιέργεια του λαού, ειν' ένα χρέος που οφείλουμε να το εκπληρώσουμε στον ανώτατο βαθμό. Η εκλαΐκευση του πολιτισμού μας και η υποχρέωση που έχουν όλοι οι κοινωνικοί παράγοντες για την παραπέρα ανυψωσή του, θανατι στην πρώτη γραμμή των κατευθύνσεων της εφημερίδας μας. Ένας λαός με πλατιά

ενδιαφέροντα και με εξελιγμένη σκέψη, μπορεί να προχωρεί πιο σταθερά στην λεωφόρο της προόδου» (18 Φεβρουαρίου 1956).

Σημαντική αναφορά για την κυκλοφορία της εφημερίδας *Χαραυγής* παρατηρούμε στο δημοσίευμα της εφημερίδας δέκα μήνες μετά την κυκλοφορία της. Στις 17 Νοεμβρίου 1957 η εφημερίδα ευχαριστεί μετά από εκκλήσή της για ανάπτυξη της κυκλοφορίας στον ανώτατο δυνατό βαθμό. Η εκλαίκευση του πολιτικού μας κ' η υποχρέωση πού έχουν όλοι οι κοινωνικοί παράγοντες για την παραπέρα ανύψωσή του, θάνα στην πρώτη γραμμή των κατευθύνσεων της εφημερίδας μας. Ένας λαός με πλατιά ενδιαφέροντα και με εξελιγμένη σκέψη, μπορεί να προχωρεί πιο σταθερά στη λεωφόρο της προόδου.

Εκπαινώσεις, λοιπόν, με τέτια προσεχική, ελπίζουμε ότι η «ΧΑΡΑΥΓΗ» θα δικαιώσει τον τίτλο της και θα εκμεταλλεί οά με ζωντανή φωνή στον τόπο μας.

Σημαντική αναφορά για την κυκλοφορία της εφημερίδας *Χαραυγής* παρατηρούμε στο δημοσίευμα της εφημερίδας δέκα μήνες μετά την κυκλοφορία της. Στις 17 Νοεμβρίου 1957 η εφημερίδα ευχαριστεί μετά από εκκλήσή της για ανάπτυξη της κυκλοφορίας στον ανώτατο δυνατό βαθμό διαρκώς μεγαλύτερη ανταπόκριση ανάμεσα σε όλα τα στρώματα του Κυπριακού λαού. Συγκεκριμένα η εφημερίδα *Χαραυγή* γράφει « ότι ευχαριστεί το λαό για την υποστηριξή του και υπόσχεται να κάνει ότι μπορεί για να δικαιώσει στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό τις ελπίδες του. Στο μεταξύ ελπίζει και πιστεύει ότι με την καλύτερη οργάνωση της κυκλοφορίας της θα κερδηθούν και άλλες χιλιάδες συνδρομητές». Σύμφωνα με το δημοσίευμα της εφημερίδας, *Χαραυγή* στη Λεμεσό έχει ημερήσια κυκλοφορία που ανέρχεται από τα 400 φύλλα στα 450, στην Πάφο 150 φύλλα από τα οποία τα 80-100 φύλλα είναι Κυριακάτικα φύλλα και κυκλοφορούν στη Γεροσκήπου. Στο Ριζοκάρπασο αυξήθηκε η κυκλοφορία της σε 40 τις καθημερινές και 60 την Κυριακή και στην Βιτσάδα η εφημερίδα πωλεί 10 φύλλα τις καθημερινές και 15 φύλλα την Κυριακή». Δύο χρόνια αργότερα και συγκεκριμένα την Κυριακή 15 Φεβρουαρίου 1959 η «Χαραυγή» δημοσιεύει νέα άνοδο της κυκλοφορίας της εφημερίδας. Με την

ευκαιρία της τρίτης επετείου της έκδοσης της η *Χαραυγή* προκήρυξε εκστρατεία για να αυξηθεί η κυκλοφορία της κατά 3.000 φύλλα την ημέρα.

Οι λόγοι που επιλέξαμε προς μελέτη την εφημερίδα *Χαραυγή* είναι (Σοφοκλέους, 2011):

- Πρόκειται για εφημερίδα που ανήκει σε πολιτικό κόμμα, το ΑΚΕΛ Αριστεράς και αποτελεί οργάνο του, και έχει χιλιάδες συνδρομητές.
- Λόγω των αυστηρών περιορισμών της λογοκρισίας από την Αγγλική διοίκηση και το φόβο κλεισιματός της, όπως συνέβη και με το *Νέο Δημοκράτη*, αποφεύγει αρχικά τη συχνή πολιτική αρθρογραφία και την αναφορά στις εσωτερικές πολιτικές καταστάσεις, ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια του αγώνα της ΕΟΚΑ (1956-1957) (Σοφοκλέους, 2011),
- στην ύλη της εφημερίδας δίδεται περισσότερη έκταση και σημασία στις Ελλαδικές και διεθνείς εξελίξεις αλλά προπαντός σε λογοτεχνία, καλλιτεχνικά, πολιτιστικά, κοινωνικά και επιστημονικά θέματα.
- στην συνέχεια ασκεί έντονη κριτική στην αποικιακή κυβέρνηση για τα σκληρά μέτρα της εναντίον των πολιτών και των ανθρώπων του πνεύματος.
- Πέντε μήνες μετά την εκδοσή της η *Χαραυγή* εμφανίζεται στις 21 Ιουλίου 1956 σε νέο μεγάλο σχήμα. Το μέγεθος της είναι τώρα 61X47 εκ. Και το σχήμα της εννιάστηλο (πλάτος στήλης 4.5εκ.) ενώ συνεχίζει να είναι τετρασέλιδη.
- Μετέπειτα στους τίτλους της προστέθηκε το κόκκινο χρώμα που απεικονίζει την κομματική της ταυτότητα. (Σοφοκλέους 2011),
- Στις στήλες της γίνεται αναφορά για κοινό αγώνα Ε/Κ και Τ/Κ ενάντια στους αποικιοκράτες και αποτελούσε ανασταλτικό παράγοντα για τα σχέδια των Άγγλων όσον αφορά στην εφαρμογή της πολιτικής τους, του «διαίρει και βασίλευε».
- Αγωνιζόταν για την επιστροφή του Αρχιεπισκόπου, την απόλυση όλων των κρατουμένων, την κατάργηση των έκτακτων μέτρων, επαναφορά στην νομιμότητα των Κομμάτων, εφημερίδων και οργανώσεων που προγράφηκαν, για τα καθημερινά οικονομικά και γενικά προβλήματα του κυπριακού λαού

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Πηγές Πληροφόρησης

Οι κυριότερες πηγές πληροφόρησης στην πρωτοσέλιδη στήλη της *Χαραυγής* είναι: Τα διεθνή Πρακτορεία ειδήσεων. Παρατηρούμε ότι μεγάλος αριθμός ειδήσεων είναι ανυπόγραφα και αυτό οφείλεται στους αυστηρούς περιορισμούς και της εφαρμογής της λογοκρισίας από την Αγγλική διοίκηση.

Θεματικές Ενότητες

- Είναι οι Ελλαδικές και διεθνείς εξελίξεις αλλά προπαντός σε λογοτεχνία, καλλιτεχνικά, πολιτιστικά, κοινωνικά και επιστημονικά θέματα.
- στην συνέχεια ασκεί έντονη κριτική στην αποικιακή κυβέρνηση για τα σκληρά μέτρα της εναντίον των πολιτών και του ανθρώπου του πνεύματος.
- Στις στήλες της γίνεται αναφορά για κοινό αγώνα Ε/Κ και Τ/Κ ενάντια στους αποικιοκράτες που χαλούσε τα σχέδια των Άγγλων για εφαρμογή της πολιτικής του διαίρει και βασίλευε.

Η εφημερίδα *Χαραυγή* ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις του εθνικού αγώνα στις παλλαϊκές κινητοποιήσεις, στα καθημερινά οικονομικά προβλήματα όλων των λαϊκών στρωμάτων και στην υποχρέωση να υποβοηθεί τη μορφωτική και εκπολιτιστική άνοδο στον τόπο. Ως καινούργιο έντυπο είχε μεγάλη φιλοδοξία αλλά και έγνοια των συντακτών και των συνεργατών της ήταν να κρατηθεί ψηλά το επίπεδο της εφημερίδας. Για αυτό με μόχθο σκληρό και αφοσίωση η εφημερίδα *Χαραυγή* υπηρετούσε ευσυνείδητα την πολιτική υπόθεση και ήταν προσηλωμένη σε όλα τα προβλήματα του κυπριακού λαού.

Στη θεματολογία της παρατηρούμε ότι έχουμε 90, (Πίνακας 4.61), πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα που περιγράφουν ειδήσεις για την Κύπρο. Αναλυτικότερα η μεταβλητή αναφορές των πρωτοσελίδων άρθρων (Πίνακας 4.61) της εφημερίδας *Χαραυγή* τους μήνες Μάρτιο-Ιούνιο, υπάρχουν σ' αυτή θεματικές κατηγορίες τις οποίες επιλέγει κάθε εφημερίδα με βάση κάποια κριτήρια. Βλέπουμε ότι η εφημερίδα *Χαραυγή* εμφανίζει στις πρωτοσελίδες της στήλες ειδήσεις για το απελευθερωτικό κίνημα με ποσοστό 17%. Σημαντικό ποσοστό εξασφαλίζουν και οι

εμπλεκόμενες χώρες με 61%, όπως και στις εφημερίδες *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος*, γεγονός που δείχνει την σημασία που δίνουν για το μέλλον του νησιού ώστε να προωθούν τα συμφεροντά τους. Όπως και στην εφημερίδα *Ελευθερία* και στο *Ο Φιλελεύθερος* οι πολιτικές ειδήσεις που αφορούν την Κύπρο έχουν τον πρώτο λόγο και αυτό αποτελεί και το κοινό σημείο μεταξύ των δυο εφημερίδων.

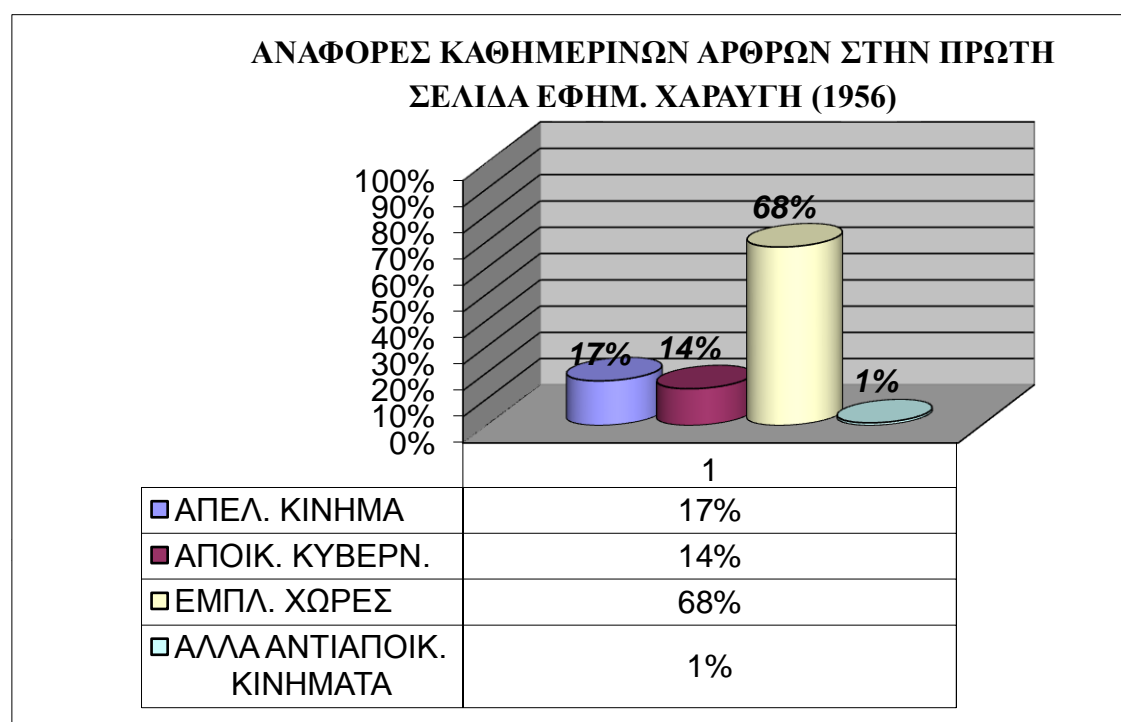
Πιο κάτω, παρατίθενται σε πίνακες και σε γραφική παράσταση τα στατιστικά για την εφημερίδα με ξεχωριστές αναφορές που αφορούν πρωτοσέλιδες ειδήσεις που δημοσιεύονται τις ημέρες Κυριακή (τέλος της εβδομάδας) και Τρίτη (αρχή καινούργιας εβδομάδας) με θέμα ο απελευθερωτικός αγώνας στην εφημερίδα *Χαραυγή* για τους μήνες Μάρτιος έως Ιούνιος του 1956.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.61 Αναφορές καθημερινών άρθρων

Χαραυγή 1956

Αναφορές	1956	%
Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο,	15	17%
Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο	13	14%
Εμπλεκόμενες Χώρες	61	68%
Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχή	1	1%
Σύνολο	90	100%

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.7 Κάλυψη αναφορών από καθημερινά άρθρα της εφημερίδας *Χαραυγή* 1956

Η Κυριακή είναι μια μέρα κατά την οποία τα περισσότερα έντυπα, παρουσιάζονταν με μεγαλύτερο αριθμό σελίδων σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ημέρες, παρουσιάζοντας με μεγαλύτερο αριθμό σελίδων και με πλουσιότερη και περισσότερη ύλη. Αυτό συμβαίνει εξάλλου και σήμερα για πολλές εφημερίδες. Έτσι την Κυριακή για την εφημερίδα *Χαραυγή* παρουσιάζουμε ξεχωριστά κατά μήνα τα πρωτοσελιδά της που αναφέρονται στα γεγονότα και τις εξελίξεις του Κυπριακού.

Χαραυγή 1956
Ποσοστά Κυριακών Ιανουάριος – Απρίλιος

ΚΥΡΙΑΚΗ	Αρ. Πρωτοσέλιδων Δημοσιευμάτων	%
Μάρτιος	1	6%
Απρίλιος	4	27%
Μάιος	3	20%
Ιούνιος	7	47%
Σύνολο	15	100%

Ανάλυση και αποτελέσματα μεταβλητών

Στη μεταβλητή *σύνταξη άρθρου δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.62) τα ανυπόγραφα άρθρα αγγίζουν το ποσοστό 64%, οι ειδήσεις με ιδιαίτερη ανταπόκριση είναι με ποσοστό 34%, ενώ τα Διεθνής Πρακτορεία ειδήσεων έχουν μόνο 2%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.62 Σύνταξη άρθρου

Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Σύνταξη άρθρου	1956	%
Ενυπόγραφο	--	%
Ανυπόγραφο	19	64%
Διεθνές Πρακτορείο	3	2%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση	10	34
Σύνολο	32	100%

Στη κατηγορία *τύπος δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.63) παρατηρούμε ότι στα 32 άρθρα που συλλέξαμε στην πρώτη θέση είναι τα κύρια άρθρα με 56%, ακολουθούν οι ειδήσεις με ρεπορτάζ-έρευνα με 32% και επίσης ισοδυναμούν με 6% συνέντευξη και απλή είδηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.63 Τύπος Δημοσιεύματος
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Τύπος δημοσιεύματος	1956	%
Κύριο άρθρο/editorial	18	56%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση	--	%
Ρεπορτάζ-έρευνα	10	32%
Συνέντευξη	2	6%
Ανακοίνωση	--	%
Επιστολή	--	%
Απλή είδηση	2	6%
Άλλο	-	%
Σύνολο	32	100%

Στη μεταβλητή *χαρακτηρισμός δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.64) των πρωτοσέλιδων της εφημερίδας *Χαραυγή* έχουμε άρθρα με 44% αρνητικό περιεχόμενο, ενώ με θετικό περιεχόμενο αγγίζει το 31%. Τα άρθρα με ουδέτερο περιεχόμενο το ποσοστό είναι στο 44%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.64 Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος	1956	%
Θετικό	10	31%
Αρνητικό	14	44%
Ουδέτερο	8	25%
Σύνολο	32	100%

Στους πρωταγωνιστές (Πίνακας 4.65) ο Εθνάρχης Μακάριος και το Εθναρχικό του Γραφείο συγκεντρώνουν ποσοστό 41%, ο Βρετανός κυβερνήτης της Κύπρου Χάρντινγκ το 39%. Αξιοσημείωτη είναι και η εμφάνιση της Εθνικής Οργάνωσης Κυπριών Αγωνιστών (ΕΟΚΑ) με ποσοστό 2%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.65 Εστίαση σε πρωταγωνιστές
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Εστίαση σε πρωταγωνιστές	1956	%
Αρχιεπίσκοπος Μακάριος	16	41%
Ζήνων Ρωσσίδης Εθναρχικός Σύμβουλος,	5	13%
Νίκος Κρανιδιώτης Γραμματέας της Εθναρχίας	1	1%
Μητροπολίτες Πόλεων	--	--
Γρίβας		%
Δήμαρχοι πόλεων	1	1%
Αντιπρόσωποι Κομμάτων (ΑΚΕΛ)	--	--
Πανογροτική Ένωση Κύπρου	2	2%
ΕΟΚΑ	2	2%
Μουφτής εν Κύπρο	1	1%
Δρ. Κουτσιούκ	--	%
Μεντερές	--	%
Αρμυτετζ	--	%
Χάρντινγκ	15	39%
Φουτ	--	%
Ηντεν	--	%
Παπάγος	--	%
Τσερτσιλ	--	--
Λεοντ Μπουντ Υπουργός Αποικιών	--	%
Ραντκλιφ	--	%
Μακμίλλαν	--	%
Αιζερχάουερ	--	%
Βασιλιάς Ελλήνων	--	--
Στεφανόπουλος	--	--
Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων	--	--
Αβέρωφ	--	%
Καραμανλής	--	%
Σύνολο	43	100%

Επόμενη μεταβλητή είναι η *προέλευση πηγών* (Πίνακας 4.66). Εδώ παρατηρούμε ότι η Κύπρος, όπου και λαμβάνουν μέρος τα γεγονότα είναι με ποσοστό 34%, ενώ προηγείται η Βρετανία 47% και η Ελλάδα με 9%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.66 Προέλευση Πηγών
 Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Προέλευση πηγών	1956	Σύνολο	%
Ανώνυμες	--	--	%
Ελλάδα	3	3	9%
Κύπρος	10	10	34%
Βρετανία	14	14	47%
Τουρκία	1	1	0.5%
Διεθνή Πρακτορεία	3	3	9%
Άλλα	1	1	0.5%
Σύνολο	32	32	100%

Ως προς την μεταβλητή *πηγές δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.67), φαίνεται ότι το άρθρο με δυο πηγές προηγείται με ποσοστό 46%, άρθρο με μια πηγή 32%, με τρεις πηγές 12% και άρθρο χωρίς πηγές 10%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.67 Πηγές Δημοσιεύματος
 Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Πηγές	1956	%
0	3	10%
1	10	32%
2	14	46%
3	4	12%
4		%
5		%
6		%
7		%
8		%
Σύνολο	32	100%

Η μεταβλητή *συνοδευτικό οπτικό υλικό δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.68) που μας δείχνει η εφημερίδα δημοσιεύει στις στήλες τρεις φωτογραφίες ενώ τα γραφικά είναι με 12% για τους τρεις μήνες του 1956.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.68 Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος
 Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος	1956	%
Φωτογραφίες	3	2%
Πίνακες	-	%
Γραφικά	12	98%
Γελοιογραφίες	-	
	-	%
Σύνολο	15	100%

Η μεταβλητή θέση σελίδας δημοσιεύματος παρατηρούμε (Πίνακας 4.69) ότι στη δεξιά πλευρά έχουμε 68% και στην αριστερή πλευρά της εφημερίδας 16% και ολοσέλιδα δημοσιεύματα επίσης 16%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.69 Θέση σελίδας δημοσίευσης
 Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Θέση σελίδας δημοσίευσης	1956	%
Αριστερά	5	16%
Δεξιά	22	68%
Ολοσέλιδο	5	16%
Σύνολο	32	100%

Όσο αφορά την μεταβλητή που αναφέρεται στη θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο (Πίνακας 4.70) συγκεντρώνουμε στην πάνω πλευρά της εφημερίδας 78% και 22% στην θέση δημοσιεύματος στην κάτω πλευρά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.70 Θέση Δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο
 Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο	1956	%
Πάνω	25	78%
Κάτω	7	22%
Σύνολο	32	100%

Τέλος η τελευταία μεταβλητή μας περιγράφει το μέγεθος του δημοσιεύματος (Πίνακας 4.71) όπου τα μεγάλα δημοσιεύματα συγκεντρώνουν ποσοστό 62%, τα μεσαία δημοσιεύματα είναι στο 28% και τα μικρά δημοσιεύματα στο 10%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.71 Μέγεθος Δημοσιεύματος (cm²) «Χαραυγή»
Περίοδος: Μάρτιος – Απρίλιος – Ιούνιος 1956

ΧΑΡΑΥΓΗ 1956

Μέγεθος δημοσιεύματος(cm ²)	1956	%
Μικρό	3	10%
Μεσαίο	9	28%
Μεγάλο	20	62%
Σύνολο	32	100%

Σύνοψη

Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε, όπως και τη χρονιά 1956 ότι:

- Η εφημερίδα «Χαραυγή» ανήκει σε πολιτικό κόμμα, το ΑΚΕΛ Αριστεράς και αποτελεί οργάνο του (Σοφοκλέους 2011:393)
- Λόγω των αυστηρών περιορισμών της λογοκρισίας από την Αγγλική διοίκηση και το φόβο κλεισίματος της όπως συνέβηκε και με το «Νέο Δημοκράτη» αποφεύγει αρχικά την συχνή πολιτική αρθρογραφία και την αναφορά στις εσωτερικές πολιτικές καταστάσεις ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια του αγώνα της ΕΟΚΑ (1956-1957),
- Οι σημαντικότερες ειδήσεις τοποθετούνται στην πάνω πλευρά 78%.
- Οι ειδήσεις της εφημερίδας έχουν μεγάλο μέγεθος δημοσιεύματος 62%.
- Παρατηρούμε ότι οι ειδήσεις της περιλαμβάνουν γραφικούς πίνακες 98%.
- Βρετανία και Κύπρος αποτελούν τα κέντρα προέλευσης των πηγών με ποσοστά 47% και 34% αντίστοιχα.
- Σημαντικός πρωταγωνιστής είναι ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος με 41% και με 39% ο κυβερνήτης της Κύπρου Στρατάρχης Χάρτιγκ.
- Ως προς τον τύπο δημοσιεύματος 56% είναι κύρια άρθρα και 32% είναι ρεπορτάζ- έρευνα.
- Τα άρθρα είναι ανυπόγραφα 64% και 34% με ιδιαίτερη ανταπόκριση.

Και τέλος ως προς τις αναφορές καθημερινών άρθρων της εφημερίδας Χαραυγή για τη χρονιά 1956, οι εμπλεκόμενες χώρες σημαδεύουν την τύχη της Κύπρου με 68% και το απελευθερωτικό κίνημα είναι στο 17%, η αποικιοκρατική κυβέρνηση στην Κύπρο με 14%.

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Παρατίθενται σε πίνακες τα στατιστικά για την εφημερίδα και αναφορές ξεχωριστά που αφορούν πρωτοσέλιδες ειδήσεις που δημοσιεύονται τις ημέρες Κυριακή (τέλος της εβδομάδας) και Τρίτη (αρχή καινούργιας εβδομάδας) με θέμα ο απελευθερωτικός αγώνας στην εφημερίδα *Χαραυγή* για τη περίοδο 1957-1960.

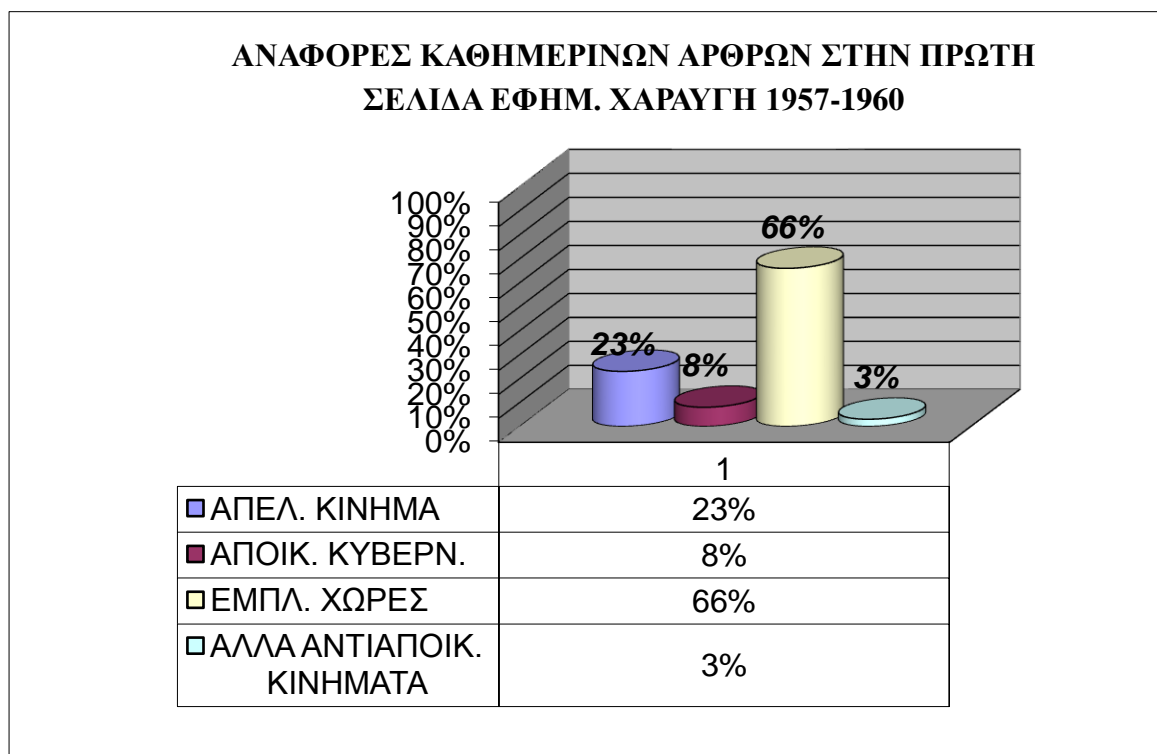
Αποτελέσματα

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.72 Αναφορές καθημερινών άρθρων

Χαραυγή 1957-1960

Αναφορές	1957-1960	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>	159	23%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>	58	8%
<i>Εμπλεκόμενες Χώρες</i>	481	66%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>	34	3%
Σύνολο	732	100%

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.8 Κάλυψη αναφορών από καθημερινά άρθρα εφημερίδας *Χαραυγή*
Περίοδος: 1957-1960

Ανάλυση και αποτελέσματα μεταβλητών

Από τον πίνακα μεταβλητής *σύνταξη άρθρου* βλέπουμε ότι το 54% είναι ανυπόγραφα άρθρα και το 42% ενυπόγραφα. Το 2% είναι άρθρα από Διεθνή Πρακτορεία και το 2% ιδιαίτερη ανταπόκριση (Πίνακας 4.73).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.73 Σύνταξη άρθρου

Περίοδος: 1957-1960

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Σύνταξη άρθρου	1957-1960	%
Ενυπόγραφο	104	42%
Ανυπόγραφο	131	54%
Διεθνές Πρακτορείο	5	2%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση	5	2%
Σύνολο	245	100%

Από τον πίνακα μεταβλητής *τύπος δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.74) παρατηρούμε ότι στα 245 συνολικά άρθρα που συλλέξαμε η κατηγορία κύριο άρθρο έχει 53% ακολουθεί η κατηγορία ρεπορτάζ έρευνα 34% και ακολουθούν συνέντευξη 5%, απλή είδηση 4%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.74 Τύπος Δημοσιεύματος

Περίοδος: 1957-1960

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Τύπος δημοσιεύματος	1957-1960	%
Κύριο άρθρο/editorial	130	53%
Άρθρο γνώμης –ανάλυση	4	2%
Ρεπορτάζ-έρευνα	83	34%
Συνέντευξη	12	5%
Ανακοίνωση	--	%
Επιστολή	4	2%
Απλή είδηση	10	4%
Άλλο	-	%
Σύνολο	245	100%

Από τον πίνακα μεταβλητής χαρακτηρισμός δημοσιεύματος (Πίνακας 4.75) βλέπουμε ότι το 47%, έχουν θετικό χαρακτήρα, ενώ το 37% έχουν αρνητικό χαρακτήρα. 16 % έχουν ουδέτερο χαρακτήρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.75 Χαρακτηρισμός Δημοσιεύματος
Περίοδος: 1957-1960

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος	1957-1960	%
Θετικό	116	47%
Αρνητικό	90	37%
Ουδέτερο	39	16%
Σύνολο	245	100%

Από το πίνακα μεταβλητής εστίαση πρωταγωνιστών (Πίνακας 4.76) βλέπουμε ότι ο Εθνάρχης Μακάριος και το Εθναρχικό του Γραφείο 35%, ο Στρατηγός Γρίβας και ο Βρετανός Κυβερνήτης Sir Hugh Foot συγκεντρώνουν 11% αντίστοιχα, πιο κάτω η ΕΟΚΑ με 8%, ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Κωνσταντίνος Καραμανλής συγκεντρώνει 7%, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Fazıl Küçük με 6% και ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών Ευάγγελος Αβέρωφ 5%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.76 Εστίαση σε πρωταγωνιστές
Περίοδος: 1957-1960

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Εστίαση σε πρωταγωνιστές	1957-1960	%
Αρχιεπίσκοπος Μακάριος	152	33%
Ζήνων Ρωσσίδης Εθναρχικός Σύμβουλος,	10	2%
Νίκος Κρασιδιώτης Γραμματέας της Εθναρχίας	1	0.1%
Μητροπολίτες Πόλεων	--	--
Γρίβας	48	11%
Δήμαρχοι πόλεων	12	2%
Αντιπρόσωποι Κομμάτων (ΑΚΕΛ)	11	2%
Πανογροτική Ένωση Κύπρου	--	--
ΕΟΚΑ	34	8%
Μουφτής εν Κύπρο	--	--
Fazıl Küçük	31	6%

Menderes	12	2%
Sir Robert Armitage	1	0.1%
Sir John Harding	22	5%
Sir Hugh Foot	47	11%
Sir Anthony Eden		%
Παπάγος	--	%
Sir Winston Churchill	--	--
Alan Lennox-Boyd, Secretary of State for the Colonies	3	0.6%
Radcliffe	3	0.6%
MacMillan	19	4%
U. S. President Dwight D. Eisenhower	4	0.6%
Βασιλιάς Ελλήνων	--	--
Στεφανόπουλος	--	--
Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων	--	--
Αβέρωφ	22	5%
Καραμανλής	34	7%
Σύνολο	466	100%

Από τον πίνακα μεταβλητής προέλευση πηγών (Πίνακας 4.77) βλέπουμε ότι οι ανώνυμες πηγές αγγίζουν το 48%, η Ελλάδα ακολουθεί με 23% των άρθρων και η Βρετανία είναι περίπου στο 17% και η Κύπρος με 7%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.77 Προέλευση Πηγών
Περίοδος: 1957-1960

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Προέλευση πηγών	1957-1960	%
Ανώνυμες	118	48%
Ελλάδα	58	23%
Κύπρος	18	7%
Βρετανία	41	17%
Τουρκία	1	1%
Διεθνή Πρακτορεία	5	2%
Άλλα	4	2%
Σύνολο	245	100%

Από τον πίνακα της μεταβλητής *πηγές δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.78) το 48% των πρωτοσέλιδων δημοσιευμάτων περιγράφουν στη στήλη τους ότι η πηγή του δημοσιεύματος είναι μια, ενώ ακολουθεί το άρθρο με δυο πηγές με ποσοστό 25% και 10% με τρεις πηγές και 5% με τέσσερις πηγές..

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.78 Πηγές Δημοσιεύματος
Περίοδος: 1957-1960

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Πηγές	1957-1960	%
0	21	9%
1	117	48%
2	62	25%
3	25	10%
4	13	5%
5	6	2%
6	--	%
7	--	%
8	1	1%
Σύνολο	245	100%

Από τον πίνακα μεταβλητής *συνοδευτικό οπτικό υλικό δημοσιεύματος* (Πίνακας 4.79) παρατηρούμε τα γραφικά με 69%, φωτογραφίες με 30%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.79 Συνοδευτικό Οπτικό υλικό
Περίοδος: 1957-1960

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος	1957-1960	%
Φωτογραφίες	24	30%
Πίνακες		%
Γραφικά	55	69%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα	1	1%
Σύνολο	80	100%

Από τον πίνακα μεταβλητή θέση σελίδας δημοσιεύματος παρατηρούμε (Πίνακας 4.80) έχουμε 52% άρθρα να είναι δημοσιευμένα στο αριστερό μέρος της εφημερίδας, ενώ το 47% των δημοσιευμάτων είναι τοποθετημένα στο δεξιό μέρος των πρωτοσέλιδων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.80 Θέση σελίδας δημοσίευσης
Περίοδος: 1957-1960

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Θέση σελίδας δημοσίευσης	1957-1960	%
Αριστερά	128	52%
Δεξιά	115	47%
Ολοσέλιδο	2	1%
Σύνολο	245	100%

Από τον πίνακα σχετικά με τη θέση του δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο (Πίνακας 4.81) παραμένει στην πάνω πλευρά της εφημερίδας και έχουμε υψηλό ποσοστό του 88% και 12% στη θέση δημοσιεύματος στην κάτω πλευρά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.81 Θέση Δημοσιεύματος
Περίοδος: 1957-1960

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο	1957-1960	%
Πάνω	216	88%
Κάτω	29	12%
Σύνολο	245	100%

Τέλος στο μέγεθος του δημοσιεύματος (Πίνακας 4.82) τα μεσαία δημοσιεύματα συγκεντρώνουν το 89%, τα μικρά δημοσιεύματα είναι στο 9% και τα μεγάλα στο 2%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.82 Μέγεθος Δημοσιεύματος
Περίοδος: 1957-1960

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957-1960

Μέγεθος δημοσιεύματος(cm ²)	1957-1960	%
Μικρό	30	9%
Μεσαίο	170	89%
Μεγάλο	45	2%
Σύνολο	245	100%

Σύνοψη

Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε όπως κατά την περίοδο 1957-1960 η εφημερίδα *Χαραυγή* παρουσίαζε τα εξής:

- Οι ειδήσεις της εφημερίδας έχουν μεσαίο μέγεθος δημοσιεύματος 89% σε αντίθεση με μεγάλο μέγεθος έκτασης που ήταν στο 62% το 1956.
- Παρατηρούμε ότι οι ειδήσεις στην *Χαραυγή* περιλαμβάνουν γραφικούς πίνακες 69% από 98%.
- Την τριετία οι ανώνυμες πηγές προσεγγίζουν το 48%.
- Σημαντικός πρωταγωνιστής είναι ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος στον οποίο αναφέρονται το 33% των δημοσιευμάτων από το 41% του 1956. Ακολουθεί ο Βρετανός κυβερνήτης Sir Hugh Foot με 11% από το 39% που είχε ο αποχωρών κυβερνήτης της Κύπρου Στρατάρχης Sir John Harding το 1956. Επίσης ο Στρατηγός Γρίβας αποτελεί πρωταγωνιστής στα πρωτοσέλιδα της *Χαραυγής* με 11%.
- Ως προς τον τύπο δημοσιεύματος 53% από 56% είναι κύρια άρθρα και 34% από 32% είναι ρεπορτάζ- έρευνα
- Τα άρθρα είναι ανυπόγραφα 54% και 42% ενυπόγραφα.
- Και τέλος ως προς τις αναφορές καθημερινών άρθρων της εφημερίδας *Χαραυγή* για 1957-1960, οι εμπλεκόμενες χώρες που χειρίζονται την τύχη του νησιού είναι στο 66% από 68% και το απελευθερωτικό κίνημα ανεβαίνει στο 23% από το 17%, και η αποικιοκρατική κυβέρνηση στην Κύπρο πέφτει στο 8% από το 14%.

4.4 Οι θέσεις των τριών εφημερίδων. Μια σύγκριση

Η συζήτηση για το ποια θέματα επιλέγονται προς δημοσίευση και ποια απορρίπτονται συχνά συνδέεται με τις ειδησεογραφικές αξίες που έχουν «μάθει» οι δημοσιογράφοι και τα μέσα ενημέρωσης, αλλά και ο τρόπος επιλογής των ειδήσεων. Θέματα, παραδείγματος χάριν, που επιλέγονται συχνά επειδή μπορεί να ταιριάζουν στα «πλαίσια» από τα οποία οι δημοσιογράφοι έχουν εμπειρία και γνωρίζουν μέσα από την εργασία τους. Αυτά τα «πλαίσια» μπορούν να εξελιχθούν ή να τροποποιηθούν στη διάρκεια του χρόνου. Όμως, σε μια δεδομένη στιγμή μπορούν να

επιηρεάσουν τόσο τη επιλογή των ειδήσεων, όσο και τον τρόπο με τον οποίο συλλέγονται τα ιδιαίτερα συστατικά στοιχεία της είδησης-ιστορίας. Ο απελευθερωτικός αγώνας δεν μπορούσε να αφήσει αδιάφορους τους ανθρώπους του Τύπου, ιδίως του ελληνοκυπριακού.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης μας στην οποία κατά την περίοδο 1957-1960 εξετάσθηκαν 3.959 δημοσιεύματα στ πρωτοσέλιδα των εφημερίδων του δείγματός μας. Τα πρωτοσέλιδα της *Ελευθερίας* κυρίως και λιγότερο του *Φιλελεύθερου* σχημάτιζαν ερμηνευτικές πλαισιώσεις υπέρ της απελευθέρωσης και της Ένωσης με την Ελλάδα. Στο σημείο αυτό ίσως αξίζει να σημειώσουμε την ουσία των θέσεων που πήραν η *Χαραυγή* και η *Ελευθερία* κατά τη συμφωνία της Ζυρίχης. Στο άρθρο της με τίτλο, *Τα μεγάλα λόγια*, στις 7 Αυγούστου 1960, η *Χαραυγή*, αφού κατακεραυνώνει τον Πλουτή Σέρβα, "*τους τροτσκιστές*", κ.ά., που παίρνουν έντονη θέση κατά της Ζυρίχης, διατυπώνει την άποψη πως "*θάταν μη ρεαλιστική γραμμή να έθετε κάποιος το λαό μπροστά στο καθήκον της απόρριψης των συμφωνιών*". Διαφαίνεται όμως ότι το επίπεδο στο οποίο τοποθετείται το πρόβλημα από τη *Χαραυγή* είναι πολύ διαφορετικό από τις άλλες εφημερίδες. Υποστηρίζεται ότι "*η ολοκλήρωση της ανεξαρτησίας του λαού*" θα προέλθει από την κατάργηση της Συνθήκης Εγγυήσεως και της Συνθήκης Συμμαχίας, όπως και από τη διάλυση των στρατιωτικών βάσεων της Βρετανίας. Υποστηρίζεται ότι ο αγώνας είναι δύσκολος γιατί αντίπαλοι μας είναι "*η Κυβέρνηση Καραμανλή, η Κυβέρνηση της Τουρκίας, οι Αμερικάνοι, το NATO και οι αντιδραστικοί Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι*".

Η *Ελευθερία* παίρνει σαφή θέση ενάντια στις Συμφωνίες και τα αποτελέσματα που δημιούργησαν. Οι βασικοί λόγοι συνίστανται, σύμφωνα με το λεξιλόγιο της εφημερίδας, στη "*μη δικαίωση των ελπίδων των Πανελλήνων*", στο ότι το Σύνταγμα εισήγαγε "*παρείσακτους θρασείς συνεταίρους*" με την "*αθλίαν και απάνθρωπον διάταξιν του 70:30*" και δημιούργησε μίαν "*κατ' ευφημισμὸν Δημοκρατία*".

Η θέση της, για παράδειγμα, είναι κατηγορηματική: "*Το καθεστὸς εἶναι προορισμένον να καταρρεύσει υπό το βάρος των σφαλμάτων των εμπνευστών του*", ενώ "*το μέλλον ανήκει στα χέρια των 4/5, οι οποίοι δεσπάζουν της ζωής του τόπου*".

- Αξίζει επίσης να σημειωθεί η αντικειμενικότητα της εφημερίδας αναφορικά με την παρουσίαση των ειδήσεων. Κανένας χαρακτηρισμός, καμιά προκατάληψη,

κανένα στοιχείο, που να αποτελεί ένδειξη της στάσης που εκφραζόταν στα σχόλια. Στην ουσία, η συνέχεια του Κυπριακού δράματος θα ακολουθήσει τους δυο άξονες που πολύ καθαρά διατυπώνουν η *Ελευθερία* από την μια και η *Χαραυγή* από την άλλη. Είναι η γραμμή της ολοκλήρωσης των στόχων που τέθηκαν με τον αγώνα του 1955 και η γραμμή κατοχύρωσης ανεξάρτητης αποστρατικοποιημένης Κύπρου.

- Σε ότι αφορά το νέο κράτος, η γενική σχεδόν άποψη θέλει να το θεωρεί αφητηρία και όχι σταθμό. Υποστηρίζεται ότι πρέπει να γίνει προσπάθεια να στερεωθεί η νέα οντότητα, όχι όμως για να παραμείνει όπως είναι, αλλά για να χρησιμοποιηθεί σαν μέσο για κάτι καλύτερο. Πιο συγκεκριμένα ο στόχος που προδιαγράφουν οι εφημερίδες είναι ο ακόλουθος:

A) Ο Φιλελεύθερος:

Είναι ανάγκη να στερεώσωμεν το νέον οικοδόμημα" γιατί μόνον έτσι "θα δυναθώμεν να προσθέσωμεν νέους ορόφους".

Χρειάζεται "υπομονή, πίστις, συνεργασία και κατανόησις της πραγματικότητας" μέχρι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την αυτοδιάθεση, αλλά δεν παραβλέπει ότι « Νέοι αγώνες προς νέα ύψη μας αναμένουν αύριον. »

(Ο Φιλελεύθερος, 14 Αυγούστου 1960)

B) Χαραυγή: "Συσπείρωση πατριωτικών δυνάμεων... συνεχής ενιαία και μαζική πάλη... να εξουδετερωθούν οι αρνητικές πρόνοιες της Ζυρίχης... να δημιουργηθεί πραγματικά ανεξάρτητη, δημοκρατική, αποστρατικοποιημένη Κύπρος".

Γ) Ελευθερία: "Αι συμφωνίαι.... σταθμός δι'ανάσαν..." "....συμπαγής ενότης του μάρτυρος Κυπριακού Ελληνισμού, ειρηνική πάλη εις το διεθνές πεδίο, ήτις θα εδικαίωνε τας ελπίδας των Πανελλήνων..."

- Δεν παρείχαν όμως όλες οι εφημερίδες την ίδια κάλυψη, κι αυτό ενδεχομένως να συνιστά ότι είχαν διαφορετική αντιμετώπιση ως προς τα κατακλυσμιαία συμβάντα και δρώμενα της εποχής.
- Μια άλλη περίπτωση είναι το ύφος των δημοσιευμάτων, ανάλογα με το έντυπο. Για παράδειγμα, μετά την εκδήλωση των στασιαστικών πράξεων

που οδήγησαν στις συγκρούσεις εναντίον των αποικιοκρατών, δημιουργήθηκε η εντύπωση πως οι Ελληνοκύπριοι μέσω της δύναμης που η Εκκλησία της Κύπρου είχε, νόμιζαν ότι είχαν την εξουσία στα χέρια τους και μπορούσαν να κάνουν τις επιλογές για τις οποίες έγινε ο αγώνας του 1955-59. Αυτό που εντυπωσιάζει είναι το ύφος στο οποίο γράφονται τα άρθρα αυτά. Νομίζεις πως πρόκειται για πανηγυρικές ομιλίες, όπου τα υπερθετικά επίθετα διακοσμούν το κείμενο.

- Ταυτόχρονα επιστρατεύονται σειρά τα λογικά επιχειρήματα που "πείθουν" τους αναγνώστες κάποιων εφημερίδων ότι η Ένωση αποτελεί τη μοναδική βιώσιμη και δυνατή λύση, που υποστηρίζουν Έλληνες και ξένοι και παράλληλα καλλιεργεί τον φυλετισμό, τον εθνικισμό, τον ρατσισμό, πολιτισμό κλπ... Ανάλογη επίδραση βλέπεις και από την περιγραφή γεγονότων από τις ίδιες εφημερίδες που ερευνήσαμε, ότι η Τουρκία, Τουρκική μειονότητα, Αγγλία, ΗΠΑ, Ο.Η.Ε, ΝΑ.ΤΟ είναι εναντίον του οράματος των Ελλήνων της Κύπρου για ένωση με την Ελλάδα γεγονός που προάγει από πλευράς τους τις πιο πάνω τάσεις για φυλετισμό, τον εθνικισμό, τον ρατσισμό, πολιτισμό, κλπ...
- Αρκετές αντιδράσεις καταγράφονται στην *Ελευθερία* και τον *Φιλελεύθερο*. Σε αρκετές περιπτώσεις, ο αναγνώστης αναγκάζεται να ξαναδιαβάσει μια φράση, γιατί αισθάνεται πως δεν κατάλαβε καλά. Η θέση που διατυπώνεται είναι εξωπραγματική. Αξίζει να αναφερθούν μερικές χαρακτηριστικές περιπτώσεις: α) το Απελευθερωτικό Κίνημα, β) η Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο και γ) Εμπλεκόμενες χώρες.

5. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΥΓΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ (1955)

Σε αυτό το κεφάλαιο στόχος μας είναι να παρουσιάσουμε τρία γεγονότα που συνδέονται με τον απελευθερωτικό αγώνα και τα οποία προβλήθηκαν μέσα από τις τρεις εφημερίδες που μελετάμε. Η παρουσίαση των γεγονότων καλύπτονται από τις τρεις εφημερίδες μέσα από πίνακες που έχουμε ετοιμάσει με βάση το ερωτηματολόγιο μας. Το δείγμα αναφέρεται στην χρονική περίοδο 3 συνεχών ημερών πριν το γεγονός και 15 ημερών μετά το συμβάν. Ο λόγος που επιλέξαμε τρεις ημέρες πριν από το γεγονός είναι για να διαπιστώσουμε αν η εφημερίδα είχε στη διάθεσή της πληροφορίες για πιθανότητα εφαρμογής κάποιου σχεδίου και το χρονικό διάστημα των δεκαπέντε ημερών από το συμβάν είναι για να παρατηρήσουμε πώς η εφημερίδα δημοσίευε την είδηση.

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση των ευρημάτων μας θα πρέπει να εξηγήσουμε την σημασία της λέξης «απελευθέρωση». Ως ορισμός σημαίνει «δίνω σε κάποιον την ελευθερία, ξεσκλαβώνω, αποκτώ την ελευθερία μου, απόδοση της ελευθερίας σε σκλαβωμένο» (Σαφαρίκας, 1977: 71). Με βάση την ιστορία της Κύπρου η λέξη απελευθέρωση συνηθίζεται ως ο χαρακτηρισμός της έναρξης του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-1959 για αποτίναξη του Βρετανικού αποικιοκρατικού ζυγού. Την λέξη «απελευθέρωση» την εντοπίζουμε και στην προκήρυξη του αρχηγού της ΕΟΚΑ Στρατηγού Γεωργίου Γρίβα Διγενή ο οποίος μεταξύ άλλων αναφέρει τα εξής:

«.....Μάς ατενίζουν οι αγωνισταί τού 21, οι οποίοι και μάς εδίδαξαν ότι η απελευθέρωσις από τον ζυγόν δυνάστου αποκτάται πάντοτε με το ΑΙΜΑ. Μάς ατενίζει ακόμη σύμπας ο Ελληνισμός, ο οποίος και μάς παρακολουθεί με αγωνίαν, αλλά και με εθνικήν υπερηφάνειαν. 'Ας απαντήσωμεν με έργα, ότι θά γίνωμεν "πολλώ κάρρονες" τούτων.

- *«ΕΜΠΡΟΣ ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΑΣ».*

Με βάση αυτές τις αναφορές προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο Κυπριακός λαός ήταν αποφασισμένος να ξεκινήσει τον αγώνα του για απελευθέρωση. Περαιτέρω θα

μελετήσουμε σχολαστικά τρία απελευθερωτικά συμβάντα και πώς αυτά προβλήθηκαν από τις εφημερίδες που μελετούμε.

ΥΠΟΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

5.1 Λαθραία εισαγωγή εκρηκτικών υλών και όπλων στην Κύπρο. Ιστιοφόρο Αγ. Γεώργιος (27 Ιανουαρίου 1955)

Χρονικό και περίληψη της είδησης: Στις 25 Ιανουαρίου 1955, έφτασε στις ακτές της Πάφου φορτίο όπλων με το πλοιάριο «Άγιος Γεώργιος», στο οποίο πλοίαρχος ήταν ο Ευάγγελος Κουταλιανός. Κατόπιν πληροφοριών, οι Αγγλικές Αρχές εντόπισαν το πλοιάριο κοντά στο χωριό Χλώρακα, το οποίο και συνελήφθη. Κατασχέθηκαν 27 κιβώτια, που περιείχαν χειροβομβίδες, νάρκες ξηράς, δυναμίτιδα, πιστόλια, τυφέκια, αυτόματα όπλα και 20 χρυσά αγγλικά νομίσματα. Τρία κιβώτια με σφαίρες διαφόρων τύπων, που είχαν καταποντισθεί λίγα λεπτά πριν από τη σύλληψη του πλοιαρίου, ανασύρθηκαν στις 13 Απριλίου 1955 από δυο δύτες του βρετανικού ναυτικού. Το πλήρωμα του πλοίου και οι επιβαίνοντες σ' αυτό, καθώς και επτά Κύπριοι που περίμεναν στην ακτή για την παραλαβή του οπλισμού, όλοι 13, οδηγήθηκαν στη φυλακή. Όπως σημειώνει ο Γιάννης Σπανός «Οι δεκατρείς συνολικά συλληφθέντες σύρθηκαν στα δικαστήρια σε ατμόσφαιρα επευφημιών του λαού και η δίκη τους, απετέλεσε το σημαντικότερο γεγονός της εποχής, ήταν το προανάκρουσμα του απελευθερωτικού αγώνα των Κυπρίων. Άλλωστε ο αγώνας άρχισε στη διάρκεια της δίκης των Ελλαδιτών και Κυπρίων που συνελήφθησαν στην Αλυκή της Χλώρακας». Στο δικαστήριο διατυπώθηκαν κατηγορίες εναντίον τους, από τις οποίες η πιο σημαντική ήταν για απόπειρα ανατροπής του καθεστώτος. Το δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση στο κακούργιοδικείο, το οποίο στις 6 Μαΐου 1955, επέβαλε ποινές φυλάκισης σε έντεκα απ' αυτούς, ως ακολούθως:

1. Σωκράτης Λοιζίδης, 12 χρόνια
2. Ευάγγελος Κουταλιανός, 4 χρόνια
3. Ανάργυρος Ι. Μέζος, 5 χρόνια
4. Αργύριος Καραδήμας, 6 χρόνια
5. Κωνσταντίνος Λεωνίδου, 4 χρόνια
6. Νικόλαος Μαυρονικόλας, 4 χρόνια
7. Χριστόδουλος Πενταράς, 4 χρόνια

8. Νικόλας Πενταράς, 3 χρόνια
9. Χριστάκης Νικολάου, 3 χρόνια
10. Μιχαήλ Χριστοδουλάκης, 1 χρόνο
11. Μιχαήλ Αλεθράκης, 1 χρόνο.

Ιστιοφόρο Αγ. Γεώργιος: Ο Κυριάκος Γ. Μαυρονικόλας και ο Μιχαήλ Παπαντωνίου αθώωθηκαν. Η ποινή των 12 ετών επιβλήθηκε στον Σωκράτη Λοϊζίδα, γιατί στο χαρτοφύλακα του βρέθηκε έγγραφο με επαναστατικό περιεχόμενο. Στην ακτή της Χλώρακας πήγε, για να επιβιβαστεί στο πλοίο «Άγιος Γεώργιος» και να επιστρέψει στην Ελλάδα.

Το επίσημο ανακοινωθέν της 27ης Ιανουαρίου 1955 στην εφημερίδα *Ελευθερία*, που αναφερόταν στο πιο πάνω γεγονός, ανέφερε:

«Ελήφθησαν προσφάτως πληροφορίες παρά αστυνομικών πρακτόρων, οι οποίοι υπεδήλουν, ότι κατεβάλλοντο απόπειραι διά λαθραίαν εισαγωγήν εις Κύπρον εκρηκτικών υλών και όπλων. Περαιτέρω αστυνομικοί έρευναι κατέληξαν εις το πόρισμα, ότι πλησίον της Πάφου οργανούτο ομάς προς παραλαβήν αυτών. Κατόπιν των πληροφοριών τούτων ο Κυβερνήτης της Κύπρου έλαβε τα κατάλληλα μέτρα διά την ματαίωσιν των τοιούτων αποπειρών. Συνεπεία των τοιούτων επιχειρήσεων διενεργήθη αριθμός συλλήψεων, συνεχίζονται δε αι ανακρίσεις. Περαιτέρω πληροφορίες θα δημοσιευθούν εν καιρώ τω δέοντι».

Η έντυπη κάλυψη του περιστατικού της ανεύρεσης οπλισμού στο καράβι Αγ. Γεώργιος στην Χλώρακα – Πάφος.

Το περιστατικό έλαβε χώρα την Τρίτη εβδομάδα του Ιανουαρίου του 1955 και αφορούσε την ανεύρεση οπλισμού στο καράβι Άγιος Γεώργιος στην Πάφο. Η εφημερίδα *Ελευθερία* κάλυψε το περιστατικό με εννέα ρεπορτάζ για τέσσερις ημέρες (27 Ιανουαρίου-29 Ιανουαρίου και 1 Φεβρουαρίου 1955). Οι άλλες δυο εφημερίδες που μελετούμε δεν υπήρχαν τότε.

Το κυρίαρχο μοτίβο σε αυτά τα έντυπα ρεπορτάζ ήταν η αναφορά σε Γραφείο Δημόσιων Πληροφοριών, κάτι που επιβεβαιώνει από την μια την εγκυρότητα της είδησης αλλά και από την άλλη την παρουσία του Βρετανικού στέμματος στην Κύπρο. Στο περιστατικό εμπλέκονταν τρεις κύριοι δράστες (Ελλάδα ως η χώρα αναχώρησης του πλοιαρίου, Χίος), Κύπρος (χώρα άφιξης του πλοιαρίου, Χλώρακα, Πάφος) και Αγγλία ως αποικιοκρατική κυβέρνηση στο νησί. Σε αυτή την περίπτωση θα εφαρμόσουμε την ανάλυση λόγου (discourse analysis) για να εξετάσουμε πώς κατασκευάζεται το σχήμα «εμείς- αυτοί». Στο κείμενο η χρήση της πλαισίωσης με τίτλους πρώτης είδησης στην εφημερίδα *Ελευθερία* είναι:

- «Αι αρχαί αγγέλλουν ματαίωσιν απόπειρας δια λαθραίαν εισαγωγήν κρηκτικών υλών και όπλων εις Κύπρο», (*Ελευθερία*, 27 Ιανουαρίου 1955)
- «Ανακοινώθην χθες επισήμως ότι το κατασχεθέν ιστιοφόρον «Αγ. Γεώργιος» μετέφερε 27 κιβ. Κρηκτικών υλών», (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955)
- «Η Ελληνική κυβέρνησις διέταξε έρευναν δια το συλληφθέν εις την Κύπρο ελληνικόν πλοιάριον» (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955)
- «Απεφεύχθη συζήτησις εις την Βουλή των Κοινοτήτων δια το κατασχεθέν ιστιοφόρον», (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955)
- «Η αστυνομία διενήργησε νυκτερινάς επιδρομάς εις τα γραφεία της ΠΕΚ και τα οικήματα αγροτικών τοπικών ενώσεων και κατέσχε πολλά έγγραφα», (*Ελευθερία*, 29 Ιανουαρίου 1955)

Περιγράφουν το πλαίσιο της συνομιλίας πρόσωπο με πρόσωπο εφόσον φαίνεται καθαρά ποιος μιλάει και σε ποιον απευθύνεται, στην περίπτωση του πολιτικού και του δημοσιογράφου. Το «εμείς» π.χ. το Γραφείο Δημόσιων Πληροφοριών

υποδεικνύει διαρκώς την πατρίδα ως τον χώρο στον οποίο ανήκουν οι αναγνώστες δηλ την αποικιοκρατία. Επίσης οι αναφορές «Γραφείο Δημόσιων Πληροφοριών» ή «εξεδόθη ανακοίνωση από την κυβέρνηση της Κύπρου» στον δημοσιογραφικό ή στον πολιτικό λόγο μπορεί να γίνει το εργαλείο για την συγκρότηση του Έθνους από πλευράς των Βρετανών. Για το συμβάν η εφημερίδα *Ελευθερία* περιγράφει στις στήλες της εθνικιστικό λόγο που αφορά την οξύτητα από τα αντιβρετανικά συνθήματα που βρέθηκαν στη Χλώρακα: Τέτοια είναι:

- «Η Βρετανία πρέπει να φύγει», (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955)
- «Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει», (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955)
- «Κανένας δεν πρέπει να δεχθεί το Σύνταγμα», (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955)
- «Νέα τρομοκρατία εξαπελύθη υπό των Βρετανών της Κύπρου» (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955)
- «Μυστική Ελληνική Οργάνωση Χιτών» (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955). Αυτά τα συνθήματα χρησιμοποιήθηκαν συχνά στα πρωτοσέλιδα ρεπορτάζ των εφημερίδων για να διακρίνουν το «εμάς» (στην περίπτωση αυτή τους Έλληνες και τους Ελληνοκύπριους που πραγματοποιούν αγώνα για ένωση με την Ελλάδα από το «αυτούς», τους Βρετανούς που φέρονται να παρεμποδίζουν τον αγώνα των Ελληνοκυπρίων με συλλήψεις και κατάσχεση του οπλισμού από το καράβι. Επίσης η αναφορά «Η Ελληνική κυβέρνηση διέταξε έρευνα δια το συλληφθέν εις την Κύπρο ελληνικόν πλοιάριον» δείχνει πως η Ελλάδα και η Κύπρος θεωρούνται ενωμένη δύναμη απέναντι στον κοινό αντίπαλο. Για αυτό και ο στρατάρχης Παπάγος εδέχθη τον στρατιωτικό ακόλουθο της Βρετανικής Πρεσβείας,
- Στον σύλλογο Πανογροτική Ένωση Κύπρου (ΠΕΚ) μετά από έρευνες της αστυνομίας ανευρέθησαν δυο δακτυλογραφημένα γράμματα και 23 χάρτινες ελληνικές σημαίες με την λέξη «ένωση». (*Ελευθερία* 28 Ιανουαρίου 1955)

Πιο κάτω παρατίθενται σε πίνακες τα στατιστικά για την κάθε φωνή ξεχωριστά μέσα από την εφημερίδα *Ελευθερία*.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1 αναφορές καθημερινών άρθρων
 Περίοδος: 27, 28, 29 Ιαν – 1, 4 Φεβ.1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Θεματικές Αναφορές	1955	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>	5	26%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>	4	21%
<i>Εμπλεκόμενες Χώρες</i>	10	53%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>	0	%
Σύνολο	19	100%

Πίνακας 5.2: Λαθραία εισαγωγή εκρηκτικών υλών και όπλων στην Κύπρο, Ιστοφόρο Αγ. Γεώργιος (27 Ιανουαρίου 1955)

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σύνταξη άρθρου	1955	%
Ενυπόγραφο		
Ανυπόγραφο	9	100%
Διεθνές Πρακτορείο		
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	3	33%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		
Ρεπορτάζ-έρευνα	4	45%
Συνέντευξη		
Ανακοίνωση		
Επιστολή		
Απλή είδηση	2	22%
Άλλο		
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	2	22%
Αρνητικό	7	78%
Ουδέτερο		
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	3	34%
Ελλάδα	2	22%
Κύπρος		
Βρετανία	2	22%
Τουρκία	--	
Διεθνή Πρακτορεία	2	22%
Άλλα		
Πηγές		
0		
1	2	22%
2	5	56%

3	1	11%
4	1	11%
5		
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματ		
Φωτογραφίες	2	100%
Πίνακες		
Γραφικά		
Γελοιογραφίες		
Άλλα		
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	3	33%
Δεξιά	6	67%
Ολοσέλιδο	--	
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	6	67%
Κάτω	3	33%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	2	22%
Μεσαίο	6	67%
Μεγάλο	1	11%
Σύνολο	9	100%

Όπως φαίνονται στον Πίνακα 5.2. όλα τα άρθρα είναι *ανυπόγραφα*. Το 78% των άρθρων έχει αρνητικό περιεχόμενο, το θετικό περιεχόμενο αγγίζει το 22%. Επίσης, οι πηγές των άρθρων είναι ανώνυμες, 34% Προέρχονται από την Ελλάδα 22%, Βρετανία 22%, Διεθνή Πρακτορεία 22%. Τέλος όσο αφορά το μέγεθος των δημοσιευμάτων το 67% είναι μεσαίου μεγέθους, ενώ το 22% είναι μικρά κείμενα και 11% μεγαλύτερα κείμενα.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι η *Ελευθερία* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε την είδηση για πέντε ημέρες ως κύρια άρθρα 33%, ρεπορτάζ 45%, απλή είδηση 22%, θεματικές αναφορές που αφορούν τη λαθραία εισαγωγή εκρηκτικών υλών και όπλων στην Κύπρο από το Ιστιοφόρο Αγ. Γεώργιος. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Ελευθερία*

- «Αι αρχαί αγγέλλουν ματαίωσιν απόπειρας δια λαθραίαν εισαγωγήν εκρηκτικών υλών και όπλων εις Κύπρο», (*Ελευθερία*, 27 Ιανουαρίου 1955)
- «Ανακοινώθην χθες επισήμως ότι το κατασχεθέν ιστιοφόρων «Αγ. Γεώργιος» μετέφερε 27 κιβ. Εκρηκτικών υλών, (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955)

- «Η Ελληνική κυβέρνηση διέταξε έρευναν δια το συλληφθέν εις την Κύπρο ελληνικόν πλοιάριον» (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955)
- «Απεφεύχθη συζήτησις εις την Βουλή των Κοινοτήτων δια το κατασχεθέν ιστοφόρον», (*Ελευθερία*, 28 Ιανουαρίου 1955)
- «Η αστυνομία διενήργησε νυκτερινάς επιδρομάς εις τα γραφεία της ΠΕΚ και τα οικήματα αγροτικών τοπικών ενώσεων και κατέσχε πολλά έγγραφα», (*Ελευθερία*, 29 Ιανουαρίου 1955)

β. Επίσης ενδιαφέρον προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος αλλά και του μέγεθος δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα της εισαγωγής εκρηκτικών υλών και όπλων στην Κύπρο από το ιστοφόρο Άγιος Γεώργιος εστιάζεται στο πάνω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει την σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Το ίδιο ισχύει για το μέγεθος της είδησης αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση που καλύπτεται λεπτομερώς.

γ. Η εφημερίδα *Ελευθερία*, έχει ως πηγή τις ανώνυμες πηγές 34% ώστε να μην φανερώνει το σημείο προέλευσης των πηγών της. Η ανωνυμία της είδησης προστάτευε τον δημοσιογράφο που κάλυπτε το ρεπορτάζ αφού η πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο ήταν έκρυθμη και τεταμένη. Στην εφημερίδα συμπεριλαμβάνονται η προέλευση πηγών από Ελλάδα 22%, Βρετανία 22% και Πρακτορεία Ειδήσεων 22%.

δ. Παρουσίαζαν μια μεγάλη φωτογραφία (28 Ιανουαρίου 1955) π.χ. για το συμβάν, και ακολουθούσε ανάπτυξη του θέματος με ποσοστό 100%.

ε. Οι ειδήσεις δημοσιεύονται ως κύριες ειδήσεις γεγονός που δείχνει την σημασία της είδησης όπως είπαμε και πιο πάνω αλλά και την αφοσίωση της εφημερίδας στον απελευθερωτικό αγώνα και στόχο.

5.2 Προκήρυξη της Εθνικής Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών την 1^η

Απριλίου 1955.

Μελετώντας την Ελευθερίαρχες Ιανουαρίου 1955 διαπιστώνουμε ότι η πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στο νησί ήταν εκρηκτική. Απόδειξη ως προς αυτό το συμπέρασμα ήταν ότι το πρώτο δεκαήμερο του Ιανουαρίου ξεκίνησαν δειλά-δειλά οι πρώτες διαδηλώσεις από πλευράς μαθητών / σπουδαστών κατά του

αποικιοκρατικού στέμματος. Οι διαδηλωτές ζητούσαν όπως δοθεί στην Κύπρο η αρχή της αυτοδιάθεσης και η απαλλαγή της νήσου από τους Βρετανούς αποικιοκράτες. Ενδεικτικό της κατάστασης που επικρατούσε στη νήσο ήταν και η επιστολή του Προέδρου της Εκτελεστικής Επιτροπής του Κόμματος των Φιλελευθέρων Mr. Oakland ο οποίος σε επιστολή του προς το «Μαγχεστριανόν Φύλακα» έκανε αναφορά στις διαδηλώσεις διαμαρτυρίας των μαθητών / σπουδαστών καθώς επίσης ασκούσε κριτική για τους χειρισμούς της κυβέρνησης του Λονδίνου για το Κυπριακό. «Τα πράγματα ταύτα είναι το αποκορύφωμα ενεργειών, οίτινες δι' ημάς, τους παρακολούθησαντας τας διαδοχικάς πράξεις αφροσύνης, με τας οποίας η Κυβέρνησις του Λονδίνου εχειρίσθη το Κυπριακό πρόβλημα, εφάινοντο από καιρού αναπόφευκται» δηλώνει ο Mr. Oakland. Η θέση του πολιτικού αρχηγού δημιουργεί το συμπέρασμα ότι στη Βρετανία υπάρχει διαφωνία ως προς τον τρόπο και το χρόνο χειρισμού του Κυπριακού προβλήματος από την κυβέρνηση του Λονδίνου. Η θέση αυτή επίσης έχει ως αποδέκτη τον κυπριακό λαό, τον οποίο, ο Mr. Oakland θέλει να τον καταστήσει ξεκάθαρο κοινώνό ότι στη Βρετανία υπάρχει και μια άλλη πολιτική φωνή η οποία συμπορεύεται και στηρίζει τον αγώνα του. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο Πρόεδρος του Κόμματος των Φιλελευθέρων δηλώνει ότι πρέπει η κυβέρνηση του Λονδίνου να προβεί «εις τον νέον χειρισμό του Κυπριακού προβλήματος, χειρισμό μη βασιζόμενον εις την αναμαγείρευμένην απόφασιν του «ουδέποτε» αλλά εις Φιλελεύθερο Σύνταγμα εις την Κύπρο με προκαταβολικήν ανάληψιν υποχρεώσεως δια την παραχώρησιν εις την Κύπρο του δικαιώματος της αυτοδιαθέσεως». Αναλύοντας τις δηλώσεις του Βρετανού πολιτικού αντιλαμβανόμαστε την πρόθεση του για παραχώρηση της αρχής της αυτοδιάθεσης στο νησί αλλά όχι την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Ενδεικτικό επίσης της κατάστασης που επικρατούσε στο νησί είναι και η δημοσίευση άρθρου στο περιοδικό «Τάμπλετ» το οποίο ήταν το κύριο όργανο των Ρωμαιοκαθολικών της Βρετανίας. Στο άρθρο γινόταν αρχικά μια αναφορά στα επιτεύγματα του Στρατάρχη Παπάγου και στη στρατηγική θέση αλλά και άριστη σχέση που είχε η Ελλάδα με τους Δυτικούς συμμάχους η οποία οδήγησε στην Βαλκανική συμφωνία με το ΝΑΤΟ. Κατόπιν αυτής της εξελίξεως ο αρθρογράφος επισημαίνει το γεγονός ότι το «Κυπριακό είναι ιδιαιτέρως δυσάρεστον, καθ' όσον εμπλέκει εις διένεξιν δυο παλαιούς φίλους, την Ελλάδα και την Αγγλία». Αυτό το απόσπασμα του αρθρογράφου αποδεικνύει από την μια τα ζωντανά αισθήματα των Ελλήνων προς την Κύπρο και από την άλλη την άρνηση της Βρετανίας να συζητήσει

το πρόβλημα με αποτέλεσμα να προειδοποιεί ο αρθρογράφος ότι το Κυπριακό δυνατό να δηλητηριάσει τις έξοχες σχέσεις Λονδίνου και Αθηνών και να βλάψει την Αγγλοελληνική φιλία. Πέραν από αυτό, ο αρθρογράφος θεωρεί αστήρικτα τα Βρετανικά επιχειρήματα τα οποία αναφέρονται στο ότι η Κύπρος είναι χρήσιμη ως στρατηγική βάση για την Βρετανία αφού όπως υποστηρίζει η Βρετανία έχει πολλές αξιόλογες βάσεις εις την Ελλάδα συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου. Επίσης αστήρικτη είναι και η αναφορά των Βρετανών ότι οι Κύπριοι κομμουνιστές ενδέχεται να καταστήσουν ακρασφαλή οποιαδήποτε βάση στην Κύπρο διατελούσα υπό Ελληνική κυριαρχία. Από την άλλη πλευρά αστήρικτη είναι και η ελληνική προπαγάνδα η οποία μειώνει τα Βρετανικά επιτεύγματα στην Κύπρο. Οι Έλληνες υποψιάζονταν ότι οι Βρετανοί υποκινούσαν τους Τούρκους, οι οποίοι τότε αποτελούσαν το ένα πέμπτο του πληθυσμού της Κύπρου, προς ενίσχυση της Βρετανικής ανθενωτικής τάσεως. Επίσης οι Έλληνες, σύμφωνα πάντα με τον αρθρογράφο, προπαγάνδιζαν ότι το νησί ήταν ένα είδος εξαθλιωμένης περιοχής. Επίσης η αρθρογραφία της Ελευθερίας μας αποκαλύπτει το εύρος της εκστρατείας των Τουρκοκυπρίων ηγετών, θρησκευτικών και πολιτικών, κατά της Ένωσης.

Το αίτημα της Τουρκοκυπριακής κοινότητας όπως εκφραζόταν δια μέσου των ηγετών της αυτή της περιόδου ήταν η διατήρηση της Βρετανικής κυριαρχίας στην Κύπρο. «Οι Τούρκοι της Νήσου φοβούνταν την Ένωση, αλλά αποδέχονταν την Βρετανική κυριαρχία μόνο ως το λιγότερο κακό ανάμεσα σε δυο κακά. Το συμπέρασμα που σχηματίζουμε σύμφωνα με τα δημοσιεύματα του μόνιμου ανταποκριτή της εφημερίδας «Ελευθερίας» στο Λονδίνο είναι ότι η Βρετανία, ο οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Τουρκική μειονότητα αποτελούσαν εμπόδιο στην «ένωση» της Κύπρου με την Ελλάδα. Μέσα από την στάση Βρετανίας, ΟΗΕ, και Τουρκικής μειονότητας αποδεικνύεται το γεγονός ότι η Ελληνοκυπριακή ταυτότητα και η Κυπριακή ταυτότητα είναι κοινή, αλλά την βρίσκουν ως εμπόδιο στην αναγνωρισή της από τη Βρετανία και την Τουρκική μειονότητα που κατοικεί στο νησί.

Την περίοδο του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ οι γραπτές πληροφορίες που είχαν προσωπικό επίπεδο, π.χ. οι πολιτικές δραστηριότητες του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου αλλά και οι πληροφορίες που αφορούσαν και ενδιέφεραν το σύνολο μιας κοινωνίας ήταν συνήθως αυτές που ήταν και επίκαιρες, δηλαδή απασχολούσαι σε

δεδομένη χρονική στιγμή τις εφημερίδες (π.χ. «Οι δυο αρχηγοί του απελευθερωτικού μας αγώνα» (*Ο Φιλελεύθερος*, 1 Απριλίου 1959). Ο τρόπος να φτάσει αυτή η πληροφορία, η επίκαιρη πληροφορία σε κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη είναι η ειδησεογραφία, μέσω της οποίας γίνεται η συλλογή των ειδήσεων, η επεξεργασία τους και η μετάδοσή τους μέσω των ΜΜΕ. Η είδηση αφορά και απευθύνεται σε ανθρώπους όλων των κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων και ηλικιών, ανεξαρτήτως επιπέδου μόρφωσης και ακαδημαϊκής εκπαίδευσης.

Όπως η ειδησεογραφία καλείται να μεταφέρει την είδηση με τρόπο κατανοητό για όλους, τον ίδιο σεβασμό επιβάλλεται να επιδεικνύει όσον αφορά και στην ορθή μεταφορά της είδησης. Μια είδηση είναι πάντοτε κάτι συγκεκριμένο, απτό, αληθινό. Η διάδοση και μετάδοσή της πρέπει να γίνεται στο σωστό ή αλλιώς άμεσο χρόνο και με το σωστό ή αλλιώς αντικειμενικό τρόπο, ώστε να παραμείνει αναλλοίωτη η ουσία της και να μην μετατραπεί σε παραπληροφόρηση, παραποιημένη είδηση ή προπαγάνδα. Το δεύτερο είναι πιθανό να συμβεί είτε λόγω ελλειπούς, μονομερούς έρευνας και παρουσίασης των γεγονότων, είτε λόγω διαστρεβλωσής τους, ανεξάρτητα αν αυτό οφείλεται σε εκ παραδρομής λάθος ή σε σκοπιμότητα. Για παράδειγμα η δημοσιογραφική κάλυψη της Προκήρυξης της ΕΟΚΑ δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *Ελευθερία* ημέρα Σάββατο 2 Απριλίου του 1955 και έγραφε τα εξής:

«Με την βοήθειαν του Θεού, με πίστιν εις τον τίμιον αγώνα μας, με την συμπαράστασιν ολοκλήρου του Ελληνισμού και με την Βοήθειαν των Κυπρίων, αναλαμβάνομεν τον αγώνα δια την αποτίναξιν του Αγγλικού ζυγού, με σύνθημα εκείνο το οποίον μας κατέλιπαν οι προγονοί μας ως ιεράν παρακαταθήκην: "Η ταν ή επί τας".

ΑΔΕΛΦΙΑ ΚΥΠΡΙΟΙ,

Από τα βάθη των αιώνων μάς ατενίζουν όλοι εκείνοι οι οποίοι ελάμπρυναν την Ελληνικήν Ιστορίαν διά να διατηρήσουν τήν ελευθερίαν των: οι Μαραθωνομάχοι, οι Σαλαμινομάχοι, οι 300 τού Λεωνίδα και οι νεώτεροι τού Αλβανικού έπους. Μάς ατενίζουν οι αγωνισταί τού 21, οι οποίοι και μάς edίδαξαν ότι η απελευθέρωσις από τον ζυγόν δυνάστου αποκτάται πάντοτε με το ΑΙΜΑ. Μάς ατενίζει ακόμη σύμπας ο Ελληνισμός, ο οποίος και μάς παρακολουθεί με αγωνίαν, αλλά και με εθνικήν υπερηφάνειαν. 'Ας απαντήσωμεν με έργα, ότι θά γίνωμεν "πολλώ κάρρονες" τούτων.

Είναι καιρός να δείξωμεν εις τον κόσμον, ότι εάν η διεθνής διπλωματία είναι ΑΔΙΚΟΣ και εν πολλοίς ΑΝΑΝΔΡΟΣ, η Κυπριακή ψυχή είναι γενναία. Εάν οι δυνάσται μας δεν θέλουν να αποδώσουν την λευτεριά μας, μπορούμε να την διεκδικήσωμεν με τα ίδια μας τα ΧΕΡΙΑ και με το ΑΙΜΑ μας. Ας δείξωμεν εις τον κόσμον ακόμη μιά φορά ότι και τού σημερινού Έλληνος "ο τράχηλος ζυγόν δέν υπομένει". Ο αγών θα είναι

σκληρός. Ο δυνάστης διαθέτει τα μέσα και τον αριθμόν. Ημείς διαθέτομεν τήν ΨΥΧΗΝ, έχομεν και το ΔΙΚΑΙΟΝ με το μέρος μας. Γι' αυτό και θα ΝΙΚΗΣΩΜΕΝ.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΑΙ, ατενίσατε το έργον σας. Είναι αίσχος εν εικοστώ αιώνι, οι λαοί να χύνουν το αίμα των διά να αποκτήσουν την λευτεριά των, το θείον αυτό δώρον, για το οποίον και εμείς επολεμήσαμεν παρά τό πλευρόν των λαών σας, και για το οποίον σείς τουλάχιστον διατεινέσθε ότι επολεμήσατε εναντίον τού ναζισμού και τού φασισμού.

ΕΛΛΗΝΕΣ,

όπου και αν ευρίσκεσθε, ακούσατε την φωνήν μας: ΕΜΠΡΟΣ ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΑΣ.

ΕΟΚΑ
Ο
ΑΡΧΗΓΟΣ
Διγενής

Οι άλλες δυο εφημερίδες που μελετούμε δεν υπήρχαν τότε ώστε να δούμε πώς παρουσίασαν την προκήρυξη της ΕΟΚΑ.

Αρχικά η ΕΟΚΑ ιδρύθηκε με σκοπό τη διενέργεια μικρής εκτάσεως στρατιωτικών επιχειρήσεων, κυρίως δε ενεργειών δολιοφθοράς σε άψυχους

αγγλικούς στόχους στην Κύπρο, για δημιουργία θορύβου που ενδεχομένως θα υποβοηθούσε τις πολιτικές ενέργειες του αρχιεπισκόπου Μακαρίου για τη λύση του Κυπριακού ζητήματος. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι στους αρχικούς σκοπούς της ΕΟΚΑ δεν περιλαμβανόταν το αίτημα για ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, πράγμα που δεν αναφερόταν ούτε στην πρώτη προκήρυξη του Γρίβα που κυκλοφόρησε την 1/4/1955, μέρα έναρξης του ένοπλου αγώνα. Και τούτο, γιατί οι πολιτικοί χειρισμοί ανήκαν στον αρχιεπίσκοπο Μακάριο, τον οποίο ο Γρίβας αναγνώριζε αρχικά ως ανώτερο του και ως τον άνθρωπο εκείνο ο οποίος του ενεπιστεύθη την διεξαγωγή του αγώνος (Γρίβας, 1957)

Και εδώ το κυρίαρχο μοτίβο σε αυτά τα τρία ρεπορτάζ ήταν η αναφορά σε Γραφείο Δημόσιων Πληροφοριών κάτι που και πάλι επιβεβαιώνει την εγκυρότητα της είδησης αλλά και τις διασυνδέσεις που έχει η εφημερίδα *Ελευθερία* ως προς την συλλογή, επεξεργασία και παρουσίαση της είδησης. Στην προκήρυξη εμπλέκεται κυρίως η Ελλάδα (Ελλάδα ως χώρα με ένδοξη ιστορία, θυσίες, αγωνιστικότητα, θρησκεία), Κύπρος (αδέλφια Κύπριοι που ορίζει κοινές καταβολές με την Ελλάδα). Στο δημοσιογραφικό κείμενο περιγράφεται η πίστη για αγώνα και απελευθέρωση και αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τίτλους πρώτης είδησης στην εφημερίδα *Ελευθερία* όπως:

- « Το κείμενο της προκυρήξεως»
- Ανακοινώθη χθες επισήμως, ότι μαθηται σχολείων Μ. Παιδείας δίδουν μυστικούς όρκους»

Περιγράφουν το πλαίσιο της θέλησης για αγωνιστικότητα και απαλλαγή από το Βρετανικό αποικιοκρατικό στέμμα. Η συνομιλία απευθύνεται από πρόσωπο σε πρόσωπο εφόσον φαίνεται καθαρά ποιος μιλάει (Αρχηγός Διγενής) και σε ποιον απευθύνεται, στην περίπτωση του πολιτικού και του δημοσιογραφικού λόγου. Το «εμείς» π.χ. Έλληνες υποδεικνύει διαρκώς την πατρίδα ως τον χώρο στον οποίο ανήκουν οι αναγνώστες. Επίσης οι αναφορές προτάσεων αλλά και λέξεων «με κεφαλαία γράμματα στον δημοσιογραφικό ή στον πολιτικό λόγο μπορεί να γίνει το εργαλείο για την συγκρότηση του ξεσηκωμού για απόκτηση της ελευθερίας. Αυτά τα μηνύματα στέλλονται τόσο στο κείμενο της προκήρυξης όσο και στο κείμενο του όρκου της νεολαίας της ΕΟΚΑ.

Πιο κάτω παρατίθενται σε πίνακες τα στατιστικά για την κάθε φωνή ξεχωριστά μέσα από την εφημερίδα *Ελευθερία*.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3 Αναφορές καθημερινών άρθρων
Περίοδος: 2,5,14 Απριλίου 1955

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1955

Θεματικές Αναφορές	1955	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>	3	100%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>		%
<i>Εμπλεκόμενες Χώρες</i>		%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>		%
Σύνολο	3	100%

Πίνακας 5.4: Προκήρυξη της Εθνικής Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σύνταξη άρθρου	1955	%
Ενυπόγραφο		%
Ανυπόγραφο	3	100%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	3	100%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα		%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση		%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	2	67%
Αρνητικό	1	33%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	3	100%
Ελλάδα		%
Κύπρος		%
Βρετανία		%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα		%
Πηγές		

0		%
1	3	100%
2		%
3		%
4		%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	2	100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	2	67%
Δεξιά	1	33%
Ολοσέλιδο	--	%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	3	100%
Κάτω	--	%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό		%
Μεσαίο	2	67%
Μεγάλο	1	33%
Σύνολο	3	100%

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.4 όλα τα άρθρα είναι *ανυπόγραφα*. Ενώ το 33% των άρθρων έχει αρνητικό περιεχόμενο, και με θετικό περιεχόμενο αγγίζει το 67%. Επίσης, όλες οι πηγές των άρθρων είναι ανώνυμες. Τέλος, όσον αφορά στο μέγεθος των δημοσιευμάτων 67% είναι μεσαίου μεγέθους, ενώ το 33% είναι μεγαλύτερα κείμενα.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι η *Ελευθερία* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε για τρεις ημέρες ως κύρια άρθρα, θεματικές αναφορές που αφορούν την Προκήρυξη της ΕΟΚΑ την 1^η Απριλίου 1955. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Ελευθερίας*

- «Το Κείμενο της Προκηρύξεως» (*Ελευθερία*, 2 Απριλίου 1955)
- «Το Κείμενο του Ορκου» (*Ελευθερία*, 5 Απριλίου 1955)
- «Δυο μαθηται γυμνασίου εις την Λεμεσόν κατηγορήθησαν χθες επι δικαστηρίου, ότι ησαν μέλη της Ε.Ο.Κ.Α και ότι εδωκαν μυστικόν όρκον» (*Ελευθερία*, 14 Απριλίου 1955)

β. Επίσης ενδιαφέρον ως προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος αλλά και του μέγεθος δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα της έναρξης του απελευθερωτικού αγώνα εστιάζεται στο πάνω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει την σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Το ίδιο ισχύει για το μέγεθος της είδησης αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση που καλύπτεται λεπτομερώς.

γ. Η εφημερίδα *Ελευθερία*, έχει ως πηγή τις ανώνυμες πηγές ώστε να μη φανερώνει το σημείο προέλευσης των πηγών της. Η ανωνυμία της είδησης προστάτευε τον δημοσιογράφο που κάλυπτε το ρεπορτάζ αφού η πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο ήταν εκρυθμη και τεταμένη.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα έχουν θετικό χαρακτήρα αφού το περιεχόμενο της προκήρυξης καλούσε τον Κυπριακό λαό σε ένα τίμιο και συνεχή αγώνα με θυσίες ώστε να επιτευχθεί ο κοινός στόχος της ένωσης με την Ελλάδα και την αποτίναξη της Βρετανικής αποικιοκρατίας στο νησί.

ε. Οι ειδήσεις δημοσιεύονται ως κύριες ειδήσεις γεγονός που δείχνει τη σημασία της είδησης, όπως είπαμε και πιο πάνω, αλλά και την αφοσίωση της εφημερίδας στον απελευθερωτικό αγώνα και στόχο της.

5.3 Έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18^η Οκτωβρίου 1957

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

18 Οκτωβρίου 1957

«Εσημειώθη ψες σφοδρά έκρηξις εις τον πομπόν της Ραδιοφων. Υπηρεσίας»

Συγκεκριμένα, την 18^η Οκτωβρίου 1957 και ώρα 10:45 μ.μ. σημειώθηκε σφοδρή έκρηξη βόμβας στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό Κύπρου που εδρεύει στην Αθαλάσσα, επαρχίας Λευκωσίας, στην αίθουσα όπου ήταν εγκατεστημένος ο πομπός των προγραμμάτων. Από την έκρηξη δεν υπήρξαν θύματα παρά μόνο μικρές ζημιές της τάξεως των τότε αγγλικών στερλινών 10.000. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον εν λόγω χώρο βρέθηκαν ακόμη δυο βόμβες οι οποίες δεν εξερράγησαν. Τις επόμενες ημέρες, σύμφωνα με το δημοσίευμα της εφημερίδας, μετά την έκρηξη λήφθηκαν δακτυλικά αποτυπώματα 150 υπαλλήλων του Κυπριακού ραδιοσταθμού και συνεχίστηκαν οι έρευνες και οι ανακρίσεις για το γεγονός. Από πλευράς της, η τότε αποικιοκρατική κυβέρνηση εξέδωσε ανακοίνωση η οποία ανέφερε ότι η έκρηξη στον Κυβερνητικό ραδιοσταθμό οφείλετο σε δολιοφθορά και θεωρούσε την Ε.Ο.Κ.Α ως υπεύθυνη. Από πλευράς της όμως η Οργάνωση δεν εξέδωσε καμιά ανακοίνωση σχετικά με το συμβάν. Την επομένη ημέρα της εκρήξεως Βρετανοί αστυνομικοί επισκέφθηκαν την οικία που διάμενε στον Λυκαβητό Λευκωσίας ο τότε μηχανικός του Κυπριακού ραδιοσταθμού κ. Ανδρέας Παρπούνα τον οποίο θεώρησαν ύποπτο και

τον συνέλαβαν. Τους επόμενους μήνες το σκηνικό της όλης υπόθεσης μεταφέρθηκε εις το δικαστήριο όπου στοιχειοθετήθηκε κατηγορία εναντίον του κ. Παρπούνα αφού στις έρευνες που διεξήχθησαν μετά την έκρηξη και ιδιαίτερα σε ένα κουτί με εκρηκτικές ύλες βρέθηκαν δακτυλικά αποτυπώματα του εκ Λύσης 27ετούς κ. Ανδρέα Παρπούνα. Ο τότε ηλεκτρολόγος του Κυβερνητικού ραδιοσταθμού Κύπρου κατηγορήθηκε από το στέμμα για δυο κατηγορίες: ότι πρώτο, είχε πρόθεση να προξενήσει ζημιά σε πρόσωπα, για αυτό τοποθέτησε βόμβα στο ραδιοσταθμό και δεύτερο ότι μετέφερε βόμβα. Μετά από αλληπάλληλες συνεδρίες και παρουσίαση των γεγονότων από τους τότε εμπλεκόμενους της υπόθεσης στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο εκδόθηκε η απόφαση απαλλαγής του κατηγορούμενου ο οποίος κατηγορείτο ότι τοποθέτησε βόμβα εις στο στούντιο του ραδιοσταθμού. Καταληκτικά η ανάγνωση της αποφάσεως του Ειδικού δικαστή κ. Σάιμ τόνιζε τα εξής: «Η κατηγορία κατά του κατηγορουμένου είναι ότι ούτος τοποθέτησε βόμβα εις τον Ραδιοφωνικό σταθμό. Ευρίσκω ότι η προαχθείσα μαρτυρία δεν είναι ικανοποιητική και επομένως απαλλάσσω τούτον». (*Ο Φιλελεύθερος* 8 Δεκεμβρίου 1957).

Αναλυτές αναφέρουν ότι η έκρηξη βόμβας στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό Κύπρου που σημειώθηκε 48 ώρες μετά τα επίσημα εγκαίνια της Κυπριακής Τηλεόρασης συνδέεται με την πολιτική κατάσταση που επικρατούσε την τότε περίοδο στην Κύπρο. Μια περίοδος στην οποία από την μια η Ε.Ο.Κ.Α είχε αναλάβει τον αγώνα (1955) για αποτίναξη του Βρετανικού αποικιοκρατικού ζυγού και ένωσης του νησιού με την Ελλάδα και από την άλλη η Βρετανική κυριαρχία που αποσκοπούσε στη συνέχιση της αποικιοκρατικής πολιτικής με την παραχώρηση συντάγματος. Το γεγονός ότι η έκρηξη βόμβας σημειώθηκε στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό Κύπρου έρχεται να περιπλέξει περισσότερο την πολιτική κατάσταση. Από την μια έχουμε την επίσημη ανακοίνωση της αποικιοκρατικής Βρετανικής κυβέρνησης η οποία υπό τύπου προπαγάνδας διακήρυττε ότι η Ε.Ο.Κ.Α δρα με την τοποθέτηση βομβών και ότι πρόκειται για μια τρομοκρατική και επικίνδυνη οργάνωση που σκορπά το μίσος και τον πανικό στο νησί και από την άλλη εξετάσαμε το ενδεχόμενο η έκρηξη βόμβας στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό Κύπρου να αποτελούσε και τέχνασμα (προβοκάτσια) από Βρετανικής πλευράς ώστε να ανατρέψει το κλίμα που ξεκίνησε να δημιουργείται εναντίον των Άγγλων αποικιοκρατών από τους κατοίκους του νησιού οι οποίοι ζητούσαν την απελευθέρωση του νησιού μέσω της Εθνικής απελευθερωτικής οργάνωσης. Πάντως

στην έρευνα που καταγράψαμε από τις τότε εφημερίδες δεν εντοπίσαμε επίσημη διακήρυξη της Ε.Ο.Κ.Α ότι αναλαμβάνει την έκρηξη βόμβας στο κυβερνητικό ραδιοσταθμό Κύπρου.

Πιο κάτω παρατίθενται σε πίνακες τα στατιστικά για την κάθε φωνή ξεχωριστά μέσα από την εφημερίδα Ελευθερία.

Εφημερίδα *Ελευθερία*

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.5 Αναφορές καθημερινών άρθρων

Περίοδος: 18, 19, 22 Οκτωβρίου 1957

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957

Θεματικές Αναφορές	1957	Total	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>	1	1	100%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>			%
<i>Εμπλεκόμενες Χώρες</i>			%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>			%
Σύνολο	1	1	100%

Πίνακας 5.6: Έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18^η Οκτωβρίου 1957

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1957

Σύνταξη άρθρου	1957	%
Ενυπόγραφο		%
Ανυπόγραφο	3	100%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial		100%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα	2	67%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	1	33%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	2	67%
Αρνητικό	1	33%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	3	100%

Ελλάδα		%
Κύπρος		%
Βρετανία		%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα		%
Πηγές		
0	1	33%
1	1	33%
2	1	33%
3		%
4		%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	2	100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	1	33%
Δεξιά	2	67%
Ολοσέλιδο	--	%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	2	66%
Κάτω	1	33%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	1	33%
Μεσαίο	2	67%
Μεγάλο		%
Σύνολο	3	100%

Όπως αποδुकνύεται από τον Πίνακα 5.6. όλα τα άρθρα είναι *ανυπόγραφα*. Το 67% των άρθρων έχει αρνητικό περιεχόμενο, το θετικό περιεχόμενο αγγίζει το 33%. Επίσης, όλες οι πηγές των άρθρων είναι ανώνυμες. Τέλος όσον αφορά το μέγεθος των δημοσιευμάτων το 67% είναι μεσαίου μεγέθους, ενώ το 33% είναι μικρά κείμενα.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι η *Ελευθερία* στην εν λόγω περίοδο:

- α.** Δημοσίευσε για δυο ημέρες ως ρεπορτάζ, θεματικές αναφορές που αφορούν την εκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18^η Οκτωβρίου 1957. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Ελευθερίας*

- «Εσημειώθη ψες σφοδρά έκρηξις εις τον πομπόν της ραδιοφων. Υπηρεσίας» (*Ελευθερία*, 18 Οκτωβρίου 1957)
- «Αι εκρήξεις εις τον σταθμόν της ΡΑΦ και τον Κυβ. Ραδιοσταθμόν αποδίδονται επισήμως εις πράξεις δολιοφθοράς διαπραχθείσας υπο την ΕΟΚΑ»» (*Ελευθερία*, 19 Οκτωβρίου 1957)
- ««Συνελήφθησαν τέσσερεις υπάλληλοι της Κυπριακής Ραδιοφωνικής Υπηρεσίας» (*Ελευθερία*, 22 Οκτωβρίου 1957).

β. Επίσης ενδιαφέρον ως προς αυτή την κατεύθυνση, δείχνει η θέση δημοσιεύματος αλλά και το μέγεθος δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα της έκρηξης στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό εστιάζεται στο πάνω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει τη σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Το ίδιο ισχύει για το μέγεθος της είδησης αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση που καλύπτεται λεπτομερώς.

γ. Η εφημερίδα *Ελευθερία*, έχει ως πηγή τις ανώνυμες πηγές ώστε να μην φανερώνει το σημείο προέλευσης των πηγών της. Η ανωνυμία της είδησης προστάτευε τον δημοσιογράφο που κάλυπτε το ρεπορτάζ αφού η πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο ήταν εκρυθμη και τεταμένη.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα μέσα από έναν έμμεστο τρόπο έχουν θετικό χαρακτήρα. Αυτό δεν αναδεικνύεται τόσο από τους τίτλους, όσο από την περιγραφή των γεγονότων που προέκυψαν από την έκρηξη βόμβας στον τότε κυβερνητικό ραδιοσταθμό. Για παράδειγμα, οι αναφορές είναι κυρίως περιγραφικές, αλλά οι προσδιορισμοί για την εποχή και τις συνθήκες λογοκρισίας όπως «ισχυρότατη έκρηξις», «εκκωφαντική εν τω Ραδιοσταθμώ έκρηξις», «ισχυρά δύναμις επικουρικών αστυνομικών κατέλαβε θέσεις περίξ του Ραδιοσταθμού» (*Ελευθερία*, 18 Οκτωβρίου 1957), εμπύχων το ηθικό του Κύπριου αναγνώστη για την αντιστασιακή δράση απέναντι στη Βρετανική αποικιοκρατία στο νησί.

ε. Οι ειδήσεις δημοσιεύονται ως ρεπορτάζ, γεγονός που δείχνει την σημασία της είδησης όπως είπαμε και πιο πάνω αλλά και την αφοσίωση της εφημερίδας στον απελευθερωτικό αγώνα και στόχο.

5.3 Έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18ην Οκτωβρίου 1957

«Σφοδρά έκρηξις εις τον κυβερνητικόν ραδιοσταθμόν»

Ο Φιλελεύθερος, 18 Οκτωβρίου 1957

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.7 Φωνές καθημερινών άρθρων

Περίοδος: 18, 19 Οκτωβρίου 1957

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957

Θεματικές Αναφορές	1957	%
Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο	1	50%
Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο	1	50%
Εμπλεκόμενες Χώρες		%
Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής		%
Σύνολο	2	100%

Πίνακας 5.8: Έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18^η Οκτωβρίου 1957

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957

Σύνταξη άρθρου	1957	%
Ενυπόγραφο	2	100%
Ανυπόγραφο		%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial		100%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα		%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	2	100%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	1	50%
Αρνητικό	1	50%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	2	100%
Ελλάδα		%
Κύπρος		%
Βρετανία		%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα		%
Πηγές		
0		%
1	2	100%
2		%
3		%
4		%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες		%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά		%
Δεξιά	2	100%
Ολοσέλιδο	--	%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		

Πάνω	2	100%
Κάτω		%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	2	100%
Μεσαίο		%
Μεγάλο		%
Σύνολο	2	100%

Όπως αποδεικνύεται από τον Πίνακα 5.8 όλα τα άρθρα είναι ενυπόγραφα. Το 67% των άρθρων έχει θετικό περιεχόμενο, και το αρνητικό περιεχόμενο αγγίζει το 33%. Επίσης, όλες οι πηγές των άρθρων είναι ανώνυμες. Τέλος όσον αφορά στο μέγεθος των δημοσιευμάτων και οι δυο ειδήσεις είναι μικρά κείμενα.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι *Ο Φιλελεύθερος* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε για δυο ημέρες ως απλή είδηση, θεματικές αναφορές που αφορούν την εκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18ην Οκτωβρίου 1957. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος*

- «Σφοδρά εκρηξις εις τον Κυβερνητικόν Ραδιοσταθμόν Κύπρου» (*Ο Φιλελεύθερος*, 18 Οκτωβρίου 1957)
- «Αι τρεις εκρήξεις ωφείλοντο εις σαμποτάζ» (*Ο Φιλελεύθερος*, 19 Οκτωβρίου 1957)

β. Επίσης ενδιαφέρον προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα της έκρηξης στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό εστιάζεται στο πάνω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει τη σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Όσο αφορά το μέγεθος της είδησης αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση η εφημερίδα δημοσιεύει την είδηση σε μικρό μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος*, έχει ως πηγή τις ανώνυμες πηγές ώστε να μην φανερώνει το σημείο προέλευσης των πηγών της. Η ανωνυμία της είδησης προστάτευε τον δημοσιογράφο που κάλυπτε το ρεπορτάζ αφού η πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο ήταν έκρυθμη και τεταμένη.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα έχουν θετικό χαρακτήρα αφού στο περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα από την έκρηξη βόμβας στον τότε κυβερνητικό ραδιοσταθμό.

- «Ο Κυβερνητικός ραδιοφωνικός σταθμός Κύπρου διέκοψε την εκπομπή του την 10.45μ.μ. ωραν της χθες συνέπεια εκρήξεως, σημειωθείσης εις την αίθουσαν εν τη οποία ήτο εγκατεστημένος ο πομπος...» (*Ο Φιλελεύθερος*, 18 Οκτωβρίου 1957)
- «Επίσημος ανακοίνωσις αναφέρει, ότι εκ των διεξαχθεισών έρευνων διαπιστώθη ότι, αι επισυμβασαι την νύκταν της παρελθούσης Πέμπτης έκρηξις εις τον στρατιωτικόν αεροδρόμιον και τον κυβερνητικόν ραδιοφωνικόν σταθμόν Κύπρου, ωφείλοντο εις δολιοφθοράν (σαμποτάζ)». (*Ο Φιλελεύθερος*, 18 Οκτωβρίου 1957)

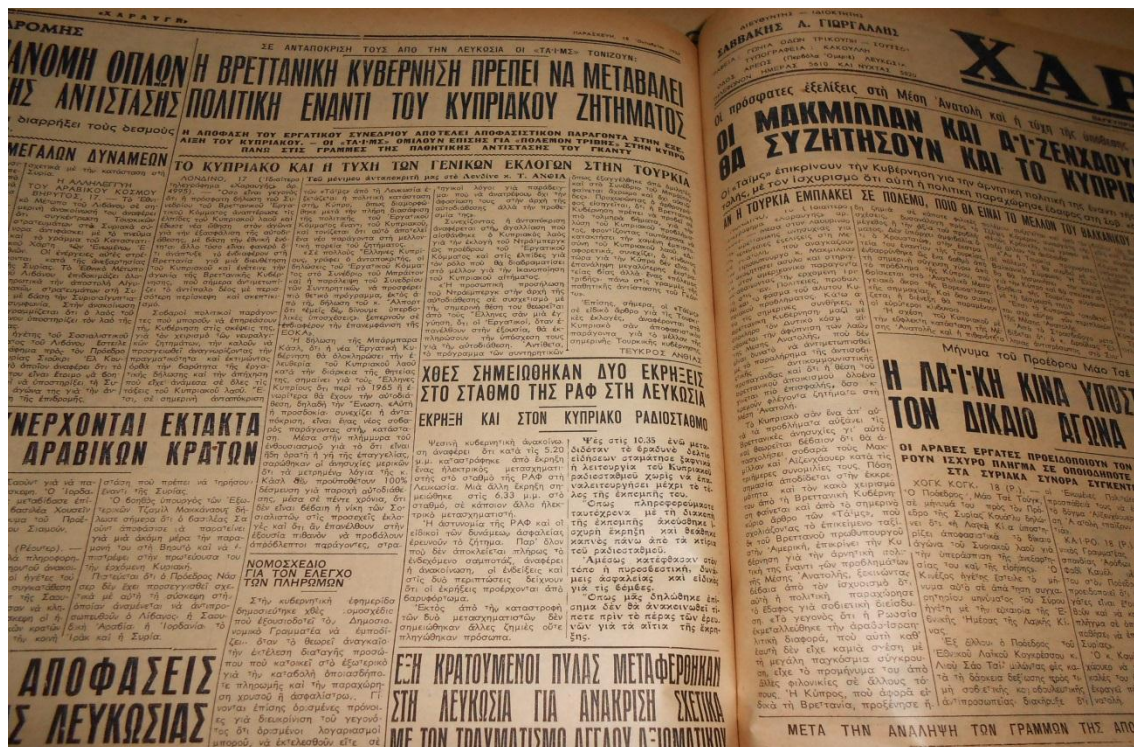
Ο Φιλελεύθερος περιγράφει πιο ήπια την είδηση και μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν δίνει την ανάλογη βαρύτητα στην έκρηξη στον τότε κυβερνητικό ραδιοσταθμό. Φυσικά χρησιμοποιεί λέξεις όπως «σφοδρή έκρηξις», «τρεις εκρήξις ωφείλοντο εις σαμποτάζ».

Έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18ην Οκτωβρίου 1957

ΧΑΡΑΥΓΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1957

«ΧΘΕΣ ΣΗΜΕΙΩΘΗΚΑΝ ΔΥΟ ΕΚΡΗΞΕΙΣ ΣΤΟΝ ΣΤΑΘΜΟ ΤΗΣ ΡΑΦ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ – ΕΚΡΗΞΗ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΡΑΔΙΟΣΤΑΘΜΟ»

Εφημερίδα Χαραυγή

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.9 Αναφορές καθημερινών άρθρων Περίοδος 18, 19 Οκτωβρίου 1957

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957

Θεματικές Αναφορές	1957	%
Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο	1	50%
Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο	1	50%
Εμπλεκόμενες Χώρες		%
Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής		%
Σύνολο	2	100%

Πίνακας 5.10: Έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18^η Οκτωβρίου 1957

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957

Σύνταξη άρθρου	1957	%
Ενυπόγραφο	2	100%
Ανυπόγραφο		%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial		%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα		%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	2	100%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	1	50%
Αρνητικό	1	50%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	2	100%
Ελλάδα		%
Κύπρος		%
Βρετανία		%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα		%
Πηγές		
0	1	50%
1	1	50%
2		%
3		%
4		%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	1	100%

Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά		%
Δεξιά	2	100%
Ολοσέλιδο	--	%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω		%
Κάτω	2	100%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	2	100%
Μεσαίο		%
Μεγάλο		%
Σύνολο	2	100%

Όπως αποδουκνύεται από τον Πίνακα 5.10 όλα τα άρθρα είναι ενυπόγραφα, ενώ το 50% των άρθρων έχει θετικό περιεχόμενο, και με αρνητικό περιεχόμενο αγγίζει το 50%. Επίσης, όλες οι πηγές των άρθρων είναι ανώνυμες. Τέλος όσον αφορά στο μέγεθος των δημοσιευμάτων και οι δυο ειδήσεις είναι μικρά κείμενα. Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι η *Χαραυγή* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε για δυο ημέρες ως απλή είδηση, θεματικές αναφορές που αφορούν την έκρηξη στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό την 18ην Οκτωβρίου 1957. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Χαραυγή*

- «Χθες σημειωθηκαν δυο εκρηξεις στο σταθμό της ΡΑΦ στη Λευκωσία – Χθες έκρηξη και στον Κυπριακό Ραδιοσταθμό» (*Χαραυγή*, 18 Οκτωβρίου 1957)
- «Έρευνες και συλλήψεις από τις δυνάμεις ασφαλείας» (*Χαραυγή*, 20 Οκτωβρίου 1957)

β. Επίσης ενδιαφέρον ως προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα της έκρηξης στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό εστιάζεται στο κάτω μέρος της εφημερίδας ώστε να μην τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να μην παρουσιάσει την σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Όσο αφορά το μέγεθος της είδησης, αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση, η εφημερίδα δημοσιεύει την είδηση σε μικρό μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα *Χαραυγή*, έχει ως πηγή τις ανώνυμες πηγές ώστε να μην φανερώνει το σημείο προέλευσης των πηγών της. Η ανωνυμία της είδησης προστάτευε τον δημοσιογράφο που κάλυπτε το ρεπορτάζ αφού η πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο ήταν έκρυθμη και τεταμένη.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα έχουν θετικό και αρνητικό χαρακτήρα αφού στο περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα από την έκρηξη βόμβας στον τότε κυβερνητικό ραδιοσταθμό. Η *Χαραυγή* περιγράφει πιο ήπια την είδηση και μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν δίνει την ανάλογη βαρύτητα στην έκρηξη στον τότε κυβερνητικό ραδιοσταθμό. Φυσικά χρησιμοποιεί λέξεις όπως «σφοδρή έκρηξις», «τρεις εκρήξεις ωφείλοντο εις σαμποτάζ».

ε. Στην *Χαραυγή*, σημειώνουμε ότι πρόκειται για κομματικό έντυπο, η είδηση δημοσιεύεται δυο φορές, γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το συμβάν δεν τυγχάνει ιδιαίτερης προβολής. Αξιοσημείωτο ότι η είδηση φέρει το όνομα του συντάκτη και είναι ενυπόγραφη.

6. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΣΕ ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Σε αυτό το κεφάλαιο στόχος μας είναι να παρουσιάσουμε τρία γεγονότα που συνδέονται με εθνικιστικές εξάρσεις και που προβλήθηκαν μέσα από τις τρεις εφημερίδες που μελετάμε. Όπως και στο προηγούμενο κεφάλαιο η παρουσίαση των γεγονότων καλύπτονται από τις τρεις εφημερίδες μέσα από πίνακες που έχουμε ετοιμάσει με βάση το ερωτηματολόγιο μας. Το δείγμα αναφέρεται στη χρονική περίοδο 3 συνεχών ημερών πριν το γεγονός και 15 ημερών μετά το συμβάν. Ο λόγος που επιλέξαμε τρεις ημέρες πριν από το γεγονός είναι για να διαπιστώσουμε αν η εφημερίδα είχε όχι μόνον κάποια σχετική γνώση για την πιθανότητα εφαρμογής κάποιου σχεδίου, αλλά κι αν προήλαυε της κατάστασης. Επίσης, διερευνήσαμε το χρονικό διάστημα των δεκαπέντε ημερών από το συμβάν για να παρατηρήσουμε πώς η εφημερίδα προέβαλλε την είδηση.

Πριν ξεκινήσουμε αυτή την μεθοδολογία θα κάνουμε εισαγωγή εξηγώντας μέσα από τις διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις τι σημαίνει έθνος και εθνικισμός. Ως έθνος θεωρείται το σύνολο ανθρώπων που μοιράζονται κοινά γνωρίσματα που διακρίνουν το σύνολο αυτό, σε παγκόσμια κλίμακα. Τα κυριότερα από τα γνωρίσματα αυτά μπορεί να είναι η φυλή, η γλώσσα, το θρήσκευμα, η κοινή ιστορία και πολιτισμός όπως και η γεωγραφική καταγωγή. Για παράδειγμα δυο άνθρωποι ανήκουν στο ίδιο έθνος εάν μοιράζονται τον ίδιο πολιτισμό, όπου πολιτισμός σημαίνει με την σειρά του ένα σύστημα ιδεών συμβόλων και τρόπων συμπεριφοράς και επικοινωνίας (Gellner,1992: 23). Πιο απλά τα έθνη αποτελούν κατασκευές των ανθρώπινων πεποιθήσεων και δεσμών. Στην Κύπρο την 1^η Απριλίου 1955 ξεκίνησε ο απελευθερωτικός αγώνας της ΕΟΚΑ. Αναλύοντας την προκήρυξη της ΕΟΚΑ που εντοπίσαμε στις εφημερίδες μας παρατηρούμε ότι γίνεται αναφορά στο ελληνικό έθνος και αυτό σημαίνει ότι ο αρχηγός Διγενής αναφέρεται σε μια κατηγορία ανθρώπων δηλαδή κατάγονται αλλά και κατοικούν στην Κύπρο (γεωγραφική καταγωγή), ομιλούν την ελληνική γλώσσα (στοιχείο καταγωγής αλλά και πολιτισμού), και μεταβάλλεται σε έθνος εάν και εφόσον τα μέλη της κατηγορίας αναγνωρίζουν σταθερά ορισμένα αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις προς

αλληλούς, εν ονόματι της κοινής ιδιοτητάς τους ως μελών αυτής της ομάδας, οργάνωσης. Αυτό που τους μετατρέπει σε έθνος είναι η αλληλοαναγνώριση τους ως συναγωνιστές ή σύντροφοι τέτοιου τύπου.

Οι περισσότερες τοπικές συγκρούσεις γίνονται λόγω του εθνικισμού που επικρατεί μεταξύ των συγκρουόμενων κοινοτήτων, θηλάκων, περιφερειών, κρατών, εθνών κλπ. Συνέπεια όλων αυτών των συγκρούσεων είναι ο Εθνικισμός που οδηγεί στις συγκρούσεις ανάμεσα σε διάφορα έθνη, δηλαδή οι έθνο-πολιτικές συγκρούσεις. Οι έθνο-πολιτικές συγκρούσεις προκαλούνται πρώτον, εξαιτίας δομικών παραγόντων, δηλαδή οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών ζητημάτων όπως και στην περίπτωση της Κύπρου την περίοδο 1955-1960 με την δράση της ΕΟΚΑ για «ένωση» αρχικά με την Ελλάδα και αργότερα μέσα από τις πολιτικές εξελίξεις για ανεξαρτησία της Κύπρου από τους Βρετανούς αποικιοκράτες. Από την άλλη πλευρά έχουμε την αξίωση της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας για διχοτόμηση του νησιού, αξίωση που διεκδικούσε η παράνομη ΤΜΤ, Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (Τ.Μ.Τ) – ταξίμ ή θάνατος στην Κύπρο αλλά και η Τουρκία (*Ο Φιλελεύθερος*, 15 Νοεμβρίου 1957). Οι τοπικές συγκρούσεις τότε είχαν να κάνουν με το μέλλον του νησιού με βάση τις σχέσεις, σχέδια και επιδιώξεις των δύο εθνών (Ελληνικό Έθνος vs Τουρκικό Έθνος). Λόγω αυτών των παραγόντων σε επίπεδο πολιτικοποίησης και συνείδησης και λόγω πυροδοτικών παραγόντων και συγκεκριμένα πολιτικών διαταραχών, και εντάσεων μεταξύ των πρωταγωνιστών του ζητήματος που οδήγησαν στην πτώση της κεντρικής εξουσίας στην Κύπρο, δηλαδή τότε της Βρετανικής αποικιοκρατίας. Ο ρόλος του τύπου θεωρείται πολύ σημαντικός γιατί πέραν της δυνατοτητάς του να προκαλεί συγκρούσεις μπορεί να διατηρήσει και την ειρήνη. Σύμφωνα με τον Hamelink (2007), με τη βοήθεια των ΜΜΕ μπορούν οι εθνικιστικοί προπαγανδιστές να προωθήσουν την άποψη στο κοινό ότι οι “Άλλοι” είναι κίνδυνος και απειλή και ότι μόνο με την εξάλειψη αυτού του κινδύνου μπορεί να διασφαλιστεί η ασφάλεια και η κοινωνική ευημερία. Για την δημιουργία των προκαταλήψεων ο τύπος χρησιμοποιεί διάφορους «αντιθετικούς προσδιορισμούς» δηλαδή στην εφημερίδα *Χαραυγή* (3^{ης} Οκτωβρίου 1958) εντοπίσαμε να δημοσιεύονται ειδήσεις που να περιλαμβάνουν συνθήματα όπως: «Το Κυπριακό μακριά από το ΝΑΤΟ», «Κάτω το Βρετανικό Σχέδιο», «Ζήτω η ενότητα του Κυπριακού λαού», «Ζήτω ο Εθνάρχης», «Να επανέλθει ο Μακάριος» κλπ. Αυτοί οι προσδιορισμοί εμφανίζονται στην ειδησεογραφία για εσωτερικά και εξωτερικά

ζητήματα ως απειλή προς το έθνος. Παρουσιάζεται ο “Άλλος” ως εχθρός και κίνδυνος που θέλει να αφαιρέσει από την χώρα την ταυτότητα και τα εδάφη της. Οι αντιθετικοί προσδιορισμοί ποικίλουν και στον Κυπριακό Τύπο. Καλό παράδειγμα για τη χρήση των αφορισμών είναι ότι για κάποιες χώρες οι οποίες δεν είναι εντελώς μουσουλμανικές, ο Κυπριακός Τύπος εμφανίζει την θρησκεία σαν τον ενοποιό παράγοντα του «Άλλου». Χρησιμοποιώντας τέτοιου είδους φράσεις παρουσιάζεται η Κύπρος σαν μια διαφορετική χώρα επιβεβαιώνοντας τη διαφορά υπεροχής ανάμεσα σε «Αυτούς» και σε «Εμάς. Στις εφημερίδες που μελετούμε έχουμε παρατηρήσει ότι ένα ποσοστό του 80% από τα άρθρα που καταγράψαμε είναι ανυπόγραφα. Αυτό αποδεικνύει ότι ο δημοσιογράφος την τότε περίοδο είναι υπό διωγμό, λόγω της έκρυθμης κατάστασης που επικρατούσε στην Κύπρο με αποτέλεσμα η συντριπτική πλειονότητα των δημοσιευμένων άρθρων να είναι ανυπόγραφα. Το συμπέρασμα που σχηματίσαμε είναι ότι στις εφημερίδες *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* υπήρξε μια κατευθυνόμενη και στοχευόμενη δημοσιογραφία με στόχο την αναπέρωση του ηθικού αλλά και της αγωνιστικότητας του κυπριακού ελληνισμού την περίοδο της αποικιοκρατίας με τίτλους όπως «Ζήτω η επέτειος της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 ΟΧΙ», «αιτία της τραγικής καταστάσεως εις την Κύπρο είναι η συστηματικώς Βρετανική αρνητική πολιτική». Αυτή η δημοσιογραφική κάλυψη αναπτύσσει μια αυξημένη τάση για φωνή αντίστασης και αγώνα δηλαδή οι απόψεις των μετριοπαθών αγωνιστών δημοσιογράφων προβάλλονται έντονα.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

6.1 Η αντίδραση της ΕΟΚΑ στην αναγκαστική εφαρμογή του Βρετανικού σχεδίου MacMillan μέσω του Γενικού Γραμματέα του NATO Paul Spaak (Οκτ. 1958).

Εδώ θα αναφερθούμε στην κάλυψη των γεγονότων της 2-4 Οκτωβρίου από την Ελευθερία. Όπως ήδη έχουμε αναφερθεί εκείνη την περίοδο οι Άγγλοι αγνόησαν τις θέσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης, του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και της ΕΟΚΑ, που ήταν αντίθετες με την αναγκαστική εφαρμογή του Βρετανικού σχεδίου MacMillan μέσω του Γενικού Γραμματέα του NATO, Βέλγου πολιτικού Paul Spaak στην Κύπρο. Η εφαρμογή του θα άρχιζε την 1^η Οκτωβρίου 1958. Απλή παραλλαγή των προηγούμενων σχεδίων απετέλεσε το σχέδιο του Γ.Γ. του NATO που υποβλήθηκε στις 24 Σεπτεμβρίου του 1958 και σε γενικές γραμμές προέβλεπε:

- Συγκρότηση δύο κοινοτικών Βουλών και ενιαίας Βουλής για κοινού ενδιαφέροντος θέματα
- Ο Άγγλος κυβερνήτης θα διατηρούσε όλες τις αρμοδιότητες σχετικά με την άμυνα, την ασφάλεια και την εξωτερική πολιτική
- Ο κυβερνήτης θα προήδρευε του υπουργικού συμβουλίου με βοηθούς τους προέδρους των κοινοτικών βουλών
- Μεταβατική περίοδος αυτοκυβέρνησης 7 ετών
- Σύγκληση διάσκεψης των χωρών μελών του ΝΑΤΟ με συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων.

Στο αρχικό αυτό σχέδιο ο Spaak επέφερε ορισμένες αλλαγές ώστε εν τέλει να μη διαφέρει ουσιαστικά από το σχέδιο MacMillan που υποβλήθηκε τον Ιούνιο του 1958, το οποίο θεωρήθηκε τόσο απαράδεκτο. (Τζερμιάς, 2004: 346)

Με οδηγίες της ΕΟΚΑ κηρύχθηκε απεργία των Ελλήνων της Κύπρου την 1η Οκτωβρίου 1958 σε ένδειξη διαμαρτυρίας για το διορισμό του Τούρκου Προξένου Μπουρχάν Ισίν ως αντιπροσώπου της Τουρκίας στην Κύπρο, σύμφωνα με τις πρόνοιες του σχεδίου της Βρετανικής Κυβέρνησης. Ο Διγενής έδωσε οδηγίες την 25η Σεπτεμβρίου, με δυο διαταγές του, στις ανταρτικές ομάδες και στους τομείς, για να δράσουν δυναμικά από την 1η Οκτωβρίου, μέρα που θα άρχιζε η εφαρμογή του βρετανικού σχεδίου. Γράφει σχετικά με το θέμα αυτό:

«Εις τους τομείς καθορίζοντο τα ακόλουθα: Στόχοι θα είναι έμψυχοι και άψυχοι, εκ των εκλεγέντων και μελετηθέντων δια προσβολήν, καθώς και άλλοι, οι οποίοι ήθελον παρουσιασθή εκτάκτως. Η δράσις πρέπει να είναι σφοδρά. Ουδεμία ενέργεια κατά των Τούρκων, εφ'όσον δεν προκαλέσουν. Η διαταγή καθώριζε εις περίπτωσιν "κέρφιου", να γίνει προσπάθεια δράσεως και κατά την διάρκειαν τούτου. Την εσπέραν της 30ής Σεπτεμβρίου -1ης Οκτωβρίου ήρχισεν η δράσις, συμφώνως προς καταρτισθέν γενικόν σχέδιον .Αρχικώς η δράσις ανελήφθη εις τας πόλεις και υπό των ομάδων ενεδρών εις την υπαιθρον ,από δε της 7ης Οκτωβρίου εδόθη διαταγή να κτυπήσουν και αι ανταρτικά ομάδες. Η δράσις μας υπήρξε νέα έκπληξις δια τους Άγγλους, λόγω των απωλειών, ας υπέστησαν, της σφοδρότητος, της διαρκείας της και των χρησιμοποιηθεισών νέων μεθόδων. Αύτη συνεχίσθη μέχρι τέλους Δεκεμβρίου, ο δε Οκτώβριος απεκλήθη δια τους Άγγλους "μαύρος Οκτώβριος"».

Την 1η και 2α Οκτωβρίου, έγιναν μαχητικές διαδηλώσεις και συγκρούσεις με τις δυνάμεις ασφαλείας σε μερικές πόλεις. Στην Αμμόχωστο οι Άγγλοι πυροβόλησαν και τραυμάτισαν σοβαρά την 1η Οκτωβρίου τον Ανδρέα Παναγιώτου Βρακά. Πολύ σοβαρά επεισόδια έγιναν στην Αμμόχωστο στις 3 Οκτωβρίου έπειτα από το φόνο της Αγγλίδας Κάτλιφ. Οι δυνάμεις ασφαλείας έδρασαν με πρωτοφανή αγριότητα και προέβησαν σε ωμότητες εναντίον του ελληνικού πληθυσμού της πόλης. Εφόνευσαν τη δωδεκάχρονη Ιωάννα Γεωργίου Ζαχαριάδου, τον 35ετή Παναγιώτη Χριστοδούλου και τον 17ετή μαθητή του Γυμνασίου Λουκά Ανδρέου. Άλλα πρόσωπα τραυματίστηκαν ή δαγκώθηκαν από στρατιωτικούς σκύλους.

Η ΕΟΚΑ συνέχισε τη δράση της έντονα, με πυροβολισμούς, ρίψεις βομβών και ενέδρες τόσο στις πόλεις όσο και στην ύπαιθρο. Οι Άγγλοι είχαν νεκρούς και τραυματίες και αντιδρούσαν με βάρβαρο ανθρωπο-κυνηγητό, απρόκλητες επιθέσεις, συλλήψεις, κακοποιήσεις και φυλακίσεις Ελληνοκυπρίων. Παράλληλα οι Τουρκοκύπριοι, οργανωμένοι στην Τ.Μ.Τ., δρούσαν τρομοκρατικά εις Βάρος: του ελληνικού πληθυσμού. (Βαρνάβα 2002: 318).

Εφημερίδα *Ελευθερία*

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1 Αναφορές καθημερινών άρθρων
Περίοδος: 2,3,4 Οκτωβρίου 1958

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1958

Θεματικές Αναφορές	1958	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>	4	40%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>	4	40%
<i>Εμπλεκόμενες Χώρες</i>	2	20%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>		%
Σύνολο	10	100%

Πίνακας 6.2: Η αντίδραση της ΕΟΚΑ στην εφαρμογή του βρετανικού σχεδίου

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1958

Σύνταξη άρθρου	1958	%
Ενυπόγραφο		%
Ανυπόγραφο	4	100%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%

Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	1	25%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα	3	75%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση		100%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	4	100%
Αρνητικό		%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	4	100%
Ελλάδα		%
Κύπρος		%
Βρετανία		%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα		%
Πηγές		
0		%
1	4	100%
2		%
3		%
4		%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	2	100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	2	50%
Δεξιά	2	50%
Ολοσέλιδο	--	%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	2	50%
Κάτω	2	50%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό		%
Μεσαίο	4	100%
Μεγάλο		%
Σύνολο	4	100%

Όπως αποδεικνύεται από τον Πίνακα 6.2 όλα τα άρθρα είναι ανυπόγραφα, ενώ το 100% των άρθρων έχει θετικό περιεχόμενο.. Επίσης, όλες οι πηγές των άρθρων είναι ανώνυμες. Τέλος όσον αφορά στο μέγεθος των δημοσιευμάτων και οι τέσσερις ειδήσεις είναι μεσαία κείμενα. Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι η Ελευθερίαστην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε για τρεις ημέρες ως ρεπορτάζ και κύριο άρθρο, θεματικές αναφορές που αφορούν την αντίδραση της ΕΟΚΑ στην εφαρμογή του Βρετανικού σχεδίου. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Ελευθερία*

- απόλυτη επιτυχία» (*Ελευθερία, 2 Οκτωβρίου 1958*),
- «ανόσιο βρετανικό σχέδιο» (*Ελευθερία, 2 Οκτωβρίου 1958*),
- «ιστορικό διάγγελμα του Εθνάρχη Μακαρίου εις τον Κυπριακό λαόν» (*Ελευθερία, 4 Οκτωβρίου 1958*),
- «επιβίωση της φυλής μας» (*Ελευθερία, 4 Οκτωβρίου 1958*),
- «ηρωικός λαός» (*Ελευθερία, 2 Οκτωβρίου 1958*), «ελληνικός κυπριακός λαός» (*Ελευθερία, 2 Οκτωβρίου 1958*).

Οι υπότιτλοι της εφημερίδας είναι:

- «Καλώ τον Ελληνικό Κυπριακό λαόν ηνωμένος και αδιάσπαστος να αντιδράσει σθεναρώς εναντίον της επιβολής του νέου Βρετανικού σχεδίου» (*Ελευθερία, 4 Οκτωβρίου 1958*),
- «Ωπλισμένοι με την πανοπλία του δικαίου θα αγωνισθώμεν εναντίον της βίας». (*Ελευθερία, 4 Οκτωβρίου 1958*).
- «Η ελευθερία θα δαμάση την δουλείαν» (*Ελευθερία, 4 Οκτωβρίου 1958*).
- «Ο θεός της δικαιοσύνης δεν θα εγκαταλείψη» (*Ελευθερία, 4 Οκτωβρίου 1958*).
- «Ελεύθεροι θα δοκιμάσωμεν όλοι την μεγάλην χαράν της νίκης» (*Ελευθερία, 4 Οκτωβρίου 1958*).

β. Επίσης ενδιαφέρον προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα της αντίδρασης της ΕΟΚΑ κατά του Βρετανικού σχεδίου εστιάζεται στο πάνω και στο κάτω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει την σημαντικότητα και το

περιεχόμενο της είδησης. Όσο αφορά το μέγεθος της είδησης, αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση, η εφημερίδα δημοσιεύει την είδηση σε μεσαίο μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα *Ελευθερία*, έχει ως πηγή τις ανώνυμες πηγές ώστε να μην φανερώνει το σημείο προέλευσης των πηγών της. Η ανωνυμία της είδησης προστάτευε τον δημοσιογράφο που κάλυπτε το ρεπορτάζ αφού η πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο ήταν έκρυθμη και τεταμένη.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα έχουν θετικό χαρακτήρα, αφού στο περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα που αφορούν την αντίδραση της ΕΟΚΑ κατά του Βρετανικού σχεδίου.

ε. Η είδηση δε φέρει το όνομα του συντάκτη και είναι ανυπόγραφη.

στ. Με άλλα λόγια το περιεχόμενο των δημοσιευμάτων περιλαμβάνει και αναφορές εθνικισμού όπως απειλής της εθνικής ταυτότητας αλλά και της ελληνικής φυλής. Η *Ελευθερία* στην περίοδο αυτή (2-4 Οκτωβρίου 1958) προσπαθεί να καταγράψει την επικείμενη κρίση μέσα από το πλαίσιο της έντασης και της σύγκρουσης. Για παράδειγμα χρησιμοποιεί τίτλους όπως:

- “Η Βρετανική κυβέρνηση παρέχουσα ακόμη μιαν φοράν δείγμα της αδιαλλαξίας και της κακοπιστίας της προχωρεί εις την βιαίαν επιβολή του αυθαίρετου σχεδίου της...” (*Ελευθερία*, 4 Οκτωβρίου 1958),
- Το Βρετανικό σχέδιον αποσκοπεί προφανώς εν τη διαιρέσει του λαού, διαιώνισην της Αγγλικής επι την Νήσου κατοχής και την προβολήν της Βρετανικής Κυβερνήσεως ως διαιτητού δήθεν εις μιαν Ελληνοτουρκικήν διένεξιν...» (*Ελευθερία*, 4 Οκτωβρίου 1958),
- «Καλούμε τον Ελληνικό Κυπριακόν λαόν όπως ηνωμένος και αδιάσπαστος αγωνισθή ως εις άνθρωπος υπέρ των βωμών και εστιών του...» (*Ελευθερία*, 4 Οκτωβρίου 1958),
- «Απειλούνται την στιγμὴν ταύτην...η εν τη Νήσω επιβίωσις της φυλής μας...» (*Ελευθερία*, 4 Οκτωβρίου 1958),
- «Μαθηταί των ανωτέρων εκπαιδευτηρίων Λεμεσού, έχοντες επικεφαλής Ελληνικὴν σημαίαν.....» (*Ελευθερία*, 4 Οκτωβρίου 1958),
- «Κράνγαζαν συνθήματα εναντίων του ιταμού σχεδίου MacMillan δια την Κύπρον και υπέρ του Μακαρίου, του Διγενή και της ΕΟΚΑ..» (*Ελευθερία*, 4 Οκτωβρίου 1958),

- «έκτρωμα MacMillan - Sir Hugh Foot βασικός σκοπός του οποίου είναι ο σφαγιασμός των απαράγραπτων δικαίων του». (*Ελευθερία*, 2 Οκτωβρίου 1958).

Μέσα στο ίδιο ερμηνευτικό πλαίσιο κυμαίνονται τα δημοσιεύματα της εφημερίδας. Για παράδειγμα, η παναπεργία διαμαρτυρίας υπήρξε «απόλυτος επιτυχία» (2/10/1958), «Επεβλήθη γενικός κατ' οίκον περιορισμός όστις βραδύτερον μετετράπη εις «κέρφιου νεολαίας». (3/10/1958), «απειλείται εν Κύπρω και αυτή ακόμη η επιβίωσις της φυλής μας" (4/10/1958). Την ίδια ημερομηνία παρατίθεται στο πρωτοσέλιδο το διάγγελμα του μακαρίου που αφενός το χαρακτηρίζει «ιστορικών» κι αφετέρου με τη μορφή υποτίτλων προβάλλει τα κυριότερα σημεία του όπως: «Η Βρετανική κυβέρνησις οδηγεί την Νήσον εις την καταστροφή και τον όλεθρον – *Καλώ τον Ελληνικόν Κυπριακό λαόν ηνωμένος και αδιάσπαστος αντιδράση σθεναρώς εναντίον της επιβολής του νέου Βρετανικού σχεδίου – Ωπλισμένοι με την πανοπλίαν του δικαίου θα αγωνισθώμεν εναντίον της βίας. – Η ελευθερία θα δαμάσει την δουλείαν. – Ο θεός της δικαιοσύνης δεν θα μας εγκαταλείψει. – Ελεύθεροι θα δοκιμάσωμεν όλοι την μεγάλην χαράν της νίκης.*».

Ελευθερία, 23 Σεπτεμβρίου 1958

Στην εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* τις ημερομηνίες 3, 4, και 7 Οκτωβρίου 1958 παρατηρούμε να υπάρχει μια έντονη σχέση όπως και στην εφημερίδα *Ελευθερία* του ξεσηκωμού του αγωνιστικού φρονήματος ώστε να διατηρηθεί η ελληνικότητα του νησιού. Οι ελάχιστες διαφορές που υπάρχουν από την εφημερίδα *Ελευθερία* είναι ότι

στο περιεχόμενο των στηλών που αφορούν τις θεματικές αναφορές της είδησης παρατηρούμε ότι απελευθερωτικό κίνημα, η αποικιοκρατική κυβέρνηση και οι εμπλεκόμενες χώρες μοιράζονται αντιστοίχως το 33%. Με βάση αυτό το ισοδύναμο ποσοστό παρατηρούμε ότι η εφημερίδα προσπαθεί να κρατήσει μια ίση απόσταση ως προς τον ρόλο των πρωταγωνιστών. Επίσης η θέση του δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο είναι πάνω, στοιχείο που μας δείχνει την σημαντικότητα της είδησης και επιτυγχάνει παράλληλα με την πλαισίωση, την θεματολογία και την διαμεσολάβηση, την αγανάκτηση του λαού ως προς την προτιθέμενη λύση. Στην συνέχεια σας παραθέτουμε τεκμηριωμένες αναφορές που περιλαμβάνουν εθνικιστικό αίσθημα με την έννοια του ξεσηκωμού και της αγανάκτησης:

- «επιβολή του αυθαίρετου Βρετανικού Σχεδίου» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)
- Μαθηταί και μαθήτριά όλων σχεδόν των σχολείων εξεχύθησαν εις τας οδούς με επικεφαλής Ελληνικήν σημαίαν» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)
- «Κάτω το εγκληματικό σχέδιο διχοτομήσεως» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)
- «Δώσατε όπλα εις την ΕΟΚΑ» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)
- «Κάτω οι αποικισταί Ντάλλες και MacMillan» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)
- «δυνάμεις ασφαλείας εισήλθον εις τον περίβολον του Ορθόδοξου Θρησκευτικού Ιδρύματος Απόστολος Βαρνάβας και ήρπασαν από τον σημαιοφόρον ιερέα την Ελληνικήν σημαία, τον ιστόν της οποίας έθραυσαν και εξυλοκόπησαν νέους και νεανίδας...» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)
- «Η Βρετανική κυβέρνησις αποσκοπεί εις την εν τη διαίρεσει του λαού διαιώνισιν της Αγγλικής επι της νήσου κατοχής» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)
- «Η Βρετανική Κυβέρνησις προχωρεί εις την μονομερή εφαρμογή του συνεταιρικού σχεδίου της και οδηγεί τοιουτοτρόπως την νήσον εις την καταστροφήν και τον όλεθρον» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)
- «Απειλούνται την στιγμήν ταύτην, όχι μόνον η ιστορική ενότης της πατρίδας μας αλλά και αυτή η εν τη νήσω επιβίωσιν της φυλής μας» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)

- «Νυν υπέρ πάντων ο αγων..» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)
- «Ο θεός της δικαιοσύνης δεν θα μας εγκαταλείψει..» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)
- «Της παρελάσεως προηγείτο μεγάλων διαστάσεων Ελληνική σημαία..» (*Ο Φιλελεύθερος, 4 Οκτωβρίου 1958*)

Στην εφημερίδα *Χαραυγή* στις εκδόσεις ημερομηνιών 1-4 Οκτωβρίου 1958 παρατηρούμε να υπάρχει όπως και στις προηγούμενες εκδόσεις δημοσιογραφική κάλυψη του ξεσηκωμού του Κυπριακού λαού έναντι στο απαράδεκτο σχέδιο MacMillan. Στα έξι δημοσιεύματα που μελετήσαμε υπάρχουν ελάχιστες διαφορές από τις εφημερίδες *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος*. Παρατηρούμε ότι για το εν λόγω θέμα η εφημερίδα «Χαραυγή» υπερέχει ως προς την θεματική αναφορά Απελευθερωτικό Κίνημα έναντι των αναφορών των εφημερίδων *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος*. Επίσης η θέση του δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο είναι κάτω στοιχείο που μας δείχνει ότι η είδηση είναι σημαντική αλλά δεν αποτελεί πρώτη είδηση. Ας μην ξεχνάμε ότι η εφημερίδα *Χαραυγή* αποτελεί κομματικό έντυπο το οποίο προέρχεται από το μοναδικό τότε πολιτικό κόμμα που υπήρχε στην Κύπρο το ΑΚΕΛ και που εκδόθηκε για να συνεχίσει την πορεία του περιοδικού *Δημοκράτης* που ήταν μηνιαίο περιοδικό, θεωρητικό όργανο της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ, το πρώτο τεύχος του οποίου κυκλοφόρησε τον Ιούνιο του 1948. Το τελευταίο τεύχος φέρει τα στοιχεία 11 Νοεμβρίου 1955. Το περιοδικό έκλεισε με διάταγμα του Κυβερνήτη Sir John Harding τον Δεκέμβρη του 1955, με βάση τους Κανονισμούς Έκτακτης Ανάγκης και τα Διατάγματα Αμύνης (Σοφοκλέους 2011: 167). Στην συνέχεια σας παραθέτουμε τεκμηριωμένες αναφορές που περιλαμβάνουν εθνικιστικό αίσθημα με την έννοια του ξεσηκωμού και της αγανάκτησης:

- «Βρετανικού συνεταιριστικού σχεδίου..» (*Χαραυγή, 1 Οκτωβρίου 1958*)
- «Ο MacMillan καλείται να αποσύρει το σχεδιά του» (*Χαραυγή, 2 Οκτωβρίου 1958*)
- «Διαδήλωση με επικεφαλής ελληνικές σημαίες..» (*Χαραυγή, 2 Οκτωβρίου 1958*)
- «Διαμαρτυρόμαστε εναντίων μονόπλευρου επιβολής σχεδίου καταπατούντος θέλησιν και εθνικούς πόθους συντριπτικής πλειοψηφίας Κυπριακού λαού..» (*Χαραυγή, 2 Οκτωβρίου 1958*)

- «Το κυπριακό μακριά από το ΝΑΤΟ...» (Χαραυγή, 3 Οκτωβρίου 1958)
- «Κάτω το Βρετανικό Σχέδιο...» (Χαραυγή, 3 Οκτωβρίου 1958)
- «Ζήτω η ενότητα του Κυπριακού λαού...» (Χαραυγή, 3 Οκτωβρίου 1958)
- «Ζήτω ο Εθνάρχης...» (Χαραυγή, 3 Οκτωβρίου 1958)
- «Να επανέλθει ο Μακάριος...» (Χαραυγή, 3 Οκτωβρίου 1958)
- «Το φως θα διαλύσει το σκότος. Η ελευθερία θα δαμάσει την δουλείαν...» (Χαραυγή, 4 Οκτωβρίου 1958)
- «Ο Εθνάρχης καλεί τον λαό μας όπως «ηνωμένος και αδιάσπατος ανεξαρτήτως ιδεολογικών πεποιθήσεων και κοινωνικής τοποθετήσεως αντιδράση σθεναρώς εναντίον του βρετανικού σχεδίου και αγωνισθή ως εις άνθρωπος» (Χαραυγή, 4 Οκτωβρίου 1958)
- «η στάσις της Βρετανικής Κυβερνήσεως έναντι των δικαίων και ιερών αξιώσεων του Ελληνικού Κυπριακού Λαού...» (Χαραυγή, 4 Οκτωβρίου 1958)

6.2 Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωση Turk Mukavement Teskilati – Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (Τ.Μ.Τ) – ταξίμ ή θάνατος.

Μελετώντας τα αρχεία της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος* εντοπίσαμε στις 13 Νοεμβρίου 1957 σημαντικές αναφορές από τον Σπύρο Αθανασιάδη στην ίδρυση της τρομοκρατικής οργάνωσης ΤΜΤ στις 15 Νοεμβρίου 1957, ημέρα Παρασκευή. Γράφει λοιπόν στον *Φιλελεύθερο* ο κ. Αθανασιάδης «Σημαντική ημερομηνία καθότι γιορτάζουν τις επετείους δύο σημαντικών, για αυτούς, γεγονότων: Την ίδρυση της τρομοκρατικής οργάνωσης ΤΜΤ (1957) και 26 χρόνια μετά την ίδρυση του ψευδοκράτους (1983). Την χαρά και πανηγύρια των εθνικιστών δεν συμμερίζονται οι εχέφρονες, φιλειρηνιστές και προοδευτικοί Τουρκοκύπριοι αφού γνωρίζουν ότι όλα τα προβλήματα που για δεκαετίες αντιμετωπίζει η τ/κ κοινότητα, πηγάζουν από τις ενέργειες κάποιων ηγετών τους, είτε με την ίδρυση της ΤΜΤ είτε με την παράνομη ανακήρυξη του ψευδοκράτους. Η ΤΜΤ είναι μια παραστρατιωτική τρομοκρατική οργάνωση με ιδρυτές τον υπάλληλο στο τουρκικό προξενείο της Λευκωσίας Μουσταφά Κεμάλ Τανρίσεβτι (ανέλαβε καθήκοντα στο προξενείο στις 30-10-1956), τον τότε αντιεισαγγελέα και μετέπειτα Τ/κ ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς και τον γιατρό Μπουρχάν Ναλμπάντογλου. Ίσως προκαλεί έκπληξη η απουσία του Τ/κ ηγέτη Φαζίλ Κουτσιούκ. Όντως ο Fazıl Küçük δεν ήταν μεταξύ των ιδρυτών της ΤΜΤ και αυτό οφείλεται στην επιμονή του Τανρίσεβτι, ο οποίος, ως διπλωμάτης, γνώριζε ότι η

ανάμειξη ενός πολιτικού σε παρακρατική οργάνωση ίσως δημιουργούσε προβλήματα στην κοινότητα αλλά και τον ίδιο. Ο αποκλεισμός του τον δυσαρέστησε και τη δυσαρέσκειά του ουδέποτε την απέκρυψε θεωρώντας υπαίτιο τον Ραούφ Ντενκτάς. Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες, εμπνευστής της ίδρυσης της οργάνωσης ήταν ο Τανρίσεβτι, ο οποίος θεωρούσε ως ερασιτεχνικές και ανίκανες να ανταποδώσουν τα πλήγματα της ΕΟΚΑ κάποιες τοπικές οργανώσεις όπως η *Βολκάν*, «9η Σεπτεμβρίου», και «Τρία βέλη». Η ιδέα για ίδρυση μιας οργάνωσης πάνω σε πιο γερές βάσεις έγινε στις 27-7-1957 κατά τη συνάντηση Ντενκτάς- Τανρίσεβτι. Τότε δόθηκε και το όνομά της με «νονό» τον Τανρίσεβτί. Όπως δήλωσε μετέπειτα, στόχος του ήταν η υιοθέτηση μιας παθητικής αντίστασης, η όλη δράση της όμως απέδειξε το ακριβώς αντίθετο. Ως ημερομηνία ίδρυσης της TMT θεωρείται η 15η Νοεμβρίου 1957 (ημέρα Παρασκευή) όταν η παραπάνω τριανδρία συναντήθηκε στο σπίτι του Τανρίσεβτι στην Αγλαντζιά και μπήκαν οι βάσεις. Στις 23 Νοεμβρίου 1957 παρατέθηκε δείπνο στο κέντρο Τσαγλαγιάν της Λευκωσίας στο οποίο παρέστη και ο πρόξενος της Τουρκίας Μπουρχάν Ισίν. Μετά την αποχώρηση των προσκεκλημένων οι τρεις άνδρες συνέταξαν την πρώτη προκήρυξη της TMT, ο δε Ναλμπάντογλου ανέλαβε να την πολυγραφήσει και να την διανείμει. Η προκήρυξη φέρει ημερομηνία 27-11-1957, η οποία αναφέρει: «Διαλύθηκαν οι οργανώσεις όπως η Βολκάν, Μέτωπο 9ης Σεπτεμβρίου κ.λπ. Τις οργανώσεις αυτές διαδέχτηκε μια νέα οργάνωση, που θα συμβάλει στην άμυνα των Τ/κυπρίων απέναντι στην αποικιακή κυβέρνηση και στο κοπάδι των Ε/κ, που προσπαθεί να πετύχει την Ένωση με την Ελλάδα. Δεν πρόκειται για μια οργάνωση που έχει ως στόχο την επίθεση αλλά την άμυνα. Καλούμε το σύνολο των Τ/κ να στηρίζει την οργάνωση και να ενταχθεί στους κόλπους της». Η αποικιοκρατική κυβέρνηση, στις 29 Νοεμβρίου 1957, με απόρρητη έκθεση (RGC1015/45) ενημέρωσε το Υπουργείο Αποικιών για την ίδρυση μιας νέας αντιστασιακής οργάνωσης με την ονομασία TMT. Στις 4-1-1958 η Χαλκίν Σεσί έγραφε: «Από προκήρυξη που κυκλοφόρησε πληροφορηθήκαμε ότι δεν υπάρχει πλέον η οργάνωση Βολκάν. Τη διαδέχτηκε άλλη οργάνωση με το όνομα TMT».

Στο επετειακό του ρεπορτάζ για την ίδρυση της TMT *Ο Φιλελεύθερος* γράφει «ΑΠΟ τα πλέον επίσημα τουρκικά χείλη ακούσαμε για την παραδοχή ότι η έχουσα στρατιωτική οργάνωση TMT (1-8-1958) σχεδιάστηκε, οργανώθηκε, εξοπλίστηκε και ενεργούσε με διαταγές αξιωματικών του Γραφείου Ειδικού Πολέμου της Τουρκίας με πρωταγωνιστές τον Πρωθυπουργό Menderes και τον ΥΠΕΞ Φατίν Ρουστου Fatin

Rüştü Zorlu. Στην TMT που ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 1957 πρωταγωνιστικό ρόλο έπαιξε ένας Τούρκος διπλωμάτης, ο οποίος και παρότρυνε τους Ντενκτάς- Ναλμπάντογλου για την ίδρυση μιας οργανωμένης τρομοκρατικής οργάνωσης. Η πρώτη TMT (15-11-57) δεν πρόλαβε να δραστηριοποιηθεί. Από τις προκηρύξεις της διαπιστώνουμε ότι θα ακολουθούσε την ίδια σκληρή στάση απέναντι στους Ελληνοκυπρίους όπως συνέβη και με τη διάδοχό της TMT της 1-8-58. Αμφότερες είχαν κατά νουν καταχθόνια σχέδια σε βάρος της Κύπρου προκειμένου η Τουρκία να επανακτήσει το νησί. Ο στόχος δεν επιτεύχθηκε αλλά οι δραστηριότητες της TMT οδήγησαν το νησί στη σημερινή κατάσταση με τα παρακλάδια και υπολείμματά τους να παρεμβάλουν εμπόδια για την επίτευξη συμφωνίας προς όφελος του συνόλου των κατοίκων της νήσου. (*Ο Φιλελεύθερος*, 2011).

Αξιοσημείωτο είναι και το άρθρο του Ναζίμ Μπερατλί στη *Χαμπερντάρ* ο οποίο μεταξύ άλλων τονίζει ότι «ΟΤΑΝ κάποτε συζητούσα με τον Ραούφ Ντενκτάς, του ζήτησα να μου εξηγήσει τα της ίδρυσης της TMT. Μου διηγήθηκε κάποιες λεπτομέρειες, τις οποίες στη συνέχεια περιέλαβε στα απομνημονεύματά του και τις αποκάλυψε σε συνεντεύξεις του στα MME. Το 1957 ο Ντενκτάς πίστευε ότι δεν είναι δυνατόν να ακουστεί η φωνή των T/κ στην Τουρκία και στη διεθνή κοινότητα, αν δεν ιδρύνουν μια παρόμοια με αυτήν της ΕΟΚΑ οργάνωση πάνω σε επαγγελματική βάση. Πίστευε ότι θα ήταν αδύνατο να οργανώσουν καταλλήλως τις οργανώσεις Βολκάν, Καρα Τσετέ, 9ης Σεπτεμβρίου. Όπως μου εξήγησε, υπήρχαν τότε δύο τοποθετήσεις σχετικά με την ίδρυση μιας μυστικής ένοπλης οργάνωσης. Η μια υποστήριζε ότι η οργάνωση θα έπρεπε να ιδρυθεί μυστικά, ακόμη και από την Τουρκία, με χρήματα που θα συγκεντρώνονταν από τον λαό και η οποία θα εξοπλιζόταν παράνομα. Η δεύτερη, την οποία υποστήριζε και ο Ραούφ Ντενκτάς, υποστήριζε ότι επιβαλλόταν η ενημέρωση της Τουρκίας καθότι χωρίς επαγγελματική δομή και ειδικούς αξιωματικούς η προσπάθεια δεν θα επιτύγχανε αλλά θα δημιουργούσε προστριβές στη διεκδίκηση της ηγεσίας και θα επιβαλλόταν χαράτσι στον κόσμο. Η νέα οργάνωση ιδρύθηκε στις 15 Νοεμβρίου 1957 στο σπίτι του διπλωμάτη Τανρίσεβτι στην Αγλαντζιά από τους Ραούφ και Ναλμπάντογλου. Το όνομά της TMT. Όπως διηγήθηκε ο Ντενκτάς, ο Τανρίσεβτί, λόγω της θέσεώς του στο προξενείο, γνώριζε όλους τους κοινοτάρχες των τ/κ χωριών. Ο Ναλμπάντογλου ήταν γνωστό άτομο και είχε εκτόπισμα μεταξύ των αγωνιστικών δυνάμεων που δρούσαν τότε. Η νέα οργάνωση συμπεριέλαβε στους κόλπους της τις μέχρι τότε

οργανώσεις. Τα γεγονότα της 27ης και της 28ης Ιανουαρίου 1958 αλλά και τα επεισόδια που άρχισαν τον Ιούνιο του 1958 και συνεχίστηκαν μέχρι τον Αύγουστο του ίδιου έτους, ήταν έργο της TMT. Μέχρι τότε, όμως, δεν είχε υλοποιηθεί η πρόταση του Ντενκτάς για ανάμειξη και της Τουρκίας. Η TMT συνέχιζε τη δράση της ως μια ερασιτεχνική οργάνωση. Πρόσθεσε και τα εξής ο Ντενκτάς: «Κατά τα επεισόδια του Ιουνίου του 1958, πιάσαμε στον ύπνο τους Ε/κ, οι οποίοι δεν φαντάζονταν ότι έχουμε τόσο συγκροτημένη οργάνωση. Νικητές ήμασταν εμείς αλλά αποκαλύφθηκε και η δύναμή μας. Με τον αιφνιδιασμό τους νικήσαμε αλλά δεν είχαμε τη δύναμη να αντικρούσουμε αντίποινα. Έτσι, αποδείχτηκε ότι απαιτούνταν η επείγουσα ανάγκη για μια οργάνωση ειδικών». Τελικά ο Ραούφ κατάφερε να πείσει την Τουρκία για την αναγκαιότητα μιας τέτοιας οργάνωσης. Στο νησί συνεχίζονταν οι συγκρούσεις ενώ στο Γραφείο Ειδικού Πολέμου στην Άγκυρα οι εργασίες ίδρυσης της Οργάνωσης. Τελικά, έφθασε στο νησί, υπό κάλυψη, μια ομάδα υπό τον συνταγματάρχη Ριζά Βουρουσκάν. Ο Ραούφ δηλώνει ότι με τον Βουρουσκάν συναντήθηκε για πρώτη φορά σε εγκαίνια παρθεναγωγείου. Η TMT, στο σύνολό της, εντάχθηκε στις διαταγές του Βουρουσκάν και ως ημερομηνία ίδρυσης της TMT ορίστηκε η 1η Αυγούστου». (Άρθρο του Ναζίμ Μπερατλί, 2011).

Πιο κάτω παρατίθενται σε πίνακες τα στατιστικά για την κάθε αναφορά ξεχωριστά μέσα από την εφημερίδα Ελευθερία

Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) – ταξίμ ή θάνατος.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

24 NOEMBPIOY 1957

«ΤΟΥΡΚΙΚΟΝ ΠΛΟΙΑΡΙΟΝ ΑΝΕΚΟΠΗ ΔΙΣ ΚΑΙ ΗΡΕΥΝΗΘΗ ΕΙΣ ΤΑ ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΥΔΑΤΑ»

Η αναφορά της στήλης στις λέξεις «τουρκικό πλοίο» και «όπλα» δηλώνει ότι η Τουρκία έχει λόγο στο γίνεσθαι της Κύπρου και το αποδεικνύει εμπράκτως με την αποστολή τουρκικού πλοιαρίου ώστε να ενισχυθεί η τουρκική μειονότητα που κατά

τους τουρκικούς ισχυρισμούς απειλείτο από την ΕΟΚΑ. Επίσης η Τουρκία αναφέρεται ως εμπλεκόμενη χώρα.

Εφημερίδα Ελευθερία

Πίνακας 6.3: Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) – ταξίμι ή θάνατος.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σύνταξη άρθρου	1957	%
Ενυπόγραφο		%
Ανυπόγραφο	1	100%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial		%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα		%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	1	100%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό		%
Αρνητικό	1	100%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες		100%
Ελλάδα		%
Κύπρος	1	%
Βρετανία		%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα		%
Πηγές		
0		%
1	1	100%
2		%
3		%
4		%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες		100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%

Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά		%
Δεξιά	1	100%
Ολοσέλιδο	--	%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	1	100%
Κάτω		%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	1	100%
Μεσαίο		%
Μεγάλο		%
Σύνολο	1	100%

Όπως αποδικνύεται από τον Πίνακα 6.3, η προέλευση πηγών του άρθρου της εφημερίδας *Ελευθερία* προέρχεται από Κύπρο, ενώ το άρθρο έχει αρνητικό περιεχόμενο, Επίσης, η πηγή του άρθρου είναι η Κύπρος. Τέλος όσον αφορά το μέγεθος του δημοσιεύματος και η μοναδική είδηση είναι σε μικρό κείμενο.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι η *Ελευθερία* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε την είδηση ως απλή είδηση, ως θεματική αναφορά που αφορά την ίδρυση και την αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) . Παραθέτουμε τον τίτλο της εφημερίδας *Ελευθερία*

- «τουρκικόν καΐκι», «Τούρκων πλήρωμα του καϊκιού», «οι άνδρες του πληρώματος είναι Τουρκικής υπηκοότητας» (*Ελευθερία*, 24 Νοεμβρίου 1957)

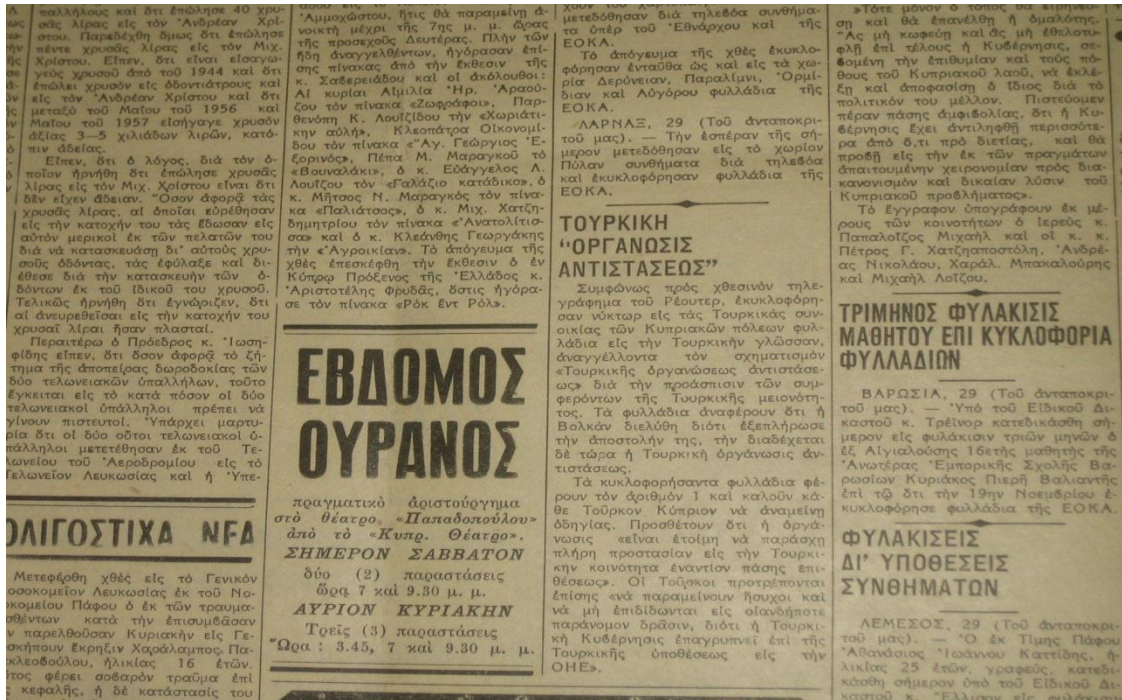
β. Επίσης ενδιαφέρον προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα της ίδρυσης και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) εστιάζεται στο πάνω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει την σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Όσο αφορά το μέγεθος της είδησης, αφού πρόκειται για απλή είδηση, τη δημοσίευση σε μικρό μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα, έχει ως πηγή την Κύπρο.

δ. Παρατηρούμε ότι το δημοσίευμα έχει αρνητικό χαρακτήρα αφού στο περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα από την ίδρυση και δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T). Η *Ελευθερία* επαναλαμβάνει εις τριπλούν την λέξη «τουρκικό»

το οποίο προκαλεί αισθήματα αγανάκτησης του αναγνώστη για τις πολιτικές κινήσεις της Τουρκίας, η οποία φαίνεται να καθοδηγά με οργανωμένο σχέδιο την Τουρκοκυπριακή κοινότητα ώστε να συμβάλει στο να δημιουργηθούν ταραχές στην Κύπρο.

ε. Αξιοσημείωτο είναι ότι στην *Ελευθερία* η είδηση δεν φέρει το όνομα του συντάκτη και είναι ανυπόγραφη.

Ελευθερία, 30 Νοεμβρίου 1957

**Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati -
Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) – ταξίμ ή θάνατος.**

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

24 Νοεμβρίου 1957

«Τουρκικον ιστιοφορον πλεον εις κυπριακα υδατα ηρευνηθη χθες υπο δυο
βρεττανικων καταδρομικων»,

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

30 Νοεμβρίου 1957

«Κυκλοφορησαν εν Κυπρω φυλλάδια αναγγέλλοντα τον σχηματισμον τουρκικης
αμυντικής οργανώσεως»

Στις στήλες τις εφημερίδας γίνεται αναφορά για «Τουρκική Αμυντική Οργάνωση εν
Κύπρω» προς υπεράσπιση της Τουρκικής μειονότητας. Ακόμα ένα στοιχείο που μας
δίνει η εφημερίδα ο Φιλελεύθερος είναι ότι τα φυλλάδια «ήσαν γραμμένα εις την
«Τουρκική γλώσσα και αναφέροντο ότι η Τουρκική μυστική οργάνωσις «Βολκάν»
διελύθη. Αντί αυτής δημιουργείται η Τουρκική αμυντική οργάνωσις». Η αναφορά σε
τουρκική γλώσσα μας προσδίδει το συμπέρασμα για παρουσία της τουρκικής
ταυτότητας στο νησί σε συνοικίες και κοινότητες

Εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος*

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.4 Αναφορές καθημερινών άρθρων

Περίοδος: 24 και 29 Νοεμβρίου 1957

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957

Θεματικές Αναφορές	1957	Total	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>			%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>	1	1	50%
<i>Εμπλεκόμενες Χώρες</i>	1	1	50%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>			%
Σύνολο	2	2	100%
		100	

Πίνακας 6.5: Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) – ταξίμ ή θάνατος.

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 1957

Σύνταξη άρθρου	1957	%
Ενυπόγραφο		%
Ανυπόγραφο	2	100%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial		%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα		%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	2	100%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό		%
Αρνητικό	2	100%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες		%
Ελλάδα		%
Κύπρος	2	100%
Βρετανία		%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα		%
Πηγές		
0		%
1	2	100%
2		%
3		%
4		%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες		100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	1	50%
Δεξιά	1	50%
Ολοσέλιδο	--	%

Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	1	50%
Κάτω	1	50%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	2	100%
Μεσαίο		%
Μεγάλο		%
Σύνολο	2	100%

Όπως αναδύεται από τον Πίνακα 6.5 όλα τα άρθρα είναι ανυπόγραφα, ενώ τα άρθρα έχουν αρνητικό περιεχόμενο, Επίσης, όλες οι πηγές των άρθρων είναι από Κύπρο. Τέλος όσον αφορά στο μέγεθος των δημοσιευμάτων και οι ειδήσεις είναι μικρά κείμενα.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι *Ο Φιλελεύθερος*, στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε για την είδηση ως απλή είδηση, θεματικές αναφορές που αφορούν την ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωση Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T). Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας

- «Τουρκικόν ιστοφόρον πλεον εις κυπριακά ύδατα ηρευνήθη χθες υπο δυο βρετανικών καταδρομικών»,» (*Ο Φιλελεύθερος*, 24 Νοεμβρίου 1957)
- «Κυκλοφόρησαν εν Κυπρω φυλλάδια αναγγέλλοντα τον σχηματισμόν τουρκικής αμυντικής οργάνωσης» (*Ο Φιλελεύθερος*, 30 Νοεμβρίου 1957)

β. Επίσης ενδιαφέρον ως προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει το μέγεθος της είδησης αφού πρόκειται για απλή είδηση και η εφημερίδα δημοσιεύει την είδηση σε μικρό μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα, έχει ως πηγή την Κύπρο ώστε να δείχνει την αξιοπιστία της είδησης.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα έχουν αρνητικό χαρακτήρα αφού στο περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα από την ίδρυση και δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T). *Ο Φιλελεύθερος* χρησιμοποιεί λέξεις όπως ««Τουρκική Αμυντική Οργάνωση εν Κύπρω» προς υπεράσπιση της Τουρκικής μειονότητας», «Φυλλάδια, τιτλοφορούμενα «Δελτίον 1», εκυκλοφόρησαν επίσης εις άλλας κύριας πόλεις της Κύπρου. Ταύτα φέρουν την υπογραφή «T.M.T», ήτοι τα αρχικά ψηφία της «Τουρκικής Οργάνωσης Αντιστάσεως».

ε. Αξιοσημείωτο είναι ότι και στον Ο Φιλελεύθερος η είδηση δε φέρει το όνομα του συντάκτη και είναι ανυπόγραφη.

Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) – ταξίμ ή θάνατος.

ΧΑΡΑΥΓΗ

29 Νοεμβρίου 1957

«Τουρκική εφημερίδα μιλά για συγκρότηση σώματος 600 Τούρκων εθελοντών στην Κύπρο Ισχυρίζεται ότι θα χρησιμοποιηθεί από τις Βρετανικές αρχές σε περίπτωση που η ΕΟΚΑ θα ξαναρχίσει τη δράση της – Σφήνες που βλάπτουν την συνεργασία Ελλήνων και Τούρκων».

Στην στήλη της η εφημερίδα χρησιμοποιεί σημαντικές λέξεις όπως «τουρκικής εφημερίδας», «600 Τούρκοι εθελοντές», «σκοπός του Λονδίνου είναι να εμφανίσει τους Έλληνες και του Τούρκους της Κύπρου αλληλοσπαραγμένους, να δυσχεράνει την πολιτική λύσιν του Κυπριακού προβλήματος..», «οργανώσουν στρατό τουρκικόν μέσα εις την Κύπρον..», «τουρκικός φανατισμός». Η συνεχής χρήση της λέξης τουρκική πλαισιώνει την είδηση και σηματοδοτεί στον αναγνώστη την εκρηκτική πολιτική κατάσταση που επικρατεί στο νησί από τις απειλές της Τουρκίας προς την Κύπρο.

Εφημερίδα *Χαραυγή*

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.6: Αναφορές καθημερινών άρθρων

Περίοδος: 29 Νοεμβρίου 1957

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957

Θεματικές Αναφορές	1957	%
<i>Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο</i>	1	%
<i>Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο</i>		%
<i>Εμπλεκόμενες Χώρες</i>	1	%
<i>Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής</i>		%
Σύνολο	2	100%

Πίνακας 6.7: Η ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) – ταξίμι ή θάνατος.

ΧΑΡΑΥΓΗ 1957

Σύνταξη άρθρου	1957	%
Ενυπόγραφο		%
Ανυπόγραφο		%
Διεθνές Πρακτορείο	1	100%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	1	100%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα		%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση		100%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό		%
Αρνητικό	1	100%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες		%
Ελλάδα		%
Κύπρος		%
Βρετανία		%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία	1	100%
Άλλα		%
Πηγές		
0		%
1	1	100%
2		%
3		%
4		%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες		100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	1	100%
Δεξιά		%

Ολοσέλιδο	--	%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	1	100%
Κάτω		%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό		%
Μεσαίο	1	100%
Μεγάλο		%
Σύνολο	1	100%

Σύμφωνα με την καταγραφή των στοιχείων όπως παρατίθενται στον Πίνακα 6.7, το άρθρο της εφημερίδας *Χαραυγή* προέρχεται από Διεθνές Πρακτορείο, ενώ το άρθρο έχει αρνητικό περιεχόμενο, Επίσης, η πηγή του άρθρου είναι από Πρακτορείο Ειδήσεων. Τέλος όσον αφορά στο μέγεθος του δημοσιεύματος και η είδηση είναι σε μεσαίο κείμενο.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι η *Χαραυγή* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε για την είδηση ως κύριο άρθρο, θεματική αναφορά που αφορά την ίδρυση και την αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) . Παραθέτουμε αναφορές της εφημερίδας *Χαραυγή*

- «τουρκικής εφημερίδας», «600 Τούρκοι εθελοντές», «σκοπός του Λονδίνου είναι να εμφανίσει τους Έλληνες και του Τούρκους της Κύπρου αλληλοσπαραγμένους, ίνα δυσχεράνη την πολιτική λύσιν του Κυπριακού προβλήματος..», «οργανώσουν στρατό τουρκικών μέσα εις την Κύπρον..», «τουρκικός φανατισμός». (*Χαραυγή*, 29 Νοεμβρίου 1957)

β. Επίσης ενδιαφέρον ως προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα της ίδρυση και η αρχική δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (T.M.T) εστιάζεται στο πάνω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει την σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Όσο αφορά το μέγεθος της είδησης, αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση, δημοσιεύεται σε μεσαίο μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα, έχει ως πηγή το Πρακτορείο.. Η *Χαραυγή* χρησιμοποιεί και αυτή συνεχώς την λέξη «τουρκική» και μεταφέρει στον αναγνώστη την εκρηκτική πολιτική κατάσταση που επικρατεί στο νησί από τις απειλές της Τουρκίας προς την Κύπρο. Επίσης η προέλευση της πηγής στην *Χαραυγή* είναι το Αθηναϊκό Πρακτορείο

Ειδήσεων (ΑΠΕ). Αυτό από τη μία μας δείχνει τη συνεργασία που έχουν οι εφημερίδες με τα πρακτορεία ειδήσεων, κι από την άλλη, τη σχέση των εφημερίδων με τον ελλαδικό χώρο και πολιτική.

δ. Παρατηρούμε ότι το δημοσίευμα έχει αρνητικό χαρακτήρα αφού στο περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα από την ίδρυση και δράση της οργάνωσης Turk Mukavement Teskilati - Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (Τ.Μ.Τ).

ε. Ως είθισται στις περισσότερες περιπτώσεις εκείνης της εποχής και στην *Χαραυγή* η είδηση δεν φέρει το όνομα του συντάκτη και είναι ανυπόγραφη.

Εν ολίγοις, μέσα από την καταγραφή της δημοσιογραφικής κάλυψης των τριών εφημεριδών του δείγματός μας παρατηρούμε ότι η είδηση που αφορά στην ίδρυση της Τουρκικής Οργάνωσης Αντίστασης για τις εφημερίδες *Ελευθερία* και *Φιλελευθερος* είναι μάλλον υποβαθμισμένη στη θεματολογία τους και κατ'επέκταση στο μέγεθος και την ερμηνεία που θέλουν να δώσουν, αφού η εν λόγω είδηση δημοσιεύεται ως απλή, σε μικρό μέγεθος και πηγή την Κύπρο. Αντίθετα, στην περίπτωση της *Χαραυγής* η είδηση μεγανθύνεται σε εμβέλεια, παρουσιάζεται ως κύριο άρθρο στο πάνω μέρος της εφημερίδας με μεσαίο μέγεθος και πηγή το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων.

Και στις τρεις εφημερίδες, η είδηση δημοσιεύεται ανυπόγραφη και με αρνητικό χαρακτήρα. Ακόμη, η ονομασία της Τουρκικής Οργάνωσης Αντίστασης δημοσιεύεται και στις τρεις εφημερίδες στην τουρκική γλώσσα (Turk Mukavement Teskilati).

6.3 Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958 - (Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958))

Συμπληρώθηκαν φέτος 57 χρόνια από τη σφαγή των Κοντεμενιωτών στο Κιόνελλι. Πόσοι άραγε την θυμούνται; Και, κυρίως, πόσοι από τους νεότερους γνωρίζουν; Πέμπτη 12^η Ιουνίου 1958. Στη διάρκεια του ένοπλου ανταποικιακού αγώνα της ΕΟΚΑ, Εγγλέζοι συνέλαβαν 30 άοπλους κι ανύποπτους χωρικούς από τον Κοντεμένο και προμελετημένα τους παρέδωσαν, ανυπεράσπιστους και παγιδευμένους, για σφαγή, σε εξτρεμιστές Τούρκους του χωριού Κιόνελλι. Κατακρεουργήθηκαν οκτώ: (1) Σωτήρης Λοΐζου 17 χρ. (2) Γιώργος Σταύρου 17χρ. (3) Πέτρος Σταύρου 21χρ. (4) Ευριπίδης Κυριακού 24χρ. (5) Ιωάννης Σταύρου 31χρ. (6) Χαράλαμπος Σταύρου 34χρ. (7) Χριστόδουλος Σταύρου 34χρ. (8) Κωστάκης Μουρρής 34χρ. Τραυματίστηκαν σοβαρά άλλοι έξι. Στον κύριο τίτλο του *Ο Φιλελεύθερος* 13/6/58 έγραφε: «Χθεσινόν εγκληματικόν όργιον των Τούρκων εις το χωρίον Κιόνελλι».

Ένα σημαντικό αιμοβόρο γεγονός που οδήγησε σε τοπικές συγκρούσεις μεταξύ των δυο κοινοτήτων ήταν η σφαγή ελληνοκυπρίων από τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι τον Ιούνιο του 1958. Τότε, εκείνο το χρονικό διάστημα δηλ δυο ημέρες πριν την σφαγή αλλά και μετά, η Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης (ΤΜΤ) προβαίνει σε βιαιοπραγίες κατά της ΕΟΚΑ και των Ελληνοκυπρίων, λαμβάνοντας εντολές από Άγκυρα και Βρετανία. Με βάση τα γεγονότα εντοπίζουμε το θλιβερό γεγονός μεταξύ των δύο κοινοτήτων που αφορά τη σφαγή στο Κιόνελλι το οποίο ήταν τουρκικό χωριό. Με βάση τις δημοσιεύσεις των εφημερίδων που μελετούμε, οι Βρετανοί αιχμαλώτισαν Ελληνοκύπριους εργάτες από τον Κοντεμένο και όταν αυτοί αφέθηκαν ελεύθεροι για να επιστρέψουν στο χωριό τους, στο δρόμο για το γυρισμό, οκτώ από αυτούς κατακρεουργήθηκαν από Τουρκοκύπριους. Αυτή η σφαγή αποτέλεσε την αύξηση των διακοινοτικών συγκρούσεων μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, τα οποία οδήγησαν μετέπειτα στην τοποθέτηση συρματοπλεγμάτων ανάμεσα στην Ελληνοκυπριακή και Τουρκοκυπριακή συνοικία της Λευκωσίας, την επονομαζόμενη πράσινη γραμμή. Πιο κάτω παρατίθενται σε πίνακες τα στατιστικά για την κάθε φωνή ξεχωριστά μέσα από την εφημερίδα *Ελευθερία*

Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958 - (Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958))

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

13 Ιουνίου 1958

«Αιμοδιψείς Τούρκοι κατέσφαξαν η τραυμάτισαν κρισίμως έξωθι του χωρίου Κιόνελλι
Έλληνας εργάτας εγκαταλειφθέντων εκεί υπό βρεττανων στρατιωτών»

Η αναφορά της στήλης στις λέξεις «αιμοδιψείς Τούρκοι» και «κατεσφαξαν» μαρτυρά την θλιβερή και συνταρακτική ατμόσφαιρα η οποία μεταφέρεται στον αναγνώστη με στόχο την καλλιέργεια αισθημάτων φρίκης αλλά και πόνου..

Εφημερίδα *Ελευθερία*

Στην Ελευθερία παρατηρούμε ότι η σφαγή στο Κιόνελλι δημοσιεύεται με πολύ παραστατικό τρόπο. Όταν λέμε παραστατικά, εννοούμε τη δημοσίευση έξι φωτογραφιών στις εκδόσεις 13, 14, και 15 Ιουνίου 1958. Η δημοσίευση φωτογραφιών αποσκοπεί να δείξει ο σκληρό και βάρβαρο πρόσωπο των Τούρκων εναντίον των Ελλήνων και την έκρυθμη και εκρηκτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο. Η εικόνα έχει τη δύναμη του ξεσηκωμού, σε πολύ λίγο χρονικό διάστημα, των μαζών αλλά παράλληλα έχει και την δυνατότητα να παρασύρει τεράστιες μάζες για αγωνιστική κινητοποίηση, αλλά και διαμαρτυρία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.8:

Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958 - (Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958))

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1958

Σύνταξη άρθρου	1958	%
Ενυπόγραφο	3	20%
Ανυπόγραφο	11	73%
Διεθνές Πρακτορείο	1	7%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	5	33%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση	1	7%
Ρεπορτάζ-έρευνα		%

Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	9	60%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	5	33%
Αρνητικό	10	67%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	9	60%
Ελλάδα	3	20%
Κύπρος		%
Βρετανία	2	13%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα	1	7%
Πηγές		
0		%
1	10	67%
2	2	13%
3	2	13%
4	1	7%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	6	100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	3	20%
Δεξιά	12	80%
Ολοσέλιδο	--	%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	7	47%
Κάτω	8	53%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	1	7%
Μεσαίο	11	73%
Μεγάλο	3	20%
Σύνολο	15	100%

Στη συγκεκριμένη περίπτωση καταγράψαμε δεκαπέντε δημοσιεύματα κατά πλειοψηφία ανυπόγραφα, με ανώνυμες πηγές προέλευσης μεσαιού μεγέθους και αρνητικού χαρακτήρισμού. Στα άρθρα γίνονται θεματικές αναφορές στο απελευθερωτικό κίνημα, αποικιοκρατική κυβέρνηση και εμπλεκόμενες χώρες κατά μεγάλο ποσοστό. Επίσης στις στήλες της εφημερίδας υπάρχουν σκληρές περιγραφές αλλά και δυνατές λέξεις όπως:

- «αιμοδιψείς Τούρκοι κατέσφαξαν», (*Ελευθερία*, 13.Ιουνίου 1958)
- «προμελετημένο εγκληματικός εφαρμοζόμενο σχέδιο όργιον αίματος εμπρηστών και αφάνταστων θηρωδίων εκ μέρους ανθρωπομόρφων Τουρκικών τεράτων..», (*Ελευθερία*, 13 Ιουνίου 1958)
- «ομαδική σφαγή αθώων και ανύποπτων Ελλήνων», (*Ελευθερία*, 13 Ιουνίου 1958)
- «στυγερού και γκανγκστερικού τούτου εγκλήματος..», (*Ελευθερία*, 13 Ιουνίου 1958)
- «ποτισμένη με αίμα και δάκρυα η ελληνική κυπριακή γη..» (*Ελευθερία*, 14 Ιουνίου 1958)
- «επτά σφαγιασθέντων υπο των κτηνανθρώπων του Κιόνελι..» (*Ελευθερία*, 14 Ιουνίου 1958)
- «τουρκικό κακούργημα..» (*Ελευθερία*, 14 Ιουνίου 1958)
- «ιερόσυλους και βάρβαρους εγκληματίες..» (*Ελευθερία* 15 Ιουνίου 1958)
- «Θύματα της θηριωδίας Τούρκων του Κιόνελι..» (*Ελευθερία* 15 Ιουνίου 1958)

Όλα αυτά συνθέτουν μια θλιβερή και συνταρακτική ατμόσφαιρα η οποία μεταφέρεται στον αναγνώστη με στόχο την καλλιέργεια αισθημάτων φρίκης αλλά και πόνου.

Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958 - (Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958))

«Το χθεσινό εγκληματικό όργιο των Τούρκων εις το χωριό Κιόνελλι. Αιμοβόροι Τούρκοι φέροντες αυτόματα, πελέκεις και άλλα δολοφονικά όργανα εφόνευσαν 4 Έλληνας, ετραυμάτισαν 8 και αγνοείται η τύχη πολλών άλλων. Οι πόδες, αι χείρες και αι κεφαλαί των φονευθέντων απεκόπησαν διά πελέκεως. Οι τραυματαί λέγουν ότι μεταφέρθησαν εκεί υπό στρατιωτών και επικουρικών. Τραγικό το θέαμα εις το Γενικόν Νοσοκομείον Λευκωσίας».

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

13 Ιουνίου 1958

Για το ίδιο συμβάν *Ο Φιλελεύθερος* έχει ένα πολύ πλούσιο και συνεχή ρεπορτάζ για την σφαγή στο Κιόνελλι, γεγονός που δείχνει τη μεγάλη σημασία που του αποδίδει.

Πίνακας 6.9: Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958 (Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958))

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

Σύνταξη άρθρου	1958	%
Ενυπόγραφο	2	10%
Ανυπόγραφο	16	80%
Διεθνές Πρακτορείο	2	10%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	8	40%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση	2	10%
Ρεπορτάζ-έρευνα	4	20%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	6	30%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	12	60%
Αρνητικό	8	40%
Ουδέτερο		%

Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	15	75%
Ελλάδα	2	10%
Κύπρος	3	15%
Βρετανία		%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα		%
Πηγές		
0		%
1	16	80%
2	4	20%
3		%
4		%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	11	100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	7	35%
Δεξιά	12	60%
Ολοσέλιδο	1	5%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	11	55%
Κάτω	9	45%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	9	45%
Μεσαίο	9	45%
Μεγάλο	2	10%
Σύνολο	20	100%

Από την μελέτη προκύπτει ότι η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* παρουσιάζεται πιο καυστικός από την εφημερίδα *Ελευθερία*. Στις στήλες του περιλαμβάνει (Πίνακας 6.9) είκοσι ειδήσεις από τις οποίες η πλειοψηφία 80% είναι ανυπόγραφες, πηγές ανώνυμες 75%, η είδηση αποτελεί κύριο άρθρο 40%, το υπόλοιπο είναι ρεπορτάζ 20% και απλή είδηση 30%, το μέγεθος της είδησης κατά 45% είναι μικρή

και μεσαία είδηση αντίστοιχα, και οι θεματικές αναφορές των ειδήσεων αναφέρουν κατά μεγάλο ποσοστό 85% τις εμπλεκόμενες χώρες και ακολουθούν απελευθερωτικό κίνημα 8% και αποικιοκρατική κυβέρνηση με 7%. Επίσης σε αυτή την εφημερίδα βλέπουμε έντονο φωτογραφικό υλικό, μετρήσαμε 11 δυνατές φωτογραφίες που αντικατοπτρίζουν την εκρηκτική κατάσταση. Σημαντικό είναι ότι η εφημερίδα έχει ένα πολύ πλούσιο και συνεχή ρεπορτάζ για την σφαγή στο Κιόνελλι γεγονός που δείχνει τη μεγάλη σημασία που δίδει στην τραγωδία. Σημαντικές θεματικές αναφορές αλλά και λέξεις που δυναμιτίζουν το κλίμα και που δημοσιεύονται στην εφημερίδα είναι:

- «τουρκική βιαιοπραγία...» (*Ο Φιλελεύθερος 10 Ιουνίου 1958*)
- «Πλήθος εκ 300 περίπου μαινόμενων Τούρκων ελιθοβόλησεν της πρωίας...» (*Ο Φιλελεύθερος 10 Ιουνίου 1958*)
- «θρασεείς και φανατικοί Τούρκοι χωρίς καμμιάν πρόκλησιν εκ μέρους των Ελλήνων απεδύθησαν από την νυκτός του Σαββάτου εις δολοφονίας, εμπρησμούς και διώξεις» (*Ο Φιλελεύθερος 10 Ιουνίου 1958*)
- «τουρκική βαρβαρότητα, τουρκικά εγκλήματα ...» (*Ο Φιλελεύθερος 11 Ιουνίου 1958*)
- «ιερόσυλοι Τούρκοι επυρπόλησαν χθες τον αρχαίον ναον του Αγίου Λουκά...» (*Ο Φιλελεύθερος 12 Ιουνίου 1958*)
- Αιμοβόροι Τούρκοι φέροντες αυτόματα, πέλεκεις και άλλα δολοφονικά όργανα εφόνευσαν 4 Έλληνας...» (*Ο Φιλελεύθερος 13 Ιουνίου 1958*)
- «Η φρικιαστική σφαγή των άοπλων και απροστάτευτων Ελλήνων εις το Κιόνελλι...» (*Ο Φιλελεύθερος 15 Ιουνίου 1958*)
- «Τουρκικοί βανδαλισμοί ((*Ο Φιλελεύθερος 17 Ιουνίου 1958*)
- «Έντονος διαμαρτυρία των Ελλήνων δικηγόρων Λευκωσίας δια τας ωμοτήτας. Εκφράζουν αποτροπιασμόν δια τας Τουρκικάς βαρβαρότητας.....» (*Ο Φιλελεύθερος 19 Ιουνίου 1958*)
- «Τα θύματα της Τουρκικής βαρβαρότητος έχουν άμεσον ανάγκην υλικής ενισχύσεως...» (*Ο Φιλελεύθερος 19 Ιουνίου 1958*)

Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958 - (Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958))

ΧΑΡΑΥΓΗ

13 Ιουνίου 1958

«Με κύρια ευθύνη μελών των δυνάμεων ασφαλείας
Ομαδικές σφαγές Ελλήνων από Τούρκους πάρα το Κιόνελλι
Τρεις νεκροί και ενιά σοβαροί τραυματισμοί
Αισχρή διαστρέβλωση των γεγονότων από τον Κυπριακό ραδιοσταθμό».

Η *Χαραυγή* χρησιμοποιεί σκληρές λέξεις, όπως «Τούρκος», «βιαιοπραγία», «βανδαλισμός» που μεταφέρουν στον αναγνώστη την βιαία κατάσταση που επικρατεί στο νησί από τις ομαδικές σφαγές Ελλήνων από τους Τούρκους.

Πίνακας 6.10: Πρώτες διακοινοτικές ταραχές το 1958 (Η σφαγή Ελληνοκυπρίων από Τουρκοκύπριους στο Κιόνελλι (12.06-1958))

ΧΑΡΑΥΓΗ 1958

Σύνταξη άρθρου	1958	%
Ενυπόγραφο		%
Ανυπόγραφο	16	100%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	6	37%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα		%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	10	63%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	9	56%
Αρνητικό	7	44%
Ουδέτερο		%

Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	15	94%
Ελλάδα	1	6%
Κύπρος		%
Βρετανία		%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα		%
Πηγές		
0		%
1	16	100%
2		%
3		%
4		%
5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	10	100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	8	50%
Δεξιά	8	50%
Ολοσέλιδο		%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	8	50%
Κάτω	8	50%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό		%
Μεσαίο	12	75%
Μεγάλο	4	25%
Σύνολο	16	100%

Η *Χαραυγή* έχει πλούσια κάλυψη της τραγωδίας στο Κιόνελι. Εντοπίσαμε δεκαέξι ειδήσεις (Πίνακας 6.10) όλες ανυπόγραφες, με μια πηγή δημοσίευσης. Η προέλευση πηγών είναι ανώνυμες, ο τύπος δημοσιεύματος αποτελείται από δέκα απλές ειδήσεις (63%), έξι κύρια άρθρα (37%), ενώ υπάρχει πλούσιο φωτογραφικό υλικό. Ως προς της θεματικές το απελευθερωτικό κίνημα έχει 4 αναφορές ποσοστό 20%, η αποικιοκρατική κυβέρνηση 4 αναφορές ποσοστό 20%, οι εμπλεκόμενες χώρες 11 θεματικές αναφορές ποσοστό 55% και τα άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα 1 θεματική αναφορά ποσοστό 5%. Όπως και στις άλλες δυο εφημερίδες η λέξη «Τούρκος», «βιαιοπραγία», «βανδαλισμός» συνεχώς παρελαύνουν στο δημοσιογραφικό κείμενο. Στη συνέχεια σας παρουσιάζουμε αναφορές πώς η «Χαραυγή» κάλυψε την σφαγή στο Κιόνελι:

- «όργιο Τουρκικών βανδαλισμών...» (*Χαραυγή 10 Ιουνίου 1958*)
- «Συνεχίζεται το όργιο των Τούρκων βανδάλων – Φόνοι – Τραυματισμοί – Εμπρησμοί – Ληηλασίες» (*Χαραυγή 12 Ιουνίου 1958*)
- «Οι εξαγριωμένοι Τούρκοι έκαψαν μια εκκλησία κι' έβαλαν άλλες δεκαοκτώ πυρκαγιές σε ελληνικά καταστήματα» (*Χαραυγή 12 Ιουνίου 1958*)
- « ο λαός μας καταγγέλλει τους βανδαλισμούς των Τούρκων» (*Χαραυγή 12 Ιουνίου 1958*)
- «ομαδικές σφαγές Ελλήνων από Τούρκους παρά το Κιόνελι» (*Χαραυγή 13 Ιουνίου 1958*)
- « Σε αυτές τις άμορφες μάζες μετατράπηκαν οι κάτοικοι Κοντεμένου που κατακρεουργήθηκαν από Τούρκους βανδάλους..» (*Χαραυγή 12 Ιουνίου 1958*)
- «Το πιο αποτρόπαιο , απάνθρωπο και κτηνώδες έγκλημα στην ιστορία μας» (*Χαραυγή 14 Ιουνίου 1958*)
- «τουρκική βαρβαρότητα..» (*Χαραυγή 17 Ιουνίου 1958*)
- «μακάβρια σφαγή, ανθρωποσφαγή στο Κιόνελι» (*Χαραυγή 17 Ιουνίου 1958*)
- «ο λαός εξεγείρεται και απαιτεί να τιμωρηθούν οι βάνδαλοι του Κιόνελι» (*Χαραυγή 18 Ιουνίου 1958*)
- «Τούρκοι βάνδαλοι..» (*Χαραυγή 19,20 Ιουνίου 1958*)
- «Τραγωδία στο Κουρδάλι..» (*Χαραυγή 22 Ιουνίου 1958*)

Κατά την διάρκεια της επεξεργασίας και ανάλυσης των στοιχείων αυτού του κεφαλαίου αντιληφθήκαμε ότι οι εφημερίδες και ιδιαίτερα η *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* κάλυπταν τα γεγονότα που ελάμβαναν μέρος και αφορούσαν την απελευθερωτική πλευρά του αγώνα την περίοδο 1955-1960. Σημαντικό εύρημα είναι ότι οι εφημερίδες δεν κάλυπταν εθνικιστικά γεγονότα με πρωταγωνιστή την ΕΟΚΑ εναντίον των Τουρκοκυπρίων. Αυτό ίσως αποδεικνύει και τη στάση του τύπου ώστε να στείλει μηνύματα προς τους Τουρκοκύπριους ότι ο αγώνας στρεφόταν αποκλειστικά στους Βρετανούς αποικιοκράτες και όχι προς τους Τουρκοκύπριους του οποίους ο Γρίβας διαβεβαίωνε με φυλλάδιο της, που κυκλοφόρησε σε τουρκική γλώσσα τον Ιούλιο του 1955 στην τουρκική συνοικία της Λευκωσίας, ότι ο Αγώνας που διεξάγει δεν στρέφεται εναντίον των Τουρκοκυπρίων, αλλά εναντίον του Άγγλου κυριάρχου. Η είδηση έγραφε:

«Αι προθέσεις μας έναντι των Τούρκων κατοίκων της νήσου είναι αγναί και φιλικαί. Αποβλέπομεν προς γνησίους φίλους και συμμάχους και, όσον εξαρτάται από ημάς, δεν θα δεχθώμεν να θιγή ουδέ κατ' ελάχιστον η αξιοπρέπεια, η ζωή, η τιμή και η περιουσία των». (*Ελευθερία*, 4 Απριλίου 1955)

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι η μελέτη αφορά τον Ελληνοκυπριακό τύπο και λογικό ήταν αφού η γραφή των ειδήσεων ήταν στην ελληνική γλώσσα τα έντυπα να προβάλλουν στις στήλες τους τα θετικά αποτελέσματα του αγώνα αφού ως αναγνωστικό τους κοινό είχαν του Έλληνας και απώτερος στόχος τους ήταν ο ξεσηκωμός του Ελληνισμού κατά των Βρετανών αποικιοκρατών για την απεξάρτηση από την *αποικιοκρατία*. Εξίσου ενδιαφέρον θα ήταν εάν είχαμε την ευχέρεια να μελετήσουμε Τουρκοκυπριακές εφημερίδες εκείνης της περιόδου και πώς αυτές ερμήνευαν και παρουσίαζαν τον αγώνα της ΕΟΚΑ μέσα από τις δικές του στήλες. Επαναλαμβάνουμε ότι σε αυτό το οδοιπορικό δεν εντοπίσαμε δημοσιεύματα που προήγαν τον ελληνικό εθνικισμό μέσα από συγκρούσεις με Ελληνοκυπρίων εναντίον Τουρκοκύπριων.

7. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΥΝΘΗΚΗ ΖΥΡΙΧΗΣ – ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΚΑΙ Η ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ 16^η ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1960

Σε αυτό το κεφάλαιο αναλύουμε τις θέσεις των εφημερίδων κατά τη διάρκεια των σημαντικών για την ιστορία της Κύπρου εξελίξεων που αφορούσαν την συνθήκη Ζυρίχης – Λονδίνου (1960) η οποία οδήγησε στην ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όπως και στα προηγούμενα κεφάλαια, έτσι και εδώ μελετούμε τη χρονική περίοδο τρεις ημέρες πριν το γεγονός ώστε να δούμε αν ο τύπος και με ποιό τρόπο κάλυπτε την δημοσιογραφική δραστηριότητα πριν της συνομιλίες, και δεκαπέντε ημέρες μετά το γεγονός. Προσπαθειά μας είναι μέσα από την ανάλυση των δημοσιευμάτων των εφημερίδων να κατανοήσουμε τις θέσεις των εφημερίδων που αποτελούν το αντικείμενο της διατριβής μας σε επιμέρους, αλλά ιδιαίτερα σημαντικές διαστάσεις του απελευθερωτικού αγώνα. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε ότι τα δημοσιεύματα περιγράφουν και τα δυο σημαντικά γεγονότα των συνομιλιών και όχι το καθένα ξεχωριστά. Ο λόγος είναι ότι οι ημερομηνίες στις οποίες έλαβαν μέρος οι συνομιλίες είναι σε πολύ κοντινό σημείο η μια από την άλλη, δηλαδή μια εβδομάδα χρονική διαφορά, γεγονός που σε περίπτωση που περιγράφαμε ξεχωριστά τις συνομιλίες θα υπήρχε επανάληψη των αποτελεσμάτων.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι η κάθε εφημερίδα εφαρμόζει τη δική της πολιτική προσέγγιση στο θέμα. Με πολιτική προσέγγιση εννοούμε τη διαβίβαση ειδήσεων και εικόνων, την παραγωγή νοήματος, τη διαδικασία επιρροής στο πλαίσιο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης μέσω άσκησης εξουσίας, δηλαδή η εφημερίδα και η πολιτική που χρησιμοποιεί στην προσέγγιση και παρουσίαση του θέματος (Δεμερτζής 2002:76). Για παράδειγμα οι εφημερίδες που μελετούμε δημοσιεύουν την «συμφωνία Ζυρίχης-Λονδίνου». Άρα βλέπουμε μια σχέση πολιτικής εξουσίας μέσω τις εφημερίδας αφού η χρήση της πολιτικής αποτελεί πολιτική πράξη ενώ ταυτόχρονα είναι επικοινωνιακή και εξουσιαστική (ό.π. 2002: 79).

ΥΠΟΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

- 7.1 (i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11^η Φεβρουαρίου 1959.**
(ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18^η Φεβρουαρίου 1959.

Οι Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου, ήταν οι Συμφωνίες με τις οποίες τεματίστηκε η βρετανική κυριαρχία και ιδρύθηκε ανεξάρτητο Κυπριακό κράτος. Η συμφωνία της Ζυρίχης υπογράφηκε από τους τότε πρωθυπουργούς της Ελλάδας και της Τουρκίας. Η συνθήκη επικυρώθηκε μια βδομάδα αργότερα, όπου και υπογράφηκε η Συμφωνία του Λονδίνου από τους πρωθυπουργούς και υπουργούς εξωτερικών Ελλάδας, Τουρκίας και Βρετανίας, τον εκπρόσωπο της ελληνοκυπριακής κοινότητας και τον εκπρόσωπο της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Η συνθήκη κατοχύρωνε την ανεξαρτησία της Κύπρου, καθόριζε το σύνταγμα του νέου κράτους και τα δικαιώματα κάθε εθνοτικής κοινότητας όσον αφορά το κράτος και τη διακυβέρνηση. Ο Πρόεδρος θα ήταν Ελληνοκύπριος και ο Αντιπρόεδρος Τουρκοκύπριος. Στις συμφωνίες περιλαμβανόταν Συνθήκη Εγγυήσεων" μεταξύ Ελλάδας, Τουρκίας, Βρετανίας και Κύπρου με την οποία, σε περίπτωση διασάλευσης της συνταγματικής τάξης, μια από τις τρεις πρώτες «εγγυήτριες δυνάμεις» θα μπορούσε να προβεί σε μονομερή δράση, αφού προηγουμένως είχαν εξαντληθεί τα περιθώρια διαπραγματεύσεων με τις άλλες δυο. Αναλυτικότερα, στις 11 Φεβρουαρίου 1959 υπογράφηκε από τους πρωθυπουργούς Ελλάδας και Τουρκίας η συμφωνία για το Κυπριακό, η οποία περιλάμβανε: Βασική διάρθρωση της Δημοκρατίας της Κύπρου, Συνθήκη εγγυήσεως μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας, Μεγάλης Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας, Συνθήκη συμμαχίας μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας, Ελλάδας και Τουρκίας και, τέλος, Συμφωνία κυρίων (μεταξύ Καραμανλή και Menderes).

Πρόνοιες και βασικά σημεία

Ειδικότερα, στη Βασική διάρθρωση της Δημοκρατίας της Κύπρου προβλεπόταν ότι:

- «Το σύστημα της Κυπριακής Δημοκρατίας θα είναι προεδρικό με Έλληνα Πρόεδρο και Τούρκο Αντιπρόεδρο. Ο Πρόεδρος θα εκλέγεται από τους Ελληνοκύπριους και ο Αντιπρόεδρος από τους Τουρκοκύπριους. Έλληνας θα

είναι ο πρόεδρος της Βουλής και Τούρκος ο αντιπρόεδρος, οι οποίοι και θα αντικαθιστούν σε περίπτωση κωλύματος τον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας αντίστοιχα.

- Την εκτελεστική εξουσία θα ασκούν ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας.
- Το υπουργικό συμβούλιο θα είναι 10 μελές και θα το αποτελούν 7 Έλληνες και 3 Τούρκοι υπουργοί. Ένα από τα υπουργεία Εξωτερικών, Οικονομίας και Δικαιοσύνης θα αναλαμβάνει Τούρκος.
- Σε νόμους που αφορούν εξωτερικές υποθέσεις ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας θα έχουν από κοινού ή χωριστά το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto).
- Η νομοθετική εξουσία θα ασκείται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, η οποία θα εκλέγεται χωριστά από τους Έλληνες και τους Τούρκους σε αναλογία 70% και 30% αντίστοιχα, η δε θητεία της θα είναι 5ετής. Ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι οι Τούρκοι αποτελούν το 18% του πληθυσμού, η αναλογία 70% και 30% θα ισχύει τόσο στις δημόσιες υπηρεσίες όσο και στις δυνάμεις ασφαλείας, ενώ στον στρατό η αναλογία θα είναι 60% προς 40%.
- Εκτός από τη Βουλή των Αντιπροσώπων θα συγκροτηθούν δύο Κοινοτικές Βουλές, Ελληνική και Τουρκική, των οποίων οι αρμοδιότητες θα αφορούν θέματα θρησκευτικά, εκπαιδευτικά, διδακτικά και πνευματικά.
- Από τους αρχηγούς και υπαρχηγούς Στρατού, Αστυνομίας και Χωροφυλακής ο ένας θα είναι Τούρκος και σε όποιο από τα ανωτέρω σώματα προέρχεται από τη μία κοινότητα ο υπαρχηγός θα προέρχεται από την άλλη.
- Θα συσταθεί Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο στο οποίο ο ένας δικαστής θα είναι Έλληνας, ο άλλος Τούρκος και ο τρίτος ουδέτερος, ο οποίος και θα προεδρεύει 28 μήνες.
- Η ψήφιση νόμων και οι αποφάσεις της Βουλής απαιτούν την πλειοψηφία των παρόντων. Για τροποποιήσεις στα μη βασικά άρθρα του Συντάγματος απαιτείται πλειοψηφία των 2/3 τόσο των Ελλήνων όσο και των Τούρκων βουλευτών. Όσον αφορά την ψήφιση φόρων και τελών απαιτείται χωριστή πλειοψηφία των κοινοβουλευτικών αντιπροσώπων κάθε κοινότητας
- Στις 5 μεγαλύτερες πόλεις (Λευκωσία, Λεμεσό, Αμμόχωστο, Λάρνακα, Πάφο) θα δημιουργηθούν χωριστοί δήμοι Ελληνοκυπρίων και

Τουρκοκυπρίων. Ως προς τη Συνθήκη Εγγυήσεως, βασικότερα σημεία αποτελούν:

- Η απαγόρευση οποιασδήποτε δραστηριότητας θα ευνοήσει την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα ή τη διχοτόμηση της νήσου.
- Το δικαίωμα μονομερούς επέμβασης κάθε εγγυήτριας δύναμης (Αγγλία, Ελλάδα, Τουρκία) σε περίπτωση παραβίασης των όρων της συνθήκης. Στη Συμφωνία κυρίων, μεταξύ του Έλληνα πρωθυπουργού και του Τούρκου ομολόγου του, προβλεπόταν ότι οι δύο πλευρές θα υποστήριζαν την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στη συμμαχία του ΝΑΤΟ και θα ενεργούσαν προς τον Έλληνα πρόεδρο και τον Τούρκο αντιπρόεδρο της Κύπρου με στόχο να τεθεί εκτός νόμου το ΑΚΕΛ. Προβλεπόταν ακόμη η άρση των έκτακτων μέτρων αμέσως μετά την υπογραφή των συμφωνιών, γενική αμνηστία για τους αγωνιστές της ΕΟΚΑ και κατάρτιση συντάγματος το ταχύτερο δυνατόν». (Ιωάννα - Μαρία Καλογεροπούλου:2009).

(i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11^η Φεβρουαρίου 1959.

(ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18^η Φεβρουαρίου 1959.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

08 Φεβρουαρίου 1959

«Οι κ.κ. Καραμανλής και Menderes θα υποβάλουν εις την Βρετανία κοινόν σχέδιον δια το μέλλον της Κύπρου (*Ελευθερία*: 08.02.1959)».

Η εμπλοκή του τουρκικού στοιχείου αλλά και άλλοι παράγοντες οδηγούν στις αρχές του 1959 σε συνομιλίες Ελλάδας – Τουρκίας στη Ζυρίχη για ανεξαρτησία της Κύπρου. Η Τουρκία αξιώνει με θρασύτητα τη στάθμευση στρατευμάτων της στην Κύπρο, κάτι που απορρίπτεται από την Ελλάδα. Τελικά, όμως μονογραφείται από τους Πρωθυπουργούς των δυο χωρών η συμφωνία που υπογράφεται μια εβδομάδα αργότερα στο Λονδίνο. Η Κύπρος διαφωνεί, αλλά αναγκάζεται να επικυρώσει τις συμφωνίες και ο Εθνάρχης Μακάριος επιστρέφει συνιστώντας σύμπνοια, αγάπη και συνεργασία στο νέο στάδιο αγώνα που διανοίγεται. Η *Ελευθερία* μέσα από τα δημοσιευματά της σηματοδοτεί το σημαντικό ρόλο που ειδικά έπαιξαν οι εμπλεκόμενες χώρες για το μέλλον της Κύπρου. Μερικοί τίτλοι της εφημερίδας που αποδεικνύουν το πιο πάνω είναι:

- «Εμονογραφήθη χθες η ελληνο-τουρκική συμφωνία επί του Κυπριακού υπό των Καραμανλή και Menderes» (*Ελευθερία*, 7/2/1959)
- «Δραματική ομιλία του κ. Αβέρωφ προς τους Κυπριους αντιπροσώπους – Πώς ερμήνευσε το περιεχόμενο της συμφωνίας της Ζυρίχης (*Ελευθερία*, 19.2.1959)
- «Επιτεύχθη εις την Ζυρίχην συμβιβαστική Ελληνοτουρκική Συμφωνία δια την Κυπρον» (*Ελευθερία*, 17.2.1959)
- «Ο Εθνάρχης επαναλαμβάνει ότι οιαδήποτε συμφωνία θα τεθή υπο την έγκρισιν του Κυπριακού λαού» (*Ελευθερία*, 17.2.1959)
- «Ο Εθνάρχης αντιτίθεται εις Στρατ. Εγγυήσεις έστω και συμβολικάς χάριν της Τουρκίας» (*Ελευθερία*, 8.2.1959)
- «Οι Πρωθυπουργοί Ελλάδος και Τουρκίας συνηντήθησαν χθες δις εις την Ζυρίχην» (*Ελευθερία* 7/2/1959)

- «Υπο ποιας δραματικής συνθήκας ο Εθνάρχης απεφάσισε να προβεί εις δήλωσιν ότι αποδέχεται την συμφωνίαν. Το αντίθετον θα προεκάλει χάος εις την Κύπρον και σοβαρούς κλονισμούς εν Ελλάδι – ‘Ελαβεν υπ’ όψιν τα διαμηνυθέντα υπό του Βρατανικού Εργατικού Κόμματος – Ομόφωνος ανταπόκρισις των συμβούλων του Εθνάρχου. – Η ευλογία του Υψίστου εφ’ ημών» (Ελευθερία, 20.02.1959)

Πίνακας 7.1:

(i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11^η Φεβρουαρίου 1959.

(ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18^η Φεβρουαρίου 1959.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 1959

Σύνταξη άρθρου	1959	%
Ενυπόγραφο	35	54%
Ανυπόγραφο	30	46%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	23	36%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα	17	26%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	25	38%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	57	88%
Αρνητικό	8	12%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	5	8%
Ελλάδα	10	15%
Κύπρος		%
Βρετανία	38	58%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία	8	12%
Άλλα	4	7%
Πηγές		
0	4	6%
1	26	40%
2	24	37%
3	9	14%
4	2	3%

5		%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	14	100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	23	35%
Δεξιά	42	65%
Ολοσέλιδο		%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	33	51%
Κάτω	32	49%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	29	45%
Μεσαίο	36	55%
Μεγάλο		%
Σύνολο	65	100%

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 7.1 τα άρθρα είναι ενυπόγραφα 45% και ανυπόγραφα 46%, ενώ το 88% των άρθρων έχει θετικό περιεχόμενο και 8 άρθρα, 12% αρνητικό. Επίσης, οι πηγές των άρθρων είναι από την Βρετανία 58%, Ελλάδα 15%, Διεθνή Πρακτορία 12%, Ανώνυμα 8% και άλλα 7%. Τέλος όσον αφορά το μέγεθος των δημοσιευμάτων οι ειδήσεις διαχωρίζονται σε μεσαία κείμενα 55%, και μικρά κείμενα 45%.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι η *Ελευθερία* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε τις ειδήσεις ως ρεπορτάζ και κύριο άρθρο, απλή είδηση, θεματικές αναφορές της συμφωνίας Ζυρίχης και Λόνδινου τον Φεβρουάριο 1959. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Ελευθερία*

- «Οι κ.κ. Καραμανλής, και Menderes θα υποβάλουν εις την Βρετανία κοινόν σχέδιον δια το μέλλον της Κύπρου (*Ελευθερία*: 08.02.1959),
- «Αι χθεςιναί συνομιλίας Καραμανλή-Menderes ήσαν αποφασιστικής σημασίας δια την Κύπρον (*Ελευθερία*: 10.02.1959).

- Ο Αρχιεπίσκοπος κ. Μακάριος και ο Fazıl Küçük προσεκλήθησαν όπως παραστούν εις την διάσκεψην δια την Κυπρον συγκροτουμένην εις Λονδίνον την Τρίτην και Τετάρτην (*Ελευθερία*: 14.02.1959)
- «Το Λονδίνο ομιλεί περί ομόσπονδου Κυπριακού κράτους, άνευ γεωγραφικής, αλλά διοικητικής διχοτομήσεως της νήσου», (*Ελευθερία*, 10 Φεβρουαρίου 1959)
- «Χθεςινή διάωρος συνομιλία Καραμανλή-Menderes ανεπτέρωσε τας ελπίδας περι επικείμενης συμφωνίας δια το Κυπριακό ζήτημα», (*Ελευθερία*, 11 Φεβρουαρίου 1959)
- «Οι κ.κ. Αβέρωφ και Fatin Rüştü Zorlu αφίκοντο εις Λονδίνον δια συνομιλίας μετά του Λούντ», «Κατα την χθεςινήν εναρκτήριον διάσκεψην του Λονδίνου η Αγγλία έθεσε τους όρους της δι ανεξαρτησίαν της Κύπρου», (*Ελευθερία*, 12 Φεβρουαρίου 1959)
- «την 7 Μ.Μ. της χθες υπεγράφη εν Λονδίνω η συμφωνία δια την ίδρυσιν της ανεξάρτητου δημοκρατίας της Κύπρου», (*Ελευθερία*, 20 Φεβρουαρίου 1959)
- «Διάγγελμα του Εθνάρχου προς τον Κυπριακόν λαόν», (*Ελευθερία*, 21 Φεβρουαρίου 1959)
- «Το κείμενον της μονογραφη θείσης εν Λονδίνω συμφωνίας δια της οποίας ιδρύεται η ανεξάρτητος δημοκρατία της Κύπρου», (*Ελευθερία*, 24 Φεβρουαρίου 1959)

β. Επίσης ενδιαφέρον προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου 1959 εστιάζεται στο πάνω και στο κάτω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει την σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Όσο αφορά το μέγεθος της είδησης αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση η εφημερίδα δημοσιεύει την είδηση σε μεσαίο μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα *Ελευθερία*, έχει ως πηγή την Βρετανία, την Ελλάδα και τα Πρακτορεία Ειδήσεων.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα έχουν θετικό χαρακτήρα αφού στο περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα που αφορούν τις συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου 1959.

ε. Η είδηση χωρίζεται σε ενυπόγραφο και ανυπόγραφο.

στ. Κατά την αποψη μας παρατηρούμε στην εφημερίδα *Ελευθερία* ότι η το θρίλερ των συμφωνιών καλύπτεται με επικεφαλίδες κεφαλαίων γραμμάτων, που μεταδίδει στον αναγνώστη το ύφος πίεσεων προς τον Εθνάρχη Μακάριο και υιοθετεί ύφος που στοχεύει στην πληροφόρηση αλλά και στον ησυχασμό και την απαλλαγή από την αποικιοκρατία.

(i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11^η Φεβρουαρίου 1959.

(ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18^η Φεβρουαρίου 1959.

Ο Φιλελεύθερος

08 Φεβρουαρίου 1959

«Εις Ζυρίχην μελετάται σχέδιο επί του Κυπριακού το οποίον θα υποβληθεί προς την Βρετ. Κυβέρνησιν αφού εγκριθή υπό των κ.κ. Καραμανλή και Menderes»

Ο Φιλελεύθερος περιγράφει αναλυτικά πόσο σημαντική είναι η επίτευξη συμφωνίας στην Κύπρο και πώς οι εμπλεκόμενες χώρες αναλαμβάνουν δράση για να επιτύχουν τις επιδιώξεις τους, για αυτό και το ποσοστό εμπλοκής του θεωρείται ψηλό (Πίνακας 7.2).

Πίνακας 7.2:

(i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11^η Φεβρουαρίου 1959.

(ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18^η Φεβρουαρίου 1959.

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

Σύνταξη άρθρου	1959	%
Ενυπόγραφο	20	45%
Ανυπόγραφο	25	55%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	24	53%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα	9	20%

Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	12	27%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	42	93%
Αρνητικό	2	4%
Ουδέτερο	1	3%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	8	18%
Ελλάδα	20	44%
Κύπρος		%
Βρετανία	12	27%
Τουρκία	--	%
Διεθνή Πρακτορεία	5	11%
Άλλα		%
Πηγές		
0		%
1	12	27%
2	19	43%
3	5	11%
4	7	15%
5	2	4%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	22	92%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες	2	8%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	19	42%
Δεξιά	26	58%
Ολοσέλιδο		%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	26	58%
Κάτω	19	42%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	12	41%
Μεσαίο	33	59%
Μεγάλο		%
Σύνολο	45	100%

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 7.2 τα άρθρα είναι ανυπόγραφα 55% και ενυπόγραφα 45%, ενώ το 93% των άρθρων έχει θετικό περιεχόμενο και 4% αρνητικό. Επίσης, οι πηγές των άρθρων είναι από Ελλάδα 44%, Βρετανία 27%, ανώνυμες 18%,

και Διεθνή Πρακτορεία 11%. Τέλος όσον αφορά στο μέγεθος των δημοσιευμάτων οι ειδήσεις διαχωρίζονται σε μεσαία κείμενα 59%, και μικρά κείμενα 41%.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι ο *Ο Φιλελεύθερος* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε τις ειδήσεις ως κύριο άρθρο, ρεπορτάζ, απλή είδηση, θεματικές αναφορές στις συμφωνίες Ζυρίχης και Λόνδινου τον Φεβρουάριο 1959. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος*

- «Εις Ζυρίχην μελετάται σχέδιο επι του Κυπριακού το οποίον θα υποβληθεί προς την Βρετ. Κυβέρνησιν αφού εγκριθή υπό των κ.κ. Καραμανλή και Menderes» (*Ο Φιλελεύθερος 8 Φεβρουαρίου 1959*),
- «Οι Καραμανλής και Menderes έσχον χθες αποφασιστική συνάντησιν» (*Ο Φιλελεύθερος 10 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Οι κ.κ. Καραμανλής και Menderes θα συνέλθουν την πρωίαν της σήμερον εις νέαν σύσκεψη επι του Κυπριακού ήτις προβλέπεται αποφασιστική» (*Ο Φιλελεύθερος 11 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Ο Αβέρωφ εδηλωσε ψες εν Λονδίνω ότι η συμφωνία απαιτεί Βρεττανικήν έγκρισιν και αποδοχή της υπο του Κυπρ. Λαού» (*Ο Φιλελεύθερος 12 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Μεγάλη αισιοδοξία δια την έκβασιν των Ελληνοτουρκικών συνομιλιών- Η Τουρκική αξίωσις δια την διχοτόμησιν παρεμερίσθη» (*Ο Φιλελεύθερος 8 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Ο Εθνάρχης δεν αποκλείει την επίτευξιν κατ' αρχής συμφωνίας επί του Κυπριακού, τηρεί όμως απολύτως επιφυλακτικήν στάσιν» (*Ο Φιλελεύθερος 11 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Υπεγράφη χθες εις την Ζυρίχην Ελληνοτουρκική συμφωνία επι του Κυπριακού» (*Ο Φιλελεύθερος 12 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Επιστρέφω ικανοποιημένος και υπερήφανος δήλωσε ψες εις Αθήνας ο κ. Καραμανλής» (*Ο Φιλελεύθερος 12 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Μελετάται όπως την προσεχήν Δευτέραν αρχίση η τριμερής διάσκεψις...» (*Ο Φιλελεύθερος 13 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Επι τη υπογραφή της συμφωνίας εις Ζυρίχην επαναδιαδηλούνται η εμπιστοσύνη του λαού της Κύπρου προς τον Εθνάρχην Μακάριον» (*Ο Φιλελεύθερος 13 Φεβρουαρίου 1959*)

- «Ο Εθνάρχης αποδύεται με σθένος εις την σημερινήν σκληράν μάχην. Ο Μακαριότατος ένα έχει σκοπόν εις Λονδίνον: Να διασφαλίση πραγματικήν ανεξαρτησίαν δια την Κύπρον, αντικρούων πάσαν αποικιοκρατικήν αξίωσιν της Αγγλικής Κυβερνήσεως» (*Ο Φιλελεύθερος 17 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Η Κύπρος ανακηρύσσεται εις Ανεξάρτητον Κράτος» (*Ο Φιλελεύθερος 20 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Η επιτευχθείσα συμφωνία διανοίγει ευρείς ορίζοντας και προδιαγράφει ευοίωνον μέλλον δια την Κύπρον εδήλωσε ψες ο Εθναρχεύων, επανελθών εκ Λονδίνου» (*Ο Φιλελεύθερος 10 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Το πλήρες κείμενον της Λευκής βίβλου η οποία θέτει τας βάσεις της ανεξάρτητου Κυπριακής Δημοκρατίας» (*Ο Φιλελεύθερος 24 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Ουδεμία δέσμευσις δυναται να εμποδίση την ακατάσχετον πορείαν του Κυπριακού λαού προς απόκτησιν πλήρους ελευθερίας» (*Ο Φιλελεύθερος 26 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Η Ελλάς δυνατόν να ωδηγείτο εις πόλεμον εναντίον της Αγγλίας και της Τουρκίας εάν δεν επετυγχάνετο λύσις του Κυπριακού θέματος και ο Αγών συνεχίζετο» (*Ο Φιλελεύθερος 27 Φεβρουαρίου 1959*)

β. Επίσης ενδιαφέρον προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου 1959 εστιάζεται στο πάνω και στο κάτω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει την σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Όσο αφορά το μέγεθος της είδησης αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση η εφημερίδα δημοσιεύει την είδηση σε μεσαίο μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος*, έχει ως πηγή την Ελλάδα και Βρετανία χώρες που ήταν οι εγγυήτριες δυνάμεις για την Κύπρο και εκεί διεξάγονταν ζημώσεις, για το μέλλον του νησιού.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα, που άλλα είναι ενυπόγραφα κι άλλα ανυπόγραφα, σχεδόν είναι ισοσκελισμένα και έχουν θετικό χαρακτήρα αφού στο

περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα που αφορούν τις συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου 1959.

(i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11^η Φεβρουαρίου 1959.

(ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18^η Φεβρουαρίου 1959.

Χαραυγή

12 Φεβρουαρίου 1959

«Η Κύπρος ανακηρύσσεται σε «ανεξάρτητη δημοκρατία» με στρατιωτικές βάσεις της Αγγλίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας»

Και στη «Χαραυγή» υπάρχει μια έντονη δημοσιογραφική κάλυψη των συμφωνιών Ζυρίχης – Λονδίνου 1959.

Πίνακας 7.3:

(i) Η συμφωνία της Ζυρίχης την 11^η Φεβρουαρίου 1959.

(ii) Η συμφωνία του Λονδίνου την 18^η Φεβρουαρίου 1959.

ΧΑΡΑΥΓΗ

Σύνταξη άρθρου	1959	%
Ενυπόγραφο		%
Ανυπόγραφο	26	100%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	17	65%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα		%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	9	35%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	14	54%
Αρνητικό	12	46%

Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	10	38%
Ελλάδα	4	15%
Κύπρος	2	8%
Βρετανία	7	27%
Τουρκία		%
Διεθνή Πρακτορεία	1	4%
Άλλα	2	8%
Πηγές		
0	4	15%
1	11	42%
2	4	15%
3	3	12%
4	3	12%
5	1	4 %
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	8	92%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες	2	8%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	15	58%
Δεξιά	11	42%
Ολοσέλιδο		%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	19	73%
Κάτω	7	27%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	6	23%
Μεσαίο	20	77%
Μεγάλο		%
Σύνολο	26	100%

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 7.3 τα άρθρα της *Χαραυγής*, σε αντίθεση κυρίως με τον *Ο Φιλελεύθερο* είναι όλα ανυπόγραφα, ενώ το 54% των άρθρων έχει θετικό περιεχόμενο και 46% αρνητικό. Επίσης, οι πηγές των άρθρων είναι ανώνυμες 31%, από Βρετανία 27%, Ελλάδα 15%, Κύπρο 8%. Τέλος όσον αφορά στο μέγεθος των

δημοσιευμάτων οι ειδήσεις διαχωρίζονται σε μεσαία κείμενα 77%, και μικρά κείμενα 23%.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι η *Χαραυγή* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε τις ειδήσεις ως κύριο άρθρο και απλή είδηση. Επίσης κάνει θεματικές αναφορές στις συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου τον Φεβρουάριο 1959. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Χαραυγή*

- «Η Κύπρος ανακηρύσσεται σε «ανεξάρτητη δημοκρατία» με στρατιωτικές βάσεις της Αγγλίας, της Ελλάδας κα της Τουρκίας..» (*Χαραυγή 12 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Το Βρετανικό υπουργικό συμβούλιο συζήτησε χθες την Ελληνοτουρκική συμφωνία για το Κυπριακό (*Χαραυγή 13 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Ο Αρχιεπίσκοπος προσκάλεσε 26 Κύπριους παράγοντες να μεταβούν στο Λονδίνο» (*Χαραυγή 15 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Θεωρείται από τώρα βέβαιη η Υπογραφή Συμφωνίας κατά την διάσκεψη του Λονδίνου» (*Χαραυγή 17 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Η Βρετανική κυβέρνηση απαιτεί το δικαίωμα να διατηρεί βάσεις στην Κύπρο επ' αόριστον» (*Χαραυγή 18 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Επίσημοι παράγοντες της Αθήνας επικρίνουν τη στάση των Ελλήνων Κυπρίων αντιπροσώπων» (*Χαραυγή 19 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Ο Αρχιεπίσκοπος υποχρεώθηκε χθες να επικυρώσει τη συμφωνία της Ζυρίχης» (*Χαραυγή 20 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Ο Εθνάρχης καλεί όλους τους Κύπριους να παραμείνουν και να αγωνίζονται ενωμένοι» (*Χαραυγή 21 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Οι συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου καθιστούν την Κύπρο τριπλό προτεκτοράτο της Αγγλίας, Τουρκίας, Ελλάδας» (*Χαραυγή 24 Φεβρουαρίου 1959*)
- «Ο Εθνάρχης διακήρυξε ότι επιβάλλεται η ενότητα όλων των Κυπρίων ανεξάρτητα από τα ιδεολογικά και κοινωνικά φρονήματα τους» (*Χαραυγή 26 Φεβρουαρίου 1959*)

β. Επίσης ενδιαφέρον προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου 1959 εστιάζεται στο πάνω και στο κάτω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του

αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει την σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Όσο αφορά το μέγεθος της είδησης αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση, η εφημερίδα δημοσιεύει την είδηση σε μεσαίο μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα *Χαραυγή*, έχει ως πηγή τη Βρετανία, Ελλάδα, χώρες που ήταν οι εγγυήτριες δυνάμεις για την Κύπρο και εκεί διεξάγονταν ζημώσεις, για το μέλλον του νησιού καθώς και ανώνυμες ειδήσεις ώστε να μην φανερώσει το σημείο προέλευσης των πηγών της. Η ανωνυμία της είδησης προστάτευε τον δημοσιογράφο που κάλυπτε το ρεπορτάζ αφού η πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο ήταν έκρυθμη και τεταμένη.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα έχουν θετικό αλλά και αρνητικό χαρακτήρα αφού στο περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα που αφορούν τις συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου 1959.

ε. Η είδηση είναι ανυπόγραφη.

7.2 Εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας 16^{ης} Αυγούστου 1960

Σημείο αναφοράς στη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου αποτελεί η ανακήρυξη της Κύπρου σε ανεξάρτητο κράτος στις 16 Αυγούστου του 1960. Μια ανεξαρτησία η οποία έθετε τέρμα στη Βρετανική αποικιακή διακυβέρνηση από το 1914. Η χρονιά του 1960 θα μείνει στην ιστορία της ανθρωπότητας, ως η χρονιά που μια τεράστια πλειοψηφία λαών όπως Καμερούν, Τόγκο, Μάλι, Ακτή Ελεφαντοστού κλπ απέκτησαν την ανεξαρτησία τους. Με την απόκτηση της ανεξαρτησίας τους κάθε λαός εισερχόταν στη διεθνή πολιτική σκηνή φέρνοντας μαζί του το επίπεδο του πολιτικού του πολιτισμού, αλλά και τα κατάλοιπα της αποικιοκρατίας. Η Κύπρος βρισκόταν ανάμεσα στη μεγάλη μάζα των νέων κρατών, που εισέρχονταν στο διεθνή πολιτικό στίβο μετά από σκληρούς αγώνες για την κατάκτηση της ανεξαρτησίας της. Στις 15 προς τις 16 Αυγούστου 1960, στις 24.00 όπως έγραφε με χαρακτηριστικό τίτλο η εφημερίδα Ελευθερία- «Το μεσονύκτιον υπογράφησαν οι συνθήκες και τα έγγραφα δια των οποίων η Κύπρος ανακηρύσσεται η Κυπριακή Πολιτεία» η Κύπρος ανακηρύχθηκε σε ανεξάρτητο κράτος. Η ανεξαρτησία του νησιού χαιρετίστηκε από όλα τα μέλη του διεθνούς οργανισμού όπως πάλι γράφει η εφημερίδα Ελευθερία με τίτλο «Η Αμερική και η Δυτική Γερμανία ανεγνώρισαν την Κυπριακή Πολιτεία» (*Ελευθερία* 16 Αυγούστου 1960). Συγκεκριμένα, εκείνη την ημέρα της ανακήρυξης σε ανεξάρτητο κράτος, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και ο

Αντιπρόεδρος Φαζίλ Κουτσιούκ έλαβαν δεκάδες συγχαρητήρια τηλεγραφήματα από αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων. Τα κράτη μέλη του ΟΗΕ, το ένα μετά το άλλο άρχισαν να εγκαθιδρύουν διπλωματικές σχέσεις με το κυπριακό κράτος «Η Ελληνική πρεσβεία λειτουργεί από σήμερα», «Το Αμερικανικό Προξενείο, προήχθη σε πρεσβείαν» (Ελευθερία 1960). Και άλλα αναβαθμίζοντας τα προξενεία που διατηρούσαν, όπως οι ΗΠΑ, η Βρετανία, η Ελλάδα, και η Τουρκία. Μια σειρά χώρες της Ευρώπης εξέφρασαν τα συγχαρητήρια τους για την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας και εξέφρασαν την ετοιμότητα τους να συμπαρασταθούν προς το νεαρό κράτος. Επίσης, χιλιάδες συγχαρητήρια τηλεγραφήματα από διεθνείς οργανισμούς και διεθνείς προσωπικότητες, από κυπριακές οργανώσεις όπως το «Κυπριακό Εμπορικών Επιμελητήριων», «Σύνδεσμος Βιομηχάνων Κύπρου», «Δημοτικός Γραμματεύς Λευκωσίας», «Δήμαρχος Πάφου», «Δήμαρχος Μόρφου», «Δήμαρχος Πόλη Χρυσοχούς» κλπ, και από άτομα όπως «Πρόξενος της Αυστρίας κ. Μαραγκός», οι υπουργοί Εξωτερικών Ιαπωνίας, Ισραήλ, Ιράκ, Πρωθυπουργοί Λιβύης, Κορέας, Ισλανδίας, κυβερνήτης της Αυστραλίας, κλπ (Ελευθερία 18.08.1960) στάλθηκαν από όλες τις γωνιές της γης προς τον Πρόεδρο και αντιπρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Με την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας οι Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι αναλάμβαναν τα ηνία της διακυβέρνησης, και παράλληλα αναλάμβαναν τις ευθύνες ώστε να χαράξουν ένα καινούργιο και ελπιδοφόρο μέλλον και να μεταφέρουν τα οραματά τους στην κοινωνία. Η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας σήμαινε την ανάληψη της εξουσίας από τους Ελληνοκυπρίους και Τουρκοκυπρίους και φυσικά την οργανωσή της. Δυστυχώς από ότι αποδείχτηκε μετέπειτα ο δικοινοτικός χαρακτήρας του Κυπριακού κράτους δημιούργησε αρκετές δυσκολίες. Μελετώντας τον τύπο εκείνη την περίοδο οι συνθήκες που επικρατούσαν στο νησί ήταν πολύ δύσκολες και για την επίτευξη μιας σωστής και ομαλής διακυβέρνησης της Κύπρου χρειαζόταν υπομονή, συμβιβασμός και προπαντός αποδοχή του άλλου. Η ίδρυση ανεξάρτητου Κυπριακού κράτους πρόσδιδε κύρος ενότητας και συνεργασίας στο για δεκαετίες αποικιοκρατούμενο από τους Βρετανούς Κυπριακό λαό. Όμως σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχουν συλλεγεί συνέβαιναν τα εξής: από τη μελέτη του καθημερινού τύπου, που είναι και ο βασικός όγκος των πληροφοριών της παρούσας μελέτης: Οι αγωνιστές της ΕΟΚΑ παρέμειναν προσκολλημένοι στο όραμα της ένωσης. «Ο Διγενής δια την λύσιν του Κυπριακού δήλωνε: Όλη η Κύπρος έγινε

Βρετανική Βάσις!» (*Ελευθερία* 14 Αυγούστου 1960). Ο Μακάριος προχωρούσε στην εγκαθίδρυση των οργάνων εξουσίας σε συνεννόηση με τον Αντιπρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας. (Πώς θα εφαρμοσθεί η αναλογία 70:30 εις την Δημόσιαν Υπηρεσίαν, (*Ελευθερία* 16 Αυγούστου 1960). Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου έχρισε χθες το κ. Σπύρον Κυπριανού ως Υπουργόν των Εξωτερικών (*Ελευθερία* 21 Αυγούστου 1960».

Αναλυτικότερα οι εφημερίδες που μελετούμε δημοσίευσαν την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας ως εξής:

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 16 Αυγούστου 1960

Πίστις εις το μέλλον «...Βεβαίως το νέον καθεστώς δεν είναι εκείνο δια το οποίον ο γηγενής πληθυσμός της Νήσου, Ελληνικώτερος του λαού της ηπειρωτικής Ελλάδος, επεδίωξεν ή διενόηθη ποτέ... Όμως τίποτε δεν είναι μόνιμον εις τον μεταβαλλόμενον κόσμον και δεν υπάρχει προηγούμενον εις την Παγκόσμιον Ιστορίαν που να πείθει, Ότι Συνθήκαι εδραζόμεναι επί της αδικίας και αγνοούσαι ελευθέρως και αδεσμεύτως εκφραζομένην θέλησιν του ενδιαφερομένου λαού ως συνόλου, δύνανται να ευσταθήσουν, όταν μάλιστα υπεράνω Κρατών και Συνθηκών υφίστανται και αρχίζουν να δρουν ουχί μόνον θεωρητικώς, αλλά και πρακτικώς. Παγκόσμιοι Οργανισμοί, εντεταλμένοι με την εφαρμογήν των υψηλών αρχών, δια την επιβολήν των οποίων εχύθησαν ποταμοί αιμάτων με πρωτοπόρον τας θυσίας του Ελληνισμού, που επροδόθη ανοικτιρμόνως υπό εκείνων, οίτινες συνέθεταν παιάνας, όταν προσεφέρετο ολοκαύτωμα υπέρ της Ιδέας της Ελευθερίας της βγαλμένης από τα κόκκαλα των Ελλήνων τα ιερά. Δεν είναι, λοιπόν, δυνατόν να φαντασθή τις διαιώνισιν ενός εξαμβλωματικού καθεστώτος που αγνοεί την Ιδέαν ταύτην ή την κακοποιεί ωμός. Δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσῃ απροσκόπτως και ακινδύνως μία πολιτεία κατ' ευφημισμὸν αποκαλουμένη Δημοκρατία, η οποία θέτει νευραλγικής σπουδαιότητος αποφάσεις της Κυβερνήσεως υπό την αίρεσιν μιας μικράς μειονότητος, υπολείμματος κατακτητικού στρατού, ο οποίος είχε φθάσει και προ των πυλών της Βιέννης, δια να εκδιωχθεί εκείθεν και επανέλθη όμως σήμερον υπό δραματικής συνθήκας εις την Κύπρον κατά παράβασιν της Συνθήκης της Λωζάνης. Καθεστώς ως αυτό με τον διαιρετικὸν παράγοντα που το διέπει είναι προωρισμένον να καταρρεύσῃ υπό το βάρος των σφαλμάτων των εμπνευστών του...Εάν θεωρήσωμεν ὅλοι τας Κυπριακάς Συμφωνίας ουχί ως σκοπόν, αλλ' ως σταθμόν δι' ανάσας, θα εύρωμεν και ουσιαστικούς τρόπους σφυρηλατήσεως της ενοτητός μας

προς επίτευξιν του ιστορικού σκοπού μας και η οποία ενότῃς και μόνη θα ημπορούσε να υποκαταστήσῃ τα αισθήματα πικρίας, μελαγχολίας και αβεβαιότητος, με την ζωηφόρον ἐλπίδα και την πίστιν εἰς το μέλλον...»

Ο Φιλελεύθερος 16 Αυγούστου 1960

Αφετηρία, ὄχι τέρμα «Ἀπό τας προσδοκίας του μέλλοντος πρέπει να ξεκινήσωμεν δια να προβώμεν εἰς την ορθὴν ἐκτίμησιν του πνεύματος των σημερινῶν εορτασμών. Ὅσοι ἐπιμένουν να το στηρίζουν εἰς τας ἐπιτυχίας του παρελθόντος μόνον, δεν θα εὐρίσκονται μέσα εἰς τα πλαίσια της πραγματικότητος. Διότι το σημερινόν παρὸν δεν εἶναι τόσο τέρμα, ὅσον εἶναι ἡ ἀφετηρία. Ὡς τέρμα της πρώτης φάσεως του αγώνος μας εἶναι ἀσφαλῶς... Ἀλλὰ αἱ Συνθήκαι; Τι γίνεται με τας Συνθήκας; Αἱ Συνθήκαι δημιουργοῦν ἀπλῶς καταστάσεις «στάτους», των οποίων το βιώσιμον εἶναι ἀνάλογον προς τον βαθμόν, με τον οποίον ανταποκρίνονται εἰς τας ἐπιθυμίας και τα ἰδανικά των Λαῶν. Ἄν μὲν αἱ καταστάσεις αὐταῖ ἀνταποκρίνονται πλήρως, αἱ συνθήκαι παραμένουν μόνιμοι. Ἄν ὄχι, μεταβάλλονται διαρκῶς μέχρις ὅτου ἀνταποκριθῶν. Και ἐπειδὴ αἱ ἐπιθυμίας και τα ἰδανικά του Ἑλληνικοῦ λαοῦ οὐδέποτε εἶχαν στατικήν μορφήν, οὐδέποτε ἔληξαν και οἱ αγῶνες του. Ἄς εορτάσωμεν την σημερινήν ἡμέραν ὡς την ἀπαλλαγὴν ἀπὸ την δουλείαν, ἀλλ’ ἄς σαλπίσωμεν συγχρόνως συναγεμὸν προς νέαν ἐπιστράτευσιν. Ἀνήκομεν εἰς την φυλὴν, της οποίας δεν εἶναι μοῖρα το τέρμα των αγῶνων, ἀλλ’ αγῶνες χωρὶς τέρματα. Ἀποτίναξις του δουλικοῦ ζυγοῦ δεν εἶναι εἰμὴ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ την ἄρνησιν. Και ἡ φυλὴ μας οὐδέποτε ἐπεδίωξε την ἄρνησιν ὡς σκοπόν. Μόνον ὡς μέσον προς δημιουργίαν θέσεως. Ἀδελφοί Κύπριοι, πανηγυρίσατε σήμερον την ἀπαλλαγὴν ἀπὸ την δουλείαν και ετοιμασθήτε δια νέον ξεκίνημα, προς δημιουργίαν θέσεως...».

ΧΑΡΑΥΓΗ 16/8/1960

Μόνιασμα και συνεργασία. «Το νεογέννητο Κυπριακὸ σκάφος σάλπαρε ἤδη και προχωρεῖ στην ανοικτὴ θάλασσα του μέλλοντος. Οἱ συνθήκες δεν εἶναι ὅπως τις περιμέναν οἱ πιο πολλοὶ ἐπιβάτες για ἓνα τέτοιο ταξίδι. Μπόλικη σαβούρα στο καράβι, μπαλωμένα πανιά, ἀναμμένα κάρβουνα. Στην καρίνα του, περισσότεροι ἀπὸ ἓνας ἀφέντες στο τιμόνι. Κι’ ἀκόμα, ἡ πορεία αὐστηρά καθορισμένη μέσα ἀπὸ ρεύματα, συμπληγάδες, πέτρες και νησιά σειρήνων, χωρὶς το πλήρωμα και οἱ ταξιδιώτες να μποροῦν ν’ ἀλλάξουν δρόμο, ν’ ἀκολουθήσουνε πιο σίγουρη γραμμὴ

για ένα ευτυχισμένο μέλλον. Έτσι προνόησαν παράγοντες και δυνάμεις πιο δυνατές από τη θέληση και τους πόθους μας. Όμως το καράβι μας ξεκίνησε. Και δεν ταιριάζει σε μας να κλαίμε, να μεμψιμοιρούμε και να καταριόμαστε γιατί έτσι τίποτα το καλό δεν μπορεί να βγει. Αντίθετα, πιο εύκολα θα μας τσακίσουν οι άνεμοι και τα κύματα. Χρειάζεται κάτι άλλο. Να μελετήσουμε με ψυχραιμία την πορεία μας. Να διαπιστώσουμε τα εμπόδια και να ανασκουμπωθούμε αποφασιστικά για να τα ξεπεράσουμε και να βγούμε στον ίσιο δρόμο, που δεν μπορεί παρά να υπάρχει και για μας, μια και είμαστε ζωντανοί άνθρωποι –μόνο για τους νεκρούς δεν υπάρχει λύτρωση. Και πρώτα – πρώτα να συνεννοηθούμε αναμεταξύ μας – καπετάνιοι, πλήρωμα, λαός – και να μπούμε αμέσως σε μια προγραμματισμένη δουλειά, με αποφασιστικότητα και πίστη ότι θα νικήσουμε. Να κρατούμε γερά τα σκοινιά στους ανέμους, να καθαρίζουμε τη σαβούρα στις φουρτούνες, να κλείνουμε τ' αυτιά μας στις σειρήνες».

Εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας 16^η Αυγούστου 1960

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

16 Αυγουστου 1960

««Το μεσονύκτιον υπογράφησαν αι συνθήκαι και τα έγγραφα δια των οποίων ανακηρύσσεται η Κυπριακή Πολιτεία»

Η *Ελευθερία* υιοθετεί πανηγυρικό ύφος που στοχεύει στην πληροφόρηση αλλά και στον τερματισμό της αποικιοκρατίας. Πιο κάτω παραθέτουμε αναλυτικούς πίνακες

Πίνακας 7.4: Εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας 16^η Αυγούστου 1960

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σύνταξη άρθρου	1960	%
Ενυπόγραφο	2	18%
Ανυπόγραφο	9	82%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	3	28%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%

Ρεπορτάζ-έρευνα	4	36%
Συνέντευξη		%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση	4	36%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	5	45%
Αρνητικό	6	55%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		
Ανώνυμες	7	63%
Ελλάδα	1	9%
Κύπρος		%
Βρετανία	2	19%
Τουρκία		%
Διεθνή Πρακτορεία	1	9%
Άλλα		%
Πηγές		
0		%
1	10	91%
2		%
3		%
4		%
5	1	9%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	6	100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		8%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	6	55%
Δεξιά	5	45%
Ολοσέλιδο		%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	8	73%
Κάτω	3	27%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	3	27%
Μεσαίο	8	73%
Μεγάλο		%
Σύνολο	11	100%

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 7.4 τα άρθρα κατά πλειοψηφία είναι ανυπόγραφα 82%, ενώ το 55% των άρθρων έχει αρνητικό περιεχόμενο και 45%

θετικό. Επίσης, οι πηγές των άρθρων είναι ανώνυμες 63%, από Βρετανία 19%, Ελλάδα 9%, Διεθνή Πρακτορεία 9%. Τέλος όσον αφορά στο μέγεθος των δημοσιευμάτων οι ειδήσεις διαχωρίζονται σε μεσαία κείμενα 73%, και μικρά κείμενα 27%.

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι η *Ελευθερία* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε τις ειδήσεις ως κύριο άρθρο, ρεπορτάζ και απλή είδηση, θεματικές αναφορές στην εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας την 16^η Αυγούστου 1960. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Ελευθερία*

- «Το μεσονύκτιον υπογράφησαν αι συνθηκαι και τα εγγραφα δια των οποίων ανακηρύσσεται η Κυπριακη Πολιτεία» (*Ελευθερία 16 Αυγούστου 1960*),
- «'Απειρα πλήθη Λευκωσιατών και άλλαι χιλιάδες λαού εκ των προαστίων και εξ όλης της Κύπρου κατέκλυσαν χθες νύκταν τον προ της Βουλής χώρον και τας προς αυτήν οδούς από την απλέτως φωταγωγημένην Πλατείαν Μεταξά, εις μίαν εορταστικήν εκδήλωσιν επι τη ανακυρήξει της Κυπριακής Πολιτείας» (*Ελευθερία, 16 Αυγούστου 1960*),
- «Συγχαρητηρια επι τη ανακηρύξει της Κυπριακής Πολιτείας» (*Ελευθερία 16 Αυγούστου 1960*),
- «Ο Κυπριακός λαός επιχειρεί τα πρώτα βηματά του εις τον χώρον των ελευθέρων εθνών με σταθερόν προσανατολισμόν προς τας αρχάς των Ηνωμ. Εθνών», (*Ελευθερία 18 Αυγούστου 1960*),

β. Επίσης ενδιαφέρον ως προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα της εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας εστιάζεται στο πάνω και στο κάτω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει την σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Όσο αφορά το μέγεθος της είδησης αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση η εφημερίδα δημοσιεύει την είδηση σε μεσαίο μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα «Ελευθερία», έχει ως πηγή την Βρετανία, Ελλάδα χώρες που ήταν οι εγγυήτριες δυνάμεις για την Κύπρο και εκεί διεξάγονταν ζημώσεις, για το μέλλον του

νησιού καθώς και ανώνυμες ειδήσεις ώστε να μην φανερώνει το σημείο προέλευσης των πηγών της. Η ανωνυμία της είδησης προστατεύει τον δημοσιογράφο που κάλυπτε το ρεπορτάζ αφού η πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο ήταν έκρυθμη και τεταμένη.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα έχουν θετικό αλλά και αρνητικό χαρακτήρα αφού στο περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα που αφορούν την εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ε. Η είδηση είναι ανυπόγραφη.

Ελευθερία, 2 Αυγούστου 1960

Εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας 16^η Αυγούστου 1960¹

Ο Φιλελεύθερος

16 Αυγούστου 1960

«Η Κύπρος κατέστη από του μεσονυκτίου της χθες ανεξάρτητος δημοκρατία.

Ο Κυπριακός λαός αναπνέει αέρα της ελευθερίας»

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 6.10, *Ο Φιλελεύθερος* δίδει τεράστια έμφαση στην είδηση της εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ένα πανηγυρικό χαρακτήρα. Όλα τα άρθρα της εφημερίδας είναι ανυπόγραφα, αλλά με θετικό περιεχόμενο. Επίσης, οι πηγές των άρθρων είναι ανώνυμες και όσον αφορά στο μέγεθος των δημοσιευμάτων οι ειδήσεις διαχωρίζονται σε μεσαία κείμενα 50%, μεγάλα κείμενα 37% και μικρά κείμενα 13%.

Πίνακας 7.5: Εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας 16^η Αυγούστου 1960

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

Σύνταξη άρθρου	1960	%
Ενυπόγραφο		%
Ανυπόγραφο	8	100%
Διεθνές Πρακτορείο		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%
Τύπος δημοσιεύματος		
Κύριο άρθρο/editorial	6	76%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%
Ρεπορτάζ-έρευνα	1	12%
Συνέντευξη	1	12%
Ανακοίνωση		%
Επιστολή		%
Απλή είδηση		36%
Άλλο		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος		
Θετικό	8	100%
Αρνητικό		%
Ουδέτερο		%
Προέλευση πηγών		

¹ Δυστυχώς στο αρχείο του Δήμου Λεμεσού δεν έχουν την Χαραυγή εκείνη την περίοδο. Βρήκαμε μόνο Ελευθερία και Φιλελεύθερο.

Ανώνυμες	8	100%
Ελλάδα		%
Κύπρος		%
Βρετανία		%
Τουρκία		%
Διεθνή Πρακτορεία		%
Άλλα		%
Πηγές		
0	3	37%
1	4	50%
2	1	13%
3		%
4		%
5		9%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος		
Φωτογραφίες	6	100%
Πίνακες		%
Γραφικά		%
Γελοιογραφίες		8%
Άλλα		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης		
Αριστερά	3	37%
Δεξιά	3	37%
Ολοσέλιδο	2	26%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο		
Πάνω	7	87%
Κάτω	1	13%
Μέγεθος δημοσιεύματος(cm²)		
Μικρό	1	13%
Μεσαίο	4	50%
Μεγάλο	3	37%
Σύνολο	8	100%

Από την ανάλυση των στοιχείων διακρίνει κανείς επίσης ότι *Ο Φιλελεύθερος* στην εν λόγω περίοδο:

α. Δημοσίευσε τις ειδήσεις ως κύριο άρθρο, ρεπορτάζ και συνέντευξη, θεματικές αναφορές στην εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας την 16^η Αυγούστου 1960. Παραθέτουμε τους τίτλους της εφημερίδας *Ο Φιλελεύθερος*

- «Η Κύπρος κατέστη από του μεσονυκτίου της χθες ανεξάρτητος δημοκρατία. Ο Κυπριακός λαός αναπνέει αέρα της Ελευθερίας» (*Ο Φιλελεύθερος, 16 Αυγούστου 1960*),

- «Ο Κυπριακός λαός αναπνέει τον αέρα της ελευθερίας» (*Ο Φιλελεύθερος*, 16 Αυγούστου 1960)
- «Η Κύπρος συνεκλονίσθη από την άφιξιν των γενναίων εξόριστων αγωνιστών» (*Ο Φιλελεύθερος* 17 Αυγούστου 1960)
- «Ο Πρόεδρος Μακάριος καθώρισε τας γενικάς αρχάς της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής της Κύπρου. Θα καλιεργηθούν φιλικαί σχέσεις με όλα τα κράτη» (*Ο Φιλελεύθερος* 18 Αυγούστου 1960)
- «Έδωσαν χθες τα διαπιστευτηριά των εις τον πρόεδρον της Κυπριακής Δημοκρατίας Μακάριον» (*Ο Φιλελεύθερος* 19 Αυγούστου 1960)
- «Ενεκρίθη η αίτησις της Κύπρου όπως καταστή μέλος του ΟΗΕ» (*Ο Φιλελεύθερος* 25 Αυγούστου 1960)

β. Επίσης ενδιαφέρον προς αυτή την κατεύθυνση δείχνει η θέση δημοσιεύματος. Δηλαδή η σημαντικότητα της εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας εστιάζεται στο πάνω μέρος της εφημερίδας ώστε να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να παρουσιάσει την σημαντικότητα και το περιεχόμενο της είδησης. Όσο αφορά το μέγεθος της είδησης αφού πρόκειται για πολύ σημαντική είδηση η εφημερίδα δημοσιεύει την είδηση σε μεσαίο μέγεθος.

γ. Η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος*, έχει ως πηγή τις ανώνυμες ειδήσεις ώστε να μην φανερώνει το σημείο προέλευσης των πηγών της. Η ανωνυμία της είδησης προστάτευε τον δημοσιογράφο που κάλυπτε το ρεπορτάζ αφού η πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο ήταν έκρυθμη και τεταμένη.

δ. Παρατηρούμε ότι τα δημοσιεύματα έχουν θετικό χαρακτήρα αφού το περιεχόμενο των στηλών τους περιγράφονται οι συνθήκες και τα γεγονότα που αφορούν την εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ε. Η είδηση είναι ανυπόγραφη.

Οι ελάχιστες διαφορές που υπάρχουν από την εφημερίδα *Ελευθερία* είναι ότι στο περιεχόμενο των στηλών που αφορούν τις θεματικές αναφορές της είδησης παρατηρούμε ότι το απελευθερωτικό κίνημα συγκεντρώνει ποσοστό 31% σε σχέση

με 27% από την *Ελευθερία*. Όσο αφορά την θεματική εμπλεκόμενες χώρες αυτές στον *Φιλελεύθερο* συγκεντρώνουν 50% σε σχέση με 57% που καλύπτει η *Ελευθερία*. Με βάση αυτό το ποσοστό παρατηρούμε ότι η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* προσπαθεί να δώσει τεράστια έμφαση στην είδηση της εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ένα πανηγυρικό χαρακτήρα.

Πίνακας 7.6: Εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας 16^{ης} Αυγούστου 1960

Σύνταξη άρθρου	Φιλελεύθερος	%	Ελευθερία	%
Ενυπόγραφο		%	2	18%
Ανυπόγραφο	8	100%	9	82%
Διεθνές Πρακτορείο		%		%
Ιδιαίτερη Ανταπόκριση		%		%
Τύπος δημοσιεύματος				
Κύριο άρθρο/editorial	6	76%	3	28%
Άρθρο γνώμης – ανάλυση		%		%
Ρεπορτάζ-έρευνα	1	12%	4	36%
Συνέντευξη	1	12%		%
Ανακοίνωση		%		%
Επιστολή		%		%
Απλή είδηση		%	4	36%
Άλλο		%		%
Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος				
Θετικό	8	100%	5	45%
Αρνητικό		%	6	55%
Ουδέτερο		%		%
Προέλευση πηγών				
Ανώνυμες	8	100%	7	63%
Ελλάδα		%	1	9%
Κύπρος		%		%
Βρετανία		%	2	19%
Τουρκία		%		%
Διεθνή Πρακτορεία		%	1	9%
Άλλα		%		%
Πηγές				
0	3	37%		%
1	4	50%	10	91%
2	1	13%		%
3		%		%
4		%		%
5		9%	1	9%
Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος				
Φωτογραφίες	6	100%	6	100%
Πίνακες		%		%

Γραφικά		%		%
Γελοιογραφίες		%		%
Άλλα		%		%
Θέση σελίδας δημοσίευσης				
Αριστερά	3	37%	6	55%
Δεξιά	3	37%	5	45%
Ολοσέλιδο	2	26%		%
Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο				
Πάνω	7	87%	8	73%
Κάτω	1	13%	3	27%
Μέγεθος δημοσιεύματος (cm²)				
Μικρό	1	13%	3	27%
Μεσαίο	4	50%	8	73%
Μεγάλο	3	37%		%
Σύνολο	8	%	11	%

Επίλογος

Μέσα από την συγκριτική, ποιοτική και ποσοτική ανάλυση του περιεχομένου των πρωτοσέλιδων δημοσιευμάτων των εφημερίδων *Ελευθερίας*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή* προσπαθήσαμε να καταγράψουμε τις θέσεις των ελληνοκυπριακών εφημερίδων κατά τον Απελευθερωτικό Αγώνα. Η έρευνα μας περιστράφηκε γύρω από πέντε βασικές υποθέσεις εργασίας:

1. Οι εφημερίδες λόγω του αποικιοκρατικού καθεστώτος αντιμετώπισαν το απελευθερωτικό και το ενωσιακό κίνημα κυρίως μέσα από τη συχνή κάλυψη και λιγότερο διαμέσου αρθρογραφίας και σχολίων.
2. Κατ' επέκταση το ερμηνευτικό πλαίσιο των δρώμενων της εποχής δόθηκε κυρίως μέσα από τη συχνότητα και ποσότητα των δημοσιευμάτων και λιγότερο μέσα από τις ερμηνείες, τίτλους και υπότιτλους των κειμένων.
3. Παρείχαν όμως όλες οι εφημερίδες την ίδια θεματολογία; Εάν αυτό ίσχυε ενδεχομένως να συνιστούσε ότι είχαν διαφορετική αντιμετώπιση ως προς τα κατακλυσμιαία συμβάντα και δρώμενα της εποχής.
4. Πλαισίωσαν οι εφημερίδες του δείγματος τα θέματα και γεγονότα με έναν παρόμοιο, λόγω του απελευθερωτικού αγώνα, τρόπο ή διέφεραν προς αυτό; Η πλαισίωση των δημοσιευμάτων υποθέτουμε ότι θα ποίκιλλε ανάλογα με την κάθε εφημερίδα.
5. Σπάνια τα άρθρα ήταν ενυπόγραφα, κι αυτό ενδεχομένως σηματοδότησε την αποφυγή ταύτισης δημοσιογράφων ως Ατόμων με το κίνημα της απελευθέρωσης.

Στόχος μας ήταν να δώσουμε έμφαση στα πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα των εφημερίδων γιατί πιστεύουμε ιδίως εκείνη την εποχή οι εφημερίδες με τα πρωτοσέλιδά τους αποτελούσαν ένα είδος «φάρου» της ενημέρωσης του κοινού, επιτελώντας τη λειτουργία αφενός της μεσοποιημένης επικοινωνίας κι αφετέρου

αποτελούσαν το γονιμότερο έδαφος για τη συγκρότηση και σχηματισμό της κοινής γνώμης της εποχής.

Από την έρευνα μας καταλήξαμε στα εξής συμπεράσματα:

α) Η πλαισίωση, δηλαδή η ερμηνεία, ο σχολιασμός και η ανάδειξη των θεμάτων αποτελούν το σημαντικό ρόλο των εφημερίδων και των μέσων ενημέρωσης γενικότερα. Ο Τύπος που μελετήσαμε στην Κύπρο δεν περιορίζεται μόνο στο «πλαισιώνει» την πραγματικότητα και επιλέγει ή ορίζει την είδηση (Σεραφετινίδου, 1999), αλλά και διαδραματίζει ένα πιο ενεργό και ουσιαστικό ρόλο. Επομένως οι θέσεις και πλαισιώσεις του Κυπριακού Τύπου συμβάλλουν στη συγκρότηση μιας κοινωνίας που βασίζεται στις συμμαχίες, διαπραγματεύσεις, αλλά και στις αντιπαλότητες, τις συγκρούσεις και τους ξεσηκωμούς. Η έντυπη ενημέρωση, που ήταν κυρίαρχη εκείνη την εποχή, είναι αυτή στην οποία παρελαύνουν πρωταγωνιστές όπως για παράδειγμα ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, ο Στρατηγός Γρίβας, ο Καραμανλής, ο Αβέρωφ, ο Sir Hugh Foot, ο Sir John Harding, ο Zorlu, ο Fazil Kūçük, ο Sir Anthony Eden, κλπ και μέσα από την κάλυψη της ειδησεογραφίας αλλά και των ερμηνειών των τεκταινόμενων καταγράφεται ένα τοπίο με ανταγωνισμούς, συγκρούσεις, εντάσεις, αγωνιστικότητα, μαχητικότητα, ξεσηκωμό, μεταξύ των πρωταγωνιστών ώστε αυτοί να πετύχουν τους στόχους τους. Οι πρωταγωνιστές συμμετέχουν δημόσια μέσα από τις στήλες των εφημερίδων ή των ρεπορτάζ ή των πρωτοσέλιδων τίτλων και συμμετέχουν στη δημόσια συζήτηση με στόχο την απήχηση των θέσεών τους. Στο σημείο αυτό υπεισέρχεται η πλαισίωση των μέσων ενημέρωσης. Σύμφωνα με την Tuchman (1978), τα μέσα ενημέρωσης οργανώνουν την καθημερινότητα έτσι κατορθώνουν να καθορίζουν και να σημασιοδοτούν την καθημερινότητα των ανθρώπων που είναι και η μεγαλύτερή τους επίδραση στην κοινωνία (Tuchman, 1978: 193).

Εν ολίγοις, όπως έχουμε ήδη επισημάνει ο τρόπος που παρουσιάζονται και ερμηνεύονται τα γεγονότα μπορεί να επηρεάσει τη μάθηση, την ερμηνεία και την αξιολόγηση των θεμάτων και των συμβάντων. Τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά γεγονότα και θέματα παρουσιάζονται στους πολίτες ως εναλλακτικοί χαρακτηρισμοί του τι βρίσκεται σε δράση. Έτσι, οι ερμηνείες του Τύπου αποτελούν τον μηχανισμό για να αντιληφθεί το άτομο τον κόσμο με ένα πιο απλουστευμένο τρόπο, αποθηκεύοντας στη μνήμη του τις σημαντικές πληροφορίες και βάζοντας στην

άκρη άλλες ασήμαντες. Οι ερμηνείες, τα πλαίσια δηλαδή, συμβάλλουν στη μείωση της πολυπλοκότητας μιας πληροφορίας, λειτουργώντας με διπλή διαδικασία: το άτομο ερμηνεύει και επανακατασκευάζει την πραγματικότητα. Έτσι, η πλαισίωση επηρεάζει την επεξεργασία της είδησης, καθώς τα μέσα ενημέρωσης δημιουργούν πλαισιώσεις επιλέγοντας και δίνοντας έμφαση σε συγκεκριμένες απόψεις ή εμπειρίες, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες λέξεις-κλειδιά, στερεότυπες εικόνες και πηγές πληροφόρησης.

Η πλαισίωση της ενημέρωσης στην περιπτωσή μας, προκύπτει μέσα από την καταγραφή και προβολή της πολιτικής δράσης των πρωταγωνιστών οι οποίοι χρησιμοποιούν τις εφημερίδες ώστε να προκριθεί η δική τους πρόταση σχετικά με την επίλυση του Κυπριακού Ζητήματος, αλλά και τον τρόπο προβολής επίμαχων θεμάτων μέσα από τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων. Στην πράξη, ο Τύπος και οι πρωταγωνιστές των γεγονότων που περιγράφονται την περίοδο που μελετούμε (1955-1960) έχουν τεράστιες διαφορές και διαφωνίες σχετικά με τον τρόπο επίλυσης του Κυπριακού ζητήματος, και προσπαθούν να διακινήσουν αυτές τις θέσεις τους μέσα από τις σελίδες των εφημερίδων.

β) Με βάση τις υποθέσεις εργασίας, τα αποτελέσματα της έρευνας της παρούσας διδακτορικής διατριβής, μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι στον Ελληνοκυπριακό τύπο περιλαμβάνονται ειδήσεις που στηρίζονται στην επικαιρότητα, την αμεσότητα, την εγγύτητα, την σπουδαιότητα, το ανθρώπινο ενδιαφέρον της είδησης και φυσικά το κοινωνικό της αντίκτυπο. Οι γραπτές ειδήσεις στον τύπο εντάσσονται στη θεματολογία βάση κριτηρίων όπως η θεματική αναφορά, σύνταξη άρθρου δημοσιεύματος, τύπος δημοσιεύματος, χαρακτηρισμός δημοσιεύματος, προέλευση πηγών, πηγές δημοσιεύματος, συνοδευτικό οπτικό υλικό δημοσιεύματος κλπ, με στόχο να σχηματίσουν μια εικόνα της σκηνης του απελευθερωτικού αγώνα στην Κύπρο. Η θεματική σύνθεση της ειδησεογραφίας κυριαρχείται από ειδήσεις πολιτικές, αποικιοκρατικού ενδιαφέροντος, εθνικές, κάτι που μαρτυρά την ένταση του πολιτικού και απελευθερωτικού στοιχείου στην ελληνοκυπριακή κοινωνία. Βλέπουμε ότι η φύση της είδησης αποκτά πολιτικό βάρος. Η συντριπτική πλειονότητα των ειδήσεων των εφημερίδων που μελετήσαμε είναι πολιτικού περιεχομένου, για αυτό και τοποθετούνται ψηλά με κεφαλαία γράμματα στην

ιεραρχία με τον χαρακτήρα «πώς» και «γιατί» βρίσκουν την κύρια θέση την ελληνοκυπριακή έντυπη ενημέρωση.

Επιπλέον οι σημαντικότερες ειδήσεις οι οποίες υπήρχαν ως πρωτοσέλιδα όταν παρουσιάζονταν στον τύπο ιεραρχούνται στις κύριες θέσεις των πρωτοσέλιδων σελίδων. Αυτό δηλώνει την διάθεση και τη θέση της εφημερίδας σχετικά με την δραστηριότητα του Εθνάρχη Μακαρίου και καθοδηγεί με αυτό τον τρόπο την κοινή γνώμη. Το μέγεθος δημοσιεύματος έχει και αυτό την σημασία του. Ο τύπος έχει την ικανότητα να δημοσιεύει ομιλίες, συζητήσεις, αναλύσεις οι οποίες μπορούν να καλύψουν και ολόκληρη την πρώτη σελίδα της εφημερίδας. Επίσης οι ειδήσεις πλαισιώνονται και από φωτογραφίες, δημοσιογραφικά σχόλια, δηλώσεις, απόψεις, συνεντεύξεις, τα οποία δημοσιεύονται στο πλαίσιο της ειδησεογραφίας της πρώτης σελίδας και φυσικά δημοσιεύονται δημοσίως. Ακόμη, οι ειδήσεις των εφημερίδων δεν λειτουργούν μόνο στο προσκήνιο με την δημοσίευση ειδήσεων, αλλά και στο παρασκήνιο εξυπηρετώντας συμφέροντα και πολιτικές της πολιτικής εξουσίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι συντάκτες των εφημερίδων κατά μεγάλο ποσοστό και στις τρεις εφημερίδες αρθρογραφούν ανυπόγραφα, παρά το γεγονός ότι τα θέματα με τα οποία ασχολούνται είναι πολύ σημαντικά. Ίσως και γι' αυτό το λόγο τα άρθρα είναι ανυπόγραφα, αφού ο συντάκτης στοχοποιείτο αυτομάτως από το αποικιοκρατικό καθεστώς, καθώς και τους εσωτερικούς πολιτικούς αντιπάλους.

γ) Το κείμενο που δημοσιεύουν στις εφημερίδες τυγχάνει επεξεργασίας ανάλογα με την ιδεολογική πολιτική που εκφράζει η εφημερίδα που το δημοσιεύει στις στήλες της. Αυτή η μέθοδος αποδεικνύει την πρόθεση του εντύπου μέσου για συγκεκριμένη ερμηνεία, η οποία σχετίζεται με τη θέση και τη πολιτική γραμμή του έντυπου μέσου αλλά και την θέση της εφημερίδας απέναντι στους αποικιοκράτες. Με αυτό τον τρόπο οι ανταποκριτές και γενικότερα οι δημοσιογράφοι μπορούν να χαρακτηριστούν και ως χειραγωγοί της κοινής γνώμης και εκφραστές πολιτικών, κομματικών ιδεοληψιών. Δεν πρέπει βέβαια να μας διαφεύγει της προσοχής ότι εκείνη την περίοδο μεγαλύτερη βαρύτητα είχε η εφημερίδα, παρά ο συντάκτης της, όπως στις μέρες μας. Το ίδιο ισχύει με το συνοδευτικό οπτικό υλικό. Σημαντικό σημείο είναι επίσης ότι οι εφημερίδες δημοσιεύουν ειδήσεις από το απελευθερωτικό κίνημα καθώς οι ειδήσεις αυτές είναι αναγνωρίσιμες από πηγές ενημέρωσης.

δ) Επίσης σημαντικό είναι ότι οι εφημερίδες, ιδιαίτερα η *Ελευθερία* και ο *Φιλελεύθερος* αξιοποιούν τις πηγές από την Ελλάδα, την Κύπρο, τη Βρετανία και τα Πρακτορεία Ειδήσεων για την αξιοπιστία των ειδήσεων που δημοσιεύουν. Δεν είναι όμως τυχαίο ότι οι κύριες πηγές είναι τα πρακτορεία, κι όχι μόνον, των τριών αυτών χωρών, αφού είχαν άμεση σχέση με τη Νήσο, και τη γεωπολιτική της σημασία.

Την περίοδο που εξετάσαμε οι τρεις εφημερίδες που μελετήσαμε πλαισιώνουν της ειδήσεις πολύ θετικά εξίσου και το ποσοστό είναι γύρω στο 47%-56% λόγω ακριβώς του ρόλου τους ως εκφραστές των πολιτικών, θρησκευτικών, κοινωνικών πρωταγωνιστών. Η πρόθεση του τύπου δείχνει να ορίζει και να καθορίζει την είδηση μέσα σε ένα πλαίσιο αλλά και προκαλεί παιγνίδι αγωνιστικότητας, μαχητικότητας αλλά και ισχύος επί της διαμόρφωσης της θεματολογίας και αυτός ο ρόλος δείχνει την ταύτιση του τύπου με πολιτικές, αποικιοκρατικές, εθνικές ειδήσεις. Στην πορεία, αυτές οι ειδήσεις πλαισιώνονται ως στρατηγική η οποία οδηγεί στην σύγκρουση, τη διαπάλη, την αγωνιστικότητα, τον ενθουσιασμό, τον ξεσηκωμό με στόχο τον καθορισμό της ημερήσιας θεματολογίας και στην ανάπτυξη της στενής σχέσης μεταξύ του απελευθερωτικού κινήματος και του Τύπου. Σε αυτή τη μελέτη παρατηρήσαμε ότι ως κύριο, αν όχι αποκλειστικό, θέμα των τριών εφημερίδων ήταν οι πολιτικές εξελίξεις γύρω από το Κυπριακό ζήτημα. Εκεί διαπιστώσαμε την προβολή του αγωνιστικού φρονήματος, η οποία άγγιζε το ανθρωπιστικό ενδιαφέρον των πολιτών για τις εξελίξεις του απελευθερωτικού αγώνα. Αυτές οι ειδήσεις αποτελούσαν τις κυρίαρχες επιλογές πλαισίωσης στις οποίες δημοσίευε το μέσο. Το γεγονός αυτό δηλώνει ότι ο τύπος διαχειριζόταν με δεξιοτεχνία τη διαχείριση της απελευθερωτικής καθώς και της δημόσιας επικοινωνίας με στόχο την πληροφόρηση των πολιτών. Συμπερασματικά οι εφημερίδες της περιόδου που μελετούμε λειτουργούν ως φορείς επικοινωνίας με τους αναγνώστες τόσο μέσω των τίτλων της επικαιρότητας όσο και με την ιεράρχηση των ειδήσεων που δημοσιεύονται. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί, όπως αποδεικνύεται από τα ερευνητικά αποτελέσματα, η προσπάθεια του τύπου στα δυο αυτά πεδία (πρωτοσέλιδοι τίτλοι) είναι να περιγράψει το αγωνιστικό ύφος των πρωταγωνιστών, έτσι ώστε να υπηρετεί τους επικοινωνιακούς στόχους και σκοπούς του.

ε) Την περίοδο που μελετήσαμε (1955-1960) ο τύπος πρόβαλλε έντονα τους πρωταγωνιστές του Κυπριακού ζητήματος στο αναγνωστικό κοινό. Το

απελευθερωτικό κίνημα για να δημοσιεύσει τις δραστηριότητες του μέσω του Τύπου, υιοθέτησε τη πρακτική της έντυπης μαζικής επικοινωνίας, προκειμένου να επικοινωνήσει με τους πολίτες και να προβάλει τις πρωτοβουλίες του. Η ενημέρωση προς το κοινό είχε ως απώτερο στόχο την απελευθέρωση της Νήσου από τους αποικιοκράτες. Άρα το απελευθερωτικό κίνημα στην Κύπρο χρειαζόταν τον επικοινωνιακό του μηχανισμό, ο οποίος θα ασχολείτο με τις δραστηριότητες του απελευθερωτικού κινήματος στην καθημερινότητα και τη διαχείριση της πληροφορίας. Αυτό γίνεται αντιληπτό από το Γραφείο Εθναρχίας που συνέστησε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος αφού αυτό αποτελούσε το εργαλείο σύνδεσμο για την πληροφόρηση αρχικά του έντυπου και μεταγενέστερα του αναγνώστη. Οι ειδήσεις που επιλέγονται και δημοσιεύονται ενισχύουν επικοινωνιακά το απελευθερωτικό κίνημα σε πολιτικό επίπεδο και σχετίζονται με θέματα τα οποία έχουν τόσο ειδησεογραφική όσο και πολιτική, όπως και επικοινωνιακή αξία, αφού αγγίζουν την καθημερινότητα του πολίτη, και παράγουν πολιτική και προσθέτουν αγωνιστικά χαρακτηριστικά καθώς και στοιχεία πολιτικής πάλης (ειδήσεις, συγκρούσεις, συνομιλίες, σκηνικό διεθνούς διπλωματίας). Με αυτό τον τρόπο το περιεχόμενο των ειδήσεων εγείρει το συναίσθημα και έτσι καταγράφεται θετικά στη συνείδηση του αναγνωστικού κοινού. Τη θεματολογία βεβαίως τη θέτει το ίδιο το απελευθερωτικό κίνημα. Δηλαδή οι απελευθερωτικές και πολιτικές δραστηριότητες του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου επικοινωνούν ή αντιδρούν ή ανταπαντούν σε σημαντικό βαθμό. Υπάρχει δηλαδή μια ροή πληροφόρησης. Στην πράξη, οι δράσεις και δραστηριότητες του Κινήματος και του Αρχιεπισκόπου είναι αυτά που θέτουν τη θεματολογία και προκαλούν την επικαιρότητα. Επίσης οι δημοσιογράφοι ανταποκριτές στο εξωτερικό και αναφερόμαστε στα ενυπόγραφα άρθρα τα οποία δημοσιεύονται στις στήλες των εφημερίδων που μελετούμε, βρίσκονται σε αναμονή δράσης, ως αποδέκτες της απελευθερωτικής δραστηριότητας και άλλοτε είναι οργανωτές χειριστές της είδησης η οποία παράγεται από το απελευθερωτικό κίνημα. Επομένως οι επικρατέστεροι τρόποι πλαισίωσης της επικοινωνίας του απελευθερωτικού κινήματος έχει να κάνει με την στρατηγική που αυτό εφαρμόζει. Άρα το «γραφείο Εθναρχίας» επικοινωνεί με τους δημοσιογράφους ανταποκριτές με τη λογική της ειδησεογραφίας, πιο απλά με την μετάδοση της είδησης και της τρέχουσας επικαιρότητας και έπειτα με την παραγωγή διπλωματίας και τακτικής από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο στο πεδίο της πολιτικής και διπλωματικής δράσης του. Για παράδειγμα ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος διαχειρίζεται έξυπνα και ευέλικτα τις

πολιτικές δράσεις του αναφορικά με την εκρηκτική κατάσταση που επικρατεί στην Κύπρο κατά των Βρετανών αποικιοκρατών και με τις πολιτικές κινήσεις του οδηγεί στον καθορισμό της θεματολογίας και γενικότερα στο παιγνίδι «ισχύος» το οποίο υφίσταται μεταξύ του απελευθερωτικού κινήματος και του τύπου. Ακόμη θα πρέπει να τονίσουμε ότι το απελευθερωτικό κίνημα είναι ιδιαίτερα προσεκτικό ως προς τον τρόπο παροχής της ενημέρωσης στο οποίο ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και οι σύμβουλοι του περιορίζονται σε ανακοινώσεις οι οποίες αναπαράγονται από τον τύπο καλλιεργώντας ένα κλίμα ξεσηκωμού και συγκρούσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι τίτλοι ειδήσεων στον τύπο εκείνη την περίοδο προκαλούν το λαϊκό συναίσθημα μέσα από τα έντυπα επιχειρήματα του απελευθερωτικού κινήματος τα οποία αποβλέπουν στο να οδηγήσουν το αναγνωστικό κοινό στην πρωτοβουλία δράσεων ή ακόμα ηρωοποιώντας πρόσωπα και πράξεις αγωνιστών που σχετίζονται με αυτή.

Είναι εμφανές ότι το απελευθερωτικό κίνημα κάνει μια διαρκή προσπάθεια να αξιοποιήσει τον τύπο, για αυτό και επιζητά να διαμορφώσει την ατζέντα της επικαιρότητας και την δημόσια θεματολογία στα μέτρα του, να δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες οι οποίες θα ευνοούν την γραπτή ειδησεογραφική κάλυψη υπέρ του με διάφορους τρόπους. Επίσης σημαντικό εύρημα της ερευνάς μας είναι ότι ο τύπος όσο και το απελευθερωτικό κίνημα θεωρούν ότι η χρήση ονομάτων και η επίκληση στο συναίσθημα, οι λεπτομερείς και αγωνιστικές αναφορές για την πολιτική δράση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου ο οποίος συγκέντρωσε ποσοστό αναφορών και στις τρεις εφημερίδες μεταξύ 35%-40% και οι αποτελεσματικές αναφορές για την πολιτική του δράση, την διαρκή του αγωνιστικότητα και διαμάχη με τους Βρετανούς αποικιοκράτες δημιουργούσε την δυναμική της διαχείρισης της έντυπης ενημέρωσης και επικοινωνίας αλλά και στην διαμόρφωση της ημερήσιας θεματολογίας και την πλαισίωση των ειδήσεων. Οι βασικοί πρωταγωνιστές του Κυπριακού ζητήματος της περιόδου 1955-1960, όπως το «Απελευθερωτικό κίνημα», η «Αποικιοκρατική κυβέρνηση» και οι εμπλεκόμενες χώρες, επιλέγουν τη δημόσια ενημέρωση και εξηγούν ως ένα βαθμό με βάση το γεγονός, ότι επιλέγουν τον τύπο και κάνουν χρήση τα προνόμια αλλά και τα πλεονεκτήματα που τους παρέχει. Το βασικό πλεονέκτημα, όπως αναφέραμε προηγουμένως, είναι ότι ο τύπος σχετίζεται με την άμεση πρόσβαση στο κοινό, αλλά και την επαφή με το κοινό ως μέλος και μέρος αυτού του συνόλου και επομένως με την άμεση πληροφόρηση και αντίστοιχη επανάληψη των γραπτών μηνυμάτων τους. Τα βασικά όπλα του απελευθερωτικού κινήματος ήταν η πρόσβαση

στον τύπο, ειδικά σε *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* αφού η εφημερίδα *Χαραυγή* ήταν κομματικό όργανο του ΑΚΕΛ Αριστεράς. Η πρόσβαση αυτή επέτρεπε στο απελευθερωτικό κίνημα να δημοσιεύει τις πολιτικές δράσεις του και πρωτοβουλίες, σε σύγκριση με τους άλλους πρωταγωνιστές του Κυπριακού ζητήματος εκείνης της περιόδου.

στ) Μέσα από την παρούσα διατριβή στην ελληνοκυπριακή πραγματικότητα διακρίνεται η στενή σχέση μεταξύ πολιτικής και Τύπου και ειδικότερα του απελευθερωτικού κινήματος και εφημερίδων. Με άλλα λόγια, το απελευθερωτικό κίνημα διαχειρίζεται τις πολιτικές και τις πρωτοβουλίες του και από την άλλη πλευρά οι εφημερίδες αποτελούν σημαντικό συναγωνιστή στο σχηματισμό της ημερήσιας θεματολογίας διότι η δυναμική τους αλλά και η δράση τους συμβάλλουν θετικά στις επιδιώξεις του. Από την άλλη πλευρά, οι εφημερίδες περισσότερο καταγράφουν, ερμηνεύουν και πολύ λιγότερο προτρέπουν, δηλαδή περιγράφουν το πως ο τύπος δρα και έτσι παρά τη στενή σχέση του Τύπου και του απελευθερωτικού κινήματος, θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι ο ρόλος των εφημερίδων δεν είναι τόσο χειραγωγικός, όσο αρχικά υποθέταμε, ιδίως σε μια εκρηκτική περίοδο όπου η μαχητικότητα των Ελληνοκυπρίων υπήρξε έντονη ώστε να επιτευχθεί ο στόχος για ανεξαρτησία και απαλλαγή του νησιού από την Αγγλική αποικιοκρατία. Για παράδειγμα, μέσα από τα άρθρα της *Ελευθερίας* και του *Φιλελεύθερου* δεν εμφανίζεται μια εξελικτική γραμμική πορεία, από την αγωνιστικότητα και την καρτερία για απελευθέρωση από τους Άγγλους αποικιοκράτες. Έτσι αυτό που μπορούμε να υποστηρίξουμε είναι ότι τις ακραίες θετικές εικόνες τις συναντούμε καθ' όλη την έκταση της ερευνάς μας.

Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι σε μια εποχή που η υπογραφή ενός άρθρου μπορούσε να στείλει τον υπογράφο μέχρι και το εκτελεστικό απόσπασμα, κατά την περίοδο 1955 –1960 ο απελευθερωτικός αγώνας απασχολεί τους αρθρογράφους των εφημερίδων *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος* συχνά. Οι εικόνες που εμφανίζονται και οι χαρακτηρισμοί που αποδίδονται στους Άγγλους αποικιοκράτες ποικίλουν. Οι χαρακτηρισμοί που χρησιμοποιούνται, όπως «Δυνάστης», «Αγγλικός ζυγός» και «Αποικιοκράτες», δηλώνουν την πρόθεση όχι μονον των ελληνοκυπρίων για απαλλαγή από την αποικιοκρατία, αλλά και τον ενεργό ρόλο του Τύπου σε αυτόν τον αγώνα. Έτσι, όταν οι σχέσεις μεταξύ ελληνοκυπρίων και αποικιοκρατών είναι

τεταμένες, συναντούμε εκρηκτικούς χαρακτηρισμούς που υποστηρίζουν ότι οι αποικιοκράτες πρέπει να φύγουν από την Κύπρο. Η αναφοράς που συναντούμε στα άρθρα της «Ελευθερίας» και που αποδίδεται στους Ελληνοκύπριους είναι κυρίως «ελληνική ιστορία», «ελληνισμός» και «ελληνικό κυπριακό λαέ». Σημαντικό είναι να σημειώσουμε ότι και οι ίδιοι οι Ελληνοκύπριοι δεν φαίνεται να διαφωνούν με τις ταυτότητες που τους αποδίδει η *Ελευθερία* και *Ο Φιλελεύθερος*. Συμφωνούμε με την επικρατούσα άποψη ότι το αίτημα της Ένωσης εκ μέρους των Ελληνοκυπρίων είναι η αφορμή για την κινητοποίηση των Βρετανών προς την εφαρμογή του δόγματος «διαίρει και βασίλευε». Θεωρούμε ότι οι Ελληνοκύπριοι ανέπτυξαν πολιτικό λόγο και μάλιστα εθνικιστικό απλά και μόνο επειδή ήρθαν αντιμέτωποι με τους αποικιοκράτες. Υπάρχουν εσωτερικές ζυμώσεις στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα με πρωταγωνιστή σε πολιτικό επίπεδο τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και σε στρατιωτικό επίπεδο τον Στρατηγό Γεώργιο Γρίβα Διγενή αρχηγό της ΕΟΚΑ, που δεν πρέπει να αγνοηθούν από τους επίδοξους μελετητές της εξέλιξης της Ελληνοκυπριακής πολιτικής ηγεσίας, η οποία στη συνέχεια θα εκφράσει αρχικά το αίτημα της ένωσης και μετέπειτα της ανεξαρτησίας και εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η ανεξαρτησία της Κύπρου λοιπόν δεν εκφράζεται ως αντίποδας στην Ελληνοκυπριακή Ένωση, αλλά ως μια πιθανή λύση που προτάθηκε αρχικά από τους Βρετανούς και υιοθετήθηκε στη συνέχεια από της εγγυήτριες δυνάμεις, δηλαδή, Βρετανία, Ελλάδα και Τουρκία. Η επικρατούσα άποψη ότι η Βρετανία χρησιμοποίησε την πολιτική «διαίρει και βασίλευε» στην περίπτωση της Κύπρου παρ' όλο που εμφανίζεται στην αρθρογραφία της *Ελευθερίας*, εντούτοις τα άρθρα που συλλέξαμε δεν εμφανίζουν μια Βρετανική Διοίκηση που ευνοεί μονίμως την Ελληνοκυπριακή κοινότητα. Αντιθέτως αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε είναι ότι έχει δημιουργηθεί και στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου που μελετήσαμε, ένα αίσθημα αδικίας που συντελείται εις βάρος της μέσα από την συνεργασία της Τουρκοκυπριακής κοινότητας και της Βρετανικής Διοίκησης. Το ζητούμενο από την Βρετανική πολιτική στην περίπτωση όχι μόνο της Κύπρου αλλά και σε άλλες αποικίες ήταν ο προσεταιρισμός μιας μερίδας του πληθυσμού ώστε να λειτουργήσει ως φορέας της πολιτικής τους. Στα πλαίσια αυτά λοιπόν δεν ευνοείται μια εκ των δυο κοινοτήτων αλλά μέλη τους που επιλέγουν να συνεργαστούν με τους Βρετανούς εξυπηρετώντας έτσι και τα δικά τους συμφέροντα.

Αυτό που επιχειρήσαμε στην παρούσα μελέτη δεν ήταν η αποτύπωση της ιστορίας της Κύπρου, ούτε και της Ελληνοκυπριακής κοινότητας. Προσπαθήσαμε να αποδώσουμε την αντανάκλαση του απελευθερωτικού αγώνα μέσα από τις πρωτοσέλιδες ειδήσεις των εφημερίδων *Ελευθερί*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή*. Οι εικόνες που εμφανίζονται στα άρθρα της *Ελευθερίας* και του *Φιλελεύθερου* είναι μεν φορτισμένες θετικά ή αρνητικά ανάλογα με την περίπτωση, αλλά θα πρέπει να ειδωθούν απογυμνωμένες από την ιστορική γνώση του σήμερα, ώστε να μην υπάρξουν παρανοήσεις. Οι δημοσιογράφοι, οι πρωταγωνιστές της ιστορίας, οι απλοί άνθρωποι της περιόδου 1955 – 1960, πράττουν ανάλογα με το δικό τους παρόν, πεπεισμένοι για το δίκιο της δικής τους πλευράς.

Ολοκληρώνοντας αυτή τη διδακτορική διατριβή για τον απελευθερωτικό αγώνα μέσα από τον Ελληνοκυπριακό τύπο και, ειδικότερα, μελετώντας τις εφημερίδες *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος*, *Χαραυγή*, είναι ανάγκη να ανακεφαλαιώσουμε σύντομα τα βασικά σημεία που αναλύθηκαν στην παρούσα μελέτη. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν κάποιες από θεωρήσεις της ημερήσιας θεματολογίας κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα και πώς ο αγώνας αναπαριστανόταν μέσα από τις πρωτοσέλιδες στήλες των τριών πιο πάνω εφημερίδων προκειμένου να κατανοήσουμε το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται ο απελευθερωτικός αγώνας της ΕΟΚΑ. Στην ερευνητική μας πορεία περιγράψαμε το σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισε ο τύπος ως εργαλείο ξεσηκωμού αλλά και αντίστασης κατά την διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα.

Το δεύτερο κεφάλαιο της διδακτορικής διατριβής εστιάζεται στην πορεία του Ελληνοκυπριακού Τύπου ως έννοια και μετέπειτα στον απελευθερωτικό ρόλο του Τύπου την περίοδο 1955 χρονολογίας ορόσημο έναρξης του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ μέχρι το 1960 όπου εγκαθιδρύθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία. Ταυτόχρονα, γίνεται μια προσπάθεια να αναλυθεί ο εθνικοαπελευθερωτικός και ο πολιτικός ρόλος του Ελληνοκυπριακού τύπου. Δηλαδή, προσπαθούμε να αναδείξουμε πώς ο τύπος είχε εμπλοκή την περίοδο της αποικιοκρατίας στην Κύπρο σε ζητήματα πολιτικής. Για να το πετύχουμε αυτό από την μια μελετήσαμε τη δημοσιογραφική κάλυψη και κατ' επέκταση τη θεματολογία των πρωτοσέλιδων εφημερίδων σε γεγονότα που αφορούσαν στην πορεία και στις εξελίξεις του Κυπριακού ζητήματος σε πολιτικό αλλά και σε απελευθερωτικό επίπεδο. Ως προς

τον πολιτικό ρόλο παρατηρούμε ότι οι καθημερινές στήλες περιλαμβάνουν δραστηριότητες του Γραφείου της Εθναρχίας με επικεφαλής το Εθνάρχη Μακάριο αλλά και στήλες που αναφέρονται και στους υπόλοιπους πρωταγωνιστές, δηλαδή χώρες και οργανισμούς του Κυπριακού ζητήματος όπως είναι η Βρετανία, η Ελλάδα, η Τουρκία, οι Ηνωμένες Πολιτείες, το ΝΑΤΟ, τα Ηνωμένα Έθνη κλπ. Στο επόμενο κεφάλαιο, επικεντρωθήκαμε στην παρουσίαση της έρευνας η οποία περιλάμβανε καταγραφή των τότε δρώμενων μέσα από τα πρωτοσέλιδα τριών εφημερίδων. Αναλύσαμε τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήσαμε, εξηγήσαμε την επιλογή των χρονικών περιόδων, σχηματισμός των κατηγοριοποιήσεων, αρίθμηση, καταγραφή, και στην συνέχεια παρουσιάσαμε και αναλύσαμε τα γενικά αποτελέσματα, εξηγήσαμε στο ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήσαμε, και περιγράψαμε την ερευνητική μας πορεία. Τέλος, στα επόμενα τρία κεφάλαια, επικεντρωθήκαμε και επιλέξαμε τρία γεγονότα για κάθε κατηγορία ξεχωριστά με απελευθερωτικό, εθνικιστικό και πολιτικό περιεχόμενο.

Η διδακτορική διατριβή επικεντρώθηκε σε τρεις πολύ σημαντικές εφημερίδες εκείνης της περιόδου: *Ελευθερία*, *Ο Φιλελεύθερος* και *Χαραυγή*, οι οποίες διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι δυο από αυτές τις εφημερίδες *Ο Φιλελεύθερος* και η *Χαραυγή* συνεχίζουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο αλλά και να συμβάλλουν στην ενημέρωση και πληροφόρηση των Ελληνοκυπρίων. Από τη μελέτη που διεξαγάγαμε, καταλήξαμε στα ακόλουθα συμπεράσματα για την κάθε εφημερίδα ξεχωριστά. Ξεκινούμε από την πιο ιστορική εφημερίδα της Κύπρου και της διατριβής, την εφημερίδα *Ελευθερία* που ξεκίνησε την κυκλοφορία της το 1906 και κατά την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα μετρούσε 49 ολόκληρα χρόνια κυκλοφορίας και δημοσιογραφικής προσφοράς. Έφερε στην «πλάτη» της μέσα από τη διαδρομή και τα βιωμάτα της την εμπειρία αφού δημοσιογραφικά κάλυψε σημαντικά γεγονότα στην ιστορία του Κυπριακού Ελληνισμού. Ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα ήταν ο απελευθερωτικός αγώνας της ΕΟΚΑ στην Κύπρο.

Η εφημερίδα *Ελευθερία* αποτέλεσε εφημερίδα αγωνιστική, του ξεσηκωμού και της ένωσης με την μητέρα πατρίδα. Μέσα από δυνατούς και εκρηκτικούς πρωτοσέλιδους τίτλους, πρότρεπαν εμμέσως, πλην σαφώς, τον Κυπριακό Ελληνισμό στη δράση. Τίτλοι όπως για παράδειγμα:

«εκκωφαντικές εκρήξεις συγκλόνισαν μετά τας μεσονύκτιους ώρας Λευκωσία, Λάρνακα, Λεμεσό» (*Ελευθερία*, 1^η Απριλίου 1955),

«Ανεκοινώθη χθες επισήμως, ότι μαθηταί σχολείων Μ. Παιδείας δίνουν μυστικούς όρκους» (*Ελευθερία*, 5 Απριλίου 1955),

«ένοπλα στρατεύματα μετακινούνται εις τας κυρίας πόλεις της νήσου» (*Ελευθερία*, 7 Απριλίου 1955),

«Αμερικανοί γερουσιασταί και βουλευταί υπέρ της ενώσεως της Κύπρου με την Ελλάδα» (*Ελευθερία*, 16 Απριλίου 1955),

«συνελήφθησαν περί της 2 μ.μ. ώραν της χθες και απηλάθησαν αεροπορικώς ο Μ. Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Μακάριος, ο Σ. Μητροπολίτης Κυρηναίας κ. Κυπριανός, ο Παπασταύρος Αγαθαγγέλου και ο Γραμματεύς της μητροπόλεως Κυρήνειας Πολ. Ιωαννίδης» (*Ελευθερία* 10 Μαρτίου 1956)

«υπό ποιας δραματικής συνθήκας έπεσε μαχόμενος ο Γρηγόρης Αυξεντίου πρώην αξιωματικός του Ελλ. Στρατού» (*Ελευθερία*, 6 Μαρτίου 1957),

«η αγχόνη απέκοψε το νήμα της ζωής του 18ετούς Ευ. Παλληκαρίδη. – Απηγγονίσθη και ο Μαϊμάρης» (*Ελευθερία*, 14 Μαρτίου 1957),

«Αυτοδιάθεσις, η βάσις λύσεως του Κυπριακού εδήλωσε χθες ο Εθνάρχης» (*Ελευθερία*, 16 Μαΐου 1957),

«Το μεσονύκτιον υπεγράφησαν αι συνθήκαι και τα έγγραφα δια των οποίων ανακηρύσσεται η Κυπριακή πολιτεία» (*Ελευθερία*, 16 Αυγούστου 1960)

Η *Ελευθερία* δημιουργούσε κλίμα αγώνα και διεκδίκησης του ιδανικού της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Κάλυπτε σχολαστικά τις δραστηριότητες του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου με ποσοστό 34%-42% την περίοδο 1955-1960 αφού θεωρούσε τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο κορυφαία προσωπικότητα αλλά και σύμβολο του πολιτικού αγώνα της απελευθέρωσης του νησιού από τους Άγγλους αποικιοκράτες.

Βασικά, η εφημερίδα *Ελευθερία* συνέβαλε σημαντικά στην έγκυρη ενημέρωση του Κυπριακού Ελληνισμού του οποίου αποτελούσε επίσης έκφραση των ονείρων, των προβληματισμών και των διλημάτων του. Περιλάμβανε στις στήλες της πολύτιμο υλικό για την πολιτική, οικονομία, κοινωνία και τον πολιτισμό. Κατά την περίοδο 1955-1960 ο απελευθερωτικός αγώνας της ΕΟΚΑ και οι δράσεις των πρωταγωνιστών για το Κυπριακό ζήτημα απασχολούν τους αρθρογράφους της εφημερίδας *Ελευθερία* συχνά. Οι εικόνες που εμφανίζονται και οι χαρακτηρισμοί που

τους αποδίδονται ποικίλουν. Οι φράσεις που χρησιμοποιούνται, όπως «η Βρετανία πρέπει να φύγει, η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει», (*Ελευθερία* 28 Ιανουαρίου 1955) δηλώνουν την διάθεση του κυπριακού ελληνισμού για απελευθέρωση, από την βρετανική αποικιοκρατία. Γεγονός είναι όμως ότι ακόμη και όταν οι σχέσεις των δυο κοινοτήτων βρίσκονταν επί τεντωμένου σχοινοῦ, ποτέ δεν παύαμε να συναντούμε νοσταλγούς του παρελθόντος που υποστήριζαν ότι οι Τουρκοκύπριοι είναι το «σύνοικο στοιχείο» με το οποίο πάντα ζούσαμε ειρηνικά (π.χ. φυλλάδιο ΕΟΚΑ ότι ο απελευθερωτικός αγώνας δεν στρέφεται κατά των Τουρκοκυπρίων με τους οποίους έχουμε φιλικές σχέσεις). Οι «εθνικές» ταυτότητες που συναντούμε στα άρθρα της *Ελευθερίας* και οι οποίες αποδίδονται στους Τουρκοκύπριους είναι κυρίως «Τούρκοι» και «Τούρκοι της Κύπρου». Σημαντικό είναι να σημειώσουμε ότι και οι ίδιοι οι Τουρκοκύπριοι δεν φαίνεται να διαφωνούν με τις ταυτότητες που τους αποδίδει η *Ελευθερία*. Αυτό που είναι κοινώς αποδεκτό και από τις δυο κοινότητες είναι ότι οι Τουρκοκύπριοι αποτελούν μειονότητα, αλλά αυτό στο οποίο φαίνεται να διαφωνούν είναι τα δικαιώματα που πρέπει να απολαμβάνουν ως μειονότητα και ο ρόλος που πρέπει να διαδραματίσουν στον καθορισμό του μελλοντικού καθεστώτους της Κύπρου.

Αυτό που επιχειρήσαμε στην παρούσα μελέτη δεν ήταν η αποτύπωση της ιστορίας της Κύπρου, ούτε και των δύο κοινοτήτων. Προσπαθήσαμε να αποδώσουμε τον απελευθερωτικό αγώνα μέσα από τις σελίδες της εφημερίδας *Ελευθερίας*. Οι εικόνες που εμφανίζονται στα άρθρα της *Ελευθερίας* είναι μεν φορτισμένες θετικά ή αρνητικά ανάλογα με την περίπτωση, ενώ οι δημοσιογράφοι, οι πρωταγωνιστές της ιστορίας, οι απλοί άνθρωποι της περιόδου 1955 – 1960, πράττουν ανάλογα με το δικό τους παρόν, πεπεισμένοι για το δίκιο της δικής τους πλευράς.

Η εφημερίδα *Ο Φιλελεύθερος* εκδόθηκε όταν οι καιροί στην Κύπρο ήταν χαλεποί. Τη χρονιά 1955, καθόσον οι Βρετανοί αποικιοκράτες, επέβαλαν λογοκρισία στον Τύπο, προέβαιναν σε συλλήψεις και διωγμούς, ενώ τα διατάγματα κατ' οίκον περιορισμού ήταν συχνά, λόγω των μαχητικών διαδηλώσεων. *Ο Φιλελεύθερος* τότε δεν δίσταζε να επικρίνει την αποικιοκρατία για τις έκρυθμες καταστάσεις και την αιματοχυσία κατά την περίοδο 1955-1959. Τασσόταν υπέρ του αιτήματος της ένωσης όπως και η εφημερίδα *Ελευθερία* και υποστήριζε τους χειρισμούς του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου αφού δημοσιογράφοι της εφημερίδας είχαν στενή σχέση και συνεργασία με το Γραφείο Εθναρχίας το οποίο εξέδιδε και ενημέρωνε τον τύπο με τα

ανακοινωθέντα του. Την περίοδο του απελευθερωτικού αγώνα η εφημερίδα προέβαλλε με δραματικό τρόπο τις θυσίες των αγωνιστών της ΕΟΚΑ, που σκοτώνονταν σε ανταλλαγές πυροβολισμών, που οδηγούνταν στα κρατητήρια και τις φυλακές, ακόμη και στην αγχόνη. Για να μπορέσει να αντιπεξέλθει εκείνες τις συνθήκες, *Ο Φιλελεύθερος* χρειάστηκε να ξεπεράσει μεγάλες δυσκολίες. Οι απαγορεύσεις και οι ταραχές είχαν προκαλέσει εμπλοκή και στις οικονομικές δραστηριότητες. Όπως παρατηρεί ο Χρυσάνθος Χρυσάνθου (2013), η εφημερίδα κατάφερνε να κερδίζει καθημερινά την εμπιστοσύνη των αναγνωστών με τα εξασέλιδα φύλλα του. Χαρακτηριστικό είναι όταν συγκλήθηκε η διάσκεψη του Λονδίνου τον Φεβρουάριο του 1959 για την επικύρωση των συμφωνιών της Ζυρίχης, *Ο Φιλελεύθερος* στάθηκε στο πλευρό του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Έκρινε πως ήταν αναπόφευκτη η προσυπογραφή των συμφωνιών, παρόλο που δεν εκπληρώνονταν το όραμα για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, ωστόσο η Κύπρος θα αποκτούσε την ελευθερία της. Σημαντικό είναι ότι η εφημερίδα ακολουθούσε και πρόβαλλε τη Μακαριακή πολιτική και αυτό φαίνεται από τις πρώτες προεδρικές εκλογές στις 13 Δεκεμβρίου 1959 όταν η εφημερίδα υποστήριξε την υποψηφιότητα του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Σύμφωνα με τον *Φιλελεύθερο* έπρεπε όλοι να συσπειρωθούν γύρω από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, γιατί προδιαγραφόταν ήδη, λόγω της στάσης που τηρούσε η τουρκοκυπριακή ηγεσία, η επιδίωξη της για κατάρρευση του νεοσύστατου κράτους, ώστε να ανοίξει ο δρόμος για την διχοτόμηση. Εξάλλου είχε γίνει γνωστό, με την σύλληψη του πλοιαρίου «Ντενίς» ότι εξοπλιζόνταν ομάδες Τουρκοκυπρίων και στηνόταν σκηνικό αιματηρής σύγκρουσης όπως και έγινε μετέπειτα.

Από την άλλη η εφημερίδα *Χαραυγή* που ήταν και είναι μέχρι σήμερα εκφραστικό όργανο πολιτικού κόμματος στην Κύπρο του ΑΚΕΛ Αριστεράς, κράτησε αποστάσεις από τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ. Πριν από την *Χαραυγή* υπήρξε το περιοδικό *Νέος Δημοκράτης* που επίσης ήταν εκφραστικό όργανο του ΑΚΕΛ και το οποίο οι Βρετανοί αποικιοκράτες ανέστειλαν την έκδοσή του με διάταγμα του Άγγλου κυβερνήτη τον Δεκέμβριο 1955 (Σοφοκλέους, 2011: 617). Προηγουμένως, τον Απρίλιο του 1955, μήνα που ξεκίνησε ο απελευθερωτικός αγώνας της ΕΟΚΑ, ο *Νέος Δημοκράτης* αποκαλούσε τον αγώνα της ΕΟΚΑ αλλά και τους αγωνιστές της, ως «ψευτοδιγενήδες», «τραμπούκους», «βαρελότα», «τρακατρούκες» (ΑΣΚΕ, 2003:12). Ως συνέχεια του περιοδικού «Νέος Δημοκράτης»

εκδόθηκε η εφημερίδα *Χαραυγή* στις 18 Φεβρουαρίου 1956 και η εφημερίδα ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις του εθνικού αγώνα στις παλλαϊκές κινητοποιήσεις, στα καθημερινά οικονομικά προβλήματα όλων των λαϊκών στρωμάτων και στην υποχρέωση να υποβοηθηθεί η μορφωτική και η εκπολιτιστική άνοδος στον τόπο. Ως καινούργιο έντυπο είχε μεγάλη φιλοδοξία αλλά και έγνοια των συντακτών και των συνεργατών της να κρατηθεί ψηλά το επίπεδο της εφημερίδας. Για αυτό με μόχθο σκληρό και αφοσίωση η εφημερίδα *Χαραυγή* υπηρετούσε ευσυνείδητα την πολιτική υπόθεση και ήταν προσηλωμένη σε όλα τα προβλήματα του κυπριακού λαού. Στον πέμπτο χρόνο της επετείου από την ημέρα έκδοσης της η εφημερίδα γράφει χαρακτηριστικά: «Η *Χαραυγή* έβλεπε το πρώτο φώς στην πιο μαύρη περίοδο της σύγχρονης κυπριακής ιστορίας. Η Βρετανική στρατοκρατική δικτατορία βρισκόταν στο αποκορυφωμά της. Εκατοντάδες οι πατριώτες στις φυλακές και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Έτοιμες οι κρεμάλες περίμεναν αγωνιστές. Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι υποχρεώνονταν να μένουν κλειστοί στα σπίτια τους και να υποσιτίζονται. Οργανώσεις και εφημερίδες είχαν ριχθεί στην παρανομία για να φιωθεί η φωνή του λαού. Έτσι η *Χαραυγή* ερχόταν να εκτελέσει ένα υπέρτατο εθνικό καθήκον: Να τεθεί δίπλα και επικεφαλής του λαού στον αγώνα για λευτεριά, δημοκρατικές ελευθερίες, επιβίωση. Και θέλει να πιστεύει πως αυτό το καθήκον το εκτέλεσε με ευσυνειδησία, ακεραιότητα και ανιδιοτέλεια στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Γι αυτό και ο λαός την αγάλιασε με την στοργή του, τη βοήθησε να ανεβάξει συνεχώς την ποιότητά της και της έδωσε την πιο τιμητική θέση στη δημοσιογραφία του τόπου μας. Μπαίνοντας στον πέμπτο της χρόνο, η *Χαραυγή* νιώθει ακόμα πιο σοβαρό και μεγάλο το χρέος της απέναντι στον λαό, τα προβλήματα και τους πόθους του. Για αυτό και πάντοτε θα κρατά ψηλά την σημαία του αγώνα για την πραγματική λευτεριά, γνήσια ανεξαρτησία, αποστρατικοποίηση, δημοκρατία, και κοινωνική ευημερία, για ειρήνη και φιλία με όλους, τους λαούς, της γης». Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι σε σχέση με τις άλλες δυο εφημερίδες, με βάση την έρευνα που κάναμε, η *Χαραυγή* καλύπτει στο ίδιο περίπου ποσοστό τις δράσεις του απελευθερωτικού κινήματος την περίοδο 1957-1960. Ενώ το 1956 έχει χαμηλό ποσοστό γύρω στο 17% το τρίμηνο που μελετήσαμε και αυτό το αποδίδουμε ότι ήταν μια καινούργια εφημερίδα και φυσικά μετά την αναστολή της εφημερίδας *Νέος Δημοκράτης* από το Άγγλο κυβερνήτη, ήταν πολύ προσεκτική στις ειδήσεις που δημοσίευε. Όσο αφορά της δραστηριότητες του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου τις καλύπτει με ποσοστό από 33%-41%. Εν κατακλείδι η *Χαραυγή* πρόκειται για ένα έντυπο που στήριξε τον απελευθερωτικό αγώνα αλλά όχι

στον βαθμό που τον στήριξαν οι δυο άλλες εφημερίδες *Ελευθερία*, και *Ο Φιλελεύθερος*. Αυτή η διαπίστωση δεν παύει να χαιρετίζει και την συμβολή της στο απελευθερωτικό αγώνα ως η κομματική εφημερίδα που κυκλοφορούσε εκείνη την περίοδο όπου τα ανατολικά κουμμουνιστικά μπλοκ ήταν στα «ύψη» της κυριαρχίας τους. Η *Χαραυγή* διαφώτιζε και κινητοποιούσε τον λαό. Μέσα από τις στήλες τις προήγε τον πολιτισμό και την Κυπριακή κουλτούρα. Αποτελούσε βήμα αλληλεγγύης προς άλλους αγωνιζόμενους λαούς καλλιεργώντας τον διεθνισμό. Δεν είναι υπερβολή αν υπογραμμίσουμε ότι, μέσα από τις στήλες της η *Χαραυγή* κατέγραψε την ιστορία του Λαϊκού Κινήματος τον τελευταίο μισό αιώνα και κατέγραψε με ορθότητα την ιστορία της Κύπρου σ' αυτά τα 57 χρόνια.

Ως μελλοντικές υποθέσεις εργασίας θα ήταν ενδιαφέρον να εξετάσουμε την περίοδο μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου, μέχρι τις ταραχές του 1963, για να διαπιστώσουμε κατά πόσο οι εμπλεκόμενες χώρες συνεχίζουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο Κυπριακό. Επίσης ενδιαφέρον θα ήταν αν ο τύπος ως εργαλείο έρευνας συνεχίζει να αποτελεί βασικό μάρτυρα των γεγονότων. Ενδιαφέρον θα ήταν να εξετάσουμε πώς αντιμετώπιζε ο τύπος το νεοσύστατο Κυπριακό κράτος μέσα από την συχνή κάλυψη και λιγότερο διαμέσου αρθρογραφίας και σχολίων; Οι τρεις εφημερίδες που μελετήσαμε θα παρείχαν την ίδια θεματολογία ή θα είχαν αλλάξει στάση ως προς τα δρώμενα της καινούργιας εποχής της νεοσύστασης Κυπριακής Δημοκρατίας; Θα πλαισίωναν οι εφημερίδες τα θέματα και γεγονότα με έναν παρόμοιο, λόγω του απελευθερωτικού αγώνα, τρόπο ή θα διέφεραν προς αυτό; Η πλαισίωση των δημοσιευμάτων υποθέτουμε ότι θα συνεχιζόταν να ποικίλει ανάλογα με την κάθε εφημερίδα. Επίσης τα άρθρα θα ήταν ενυπόγραφα όπως συνέβαινε την περίοδο 1955-1960 ή θα ήταν επώνυμα;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αναστασιάδης, Γ. (1994). *Η Θεσσαλονίκη των εφημερίδων*. Θεσσαλονίκη : University Studio Press.
- Βαρνάβα, Α. (2002). *Ιστορία του Απελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ*. Λευκωσία: ΣΙΜΑΕ.
- Curran, J.(2001). Μαζικά Μέσα και δημοκρατία. Στο Curran, J. & Gurevitch, M. (επιμ.), *MME Και Κοινωνία*, (123-175). Αθήνα: Πατάκης.
- Δεμερτζής, Ν. (1996). *Ο λόγος του Εθνικισμού*. Αθήνα:Σακκούλας
- Δεμερτζής, Ν. (2007). *Ταντότητα και ΜΜΕ στη σύγχρονη Ελλάδα*. Αθήνα: Παπαζήσης
- Δεμερτζής, Ν. (1999). *Το Κοινοβούλιο στον Τύπο και την τηλεόραση: Η εικόνα της Βουλής των Ελλήνων στον τύπο, και η σχέση των βουλευτών με την τηλεόραση*. Αθήνα: Βουλή των Ελλήνων.
- Γιαλλουρίδης, Χ. (1997). *Η ελληνοτουρκική σύγκρουση: Από την Κύπρο έως τα Τμια*. Αθήνα: Σιδέρη.
- Δεμερτζής Ν. & Αρμενάκης Α. (2000). Η Πολιτική Κουλτούρα και τα Μέσα Επικοινωνίας: Η περίπτωση των φοιτητών της Αθήνας. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 16, 34-71.
- Δεμερτζής, Ν. (2002). *Πολιτική Επικοινωνία: Διακινδύνευση, δημοσιότητα, διαδίκτυο*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Ζιούτος, Γ. (1995). *Εισαγωγή στην επιστήμη του Τύπου*. Θεσσαλονίκη. University Studio Press.
- Habermas, J. (1991). *Αλλαγή δομής της δημοσιότητας*. Αθήνα: Νήσος.
- Ιωαννίδη, Κ. (1986). *Ιστορία της Νεότερης Κυπριακής Λογοτεχνίας*. Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- Κατατζή-Whitlock, Σ.- (2010). Τα μέσα της διαμεσολάβησης της πολιτικής στο λαό. Στο Καϊτατζή- Whitlock, Σ. (επιμ.), *Μορφές και Μέσα Πολιτικής Επικοινωνίας*. (σ. 275-305). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Κατσιαούνης, Ρ. (2000). *Η διασκεπτική 1946 -1948:Με ανασκόπηση της περιόδου 1878-1945*, Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών.

- Καννάουρος, Α. (1994) «Ο Κυπριακός Τύπος κατά την τελευταία εικοσαετία».
Ομιλία του Προέδρου της Ένωσης Συντακτών Κύπρου σε εκδήλωση στο Σπίτι της Κύπρου, Αθήνα.
- Κοντοχρήστου, Μ. (2007) *Ταυτότητα και ΜΜΕ στη σύγχρονη Ελλάδα*. Αθήνα: Παπαζήσης
- Κουδουνάρης Λ. Α. (1995). *Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων 1800 -1920* (3^η έκδ.) Λευκωσία
- Lippmann, W. (1988). *Η Κοινή Γνώμη* (Γ. Καραγιάννης, Μεταφρ.). Αθήνα: Κάλβος.
- Λούλος, Κ. (2004). Σύγχρονη ιστορία και μέσα μαζικής επικοινωνίας» Στο Ν.Θ. Χολέβας, Ε.Β. Μαρμαράς, Μ.Ν. Καραβασίλη (επιμ.) *Βέλος του Χρόνου* (σ. 425-435). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Λούλος, Κ. (2005) Ο Τύπος ως πηγή της σύγχρονης ιστορίας: Εφημερίδες, επικαιρότητα και ιστορική έρευνα. *Ζητήματα Επικοινωνίας*, 2, 56-65.
- Μαδιανού, Μ. (2008). Κείμενο, Κοινό και Κοινωνικό Πλαίσιο: Προς μια θεωρία της διαμεσολάβησης. Στο Μ. Μαδιανού, (επιμ.), *Έθνος, Ταυτότητες και Τηλεόραση στην Σύγχρονη Ελλάδα* (σ. 95-117). Αθήνα: Πατάκης.
- Manning, P. (2007). *Κοινωνιολογία της Ενημέρωσης : Ειδήσεις και πηγές ειδήσεων* (Κ. Μεταξιά, Μεταφρ.). Αθήνα: Καστανιώτης.
- McCombs, M., Einsiedel, E., Weaver, D. (1996). *Τα ΜΜΕ και η Κοινή Γνώμη* (Γ. Κοβαλένκο, Μεταφρ.). Αθήνα: Καστανιώτης.
- McCombs, M., Weaver, D. & Edelstein. (1996). *Τα ΜΜΕ και η Κοινή Γνώμη*, (Γ. Κοβαλένκο, Μεταφρ.) Αθήνα: Καστανιώτης.
- McQuail, D. (2003). Τα είδη και τα κείμενα των μέσων επικοινωνίας. Στο Ν. McQuail (επιμ.), *Η θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21^ο αιώνα* (σ. 384-411). Αθήνα: Καστανιώτης.
- McQuail, D. (2005). *Η Θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21^ο αιώνα*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Mills, R. (1985). *Η Κοινωνιολογική Φαντασία*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Πλειός, Γ. (2011). *Η Κοινωνία της Ενημέρωσης*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Παπαθανασόπουλος, Σ. (2004). *Πολιτική και ΜΜΕ*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Pierre, A. (1987). *Ο Τύπος*. Αθήνα: Δαίδαλος Ι. Ζαχαρόπουλος.

- Thompson, T. (1999). Η Ανάδυση της Διαμεσολαβημένης Αλληλόδρασης Στο John B. Thompson (επιμ), *Νεωτερικότητα και Μέσα Επικοινωνίας* (σ. 143-200). Αθήνα: Παπαζήσης
- Σαφαρείκας, Α. (1977). *Λεξικό της Δημοτικής*. Αθήνα: Εταιρεία Ελλ. Εκδόσεων.
- Σεραφετινίδου, Μ. (1999). *Κοινωνιολογία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας: Ο ρόλος των μέσων στην αναπαραγωγή του σύγχρονου καπιταλισμού*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σκουλαρίκη, Α. (2007). Ο δημόσιος λόγος για το έθνος με αφορμή το Μακεδονικό (1991-1995). Πλαίσιο Αναπαραστάσεις και ΜΜΕ. Στο Δεμερτζής, Ν. (επιμ.) *Ταυτότητα και ΜΜΕ στη σύγχρονη Ελλάδα* (σ. 61-103). Αθήνα: Παπαζήσης.
- Σοφοκλέους, Α. (1995). *Συμβολή στην ιστορία του Κυπριακού Τύπου*, τ. 1, (1878-1890). Λευκωσία: Intercollege Press.
- Σοφοκλέους, Α. (1997). *Οι Πρώτες Ελληνικές Εφημερίδες της Λευκωσίας*. Λευκωσία: Intercollege Press.
- Σοφοκλέους, Α. (2003). *Συμβολή στην Ιστορία του Κυπριακού Τύπου*, τ. 3, 1900-1914, μέρος Α'. Λευκωσία: Intercollege Press.
- Σοφοκλέους, Α. (2011). *Συμβολή στην Ιστορία του Κυπριακού Τύπου*, τ. 5, 1945-1960, μέρος Α'. Λευκωσία: Intercollege Press.
- Σπανός, Γ. (1996). *ΕΟΚΑ: Έτσι πολέμούν οι Έλληνες*. Λευκωσία: Ανδρέας Σπανός.
- Τερζής, Γ. (2007). *Ταυτότητα και ΜΜΕ στη σύγχρονη Ελλάδα*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Τζερμιάς Π. (2004). *Η Κύπρος*. Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρης.
- Χρυσάνθου Χ. (2008). *Η γένεση και η ανάπτυξη του Τύπου επί Αποικιοκρατίας (1878-1959)*. Τόπος έκδοσης: Αρμίδα
- Χρυσάνθος Χ. (2008). *ΜΜΕ: Μάρτυρες και Πρωταγωνιστές*. Λευκωσία: Αρμίδα.
- Ψυρούκης Ν. (1993). *Ιστορία της Αποικιοκρατίας (η Δύση)*, τόμ. ΣΤ', Αιγαίον, Λευκωσία
- Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. (2002) *Ο απελευθερωτικός μας Αγώνας '55- '59* Λευκωσία: Υπουργείο Παιδείας

- Becker, L.B., and Whitney, D.C. (1980). Effects of Media Dependencies: audience assessments of government. *Communication Research*, 7(1), 95-120.
- Bryant, J., Beth, M. (2009). *Media Effects: Advances in Theory and Research Communication Series, 3rd*. London: Routledge.
- Cohen, B. (1963). *The Press and Foreign Policy*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Constantinidou, C. (1998). *Representing the Allocation of Labour according to Sex in the Daily Athens Mass Press*, PhD thesis, Athens: Panteion University.
- DeFleur, M.L. & Ball-Rokeach, S. (1989). *Theories of Mass Communication*, (5th ed). White Plains, NY: Longman.
- Desai, N. (1995). *The Fire and the Rose: Biography of Mahadevbhai*. Almedaband Navajivan Publishing House.
- Elleke, B. (1995). *Colonial and Postcolonial Literature*, Oxford: Oxford University Press.
- Fredric. J. (2001). *On Interpretation: Literature as a Socially Symbolic Act*. Oxford: Blackwell.
- McGill H.E. (1980). *News and the Human Interest Story*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Galtung, J., & Ruge, J. (1965). *The structure of foreign news, Journal of Peace Research, Vol 2, No.1*, (pp.64-91). Sage Publication Ltd
- Gamson, W. A., & Meyer, D. S. (1996). «Framing Political Opportunity», In D. McAdam, J. D. McCarthy, & M. N. Zald (Ed.), *Comparative perspectives on social movements: Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Graber, D. (1984). *Mass Media and American Politics*, (2nd ed.). Washington DC: Congressional Quarterly Press.
- Graber, D., and Tuchman, G. (1978). *Making News: A Study in the Social Construction of Reality*. New York: Free Press.
- Hughes-MacGill, H. (1980). *News and the Human Interest Story*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Halbwachs, M. (1992). *On Collective Memory*. Chicago: The University of Chicago Press.

- Hallin, C. D. & Mancini, P. (2004). *Comparing Media Systems: The Three Models of Media & Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Iyengar, S. (1996). Framing responsibility for political issues. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 59-70.
- Iyengar, S. & Kinder, D. (1987). *News that Matters: Television and American Opinion*. Chicago: University of Chicago Press.
- Klapper, J. (1961). *The Effects of Mass Communication*. New York: Free Press,
- Klaus, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction to its Methodology*. Beverly Hills CA: Sage.
- Kress, G., & Van Leeuwen, T. (1998). Front pages:(The critical) analysis of newspaper layout. *Approaches to media discourse*, 186.
- Maurice, H. (1992) *On Collective Memory*, Chicago & London: The University of Chicago Press.
- McCombs, M. & Shaw, D. (1972) *The Agenda Setting Function of Mass Media Public Opinion, Vol 36, No.2.* (pp.176-187). Oxford University Press.
- McCombs, M. and Shaw, D. (1977). *The Emergence of American Political Issues: The Agenda Setting Function of the Press*, St. Paul: West.
- McLeod, J. M. & Becker, L. (1981) The Uses and Gratifications Approach to Political Communication Research. In D. Nimmo, & K.R. Sanders, (Ed.) *Handbook of Political Communication*, London: Sage.
- Mc Luhan M. (1964) *Understanding Media: the extensions of man*, N.Y., Mc Graw-Hill.
- Michael, A. (1992) From Avoidance to Confrontation and Comment. In N. Dirks, (Ed.) *Colonialism and Culture*, Michigan: The University of Michigan Press.
- Pan, Zhondang & Kosicki, M. Gerald. (1993). *Framing Analysis: An Approach to News Discourse», Political Communication. Vol 10*, (pp. 55 – 75). London: Routledge
- Paletz, D.L. & Entman, R. M. (1981) *Media, Power, Politics*, New York: Free Press.
- Partha. C, (1998) *A Possible India: Essays in Political Criticism* Oxford University Press
- Van A. P, & Walgrave, S. (2011) Minimal or Massive? The Political Agenda–Setting Power of the Mass Media According to Different Methods.

International Journal of Press Politic, 16(3), 295-313

Rogers & Dearing (1988). Agenda setting Research Where has it been where it is going.

Rogers, E. M., & Dearing, J. W. (1988). {Agenda-Setting Research: Where Has It Been, Where Is It Going?}.

Tsagararousianou. R. (1999). Nationalism, Ethnic Antagonism, And Mass Communications in Greece. In T. Allen & J. Seaton (Ed.), *The Media of Conflict. War reporting and representations of Ethnic Violence* (pp.). New York: Zed books.

Stuart. H, (1981). *In People's History and Socialist Theory*. London: Routledge.

Tarlo. E. (1996). *Clothing Matters: Dress and Identity in India*. London: Hurst.

Tuchman. G. (1978). *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: Free Press.

Wanta, W. & Foote, J. (1994). The President-News Media Relationship: A Time Series Analysis of Agenda-Setting. *Journal of Broadcasting and the Electronic Media*, (4), 437-448.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Αριθμός Δημοσιεύματος:

1. Εφημερίδες:

1. Ελευθερία
2. Χαραυγή
3. Ο Φιλελεύθερος

2. Ημερομηνία.....

3. Θέση σελίδας δημοσίευσης

1. Αριστερά
2. Δεξιά
3. Ολοσέλιδο

4. Θέση δημοσιεύματος στο πρωτοσέλιδο

1. Πάνω
2. Κάτω

5. Μέγεθος δημοσιεύματος (cm²)

1. Μικρό
2. Μεσαίο
3. Μεγάλο

6. Συνοδευτικό Οπτικό υλικό δημοσιεύματος

1. Φωτογραφίες
2. Πίνακες,
3. Γραφικά,
4. Γελιογραφίες
5. Άλλα

7. Τύπος δημοσιεύματος

1. Κύριο άρθρο/editorial
2. Άρθρο γνώμης – ανάλυση - σχόλιο/opinion - commentary
3. Ρεπορτάζ-έρευνα
4. Συνέντευξη
5. Ανακοίνωση
6. Επιστολή
7. Απλή είδηση
8. Άλλο

8. Θεματικές αναφορές

A. Απελευθερωτικό Κίνημα στην Κύπρο

- Επιτροπή Εθναρχίας
- Αντιπρόσωποι Κομμάτων

- Πανογροτική Ένωση Κύπρου
- ΕΟΚΑ

B. Αποικιοκρατική Κυβέρνηση στην Κύπρο

- Κυβερνήτης της Κύπρου

Γ. Εμπλεκόμενες Χώρες και οργανισμοί

Βρετανία

- Κυβέρνηση
- Πολιτικά Κόμματα,
- Υπουργός των Αποικιών

Ελλάδα

- Κυβέρνηση
- Πολιτικά Κόμματα,
- Βασιλιάς

Τουρκία

- Κυβέρνηση
- Πολιτικά Κόμματα,
- Πρόεδρος

Σοβιετική Ένωση

Ηνωμένες Πολιτείες

- Κυβέρνηση
- Κογκρέσο,
- Γερουσιαστές

Αυστραλία

Ηνωμένα Έθνη (Γραμματέα του ΟΗΕ)
NATO

9. Άλλα αντιαποικιοκρατικά κινήματα εκείνης της εποχής:

- Αφρική
- Αλγερία
- Γιουγκοσλαβία
- Ινδία
- Σουδάν
- Ιταλία
- Συρία
- Αίγυπτος
- Κένυα
- Ιορδανία
- Χιλή (Κοινοβούλιο)

- Κοινοπολιτεία
- Συμβούλιο των Εκκλησιών

10. Χαρακτηρισμός δημοσιεύματος

1. Θετικό
2. Αρνητικό
3. Ουδέτερο

11. Εστίαση σε πρωταγωνιστές

1. Αρχιεπίσκοπος Μακάριος,
2. Ζήνων Ρωσσίδης Εθναρχικός Σύμβουλος,
3. Νίκος Κρανιδιώτης Γραμματέας της Εθναρχίας και Εθναρχικός Σύμβουλος)
4. Μητροπολίτες Πόλεων (Μητροπολίτης Κερύνειας, Κυπριανός, Παπαστάυρος Παπαθαγγέλου και Πολύκαρπος Ιωαννίδης, πήγαν εξορία με τον Μακάριο στις Σεϋχέλλες)
5. Γρίβας
6. Δήμαρχοι πόλεων
7. Αντιπρόσωποι Κομμάτων (ΑΚΕΛ) (ονόματα)
8. Πανογροτική Ένωση Κύπρου (ονόματα)
9. ΕΟΚΑ
10. Μουφτής εν Κύπρο
11. Sir Robert Armitage
12. Sir John Harding
13. Sir Hugh Foot
14. Παπάγος
15. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Σπυρίδων
16. Στεφανόπουλος (Υπέξ Ελλάδος)

12. Πηγές

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

13. Προέλευση πηγών

1. Ανώνυμες
2. Ελλάδα
3. Κύπρος
4. Βρετανία
5. Τουρκία
6. Διεθνή Πρακτορεία
7. Άλλα

14. Σύνταξη άρθρου

1. Ενυπόγραφο
2. Ανυπόγραφο
3. Διεθνές Πρακτορείο
4. Ιδιαίτερη Ανταπόκριση

Παρατηρήσεις

.....

.....

Κρίσιμες στιγμές στη ζωή του Φιλελεύθερου

Μαρτυρίες ανθρώπων που έζησαν την πορεία και τις δύσκολες συνθήκες που αντιμετώπισε η εφημερίδα

Η περίοδος έκδοσης του Φιλελεύθερου λίγο μετά από την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ και με τους αποικιοκράτες να εφαρμόζουν σκληρά μέτρα, δημιουργούσε πολύ δύσκολες συνθήκες και η εφημερίδα πέρασε κρίσιμες στιγμές στην πορεία της. Το ίδιο ισχύει και για την περίοδο πριν, αλλά και μετά το 1974. Ωστόσο, άντεξε σε όλες και κατόρθωσε με την πάροδο του χρόνου να ισχυροποιηθεί και να αποκτήσει κύρος. Τις μαρτυρίες τους για αρκετές από αυτές τις δύσκολες συνθήκες περιγράφουν άνθρωποι που βίωσαν τα γεγονότα.

«Πήγαινα κάθε πρωί στον Μακάριο και με ενημέρωνε»

«Εγώ δεν είχα σχέση με τον Παττίχη. Ήταν φίλος του αδελφού μου, Λουκή Ακρίτα και σε αυτόν απευθύνθηκε για να γίνει ανταποκριτής στην Αθήνα. Εγέλασεν ο αδελφός μου. Του λέει, πρώτα-πρώτα δεν κάνω τώρα εγώ ως ανταποκριτής, έχω τη δουλειά μου. Αλλά σου έχω έναν καλό ανταποκριτή, τον Ευριπίδη. Έτσι, με πήρε ως ανταποκριτή. Η κυκλοφορία του “Φιλελεύθερου” πήγε απάνω, γιατί είχε τις πρώτες πληροφορίες για το κυπριακό από εμένα, αφού είχα όλες τις πηγές. Ο Κρανιδιώτης μου έδινε έκθεση κάθε πρωί ποια ήταν η κατάσταση. Πήγαινα κάθε πρωί στον Μακάριο και με ενημέρωνε σε όλα».

“Οι εφημερίδες δεν έφταναν στους αναγνώστες”

«Αρχικά Ο Φιλελεύθερος δεν φαινόταν να πηγαινε και πολύ καλά, ιδιαίτερα στο θέμα της διαφήμισης, όταν εκδόθηκε. Θυμάμαι τον Νίκο Παττίχη να μου λέει να αποταθώ στον Ανδρέα Λουκά, τον ιδιοκτήτη των κινηματογραφικών επιχειρήσεων «Λουκούδι», να πληρώσει προκαταβολικά για διαφημίσεις. Του απαντούσα ότι δεν μπορούσα να του πω τέτοιο πράγμα και συνέστησα να συναντηθούν οι δυο τους για να συμφωνήσουν μεταξύ τους. Πέρα από τις μεταφράσεις του Ρόιτερ, ταυτόχρονα ετοιμάζα και μίαν εβδομαδιαία κινηματογραφική στήλη. Φυσικά αυτό ήταν ένα δέλεαρ για τον Λουκά να δίνει διαφήμιση στην εφημερίδα. Λίγες μέρες μετά την

έναρξη της έκδοσής του *Ο Φιλελεύθερος* κινδύνευε άμεσα να αναστείλει τη λειτουργία του, αφού οι εφημερίδες δεν μπορούσαν να φτάσουν στους αναγνώστες, λόγω του κατ'οίκον περιορισμού, που είχαν επιβάλει οι βρετανικές Αρχές. Αυτή ήταν μια ανυπέβλητη δυσκολία, σε συνδυασμό με την είδηση στο πρώτο φύλλο του *Φιλελεύθερου*, με το τηλεγράφημα του Ρόιτερ που μιλούσε για επίτευξη συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και Βρετανίας στο κυπριακό. Η είδηση είχε δώσει τροφή στις κακές γλώσσες για διάφορες ερμηνείες (ότι ήταν μια εφημερίδα βαλτή, ότι μετατρέποταν σε όργανο των Άγγλων, ότι ήταν ύποπτο το γεγονός ότι είχε ως αρχισυντάκτη της τον Φιφή Ιωάννου)».

Πλεονέκτημα λόγω του ταχυπαιστηρίου

«Στο παζάρι κυκλοφορούν τα νέα και ο Νίκος Παττίχης θα έμαθε ότι το τυπογραφείο “Κόσμος”, που ανήκε στον πατέρα μου, Γιάννη Κυριακίδη και τα αδέρφια του, είχαν φέρει νέα μηχανήματα. Ο συνδυασμός λινοτυπικής - ταχυπαιστηρίου έδωσε τρομερή ώθηση στη δημοσιογραφία και ειδικότερα στον *Φιλελεύθερο*. Μπορούσαν να περιμένουν μέχρι την τελευταία στιγμή για ειδήσεις. Το ταχυπαιστήριο μπορούσε να τυπώσει 8 σελίδες ταυτόχρονα. Η ίδια η μηχανή τύπωνε, δίπλωνε το χαρτί, κολλούσε στη μέση τις σελίδες μεταξύ τους και έκοβε το χαρτί, ενώ οι άλλες εφημερίδες που τυπώνονταν σε άλλα τυπογραφεία, αν είχαν περισσότερες από 4 σελίδες θα έπρεπε με το χέρι να διπλωθούν στη μέση και να μπει το ένα φύλλο μέσα στο άλλο. *Ο Φιλελεύθερος* είχε δικά του γραφεία μέσα στο τυπογραφείο, όπου έπαιρναν τα τηλεγραφήματα του Ρέουτερ, άκουγαν τα νέα από το ραδιόφωνο και έγραφαν τις ειδήσεις τους, τις έδιναν στους λινοτυπίστες να κτυπηθούν. Ακολούθως έβγαιναν οι πρόβες των κειμένων, γίνονταν οι διορθώσεις και οι μολυβένιες γραμμές κατέληγαν στον σελιδοστή, μαζί με τα κλισέ των φωτογραφιών για να γίνει η σελίδωση της εφημερίδας. Ετοιμαζόταν το κασέ και η εφημερίδα ήταν έτοιμη για εκτύπωση».

Η κάλυψη της μάχης του Λιοπετρίου.

«Ο Νίκος Παττίχης ήταν ο εγκέφαλος της δουλειάς, ο δημοσιογράφος. Είχε τρεις αγάπες στη ζωή του. Η πρώτη του αγάπη ήταν η δημοσιογραφία, η δεύτερη οι εμπορικές εκθέσεις και η τρίτη ήταν τα παιδιά του, Χριστόφορος και Αίγλη. Η αρχική

περίοδος της έκδοσης του *Φιλελεύθερου*, ήταν δύσκολη. Έρχονταν οι μαθητές και λιθοβολούσαν τα γραφεία του *Φιλελεύθερου*, διότι έδωσε οδηγίες ο Διγενής, θεωρώντας ότι ήταν αριστερίζουσα εφημερίδα. Ο Γρίβας έδωσε διαταγή να μποϊκοτάρουν τη *Χαραυγή* και τον *Φιλελεύθερο*. Τότε ήταν που άρχισα να αναμειγνύομαι σε αυτή τη διαμάχη. Πήγα και είδα τον Έρασμο Αριστοφάνους, ο πατέρας του οποίου ήταν φίλος με τον Νίκο Παττίχη και τον παρεκάλεσα να μου διευθετήσει ραντεβού με την Ουρανία Κοκκίνου. Με την αδελφή της η Ουρανία Κοκκίνου άρχισαν τη διαδικασία να πείσουν τον Διγενή ότι η γραμμή του *Φιλελεύθερου* θα είναι συνεπής με τις διατάξεις της ΕΟΚΑ. Έτσι σταμάτησε το μποϊκοτάζ και την αρθρογραφία ανέλαβε ο Χριστόδουλος Παπαχρυσοστόμου. Μια από τις δημοσιογραφικές μου αποστολές ήταν η κάλυψη της μάχης του Λιοπετρίου. Πήγα και έβγαλα φωτογραφίες, αλλά με κυνήγησαν αστυνομικοί. Είχα ένα “Μόρρις”, με αριθμό εγγραφής 8848. Όταν με είδαν να βγάζω φωτογραφίες με καταδίωξαν μέσα από τα χωράφια με τα τζιπ για να μου πάρουν το φιλμ. Κι έφτασα στη Λύση. Εκεί τους έκοψε τον δρόμο ένα κοπάδι με πρόβατα, μπήκα σε ένα μαντρότοιχο, με έκρυψαν οι βοσκοί και προσπέρασαν τα τζιπ. Έμεινα όλη τη νύχτα κοντά τους και όταν πήγα στα γραφεία του *Φιλελεύθερου* έγραψα εκτενή ρεπορτάζ για τη μάχη στο Λιοπέτρι».

Η εγγύηση για εγγραφή της εταιρείας

«Άρχισα τη δικηγορία το 1950. Γνώριζα τον Νίκο Παττίχη από προηγουμένως, γιατί ήταν οικογενειακός φίλος. Εκείνη την εποχή ο Νίκος Παττίχης ήταν άνεργος και τον έβλεπα συχνά στο ξενοδοχείο του Ματτάκουα. Σε κάποια στιγμή αποφάσισε να εκδώσει εφημερίδα και γνωρίστηκε με τον Μιχαλάκη Χατζηευθυμίου. Ήταν δύο τύποι τελείως αντίθετοι. Ο Παττίχης ήταν εκ φύσεως shy, που λένε οι Εγγλέζοι, άνθρωπος συνεσταλμένος, ενώ τον Χατζηευθυμίου δεν τον ένοιαζε τίποτε. Έτσι συμπλήρωναν ο ένας τον άλλο. Ο Παττίχης σκέφτηκε και το όνομα της εφημερίδας, *Ο Φιλελεύθερος* και μου ανέθεσε να κάνω τις διατυπώσεις για να εγγραφεί η εταιρεία. Σκοντάψαμε όμως στην εγγύηση των 500 λιρών. Τότε κανένας δεν κρατούσε τόσα λεφτά. Ο μόνος ήταν ο ξενοδόχος ο μ. Ματτάκουας. Αν πήγαιναν οι ίδιοι δεν θα τους υπέγραφε ο Ματτάκουας, γιατί πήγαιναν εκεί και έπιναν βερεσιέ. Ο μόνος που δεν του χρωστούσε ήμουν εγώ. Φαίνεται με σεβόταν κιόλας. Πήγα λοιπόν στον Ματτάκουα, Μιχάλης Λοϊζίδης το όνομά του, παράγγειλα ένα

ποτό και ήρθε και κάθισε κοντά μου. Ήταν πολύ χαμηλών τόνων άνθρωπος. Τότε του εξήγησα ότι ο Νίκος Παττίχης θα χρειαστεί μια τυπική εγγύηση για την έκδοση εφημερίδας. Α Παναγία μου!, ήταν η αντίδρασή του. Μα, θα είναι απλώς τυπική υπογραφή, του είπα. Αφού μου χρωστούν, μου λέει, πώς θα τους εγγυηθώ;. Άκου να δεις, κύριε Μιχάλη, του είπα. Χρωστούν σου παράδες; Πολλούς, μου λέει. Ε, τότε δώσ' τους την εγγύηση να βγάλουν εφημερίδα, να ξοφληθείς κι εσύ. Δίστασε λίγο κι ύστερα είπε, εντάξει, αλλά, μου λέει, σίγουρα είναι τυπικό; Του λέω, ναι είναι τυπικό. Απλώς το προβλέπει ο νόμος. Έτσι πήραμε την εγγύηση και εξασφαλίσαμε την άδεια για την έκδοση της εφημερίδας».

Ο ιδρυτής του Φιλελεύθερου, Νίκος Χρ. Παττίχης ξεπροβοδίζει την κόρη του, Αίγλη και τις συμμαθήτριάς της, οι οποίες ανέλαβαν το έργο της διάθεσης φύλλων της εφημερίδας.

ΑΙΓΛΗ ΠΑΤΤΙΧΗ - ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ

«Ας χάσουμε την είδηση παρά να μην είμαστε ακριβείς»

«Θυμάμαι τη μητέρα μου που του έλεγε κάθε φορά που ετοιμαζόταν για νέα έκδοση ο πατέρας μου: “Τι πάεις να κάνεις;”. Εκείνος όμως επέμενε. Δεν τα έβαζε κάτω. Στην πίεση της μητέρας μου κι αφού είχαν δημιουργηθεί στην οικογένεια αρκετά οικονομικά προβλήματα, με το σπίτι μας, ένα παλιό αρχοντικό στην οδό Αήδρας, να είναι υποθηκευμένο, ο πατέρας μου τη διαβεβαίωσε ότι αυτή θα ήταν η τελευταία του προσπάθεια. Αν αποτύγχανε και η έκδοση της νέας εφημερίδας, θα τα παρατούσε. Της έλεγε ότι αυτό θα είναι ή το τέλος ή η μεγάλη αρχή. Για γούρι αποφάσισε να εκδώσει την εφημερίδα που θα βάφτιζε συμβολικά Ο Φιλελεύθερος, την ημέρα της ονομαστικής του εορτής. Ο πατέρας μου αντιμετώπιζε τα πάντα πολύ ψύχραιμα. Δεν φοβόταν τίποτα.

Ήθελε να διατηρήσει στη ζωή αυτό το όραμα, το οποίο κατόρθωσε να δημιουργήσει με τον Φιλελεύθερο. Γι' αυτό εξάλλου και εργαζόταν μέχρι αργά για να πάρει την είδηση της τελευταίας στιγμής, της 4ης ώρας πρωινής, για να την αξιολογήσει, να τη συντάξει

και να την τιλοφορήσει. Είχε καθαρά δημοσιογραφική προσέγγιση. Επιδίωκε πάντοτε οι τίτλοι των ειδήσεων να συμπυκνώνουν το περιεχόμενο του κειμένου. Ζητούσε από τους δημοσιογράφους της εφημερίδας να διαχωρίζουν την είδηση από τα σχόλια. Δεν ήθελε σε καμία περίπτωση να διαψεύσουν την εφημερίδα. Τον θυμάμαι πολύ χαρακτηριστικά που έλεγε στους δημοσιογράφους της εφημερίδας, όταν έρχονταν στο σπίτι για να πάρουν οδηγίες: “Ας χάσουμε την είδηση, παρά να μην είμαστε ακριβείς”. Όποιος παρέβαινε αυτή την αρχή κινδύνευε με απόλυση την ίδια ώρα. Αυστηρός ήταν και με τη γλώσσα. Προκειμένου να προσλάβει ένα δημοσιογράφο στην εφημερίδα του ζητούσε κάτι απλό, να γράψει μερικές λέξεις, π.χ. “την χείρα”. Αν γελιόταν και έβαζε ν στην κατάληξη, τότε ο υποψήφιος δεν είχε θέση στην εφημερίδα».

Μερικοί από τους πρώτους συνεργάτες του Φιλελεύθερου: ο ανταποκριτής στο Λονδίνο, Κώστας Χατζηαργύρης, ο Χριστόδουλος Παπαχρυσόστομου, ο Τόλης Γαρουφαλής, που είχε αναλάβει αρχισυντάκτης για μικρό χρονικό διάστημα, ο Μίκης Μιχαηλίδης, ο Κώστας Παπαδήμας, ο ιδιοκτήτης των τυπογραφείων «Κόσμος» και εκδότης της εφημερίδας «Κύπρος», Γιάννης Κυριακίδης.

ΧΑΡΑΥΓΗ

ΕΠΕΤΕΙΑΚΑ-ΑΦΙΕΡΩΜΑ

23-02-2014

Ο ΓΓ της Κ.Ε. του ΑΚΕΛ Αντρός Κυπριανού χαιρετίζει την 58^η επέτειο έκδοσης της «Χαραυγής»

«Η *Χαραυγή* από την πρώτη μέρα της έκδοσής της μέχρι και σήμερα συνεχίζει να υπηρετεί την αλήθεια των δικαίων του κυπριακού λαού, να προασπίζεται τα δικαιώματα των εργαζομένων, να διαφωτίζει, να διαπαιδαγωγεί και να κινητοποιεί το λαό για το αύριο που του αρμόζει. Σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς γεννήθηκε η «Χαραυγή» που ήρθε να καλύψει το κενό που άφησε πίσω του το κλείσιμο του «Νέου Δημοκράτη». Το Δεκέμβρη του 1955 οι Βρετανοί αποικιοκράτες έθεσαν εκτός νόμου το ΑΚΕΛ και έκλεισαν την εφημερίδα *Νέος Δημοκράτης*, το εκφραστικό όργανο του κόμματος. Συνελήφθησαν 135 στελέχη του ΑΚΕΛ, καταστράφηκαν, κατασχέθηκαν έγγραφα και περιουσιακά στοιχεία. Η μαύρη σελίδα για το Λαϊκό Κίνημα της Κύπρου δεν ήταν ικανή να σταματήσει τη δράση του κόμματος. Το ΑΚΕΛ ούτε φिमώθηκε, ούτε σταμάτησε να δίνει αντιιμπεριαλιστικούς, αντιαποικιακούς αγώνες.

Ενόσω η ηγεσία του κόμματος βρισκόταν στις φυλακές και το κόμμα στην παρανομία, στήθηκε ο παράνομος μηχανισμός και αποφασίστηκε η δημιουργία ενός νέου εντύπου το οποίο θα συνέχιζε να στέλνει τα μηνύματα της Αριστεράς.

Δούλεψαν με συντροφικότητα και αυταπάρνηση γιατί το ΑΚΕΛ δεν ήταν νοητό να φιμωθεί, δεν μπορούσε να μην προασπίζεται τα δίκαια του λαού μας, δεν γινόταν να αφήσει την ανεξαρτησία του τόπου μας στα χέρια των ιμπεριαλιστικών κύκλων. Η πατριωτική φωνή όφειλε να ακουστεί. Η *Χαραυγή* τάχθηκε να υπηρετεί το ξημέρωμα του καλύτερου αύριο. Το ξημέρωμα της ημέρας εκείνης που ο παλλαϊκός αντι-ιμπεριαλιστικός, αντιαποικιακός αγώνας των Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων θα είχε αίσιο αποτέλεσμα. Η *Χαραυγή* συντρόφευσε τους εργάτες, τους αγρότες, τους νέους, τις γυναίκες τούτου του τόπου, όλους όσοι πίστεψαν και πάλεψαν για κόσμο ειρηνικό, δίκαιο και ισότιμο. Μέσα από τις σελίδες της *Χαραυγής* καταγράφηκαν οι αγώνες, οι κινητοποιήσεις, οι προσδοκίες και τα επιτεύγματα του Λαϊκού Κινήματος του τόπου μας. Άλλωστε είναι η διαφορετική φωνή του Τύπου. Της αξιοπρέπειας, της μαχητικότητας, της διεκδίκησης ενός κόσμου που δεν ορίζεται από πολιτικές λιτότητας και μνημονιακά προγράμματα. Με την ευκαιρία των 59 χρόνων από την έκδοση της *Χαραυγής* ευχαριστούμε όλους όσοι εργάστηκαν σκληρά όλα αυτά τα χρόνια για την έκδοση και την διάδοσή της *Χαραυγής*. Συγχαίρουμε όλους τους συντελεστές, τη Διεύθυνση, το Διοικητικό Συμβούλιο, τους συντάκτες της εφημερίδας για το έργο που επιτελούν και ευχόμαστε κάθε επιτυχία για τη συνέχεια».

**59 χρόνια στην πρώτη γραμμή
Η Χαραυγή πρωτοποριακή αγωνιστική έπαλξη του λαού**

18η Φεβρουαρίου 1956.

Η *Χαραυγή* μέσα σε αντίξοες συνθήκες παίρνει τη σκυτάλη του προοδευτικού Τύπου της Κύπρου. Εκδίδεται σε μια πολύ δύσκολη στιγμή της νεότερης κυπριακής ιστορίας και έμελλε να γίνει ο άξιος συνεχιστής των άλλων εντύπων της Αριστεράς, που άρχισαν να κυκλοφορούν από τα μέσα της δεκαετίας του 1920. Ο αριστερός Τύπος βάδισε σε μια παράλληλη πορεία με το ΚΚΚ-ΑΚΕΛ. Τα έντυπα της Αριστεράς (*Πυρσός, Νέος Άνθρωπος, Εργάτης, Νέος Εργάτης, Ανεξάρτητος, Δημοκράτης, Νέος Δημοκράτης, Τα Εργατικά Νέα*) γνώρισαν την οργή της ντόπιας αντίδρασης και του αποικιοκράτη, ο οποίος θέλοντας να σιγήσει τη φωνή της προόδου έκλεινε με κάθε πρόφαση τις εφημερίδες των κομμουνιστών.

Η σκυτάλη των αγώνων στη Χαραυγή

Η προγραφή του ΑΚΕΛ και των οργανώσεων του Λαϊκού Κινήματος τον Δεκέμβριο του 1955 έφερε και το κλείσιμο του *Νέου Δημοκράτη*. Όλα τα έντυπα του Λαϊκού Κινήματος έκλεισαν και λεηλατήθηκαν με την επιδρομή των αποικιοκρατών. Τη νύχτα της 14ης Δεκεμβρίου μαζί με την προγραφή του ΑΚΕΛ και των οργανώσεων του Λαϊκού Κινήματος και τη σύλληψη 135 στελεχών που ρίχτηκαν στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως, οι αποικιοκράτες κατάσχισαν τα φύλλα του *Νέου Δημοκράτη*. Την ίδια στιγμή δεν πείραζαν καμία αστική εφημερίδα της Δεξιάς... Τα *Εργατικά Νέα* κράτησαν στην παρανομία ψηλά τη σημαία και πάλι μέχρι τον Φεβρουάριο που η *Χαραυγή* μας πήρε τη σκυτάλη της μάχης. Όσοι από τα στελέχη του κόμματος κατόρθωσαν να μείνουν έξω από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης δούλεψαν με πάθος και αυταπάρνηση, υπό την καθοδήγηση της υπό παρανομία ηγεσίας του ΑΚΕΛ, για να γεννηθεί στις 18 του Φλεβάρη του 1956 η *Χαραυγή*.

Πρωτοπόρα φωνή των λαϊκών αγώνων

Η φωνή της *Χαραυγής* μέσα σε εκείνες τις δύσκολες μέρες του αντιαποικιακού αγώνα ζέσταινε από την πρώτη στιγμή τον εργάτη, τον αγρότη, τον βιοτέχνη, τον κάθε μεροκαματιάρη, τους προοδευτικούς ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών. Έδινε καθοδήγηση στους αγώνες, πρωτοπορούσε και προειδοποιούσε. Καταδίκασε τα εγκλήματα της ακροδεξιάς και τις δολοφονίες Αριστερών από μασκοφόρους του Γρίβα. Κάλεσε το λαό σε αντιαποικιακή πάλη. Μετέφερε τη γραμμή του παράνομου ΑΚΕΛ για μαζική παλλαϊκή αντίδραση στις πολιτικές δολοφονίες και τη σωτήρια για τον τόπο αποφυγή της πολιτικής του «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» που θα οδηγούσε σε εμφύλιο σπαραγμό. Στις σελίδες της εφημερίδας μας καταγράφηκαν τα τελευταία 59 χρόνια οι πιο δραματικές στιγμές της Κύπρου. Η *Χαραυγή* έγινε ο κατήγορος του ΝΑΤΟϊκού ιμπεριαλισμού, αντιπάλευε τον εθνικισμό-σοβινισμό κηρύττοντας τη φιλία και συνεργασία ανάμεσα σε Ε/κ και Τ/κ. Η εφημερίδα μας προειδοποίησε για το ΝΑΤΟϊκό έγκλημα του 1974 και το τουρκοφόρο πραξικόπημα και πρωτοστάτησε στη συνέχεια στον αντικατοχικό αγώνα του λαού μας.

Η *Χαραυγή* είναι η φωνή των εργαζόμενων που αγωνίζονται για μια καλύτερη ζωή μέσα στη βαρβαρότητα του καπιταλισμού. Ανέκαθεν ήταν η φωνή της διεθνιστικής αλληλεγγύης. Η *Χαραυγή* δεν έσκυψε το κεφάλι στα τέλη της δεκαετίας του '80 με την ανατροπή της Σοβιετικής Ένωσης και της σοσιαλιστικής κοινότητας στην

Ευρώπη. Παρέμεινε συνοδοιπόρος του απλού εργαζομένου και στις μάχες του ΑΚΕΛ εντός και εκτός κοινοβουλίου και στα δύσκολα χρόνια που ακολούθησαν με τη λεγόμενη νέα τάξη πραγμάτων και την επέλαση του νεοφιλελευθερισμού. Παράλληλα, η *Χαραυγή* παρήγαγε μέσα από τις στήλες της πολιτισμό. Ανεκτίμητη είναι η προσφορά της στη διαμόρφωση του αγωνιστικού πνεύματος, του υψηλού πολιτικού επιπέδου του λαού και στην καλλιέργεια των αξιών του πανανθρώπινου πολιτισμού.

Όλα αυτά όμως δεν είναι απλά «επετειακά» στοιχεία. Το αγωνιστικό παρελθόν της «Χαραυγής» χαράσσει το αγωνιστικό παρόν και μέλλον. Μέσα από συνεχή προσπάθεια για αναβάθμιση της εφημερίδας, η *Χαραυγή* παραμένει και θα παραμείνει η ισχυρή φωνή του εργαζομένου, η έπαλξη αγώνα για τη δικαίωση του τόπου. Από το πρώτο εκείνο φύλλο της 18ης Φεβρουαρίου του 1956, η *Χαραυγή* παραμένει ο πιο πιστός φίλος και καθοδηγητής του απλού ανθρώπου του μόχθου. Και θα συνεχίσει να βρίσκεται στην έπαλξη του αγώνα μαζί με το ΑΚΕΛ και το Λαϊκό Κίνημα τόσο για δικαίωση της Κύπρου, όσο και για κοινωνική δικαιοσύνη, για το σοσιαλισμό. Έτσι όπως άλλωστε προστάζει η προμετωπίδα της *Χαραυγής*: «Τούτη η δίψα δεν σβήνει, τούτη η μάχη δεν παύει, χίλια χρόνια αν περάσουν δεν πεθαίνουμε σκλάβοι».

Ο Τεύκρος Ανθίας ήταν χαλκέντερος και ακούραστος

Σημαντική και πάρα πολύ εξαιρετική η προσφορά της *Χαραυγής*

Περήφανος δήλωσε για την προσφορά της *Χαραυγής*, την οποία κρίνει «σημαντική και πάρα πολύ εξαιρετική», ο τέως πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών Κύπρου Ανδρέας Καννάουρος, ο οποίος ανήκε στην ομάδα που εμπνεύσθηκαν και δημιούργησαν την εφημερίδα και στην οποία εργάσθηκε αρχικά ως απλός συντάκτης και στη συνέχεια Βοηθός Αρχισυντάκτης και Αρχισυντάκτης. Σε συνέντευξη που μας παραχώρησε πριν μερικά χρόνια αναφέρεται και στις συνθήκες που επικρατούσαν την εποχή εκείνη στα δημοσιογραφικά γραφεία και στα τυπογραφεία αλλά και στον κορυφαίο ποιητή της Κύπρου Τεύκρο Ανθία, που υπήρξε ο πρώτος Αρχισυντάκτης-Διευθυντής της *Χαραυγής*. «Ο Τεύκρος Ανθίας ήταν χαλκέντερος και ακούραστος», λέει ο Ανδρέας Καννάουρος. «Ήταν πολυγραφότατος και πάντοτε σκυμμένος πάνω από τα χειρόγρατά του. Στη γλώσσα ήταν πραγματικά δάσκαλος».

Οι συνθήκες εργασίας πώς ήταν; Ήταν κουραστικές;

Σίγουρα! Και αυτό γιατί ήμασταν τέσσερα πέντε άτομα που έπρεπε να καλύψουμε όλα τα θέματα. Από τα πολιτικά και κοινωνικά, μέχρι τα συνδικαλιστικά, τα πολιτιστικά και τα αθλητικά. Τότε όμως δεν λογαριάζαμε κόπο και μόχθο. Ο Τεύκρος Ανθίας ήταν χαλκέντερος και ακούραστος! Πιστός στο καθήκον που ανέλαβε. Είχε συλληφθεί, όπως γνωρίζετε, μαζί με όλα τα άλλα στελέχη της Αριστεράς. Με κινητοποιήσεις εντός και εκτός Κύπρου αφέθηκε ελεύθερος αλλά ήταν πολύ κλονισμένη η υγεία του. Ήταν τότε που έβγαλε και το «Ημερολόγιο C.D.P.», που περιγράφει την εμπειρία του από το στρατόπεδο συγκέντρωσης της Κοκκινοτριμιθιάς.

Πώς ήταν η συνεργασία μαζί του;

Ήμασταν κάθε νύχτα μαζί, στην περβόλα του Μαύρου, μέχρι αργά το βράδυ για να βγάλουμε τη *Χαραυγή*. Ήταν πολυγραφότατος και πάντοτε σκυμμένος πάνω από τα χειρόγρατά του. Στη γλώσσα ήταν πραγματικά δάσκαλος! Τόσο εγώ όσο και οι άλλοι συνάδελφοι αναγνωρίζαμε ότι ήταν ένας μεγάλος δάσκαλος της ελληνικής γλώσσας! Προσέφερε πάρα πολλά ο Τεύκρος Ανθίας στην ελληνική γλώσσα αλλά και σε εμάς τους συναδέλφους του. Ήταν σκυμμένος, όπως ανέφερα, όλη μέρα πάνω από τα χειρόγρατά του για να γράψει το κύριο άρθρο, αλλά μερικές φορές και ρεπορτάζ και έμμετρη σάτιρα που την έγραφε κάθε βράδυ με το ψευδώνυμο «Ζεβεδάιος».

Ο Τεύκρος Ανθίας παρέμεινε στη *Χαραυγή* μέχρι το 1957, νομίζω, και μετά πήγε στην Αγγλία. Η συντακτική ομάδα της *Χαραυγής* ενισχύθηκε όταν αφέθηκαν ελεύθεροι οι κρατούμενοι σύντροφοι, όπως ο Στέλιος Ιακωβίδης και ο Σταύρος Αγγελίδης κ.ά. Δυστυχώς, τον χάσαμε πολύ νωρίς, το 1968, γιατί ήταν κλονισμένη η υγεία του. Τον πρόδωσε η καρδιά του. Η κηδεία του έγινε στην Κύπρο, στην Κοντέα. Θυμάμαι ήταν μια βροχερή μέρα του Οκτώβρη.

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Πιστεύω, λοιπόν, πως η προσφορά της *Χαραυγής* είναι εξαιρετική και πάρα πολύ σημαντική! Εγώ προσωπικά, και ως συντάκτης - απλός ρεπόρτερ και στη συνέχεια βοηθός Αρχισυντάκτης αλλά και ως Αρχισυντάκτης, είμαι περήφανος για

όλη αυτή την προσφορά της εφημερίδας, τόσο για την εθνική υπόθεση της Κύπρου όσο και για την προσπάθειά της για βελτίωση της ζωής των εργαζομένων και του λαού γενικά. Σίγουρα, τη συγχαίρω θερμά για αυτή την προσφορά της και εύχομαι όχι να τα εκατοστήσει αλλά να τα διακοσοστήσει και ακόμη περισσότερο, για να εξακολουθήσει να προσφέρει, ιδιαίτερα σε αυτές τις δύσκολες ώρες που περνά ο τόπος μας.

(Πηγή: Χρ. Μαυρής – *Χαραυγή*)

Ο κ. Ανδρέας Παρπούνας στον τότε Κυβερνητικό Ραδιοσταθμό, σημερινό ΡΙΚ

Συνέντευξη με τον κ. Ανδρέα Παρπούνα

25 Αυγούστου 2009

Σημαντική θέση στην εξιστόρηση αυτού του γεγονότος έπαιξε και η κατά ιδίαν επίσκεψη μας και η συνέντευξη που μας παραχώρησε ο πρωταγωνιστής του συμβάντος κ. Ανδρέας Παρπούνας εκ Λύσης, που τότε εργαζόταν ως ηλεκτρολόγος στον ραδιοσταθμό και που είχε κατηγορηθεί για συμμετοχή του στην έκρηξη βόμβας. Αρχικά θα εξηγήσουμε τους λόγους επιλογής της Προσωπικής Συνέντευξης. Η συνέντευξη που μας παραχώρησε ο κ. Παρπούνας πριν τέσσερα χρόνια και τον ευχαριστούμε ιδιαίτερα, έχει σκοπό να χρησιμοποιηθεί σε ποιοτικές έρευνες και

αναλύσεις. Για αυτό και αυτή η συνέντευξη συμβάλει στο θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας αλλά και τις υποθέσεις εργασίας που διερευνούμε. Ως μέθοδος κοινωνιολογικής έρευνας, η προσωπική συνέντευξη ενδείκνυται όταν το θέμα ενδιαφέροντος είναι προσωπικό, εμπιστευτικό, ευαίσθητο (Σιώκμος, 2002:32). Σκοπός της συνέντευξης είναι η περιγραφή με ακρίβεια ως προς την διερεύνηση του θέματος που καλύπτουμε, δηλαδή την έκρηξη βόμβας στο τότε κυβερνητικό ραδιοσταθμό σημερινό Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου. Η συνέντευξη στοχεύει στην διατύπωση προσωπικών μαρτυριών αλλά και τεκμηριωμένων απαντήσεων από τον συνεντευξιζόμενο. Βοηθά, στην περαιτέρω διερεύνηση των υποθέσεων εργασίας ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο αυτές ισχύουν και να αποτυπωθεί η υφιστάμενη κατάσταση στο συγκεκριμένο πλαίσιο αναφοράς. Η συνέντευξη μας με τον κ. Παρπούνα αποτελεί στην πραγματικότητα μια εκτεταμένη συζήτηση με ελεύθερο διάλογο. Έχει όμως ένα διαφορετικό σκοπό από μια καθημερινή συνομιλία. Η προσωπική συνέντευξη είναι εστιασμένη σε ορισμένα ερωτήματα που καλύπτουν τις ενέργειες του πρωταγωνιστή της υποθέσεως μας για το παρελθόν, παρόν αλλά και μέλλον του συμβάντος στο οποίο έλαβε μέρος και γνωρίζει πολύ καλά. Με άλλα λόγια είναι μια συζήτηση με προγραμματισμένη δομή αλλά και σκοπό. Για αυτό και η συνέντευξη απαιτεί προετοιμασία με κάθε λεπτομέρεια, σχολαστικότητα αλλά και προγραμματισμό. Προετοιμασία γιατί ο ερευνητής έχει στην διάθεση του πολύ λίγο χρόνο να αποκτήσει πολυάριθμες και σημαντικές πληροφορίες. Για το σκοπό αυτό ο ερευνητής ετοιμάζει ένα πλάνο, ένα ερωτηματολόγιο και πραγματοποιεί στοχευόμενη έρευνα ώστε να εφαρμόσει την λειτουργικότητα του ερωτηματολογίου που ετοίμασε και να συλλέξει όσο μπορεί περισσότερα πρωτογενή στοιχεία.

Στην αποκαλυπτική συνέντευξη που μας έδωσε στην οικία του στις 25 Αυγούστου 2009 ο κ. Παρπούνας ο οποίος τότε προσλήφθηκε στον Κυπριακό Ραδιοσταθμό την 1^η Αυγούστου 1953 σε ηλικία 19 ετών μας διηγείται το πριν, το παρόν και τον μέλλον του ιστορικού γεγονότος της έκρηξης βόμβας στον Κυπριακό ραδιοσταθμό που έγινε στις 16 Οκτωβρίου 1957. Μας διηγείται πως έγινε η πρόσληψη του, τα καθήκοντα που ασκούσε στο ραδιοσταθμό καθώς και την σχέση που είχε με τους Τουρκοκύπριους συναδέλφους. Έπειτα μας διηγείται πως διαδραματίστηκαν τα γεγονότα της έκρηξης στο ραδιοσταθμό, η πορεία της δίκης και η αθώωση του καθώς και η επόμενη μέρα και ποιες ήταν οι συνέπειες της επίδρασης στον ίδιο από την έκρηξη βόμβας. Λέει χαρακτηριστικά ότι οι σχέσεις με τους

Τουρκοκύπριους που εργάζονταν τότε μαζί του στο τεχνικό τμήμα ήταν ευχάριστο. «Εμείς, το τεχνικό τμήμα, είμαστε ενιαίο τμήμα. Και Έλληνες και Τούρκοι. Δεν υπήρχαν διαφορετικά καθήκοντα για τους Έλληνες και για τους Τούρκους διότι η δουλειά μας δεν σήκωνε ξεχώρισμα». Στην συνέχεια ο κ. Παρπούνας γίνεται πιο αποκαλυπτικός για τις σχέσεις Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων στον Κυπριακό ραδιοσταθμό. «Ήμασταν πολύ αγαπημένοι με τους Τουρκοκύπριους τότε. Είχαμε και συναδέλφους που πηγαίναμε έξω μαζί και πηγαίναμε και σε κέντρα ψυχαγωγίας και διασκεδάσαμε υπήρχε και ένα που ήταν πολύ συμπαθητικός τύπος ήταν από την Πάφο αυτός Τουρκοκύπριος βέβαια, δεν υπήρχαν Τούρκοι εκ Τουρκίας τότε. Ο Τουρκοκύπριος ήταν καλός μουσικός, τραγουδούσε ωραία και κάναμε πολλή παρέα. Όλα αυτά που μας δήλωσε ο κ. Παρπούνας αποδεικνύουν ξεκάθαρα ότι την περίοδο εκείνη στο Κυπριακό τότε ραδιοσταθμό υπήρχε ένα ευχάριστο φιλικό κλίμα συνεργασίας, συνεννόησης και αλληλοεκτίμησης μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων υπάλληλων. Από την μαρτυρία του φαίνεται καθαρά η εφαρμογή της θεωρίας του David Theo Goldberg (1993) ότι μέσα από αυτό το γεγονός παρατηρούμε ότι οι επιδράσεις των MME και ιδιαίτερα του έντυπου τύπου μπορούν πράγματι να εκδηλώνονται. Ωστόσο η κατεύθυνση, το επίπεδο, η ανθεκτικότητα, και οι πρόβλεψη των επιδράσεων αν και βέβαιες πρέπει να εξετάζονται μια προς μία. Παράλληλα οι πιθανότητες να ολισθήσει κανείς σε γενικεύσεις μοιάζουν περιορισμένες, είναι δυνατό όμως να αναφερθούμε σε διαμόρφωση ή αλλαγή στάσεων από τα MME με την έννοια ότι όλες οι πληροφορίες που μεταδίδονται, προτείνονται για την εξασφάλιση και την παράλληλη διαμόρφωση ενός κοινού, που θα αναπτύξει κοινωνική συμπεριφορά. Άρα σε αυτή την περίπτωση η επίδραση του τύπου στο αναγνωστικό κοινό της εποχής επιδρά στην διαμόρφωση του ανάλογου κλίματος και της ανάλογης συμπεριφοράς.

Πρωταγωνιστές

Γρίβας Γεώργιος: (Τρίκωμο Κύπρου, 1898-Λεμεσός, 1974): Γνωστός και με το ψευδώνυμο Διγενής. Αξιωματικός, αντιστράτηγος του ελληνικού στρατού. Αφού αποστρατεύτηκε, κατόπιν επιθυμίας του, διακρίθηκε ως αρχηγός της ΕΟΚΑ (1955-1959) στον απελευθερωτικό αγώνα ενάντια στους Βρετανούς.

Καραμανλής Κωνσταντίνος: (Πρώτη Σερρών, 1907- Αθήνα, 1998): Κορυφαίος Έλληνας πολιτικός. Διατέλεσε επί 14 χρόνια πρωθυπουργός (1956-63 και 1974-80), καθώς και Πρόεδρος της Δημοκρατίας από το 1980 έως το 1985 και από το 1990 έως το 1995. Οσον αφορά το Κυπριακό, προσπάθησε να απαλλάξει την Κύπρο από την αποικιοκρατία και να τη βοηθήσει να κερδίσει την ανεξαρτησία της, λύση που θεωρούσε ως τη μόνη εφικτή και αποτελεσματική. Δεν ευνοούσε της πολιτική της Ένωσης, στάση που προκάλεσε δριμύτατες επικρίσεις από την πλευρά των ακραίων εθνικιστών και της αντιπολίτευσης, γιατί πίστευε ότι θα οδηγήσει στο διαμελισμό και την τουρκική επέμβαση.

Küçük Fazıl: (Λευκωσία, 1906-1984): Τουρκοκύπριος ηγέτης, αντιπρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σπούδασε ιατρική στην Γαλλία και στην αρχή της σταδιοδρομίας του άσκησε το ιατρικό επάγγελμα. Στράφηκε πολύ νωρίς στη δημοσιογραφία και την πολιτική δράση. Ίδρυσε την εφημερίδα *Halkın Sesi* (Η φωνή του λαού) το 1941 και το Τουρκικό Εθνικό Κόμμα της Κύπρου το 1945. Διατέλεσε πρόεδρος του ως το θάνατο του.

Παπάγος Αλέξανδρος: (Αθήνα, 1883-1955): Στρατάρχης, αρχιστράτηγος του ελληνικού στρατού (1940-1941 και 1949-51) και πρωθυπουργός (1952-55). Υπήρξε θερμός υποστηρικτής του Κυπριακού, στάση που θεωρήθηκε από πολλούς ως αντεπίθεση στην πολιτική συμπεριφορά της Βρετανίας κατά τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή (άρνηση παραχώρησης τμήματος της Κύπρου για εγκατάσταση της ελληνικής εξόριστης κυβέρνησης) αλλά και στην αλαζονική συμπεριφορά του Άντονι Άντονι 'Sir Anthony Eden, υπουργού Εξωτερικών της Μ. Βρετανίας.

Εθνάρχης: Ο επίσημος εκπρόσωπος του ελληνορθόδοξου πληθυσμού, ο οποίος αναγνωριζόταν από τις οθωμανικές αρχές ως ο επίσημος συνομιλητής της Πύλης. Η

εθναρχική ιδιότητα εξασφάλιζε στον αρχιεπίσκοπο το δικαίωμα να απευθύνεται στις τουρκικές αρχές και κυρίως στο σουλτάνο, για να υποβάλλει αιτήματα ή παράπονα σε περίπτωση παραβίασης των θρησκευτικών δικαιωμάτων των ραγιάδων ή καταπίεσης τους από σκληρούς κατακτητές.

Εθναρχία: Το πολιτικό γραφείο της ελληνορθόδοξης εκκλησίας της Κύπρου. Συγκροτήθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Β' και ανέλαβε την οργάνωση και τη διεξαγωγή του ενωτικού αγώνα. Πρόεδρος διορίστηκε ο Κιτίου Μακάριος και αντιπρόεδρος ο Κερύνειας Κυπριανός. Μια από τις πρώτες ενέργειες της εθναρχίας ήταν η έκδοση του περιοδικού *Ελληνική Κύπρος*, με σκοπό την καλλιέργεια ενωτικού φρονήματος.

Εθνική Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών (Ε.Ο.Κ.Α): Η Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών (ΕΟΚΑ) ήταν οργάνωση που έδρασε κατά την χρονική περίοδο για την ελευθερία της από την Βρετανία.

Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ': Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος γεννήθηκε στο χωριό Παναγιά της επαρχίας Πάφου στις 13 Αυγούστου 1913. Το κοσμικό του όνομα ήταν Μιχαήλ Χριστοδούλου Μούσκος. Πέθανε στις 3 Αυγούστου 1977 στην Λευκωσία. Ο Μακάριος ήταν αρχιεπίσκοπος της αυτοκέφαλής ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου από το 1950 μέχρι το θάνατο του και ο πρώτος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας από το 1960 μέχρι το θάνατο του, το 1977.

Sir John Harding: σκληροτράχηλος στρατάρχης, που έφτασε αποφασισμένος να συντρίψει τους μαχόμενους Κυπρίους διά πυρός και σιδήρου. Ο Κυβερνήτης, στρατάρχης Τζόν Sir John Harding καθιέρωσε την θανατική ποινή ακόμα και για περιπτώσεις κατοχής όπλων ή εκρηκτικών υλών. Μετά τις πρώτες καταδίκες, συγκροτήθηκε μονομελές Δικαστήριο με Αγγλο-δικαστή, που καταδίκασε αμετάκλητα σε θάνατο τους αγωνιστές, ύστερα από συνοπτικές διαδικασίες.

Sir Hugh Foot: (αργότερα Λόρδος Κάραντον), υπήρξε ο τελευταίος Βρετανός κυβερνήτης της Κύπρου. Ο νέος Κυβερνήτης της Κύπρου Sir Hugh Foot έφτασε στο νησί και ανέλαβε τα καθήκοντα του στις 3 Δεκεμβρίου 1957. Πριν έρθει στην Κύπρο, πέρασε από το Λονδίνο. Εκεί παρέμεινε μερικές μέρες και χαρακτήρισε το Κυπριακό ως «το πολυπλοκότερο πρόβλημα του κόσμου». Στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας τον

υποδέχτηκαν ο προσωρινός Κυβερνήτης Τζωρτζ Σίγκλαιρ και ο αρχηγός των επιχειρήσεων εναντίον της ΕΟΚΑ υποστράτηγος Κεντριού. Μετά την ορκωμοσία του, έδωσε δεξίωση στο Κυβερνείο, στην οποία προσκάλεσε Έλληνες και Τούρκους. Από πλευράς Ελλήνων παρέστησαν μόνο ανώτεροι κυβερνητικοί υπάλληλοι. Ο Sir Hugh Foot, που είχε υπηρετήσει στο παρελθόν ως αποικιακός Γραμματέας στην Κύπρο, προσπαθούσε να δημιουργήσει διαφορετικό κλίμα από τον προκάτοχο του Sir John Harding. Σε ξένους δημοσιογράφους, που κάλεσε στο Κυβερνείο, ανέφερε:

«Επανερχομαι στην Κύπρο ως φίλος σας και υπηρέτης σας. Έρχομαι με ελεύθερη σκέψη και χωρίς προκατάληψη. Αντιλαμβάνομαι καλά τις δυσκολίες, αλλά, όσον εξαρτάται από εμένα, θα προσπαθήσω να συναντηθώ και να συνομιλήσω με όσο περισσότερους Κυπρίους μπορώ, σε όλα τα μέρη της νήσου και απ' όλες τις κοινότητες και κατηγορίες τάξεων. Θα είμαι πάντοτε προσιτός προς εκείνους από σας, οι οποίοι θέλουν να με συναντήσουν».255

Ο Διγενής, την ημέρα που ο Sir Hugh Foot έφτασε στην Κύπρο, κυκλοφόρησε φυλλάδιο με τίτλο «Προς τον Sir Hugh Foot », στον οποίο μεταξύ άλλων έλεγε:

«Η φήμη σάς παρουσιάζει ως άνδρα φιλελεύθερων και δημοκρατικών αρχών. Ο Αγγλικός τύπος και οι πολιτικοί της Αγγλίας σάς επαινούν και διακηρύσσουν, ότι έρχεσθε με την θέληση και την απόφαση να δώσετε λύσιν εις το Κυπριακόν...Θέλουμε ειλικρινά να συντείνουμε στην ειρήνευσιν και αποκατάστασιν των προτέρων σχέσεων μας. Διά ταύτα σας προσφέρουμε το χέρι και σας λέμε: Καλέσατε στο νησί τον εκπρόσωπόν μας και Εθνάρχην ΜΑΚΑΡΙΟΝ και συζητήσατε μαζί του εις ατμόσφαιραν αμοιβαίας κατανοήσεως. Συζητήσατε με ειλικρίνειαν και εντιμότητα και ουχί με διπλοπροσωπίαν, δια να μας ξεγελάσετε, όπως συνέβη με τον προκάτοχόν σας. Συζητήσατε δια λύσιν βάσει του δικαίου. Και το δίκαιον αυτό υπαγορεύει, όπως εις τον γενναίον και ηρωϊκόν αυτόν λαόν δοθή το αναφαίρετον δικαίωμα, όπως παντός λαού, να αποφασίζη δια τας τύχας του. Ουδεμία σκοπιμότης θα ήτο δυνατόν να στραγγαλίζη το δίκαιον και να υποχρεώνη ένα λαόν να στενάξη και να υποφέρη. Το ψευδοσύνταγμα είναι μόνον δια το ντουλάπι του Υπουργείου των Αποικιών. Η Κύπρος αυτήν την στιγμήν είναι ένα κοχλάζον ηφαιστειον και από την στάσιν σας εξαρτάται, εάν θα επαναρχίση την δράσιν του ή θα σωπάση... Δεν κύπτομεν τον αυχένα προ ουδενός ούτε υποκύπτομεν εις απειλάς. Ζητούμεν το δίκαιον μας, αγωνιζόμεθα και πίπτομεν ηρωικά.

Τα ανωτέρω είναι προειδοποιήσις έντιμος και ειλικρινής. Θα ηυχόμεθα και εκ μέρους σας την ιδίαν εντιμότητα και ειλικρίνειαν». (Π.Παπαδημήτρη - Π.Πετρίδη 2002:256)

Σε ένδειξη καλής θέλησης ο Διγενής έδωσε πίστωση χρόνου στο νέο Κυβερνήτη και ανέστειλε τη δράση της ΕΟΚΑ. Με διαταγή του στους τομεάρχες συνέστησε να επικρατήσει πλήρης ηρεμία και να αποφεύγονται οποιαδήποτε επεισόδια εις Βάρος των Άγγλων.

Ο Sir Hugh Foot πήρε κάποια μέτρα, που θα συνέβαλλαν στη χαλάρωση της έντασης, όπως απόλυση αριθμού κρατουμένων, άρση του περιορισμού στις κινήσεις μερικών προσώπων, περιορισμό των επιχειρήσεων των δυνάμεων ασφαλείας. Στις 22 Δεκεμβρίου 1957,απελευθέρωσε 11 κοπέλες κρατούμενες στις κεντρικές φυλακές και 112 άνδρες από τα κρατητήρια, μεταξύ των οποίων ήταν 12 ιερείς. Στις 23 Δεκεμβρίου 1957, αφέθησαν ελεύθεροι άλλοι 112 κρατούμενοι, μεταξύ των οποίων 12 ιερείς.

(Πηγή: Π.Παπαδημήτρη - Π.Πετρίδη «Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια της Κύπρου (1878-1978)», τόμοςΗ, σ. 256.

Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών
Διαδικτύου Ανεξαρτησίας 94, Κτήριο
Ιακωβίδη,
3^{ος} όροφος, Τ.Θ. 50329, 3603 Λεμεσός
Τηλ. +357 25002614 Fax + 357 25002664

24 Φεβρουαρίου 2010

**κ. Γιωργούλλα Λεωνίδου
Δημοτική Γραμματέα**

Θέμα: Πρόσβαση στο αρχείο εφημερίδων που διατηρεί ο Δήμος Λεμεσού.

Αξιότιμη κ. Λεωνίδου,

Στο πλαίσιο πρωτοκόλλου συνεργασίας μεταξύ Δήμου Λεμεσού – Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου και στο ερευνητικό μέρος διδακτορικής διατριβής με θέμα: Μετά-αποικιοκρατικό πεδίο Επικοινωνίας. Η επίδραση των Τοπικών Συγκρούσεων στην Κατασκευή του περιβάλλοντος των Εθνικών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, παρακαλώ όπως δοθούν οδηγίες πρόσβασης στο αρχειακό υλικό εφημερίδων της περιόδου 1955-1974 που βρίσκονται αποθηκευμένες σε αποθηκευτικό χώρο του Δήμου Λεμεσού.

Με εκτίμηση,

Χριστόφορος Κυριακίδης
Επίκουρος Καθηγητής
Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών και Επικοινωνίας
Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου
Τηλ: 25002315
e-mail: c.kyriakides@cut.ac.cy

Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών
Διαδικτύου Ανεξαρτησίας 94, Κτήριο
Ιακωβίδη,
3^{ος} όροφος, Τ.Θ. 50329, 3603 Λεμεσός
Τηλ. +357 25002614 Fax + 357 25002664

17 Ιουνίου 2010

κ. Γιωργούλλα Λεωνίδου
Δημοτική Γραμματέα

Θέμα: Πρόσβαση στο αρχείο εφημερίδων που διατηρεί ο Δήμος Λεμεσού.

Αξιότιμη κ. Λεωνίδου,

Θα θέλαμε να σας εκφράσουμε τις θερμές μας ευχαριστίες που μας δώσατε την ευκαιρία να έχουμε πρόσβαση στο αρχειακό υλικό εφημερίδων της περιόδου 1955-1974 οι οποίες βρίσκονται αποθηκευμένες σε αποθηκευτικό χώρο του Δήμου Λεμεσού. Για μας η πρόσβαση στο αρχειακό υλικό αποτελεί μια σημαντικότητα αφού μας δίνετε η ευκαιρία για σκοπούς διδακτορικής διατριβής να μελετήσουμε σχολαστικά την πιο πάνω περίοδο κατά την οποία συνέβησαν σημαντικά γεγονότα που διαμόρφωσαν την ιστορία της Κύπρου. Η έρευνα που διεξάγουμε θα συμβάλει στην παραγωγή γνώσης τόσο για την ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και για την κοινωνία ευρύτερα.

Με αυτή την ευκαιρία θα θέλαμε σχετικά με επιστολή σας που λάβαμε ημερομ. 10 Μαΐου 2010, να σας απαντήσουμε και να σας πληροφορήσουμε για τα κάτωθι: Λόγω του τεραστίου όγκου του αρχειακού υλικού που διαθέτει ο Δήμος Λεμεσού, αναγκαστικά παραλάβαμε μόνο τις εφημερίδες *Ελευθερία* (1955-1960), *Χαραυγή* και *Φιλελεύθερο* (1956-1960). Αφού μελετήσουμε αυτό το αρχειακό υλικό θα σας το επιστρέψουμε άθικτο και θα παραλάβουμε σταδιακά και θα επιστρέψουμε σταδιακά το αρχειακό υλικό, μέχρι να ολοκληρωθεί η ερευνά μας, δηλαδή μέχρι το 1974.

Ως κατακλείδα σας ευχαριστούμε και πάλι που συμβάλατε στην ερευνητική μας προσπάθεια.

Με βαθιά εκτίμηση,

Χριστόφορος Κυριακίδης
Επίκουρος Καθηγητής
Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών και Επικοινωνίας
Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου
Τηλ: 25002315
e-mail: c.kyriakides@cut.ac.cy

Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών
Διαδικτύου Ανεξαρτησίας 94, Κτήριο
Ιακωβίδη,
3^{ος} όροφος, Τ.Θ. 50329, 3603 Λεμεσός
Τηλ. +357 25002614 Fax + 357 25002664

5^η Οκτωβρίου 2010

κ. Γιωργούλλα Λεωνίδου
Δημοτική Γραμματέα

Θέμα: Πρόσβαση στο αρχείο εφημερίδων που διατηρεί ο Δήμος Λεμεσού.

Αξιότιμη κ. Λεωνίδου,

Θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε θερμά για την άψογη συνεργασία που έχουμε σχετικά με την διεκπεραίωση έρευνας μέσα από το αρχειακό σας υλικό. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο συνεργασίας σας ενημερώσουμε υπεύθυνα ότι για τις ανάγκες τις έρευνας που διεξάγουμε θα θέλαμε να παραλάβουμε το αρχειακό υλικό που διαθέτει ο Δήμος Λεμεσού σε αποθηκευτικό χώρο των ακόλουθων εφημερίδων:

- *Νέος Δημοκράτης* του 1955,
- *Χαραυγή* (01/07/60 – 31/12/60),
- *Ο Φιλελεύθερος* (01/01/55 – 31/12/55),
- *Ελευθερία* (01/07/55 – 31/12/55 και 01/07/56 – 31/12/56)

Για μας η πρόσβαση στο αρχειακό υλικό αποτελεί μια σημαντικότητα αφού μας δίνετε η ευκαιρία να μελετήσουμε σχολαστικά την πιο πάνω περίοδο κατά την οποία συνέβησαν σημαντικά γεγονότα που διαμόρφωσαν την ιστορία της Κύπρου. Η έρευνα που διεξάγουμε θα συμβάλει στην παραγωγή γνώσης τόσο για την ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και για την κοινωνία ευρύτερα. Αφού μελετήσουμε αυτό το αρχειακό υλικό θα σας το επιστρέψουμε άθικτο και θα παραλάβουμε σταδιακά και θα επιστρέφουμε σταδιακά το αρχειακό υλικό, μέχρι να ολοκληρωθεί η έρευνα μας.

Ως κατακλείδι σας ευχαριστούμε και πάλι που συμβάλετε στην ερευνητική μας προσπάθεια.

Με βαθιά εκτίμηση,

Χριστόφορος Κυριακίδης
Επίκουρος Καθηγητής
Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών και Επικοινωνίας
Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου
Τηλ: 25002315
e-mail: c.kyriakides@cut.ac.cy